

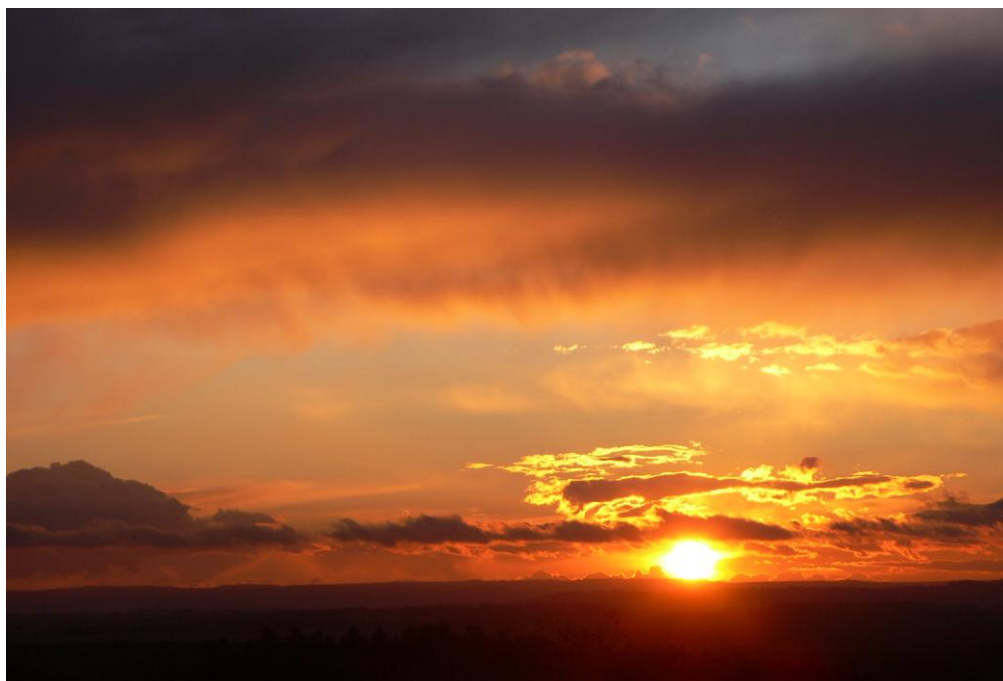
CENTRUM PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A HODNOCENÍ KRAJINY

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
ŠANCE PRO VÁŠ ROZVOJ

ROZBOR UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ÚZEMÍ Pro Královéhradecký kraj

ZADAVATEL:

KRAJSKÝ ÚŘAD KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE

ZPRACOVAL:

ĚKOTOXA s.r.o.

AUTORSKÝ KOLEKTIV:

ING. JIŘÍ HON

ING. ARCH. PETR MALÝ

A KOLEKTIV ĚKOTOXA S.R.O.

ING. LUBOR TVRDÝ

A KOLEKTIV ZAMĚŠTNANCŮ VŠB – TU OSTRAVA

*KVĚTEN 2008
VERZE 02*

© **ĚKOTOXA s.r.o.**

Kosmákova 28, 615 00 Brno Židenice

OBSAH

1	ÚVOD	11
2	STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ.....	12
3	PODKLADY PRO RURÚ – ÚDAJE O ÚZEMÍ.....	13
4	POŽADAVKY NA ZABEZPEČENÍ VYVÁŽENÝCH PODMÍNEK UDRŽITELNÉHO ROZVOJE V KRÁLOVÉHRADECKÉM KRAJI.....	14
4.1	ÚČEL ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ	15
4.2	PRIORITY ZUR.....	15
4.2.1	Oblast životního prostředí.....	15
4.2.2	Oblast hospodářského rozvoje	15
4.2.3	Oblast soudržnosti společenství obyvatel.....	15
5	ROZBOR UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ÚZEMÍ – TÉMATICKE ROZBORY	16
5.1	HORNINOVÉ PROSTŘEDÍ A GEOLOGIE	17
5.1.1	Horninové prostředí, geologie, těžba a její vliv na životní prostředí	17
5.1.2	SWOT analýza.....	21
5.1.3	Problémy k řešení v rámci územního plánování	21
5.2	VODA A VODNÍ REŽIM	22
5.2.1	Základní geografický, hydrologický a vodohospodářský přehled	22
5.2.2	Vodní režim v krajině	23
5.2.3	Stav povrchových a podzemních vod.....	26
5.2.4	Podíl obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci a ČOV a podíl obyvatel zásobovaných pitnou vodou z veřejného vodovodu.....	31
5.2.5	SWOT analýza.....	33
5.2.6	Problémy k řešení v rámci územního plánování	35
5.3	HYGIENA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	36
5.3.1	Ovzduší.....	36
5.3.2	Odpadové hospodářství.....	41
5.3.3	Další hygienické závady území.....	47
5.3.4	SWOT analýza.....	48
5.3.5	Problémy k řešení v rámci územního plánování	49
5.4	OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY	50
5.4.1	Ochrana přírody	50
5.4.2	Koeficient ekologické stability krajiny	52
5.4.3	SWOT analýza.....	54
5.4.4	Problémy k řešení v rámci územního plánování	54
5.5	ZEMĚDĚLSKÝ PŮDNÍ FOND A POZEMKY URČENÉ K PLNĚNÍ FUNKCÍ LESA	56
5.5.1	Zemědělský půdní fond.....	56
5.5.2	Pozemky určené k plnění funkcí lesa.....	58
5.5.3	SWOT analýza.....	61
5.5.4	Problémy k řešení v rámci územního plánování	61
5.6	DOPRAVNÍ A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA	62
5.6.1	Dopravní infrastruktura.....	62
5.6.1.1	Rozvojové oblasti a rozvojové osy	62
5.6.1.2	Plochy a koridory dopravní infrastruktury	63
5.6.1.3	Silniční síť	63
5.6.1.4	Železniční síť	65
5.6.1.5	Letecká doprava.....	67
5.6.1.6	Vodní doprava	67
5.6.2	Technická infrastruktura.....	67
5.6.2.1	Zásobování vodou a stav vodovodních sítí	68
5.6.2.2	Kanalizace a čištění odpadních vod	68
5.6.2.3	Hospodaření s odpady.....	69
5.6.2.4	Zásobování plynem.....	70
5.6.2.5	Zásobování teplem.....	71
5.6.2.6	Obnovitelné zdroje energie	72
5.6.2.7	Zásobování elektřinou	72

5.6.2.8	Informační a telekomunikační technologie.....	73
5.6.3	Indikátory dopravní a technické infrastruktury.....	74
5.6.4	SWOT analýza dopravní a technické infrastruktury	76
5.6.5	Problémové oblasti dopravní a technické infrastruktury	79
5.7	SOCIODEMOGRAFICKÉ PODMÍNKY	86
5.7.1	Základní prostorové znaky řešeného území	86
5.7.2	Rozmístění a sídelní hierarchie Královéhradeckého kraje	89
5.7.3	Populační vývoj Královéhradeckého kraje	92
5.7.4	Věkové složení a proces stárnutí obyvatel Královéhradeckého kraje	96
5.7.5	Ostatní vnější vlivy populačního vývoje Královéhradeckého kraje.....	99
5.7.6	SWOT analýza.....	101
5.7.7	Problémy k řešení v rámci územního plánování	103
5.7.8	Indikátory.....	103
5.8	BYDLENÍ	109
5.8.1	Základní charakteristika bytového fondu a vývoj bydlení.....	109
5.8.2	Bytová výstavba	110
5.8.3	SWOT analýza.....	111
5.8.4	Indikátory.....	113
5.9	REKREACE A CESTOVNÍ RUCH	116
5.9.1	Úvod.....	116
5.9.2	Rekreační oblasti s celoročním a sezónním využitím	117
5.9.3	Lázeňská místa a areály.....	119
5.9.4	Základní infrastruktura cestovního ruchu.....	120
5.9.5	Doprovodná infrastruktura cestovního ruchu.....	122
5.9.6	SWOT analýza.....	124
5.9.7	Úkoly (problémy) k řešení rekreace v územních plánech obcí a v ZÚR kraje	125
5.10	HOSPODÁŘSKÉ PODMÍNKY	126
5.10.1	Ekonomický rozvoj.....	126
5.10.2	Zaměstnanost a nezaměstnanost	127
5.10.3	Daňová výtěžnost obcí v Královéhradeckém kraji v roce 2006	129
5.10.4	Uzavřenost a otevřenost ORP	130
5.10.5	Indikátory.....	135
5.10.6	SWOT analýza.....	140
5.10.7	Problémové oblasti	141
6	VYHODNOCENÍ ROZBORU UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ÚZEMÍ	142
6.1	VYHODNOCENÍ VYVÁŽENOSTI PILÍŘŮ.....	142
6.2	VYHODNOCENÍ HORIZONTÁLNÍCH VAZEB MEZI PILÍŘI	146
7	ÚZEMNÍ STŘETY A PROBLÉMY V ÚZEMÍ.....	149
7.1	SLABÉ STRÁNKY ÚZEMÍ.....	149
7.2	ÚZEMNÍ STŘETY	149
8	ZÁVĚR.....	150
8.1	URBANISTICKÉ, DOPRAVNÍ A HYGIENICKÉ ZÁVADY V ÚZEMÍ.....	150
8.2	OHROŽENÍ V ÚZEMÍ	150
8.3	PROBLÉMY	151
8.4	STŘETY V ÚZEMÍ	151
8.5	SPECIFICKÉ OBLASTI	151
8.6	VÝČET VÝZNAMNÝCH KONKRÉTNÍCH PROBLÉMŮ K ŘEŠENÍ ZJIŠTĚNÝCH VLASTNÍM ROZBOREM.....	152
8.7	PROBLÉMOVÉ OKRUHY V ÚZEMÍ K ŘEŠENÍ	153
8.8	HODNOCENÍ KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE JAKO CELKU	155
9	POUŽITÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE.....	156

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA Č. 1	Kompletní seznam výroků ze SWOT analýz pro všechny tři pilíře (součást tohoto souboru)
PŘÍLOHA Č. 2	Seznam nejdůležitějších výroků ze SWOT analýz pro všechny tři pilíře (součást tohoto souboru)
PŘÍLOHA Č. 3	Přehled zpracovaných karet pro RURÚ KHK a kartogramy (zvláštní soubor)
PŘÍLOHA Č. 4	Územní střety záměrů v území Královéhradeckého kraje (zvláštní soubor)
PŘÍLOHA Č. 5	Přehled použitých vrstev ORP a kraje (zvláštní soubor)
GRAFICKÁ PŘÍLOHA	– Problémový výkres (v měřítku 1:100 000)

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZEK Č. 1	SCHÉMA ÚAP - RURÚ	11
Obrázek č. 5.2.1:	Podíl vodních ploch na výměře ORP	24
Obrázek č. 5.2.2:	Podíl záplavového území Q100 na výměře ORP	25
Obrázek č. 5.2.3:	Rizikovitost útvarů povrchových vod tekoucích	28
Obrázek č. 5.2.4:	Rizikovitost útvarů povrchových vod tekoucích	28
Obrázek č. 5.2.5:	Rizikovitost útvarů podzemních vod z hlediska chemického stavu	30
Obrázek č. 5.2.6:	Rizikovitost útvarů podzemních vod z hlediska kvantitativního stavu.....	30
Obrázek č. 5.3.1:	Vymezení oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší vzhledem k limitům pro ochranu zdraví (PM ₁₀) podle dat k roku 2006	38
Obrázek č. 5.4.1:	Chráněná území přírody (velkoplošná + NATURA 2000).....	51
Obrázek č. 5.4.2:	Hodnocení koeficientu ekologické stability	54
Obrázek č. 5.6.1:	Rozvojové oblasti a rozvojové osy	62
Obrázek č. 5.6.2:	Doprava silniční.....	63
Obrázek č. 5.6.3:	Doprava železniční	65
Obrázek č. 5.6.4:	Plynárenství	70
Obrázek č. 5.6.5:	Elektroenergetika.....	71
Obrázek č. 5.7.1:	Poloha a administrativní členění Královéhradeckého kraje	87
Obrázek č. 5.7.2:	Kartogram indexu vitality správních obvodů ORP KHK.....	105
Obrázek č. 5.7.3:	Kartogram indexu migračního zisku správních obvodů ORP KHK.....	106
Obrázek č. 5.7.4:	Kartogram indexu stáří správních obvodů ORP KHK (rok 2006)	107
Obrázek č. 5.7.5:	Kartogram váhy nejmenších obcí podle správních obvodů ORP KHK (rok 2006)	108
Obrázek č. 5.8.1:	Intenzita bytové výstavby	112
Obrázek č. 5.9.1:	Turisticky významná území Královéhradeckého kraje	116
Obrázek č. 5.10.1:	KFV pro ORP v Královéhradeckém kraji	134
Obrázek č. 5.10.2:	Stuhový kartodiagram dojížděky do ORP Hradec Králové	135

SEZNAM TABULEK

TABULKA Č. 1	PŘEHLED ZÍSKANÝCH BODŮ V JEDNOTLIVÝCH ORP A V KRAJI	143
TABULKA Č. 2	PŘEHLED INDIKÁTORŮ POUŽITÝCH PRO VYHODNOCENÍ VYVÁŽENOSTI PILÍŘŮ.....	145
TABULKA Č. 3	VYHODNOCENÍ HORIZONTÁLNÍCH VAZEB MEZI PILÍŘI	146
Tabulka č. 5.1.1:	Přehled největších těžebních dobývacích prostor v Královéhradeckém kraji (2007)	18
Tabulka č. 5.1.2:	Přehled plošně největších sesuvných lokalit KHK	20
Tabulka č. 5.2.1:	Chráněné oblasti přirozené akumulace vod	22
Tabulka č. 5.2.2:	Výměra orných svažitých pozemků v jednotlivých ORP	26
Tabulka č. 5.2.3:	Hodnocení rizikovitosti útvarů povrchových vod tekoucích.....	27
Tabulka č. 5.2.4:	Rizikovitost útvarů podzemních vod z hlediska kvantitat. a chem. stavu.....	29
Tabulka č. 5.2.5:	Stav povrchových a podzemních vod	31
Tabulka č. 5.3.1:	Překročení imisního limitu (LV) a cílového imisního limitu (TV) v rámci zóny a ORP České republiky (bez přízemního ozonu), % plochy územního celku, 2006	37
Tabulka č. 5.3.2:	Překročení cílového imisního limitu O ₃ pro ochranu zdraví v rámci ORP na území Královéhradecké zóny, % plochy územního celku, 2006	38

Tabulka č. 5.3.3: Překročení imisního limitu (NO _x) a cílového imisního limitu (AOT40) pro ochranu ekosystémů a vegetace v rámci NP a CHKO, % plochy NP a CHKO, 2006.....	39
Tabulka č. 5.3.4: Emise hlavních znečišťujících látek ze stacionárních zdrojů.....	39
Tabulka č. 5.3.5: Emise hlavních znečišťujících látek (REZZO 1 až 4**).	39
Tabulka č. 5.3.6: Hodnocení ORP na základě indikátorů	40
Tabulka č. 5.3.7: Produkce odpadu (kt) na území Královéhradeckého kraje v roce 2005 a 2006.....	41
Tabulka č. 5.3.8: Produkce a nakládání s odpadem (kt) na území KHK v roce 2006	41
Tabulka č. 5.3.9: Produkce komunálního odpadu a míra separace v rámci ORP v roce 2006	42
Tabulka č. 5.3.10: Přehled skládek odpadů na území Královéhradeckého kraje v roce 2007	44
Tabulka č. 5.3.11: Spalovny	45
Tabulka č. 5.3.12: Priority pro odstraňování starých ekologických škod (POH KHK, 2004).....	46
Tabulka č. 5.4.1: Rozloha velkoplošných zvláště chráněných území v KHK (v km ²) a jejich % podíl na celkové ploše území	50
Tabulka č. 5.4.2: Hodnocení ekologické stability.....	53
Tabulka č. 5.5.1: Výměra zemědělské půdy v Královéhradeckém kraji (v ha)	56
Tabulka č. 5.5.2: Výměra obhospodařované půdy dle LPIS (v ha)	57
Tabulka č. 5.5.3: Výměra zemědělské půdy I. a II. třídy ochrany (v ha).....	58
Tabulka č. 5.5.4: Lesnatost Královéhradeckého kraje podle ORP	59
Tabulka č. 5.5.5: Přehled kategorií lesa v Královéhradeckém kraji	60
Tabulka č. 5.6.1: Přehled tras silnic I. třídy, jež je třeba respektovat	64
Tabulka č. 5.6.2: Kanalizace s napojením na čističky odpadních vod, 2006.....	74
Tabulka č. 5.6.3: Plynofikace, 2006	75
Tabulka č. 5.6.4: Koncepce rozvoje silniční sítě - silnice I. třídy.....	80
Tabulka č. 5.6.5: Koridory plynovodů (TP1 až TP16)	84
Tabulka č. 5.6.6: Koridory navrhovaných vedení VVN	84
Tabulka č. 5.6.7: Počty obcí napojených na čističky odpadních vod a plynofikaci v SO	85
Tabulka č. 5.7.1: Územní jednotky ČR podle krajského rozložení (2006).....	88
Tabulka č. 5.7.2: Vybraná data k sídelní hierarchii krajů Česka (r. 2006)	90
Tabulka č. 5.7.3: Populační podíly velikostních kategorií obcí krajů na obyvatelstvu Česka dané velikostní kategorie (r. 2005)	90
Tabulka č. 5.7.4: Proces urbanizace v letech 1971 až 2005 podle krajů ČR	91
Tabulka č. 5.7.5: Proces urbanizace podle správních obvodů ORP KHK v roce 2006	92
Tabulka č. 5.7.6: Váhy vybraných indikátorů za SO ORP Královéhradeckého kraje	104
Tabulka č. 5.8.1: Hlavní charakteristiky bytového fondu KHK podle okresů (SLDB 2001)	110
Tabulka č. 5.8.2: Vyhodnocení indikátoru: Vývoj bydlení.....	113
Tabulka č. 5.8.3: Vyhodnocení indikátoru: Bytová výstavba.....	114
Tabulka č. 5.8.4: Vyhodnocení indikátoru: Vývoj struktury a životní úroveň domácností.....	115
Tabulka č. 5.9.1: Vymezení rekreačních oblastí pro turisticko poznávací cestovní ruch v KHK	118
Tabulka č. 5.9.2: Významné koupací oblasti v Královéhradeckém kraji	119
Tabulka č. 5.9.3: Významná přírodní koupaliště v Královéhradeckém kraji	119
Tabulka č. 5.9.4: Kapacity hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu podle okresů	120
Tabulka č. 5.9.5: Hromadná ubytovací zařízení podle SO ORP k 31. 12. 2005.....	121
Tabulka č. 5.9.6: Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu	122
Tabulka č. 5.10.1: Regionální rozdíly základních ukazatelů vědy a výzkumu	127
Tabulka č. 5.10.2: Průměrná míra nezaměstnanosti v ORP.....	128
Tabulka č. 5.10.3: Daňová výtěžnost obcí v krajích v roce 2006	129
Tabulka č. 5.10.4: Daňová výtěžnost obcí v obvodech ORP v KHK v roce 2006	130
Tabulka č. 5.10.5: Dojíždějící a vyjíždějící do/z ORP v Královéhradeckém kraji	131
Tabulka č. 5.10.6: Vyjíždka z ORP v Královéhradeckém kraji	132
Tabulka č. 5.10.7: Dojíždka do ORP v Královéhradeckém kraji	132
Tabulka č. 5.10.8: Vyjíždka studentů z ORP v Královéhradeckém kraji.....	133
Tabulka č. 5.10.9: Dojíždka studentů do ORP v Královéhradeckém kraji	133
Tabulka č. 5.10.10: KfV pro ORP v KHK	134
Tabulka č. 5.10.11: Vyhodnocení indikátoru Míra zaměstnanosti	135
Tabulka č. 5.10.12: Vyhodnocení indikátoru Průměrná míra nezam. z dosažitelných uchazečů (2007) .	136
Tabulka č. 5.10.13: Vyhodnocení indikátoru Počet uchazečů na 1 volné místo (2007).....	136

Tabulka č. 5.10.14: Vyhodnocení indikátoru Podíl nezaměstnaných nad 12 měsíců (2007)	137
Tabulka č. 5.10.15: Vyhodnocení indikátoru Daňová výtěžnost	137
Tabulka č. 5.10.16: Vyhodnocení indikátoru Míra podnikatelské aktivity (2007)	138
Tabulka č. 5.10.17: Vyhodnocení indikátoru Koefficient funkční velikosti	138
Tabulka č. 5.10.18: Vyhodnocení indikátoru Vyjíždka do zaměstnání mimo ORP	139
Tabulka č. 5.10.19: Vyhodnocení indikátoru Vyjíždka do škol mimo ORP	139

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 5.7.1: Podíly jednotlivých krajů ČR na rozloze a počtu obyvatel (2006) státu	87
Graf č. 5.7.2: Vývoj počtu obyvatel Královéhradeckého kraje od roku 1890	93
Graf č. 5.7.3: Vývoj počtu obyvatel KHK od roku 2001	93
Graf č. 5.7.4: Typologie celkové měny krajů ČR v letech 1971 až 2006	94
Graf č. 5.7.5: Typologie celkové měny SO ORP KHK v letech 1971 až 2005	95
Graf č. 5.7.6: Změny <i>ima</i> krajů ČR mezi roky 1991 a 2006	96
Graf č. 5.7.7: Vývoj dětské složky jednotlivých krajů Česka od roku 1991	97
Graf č. 5.7.8: Vývoj stárnoucí složky jednotlivých krajů Česka od roku 1991	98
Graf č. 5.7.9: Vývoj dětské složky SO ORP Královéhradeckého kraje od roku 2001	99

SEZNAM ZKRATEK:

BAT	Best available technology Nejlepší dostupná technika
BPEJ	Bonitovaná půdně-ekologická jednotka
BREF	Best Available Techniques Reference Documents Referenční dokumenty o nejlepších dostupných technikách
BRKO	Biologicky rozložitelný komunální odpad
BRO	Biologicky rozložitelný odpad
CLRTAP	Convention on Long-range Transboundary Air Pollution Konvence o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států
ČOV	Čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DP	Dobývací prostor
EHK OSN	Evropská hospodářská komise Organizace spojených národů
EHS	Evropské hospodářské společenství
EN	Energetická náročnost
ENV	Environmentální (pilíř)
EU	Evropská unie
EZ	Ekologické zemědělství
FB	Farmářský blok
GIS	Geografické informační systémy
HDP	Hrubý domácí produkt
HEIS	Hydroekologický informační systém
CHKO	Chráněná krajinná oblast
CHLÚ	Chráněné ložiskové území
CHOPAV	Chráněná oblast přirozené akumulace vod
CHUEV	Chráněné území evropského významu
IACS	Integrated Administrative Control System Integrovaný administrativní a kontrolní systém
IAD	Individuální automobilová doprava
IDE	Identifikační číslo útvaru podzemních vod
IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control Integrovaná prevence a omezování znečištění
KES	Koeficient ekologické stability
KPSE	Krajský program snižování emisí
KPÚ	Komplexní pozemkové úpravy
LDN	Léčebna dlouhodobě nemocných
LPF	Lesní půdní fond
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NATURA 2000	Soustava chráněných území a stanovišť evropského významu
NPSE	Národní program snižování emisí
NRBK	Nadregionální biokoridor
OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
OP	Ochranné pásmo
ORP	Obec s rozšířenou působností
OZE	Obnovitelné zdroje energie
OZV	Obecně závazná vyhláška
PEZ	Prvotní energetické zdroje
PHO	Pásmo hygienické ochrany
PNND	Přepravní náročnost v nákladní dopravě
POH	Program odpadového hospodářství
POU	Pověřený obecní úřad
PP	Přírodní park
PUPFL	Pozemky určené k plnění funkcí lesa
PZKO	Program zlepšení kvality ovzduší
RBK	Regionální biokoridor
REZZO	Registr zdrojů znečišťování ovzduší
RPB	Registr půdních bloků
RURÚ	Rozbor udržitelného rozvoje území
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů

SOC	Sociodemografický (pilíř)
SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností
SWOT	strengths, weaknesses, opportunities, threats silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení
TUR ČR	Trvale udržitelný rozvoj ČR
ÚAP	Územně analytické podklady
UDI	Úroveň dopravní infrastruktury
ÚHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
ÚMP	Úhrnná míra plodnosti
ÚPG	Územní prognóza
ÚPD	Územní plánovací dokumentace
ÚPN VÚC	Územní plán velkého územního celku
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
ÚSES	Územní systém ekologické stability
VŠE	Vysoká škola ekonomická
VUT	Vysoké učení technické
VÚV TGM	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka
VVN / ZVN	Velmi vysoké napětí / zvláště vysoké napětí
ZABAGED	Základní báze geografických dat
ZCHÚ	Zvláště chráněná území
ZPF	Zemědělský půdní fond
ŽP	Životní prostředí

Poznámka : jedná se o zkratky použité v textu, případně jejich přílohách

Jednotky:

GJ	gigajoule
GWh	gigawatthodiny
ha	hektar
kg	kilogram
km	kilometr
kt	kilotuna
t	tuna

Značky chemických prvků, chemické vzorce, uzanční názvy analýz:

B(a)P	benzo(a)pyren
BSK	biologická spotřeba kyslíku
CHSK	chemická spotřeba kyslíku
N	dusík
NO	oxid dusnatý
NO ₂	oxid dusičitý
NO _x	oxidy dusíku (oxid dusnatý a dusičitý)
NH ₃	amoniak
P	fosfor
PM	pevné prachové částice suspendované v ovzduší
PM ₁₀	pevné prachové částice suspendované v ovzduší o velikosti do 10 um
SO ₂	oxid siřičitý
VOC	těkavé organické látky

AUTORSKÝ KOLEKTIV

Firma Ekotoxa s.r.o.

Ing. Jiří Hon – koordinace projektu

Mgr. Hana Trávníčková – bydlení a rekreace

Ing. Eva Brhelová – ochrana přírody

Ing. Eva Birgusová – pozemky určené k plnění funkce lesa

Mgr. Radek Kadlubiec – ochrana přírody a krajiny, KES

Mgr. Zdeněk Frélich – geologie a horninové prostředí, odpady

Ing. Martin Müller – ZPF

Bc. Petr Chroust – vodní režim, hygiena ŽP

Ing. Petr Kovář – vodní režim

Bc. Tomáš Mühr – GIS, střety, problémový výkres

Mgr. Miroslava Polášková – grafická úprava textu, řešení, koordinace a vypořádání připomínek

Spolupráce Ing. Arch. Petr Malý – územní plánování

VŠB – TÚ Ostrava

Ing. Lubor Tvrďý – hospodářské podmínky

Ing. Marcela Šimíčková – silniční a technická infrastruktura

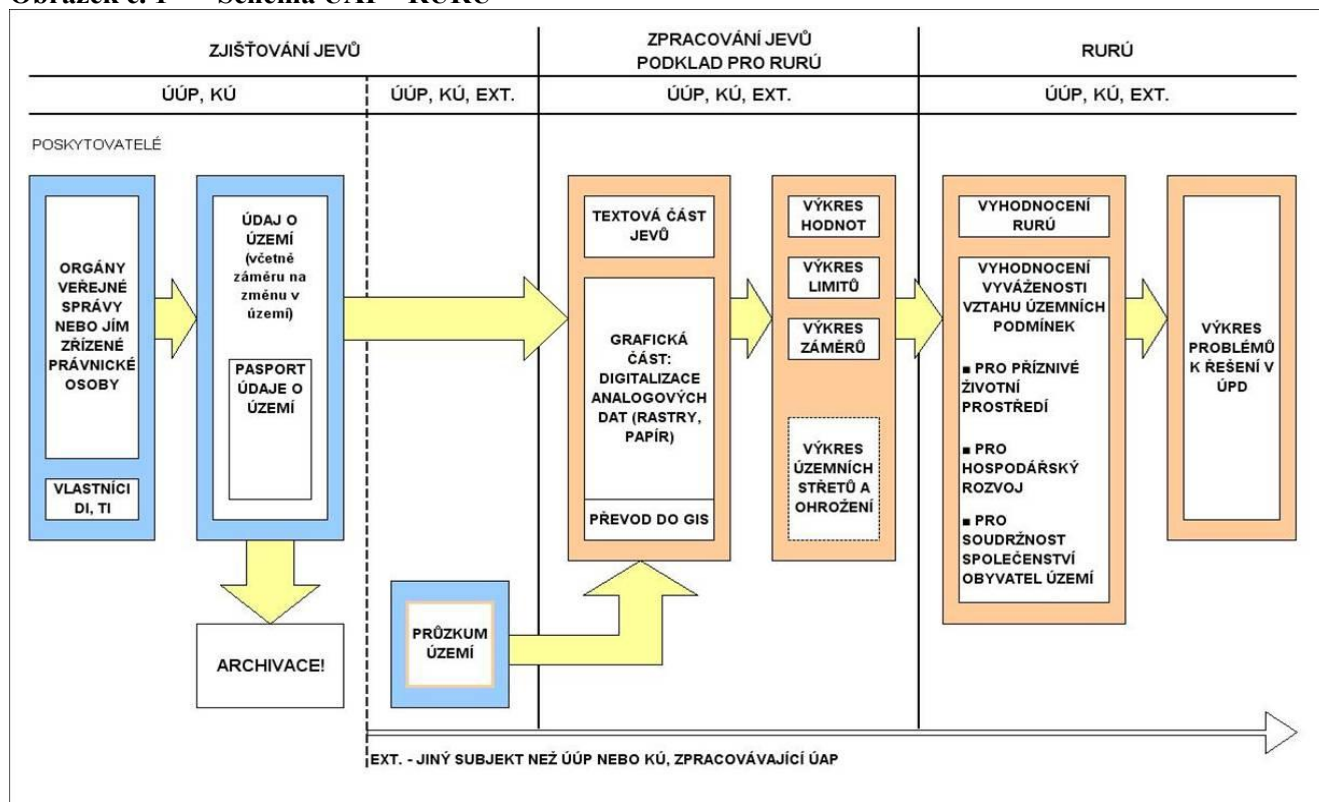
RNDr. Ivan Šotkovský, Ph.D. – sociodemografické podmínky

1 ÚVOD

Tato práce byla provedena na základě smlouvy mezi fy EKOTOXA s.r.o. a Královéhradeckého kraje, ze dne 10.1.2008 (respektive z 14.1.2008). Jedná se o verzi 01 (05/2008).

Tato práce má za úkol provést vlastní rozbor udržitelného rozvoje území královéhradeckého kraje (RURÚ KHK). Jedná se o zpracování 10 tématických oblastí v souladu s vyhláškou 500/2006 Sb., všech třech pilířích udržitelného rozvoje. Toto hodnocení je součástí územně analytických podkladů a tvoří s nimi nedílnou součást pro územní plánování.

Obrázek č. 1 Schéma ÚAP - RURÚ

Na výše uvedeném schématu je uveden vztah mezi zjišťovanými územně analytickými podklady a vlastním vyhodnocením udržitelného rozvoje. Z tohoto schématu je i patrné, že se tento text bude zabývat pouze třetí částí, ve schématu umístěnou vpravo.

Nedílnou součástí této zprávy jsou i přílohy umístěné v samostatných souborech, které mají za úkol podat v dané problematice komplexnější informaci. Konkrétně se jedná o přílohy:

- PŘÍLOHA Č. 1 Kompletní seznam výroků ze SWOT analýz pro všechny tři pilíře (součást tohoto souboru)
- PŘÍLOHA Č. 2 Seznam nejdůležitějších výroků ze SWOT analýz pro všechny tři pilíře (součást tohoto souboru)
- PŘÍLOHA Č. 3 Přehled zpracovaných karet pro RURÚ KHK a kartogramy (zvláštní soubor)
- PŘÍLOHA Č. 4 Územní střety záměrů v území Královéhradeckého kraje (zvláštní soubor)
- PŘÍLOHA Č. 5 Přehled použitých vrstev ORP a kraje (zvláštní soubor)
- GRAFICKÁ PŘÍLOHA – Problémový výkres (v měřítku 1:100 000)

2 STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

Řešené území zaujímá celé správní území Královéhradeckého kraje rozkládající se v severovýchodní části Čech, při hranicích s Polskou republikou. Státní hranici provází na severu pohoří Krkonoše (nejvyšší vrchol Sněžka 1602 m n.m.), na východě pohoří Orlické hory (nejvyšší vrchol Velká Deštná 1115 m n.m.). Na severozápadě sousedí s Libereckým krajem, na západě a jihozápadě se Středočeským krajem, na jihu a jihovýchodě s krajem Pardubickým. Při jižní hranici kraje vytváří hladina Labe nejnižší místo kraje (202 m n.m.).

Rozlohou 4758 km² zaujímá Královéhradecký kraj šest procent rozlohy České republiky a řadí se na 9. místo v pořadí krajů. Je pátým krajem s nejvyšším podílem zemědělské půdy. K 1. lednu 2004 představovala zemědělská půda 58,8 % celkové rozlohy kraje, podíl orné půdy činil 40,7 % a lesy pokrývaly území z 30,9 %. Rozlohou je největší okres Trutnov, který tvoří téměř čtvrtinu rozlohy kraje, za ním následuje okres Rychnov nad Kněžnou s 21,0 % a zbytek území se dělí rovnoměrně zhruba po 18 % mezi tři zbývající okresy.

Ke konci roku 2004 měl Královéhradecký kraj celkem 547 296 obyvatel, což je 5,4 % celkového počtu obyvatel České republiky. Celkem 5 měst je sídlem okresu (Hradec Králové, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov). Nejlidnatějším okresem je okres Hradec Králové s téměř 160 tisíci osobami. Naopak populačně nejmenší s 77 031 obyvateli je okres Jičín. Hustotou 115 obyvatel na km² kraj nedosahuje celorepublikového průměru 130 osob na km². Rozdílná hustota obyvatel je i v okresech a pohybuje se od nejvyšší v okrese Hradec Králové (182 obyvatel na km²) po nejnižší v okrese Rychnov nad Kněžnou (79 obyvatel na km²).

Ze všech krajů v republice, hned po hlavním městě Praze, má Královéhradecký kraj největší podíl obyvatel ve věku nad 65 let (14,7 %). Průměrný věk mužů (38,4 let) i žen (41,6 let) je rovněž nad republikovým průměrem. Stejně je tomu v porovnání s krajským průměrem v okresech Hradec Králové a Jičín. Nejvyšší podíl obyvatel do 14 let měly okresy Náchod a Rychnov nad Kněžnou, nejvyšší podíl obyvatel ve věku 15 - 64 let byl v okrese Trutnov.

Královéhradecký kraj lze charakterizovat jako zemědělsko-průmyslový s bohatě rozvinutým cestovním ruchem. Průmysl je soustředěn do velkých měst, intenzivní zemědělství do oblastí Polabí. Největší koncentrací cestovního ruchu v České republice se vyznačují Krkonoše. Národní park Krkonoše zasahuje na území kraje dvěma třetinami své výměry a nacházejí se zde nejcennější lokality parku. Mezi chráněné krajinné oblasti patří Broumovsko, Orlické hory a Český ráj, jehož území bylo zapsáno mezi Geoparky UNESCO.

Na tvorbě hrubého domácího produktu v České republice se kraj podílí pouze 4,8 %, v přepočtu na 1 obyvatele však dosahuje 90,2 % republikového průměru a je mezi kraji na 5. pozici (po hlavním městě Praze, Jihomoravském, Plzeňském a Jihočeském kraji).

Podle výběrového šetření pracovních sil bylo v roce 2004 v hospodářství kraje zaměstnáno celkem 251 tisíc osob, z toho necelých 30 % v průmyslu, 13,4 % v obchodě, opravných motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu, 8,9 % ve stavebnictví a 5,4 % v zemědělství.

V zemědělství převažuje v rostlinné výrobě pěstování obilovin, řepky a kukuřice, významná je též produkce brambor a cukrovky. V živočišné výrobě se jedná především o chov skotu a prasat. V průmyslu převažuje z odvětvového hlediska podle počtu zaměstnanců zpracovatelský průmysl, v jeho rámci pak textilní výroba a výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení. V České republice však kraj nepatří mezi rozhodující průmyslové oblasti, podíl na tržbách průmyslových podniků v roce 2004 činil 4,3 %.

V roce 2004 se v kraji v 966 statisticky sledovaných hromadných ubytovacích zařízeních ubytovalo více než 951 tisíc hostů, z toho více než 298 tisíc ze zahraničí, převážně z Německa, Polska a Nizozemska. Průměrná doba pobytu dosáhla pěti dní. Z celkového počtu 43 turistických oblastí vymezených pro

domácí cestovní ruch se na území Královéhradeckého kraje nacházejí Podzvíčinsko, Kladské pomezí, Hradecko, Krkonoše – východ, na území sousedních krajů zasahují turistické oblasti Český ráj, Orlické hory a Podorlicko a Krkonoše - střed.

V posledních letech se rozvíjí mnoho forem přeshraniční spolupráce. Jednou z nich je Euroregion Glacensis, který vznikl jako jeden z euroregionů působících na polsko-českém příhraničním území.

(statistické údaje jsou převzaty ze Zadání Územního plánu velkého územního celku Královéhradeckého kraje, říjen/2006)

3 PODKLADY PRO RURÚ – ÚDAJE O ÚZEMÍ

Základním podkladem pro zpracování „Rozboru udržitelného rozvoje území“ jsou údaje o území, jejichž seznam pořizovaný v rámci ÚAP je dán vyhláškou.

V listopadu roku 2006 byla schválena konečná verze **vyhlášky č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti**. Seznam údajů o území je uveden v příloze I vyhlášky, která je rozdělena do dvou částí:

- Část A - Územně analytické podklady obcí - podklad pro rozbor udržitelného rozvoje území (119 jevů)
- Část B - Územně analytické podklady kraje - podklad pro rozbor udržitelného rozvoje území (37 jevů)

Přičemž 119. a 37. jev je každá další informace mimo vlastní stanovené jevy ÚAP.

Při zpracování se dále vycházelo zejména ze strategických koncepcí a plánů vypracovaných pro území Královéhradeckého kraje (Plán odpadového hospodářství, Územní energetická koncepce, Koncepce snižování emisí a imisí, Koncepce dopravní infrastruktury apod., data o životním prostředí uvedená ve Stavu ŽP v Královéhradeckém kraji v posledních letech (2006, 2005)) a České republiky (Strategie trvale udržitelného rozvoje ČR, statistické údaje ze Statistického úřadu apod.)

4 POŽADAVKY NA ZABEZPEČENÍ VYVÁŽENÝCH PODMÍNEK UDRŽITELNÉHO ROZVOJE V KRÁLOVÉHRADECKÉM KRAJI

Dle ust. § 187 odst. 6 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, s účinností od 1.1.2007, se zpracovávají Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje.

Zásady územního rozvoje kraje (ZÚR) stanovují priority územního plánování pro zajištění udržitelného rozvoje území, který spočívá ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území.

Dále se vymezují oblasti se zvýšenými požadavky na změny v území z důvodů soustředění aktivit (mezinárodního) republikového a nadmístního významu, které svým významem přesahují území jedné obce (dále jen „rozvojové oblasti“ a „rozvojové osy“). Změnou v území se rozumí změna jeho využití nebo prostorového uspořádání.

Jsou také vymezeny oblasti se specifickými hodnotami a se specifickými problémy (mezinárodního) republikového a nadmístního významu, které svým významem přesahují území jedné obce (dále jen „specifické oblasti“).

Zásady územního rozvoje kraje stanovují zejména základní požadavky na účelné a hospodárné uspořádání území kraje, vymezují plochy a koridory nadmístního významu a stanoví požadavky na jejich využití, zejména plochy a koridory pro veřejně prospěšné stavby, veřejně prospěšná opatření a asanace, stanoví kritéria pro rozhodování o možných variantách nebo alternativách změn v jejich využití. Koridorem se rozumí plocha vymezená pro umístění vedení dopravní a technické infrastruktury. Zásady územního rozvoje vymezují plochy a koridory s cílem prověřit možnosti jejich budoucího využití, jejichž dosavadní využití nesmí být měněno způsobem, který by znemožnil nebo podstatně ztížil prověřované budoucí využití (dále jen „územní rezerva“). Součástí zásad územního rozvoje je i vyhotovení vlivů na udržitelný rozvoj území. Ve vyhodnocení vlivů na životní prostředí jsou popsány a vyhodnoceny zjištěné a předpokládané závažné vlivy zásad územního rozvoje na životní prostředí a přijatelné alternativy naplňující jejich cíle.

Zásady územního rozvoje kraje ve vybraných plochách a koridorech ukládají prověřit změny jejich využití územní studií a pořídit a vydat regulační plán jako podmínku pro rozhodování o změnách ve využití vybraných ploch a koridorů; v tomto případě stanovují podmínky pro jeho pořízení a pro jeho vydání, které jsou zadáním regulačního plánu.

Zásady územního rozvoje v nadmístních souvislostech území kraje zpřesňují a rozvíjejí cíle a úkoly územního plánování v souladu s Politikou územního rozvoje ČR, určují strategii pro jejich naplňování a koordinují územně plánovací činnost obcí.

Rovněž stanovují ve vymezených oblastech, plochách a koridorech požadavky na jejich využití, kritéria a podmínky pro rozhodování o možnostech změn v území a pro jejich posuzování, zejména s ohledem na jejich budoucí význam, možná ohrožení, rozvoj, útlum, preference a rizika v území.

ZÚR vycházejí především ze závěrů Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje pro období 2006-2015, která je jedním z významných dlouhodobých koncepčních dokumentů, určujících hlavní směr rozvoje Královéhradeckého kraje. Upřesňuje v podmínkách kraje Politiku územního rozvoje ČR na základě podkladových dokumentů uvedených ve schváleném zadání a dle dalších dostupných podkladů.

4.1 ÚČEL ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Priority územního plánování kraje jsou stanoveny k dosažení vyváženého vztahu územních podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území. Formulují požadavky na udržitelný rozvoj území vyjádřené v Politice územního rozvoje České republiky v souladu s charakterem území kraje a místními podmínkami (struktura osídlení, přírodní a hospodářské podmínky) tak, aby byly uspokojeny potřeby současné generace, a přitom nebyly ohroženy podmínky života generací budoucích.

Priority územního plánování kraje jsou určeny ke konkretizaci cílů a úkolů územního plánování a požadavků na udržitelný rozvoj území v územně plánovací činnosti měst a obcí, kterou jsou stanovovány podmínky pro změny v konkrétních plochách.

4.2 PRIORITY ZUR

Poznámka : Převzato z návrhu ZUR KHK (zpracováno SURPMO HK, předáno KÚ dne 28.5.2008)

4.2.1 Oblast životního prostředí

- ochrana zvláště chráněných území včetně evropsky významných lokalit a ptačích oblastí,
- ochrana zvláště chráněných druhů živočichů, rostlin a jejich biotopů (dle přílohy č. II vyhlášky č. 395/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů), zajištění podmínek pro život a reprodukci celé bioty včetně vytváření podmínek pro návrat v území vyhynulých, dříve běžných druhů,
- ochrana vymezených a vytváření územních předpokladů pro vymezení a ochranu nevymezených prvků územního systému ekologické stability nadregionálního a regionálního (oblastního) významu,
- zlepšování biologické prostupnosti krajiny, zejména biokoridorů, známých a potenciálních migračních tras živočichů,
- ochrana půdního fondu (ZPF a PUPFL) jako jedné z hlavních složek životního prostředí,
- podpora lesů s pestrými druhovou i věkovou skladbou porostů včetně podpory mimoprodukčních funkcí lesa,
- ochrana typických estetických a krajinných hodnot krajinných celků,
- ochrana podzemních a povrchových zdrojů pitné vody pro zajištění dlouhodobého optimálního zásobování území kraje,
- podpora protierozních opatření, akumulace a retence vod v území, zachycování a regulování odvodu přívalových vod (protipovodňová opatření),
- monitoring a postupné odstraňování starých ekologických zátěží nadmístního (oblastního) vlivu,
- podpora rozvoje aktivit vedoucích k dalšímu využívání odpadů jako surovin,
- podpora aktivit vedoucích ke snižování znečištění půdy a vod, snižování emisí do ovzduší, snižování znečištění životního prostředí (včetně znečištění hlukem a světlem),

4.2.2 Oblast hospodářského rozvoje

- tvorba územních podmínek pro rozvoj stávajících a vznik a rozvoj nových firem,
- tvorba územních podmínek pro rozvoj nadmístních forem cestovního ruchu,
- tvorba územních podmínek pro rozvoj služeb nadmístního významu,
- tvorba územních podmínek pro rozvoj dopravní a technické infrastruktury nadmístního významu.

4.2.3 Oblast soudržnosti společenství obyvatel

- vytváření územních podmínek pro kvalitní bydlení a zlepšení vzhledu měst a obcí,
- vytváření územních podmínek pro doplnění občanského vybavení na venkově (zdravotních, sociálních a kulturních služeb),
- vytváření územních podmínek pro nadmístní turistické a rekreační aktivity,
- vytváření územních podmínek pro zlepšení dopravní prostupnosti krajiny,
- vytváření územních podmínek pro doplňování nadmístního systému protipovodňových opatření.

5 ROZBOR UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ÚZEMÍ – TÉMATICKE ROZBORY

V této kapitole jsou uvedena všechna povinná témata (celkem 10) daných vyhláškou č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti. Součástí této kapitoly jsou i SWOT analýzy za jednotlivá témata a problémy k řešení v rámci územního plánování, případně jiné problémy, které byly při zpracování vlastních témat identifikovány. Tyto texty se mohou odkazovat na bližší, podrobnější zpracování v kartě jevů (procesů), které byly zpracovány jednotně současně s tématy.

Zpracovaná témata

- Horninové prostředí a geologie,
- Voda a vodní režim,
- Hygiena životního prostředí,
- Ochrana přírody a krajiny,
- Zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkcí lesa (ZPF a PUPFL),
- Dopravní a technická infrastruktura,
- Sociodemografické podmínky,
- Bydlení,
- Rekreační a cestovní ruch,
- Hospodářské podmínky,

V rámci zpracování vlastních témat byly zpracovány následující **karty jevů (procesů)**:

Voda a vodní režim

- Voda

Hygiena životního prostředí

- Ovzduší
- Produkce, separace a využití komunálních odpadů

ZPF a PUPFL

- Lesní půdní fond

Dopravní a technická infrastruktura

- Úroveň dopravní infrastruktury
- Dopravní výkon nákladní dopravy
- Dopravní výkon v přepravě osob

Sociodemografické podmínky

- Prostorové znaky a sídelní hierarchie
- Populační vývoj
- Vývoj demografických struktur obyvatelstva

Bydlení

- Vývoj bydlení
- Bytová výstavba
- Vývoj struktury a životní úrovně domácností

Rekreace a cestovní ruch

- Cestovní ruch

Hospodářské podmínky

- Ekonomická aktivita
- Ekonomická výkonnost
- Mzdy
- Nezaměstnanost
- Odvětvová struktura zaměstnanosti
- Podnikatelská struktura
- Vyjíždka a dojíždka do zaměstnání a škol

5.1 HORNINOVÉ PROSTŘEDÍ A GEOLOGIE

5.1.1 Horninové prostředí, geologie, těžba a její vliv na životní prostředí

Stručný popis geologické stavby

Území Královéhradeckého kraje tvoří regionálněgeologické jednotky tří strukturních pater Českého masivu – předplatformní lugická oblast, limnický permokarbon a platformní jednotky reprezentované Českou křídovou pánví, terciérem a kvartérem.

Lugická oblast (lugikum) sem zasahuje pouze svou jižní částí, většina je ho v Polsku. Jeho jižní hranici u nás představuje labské zlomové pásmo (labská linie) a zlomy v jeho pokračování, směřující do Hornomoravského úvalu. Z pohledu geologické stavby kraje je pro nás významným segmentace lugika na četná dílčí pásma, kry a bloky, omezené dislokacemi různého významu, resp. řádu a stáří. Díky tomu lze lugikum rozdělit na následující řadu jednotek (bloků), přičemž na stavbě Královéhradeckého kraje se z nich uplatňují především krkonošský blok a orlickosněžnický blok.

Limnický permokarbon lugika vznikl šířením limnické sedimentace z centra u Walbrzychu v Polsku k JZ. Na rozhraní karbon-perm se lugický permokarbon od středočeského odděluje a jako samostatný sedimentační prostor byl aktivní až do spodního triasu.

Na sedimenty podkrkonošské limnické pánve jsou vázány výskyty černouhelných slojí, sloje syřenovského souvrství v podkrkonošské pánvi a intenzivně do nedávna těžené sloje žacléřskosvatoňovické a rtyňsko-oslavanské ve vnitrosudetské pánvi.

Vývoj Českého masivu byl složitý. V mezozoiku, terciéru a kvartéru nastupuje jeho platformní strukturní vývoj. Dochází především k rozsáhlé peneplenizaci variských elevací a k občasným transgresím. Časově a prostorově omezené propojení epikontinentálního moře na severu s alpsko-karpatskou předhlubní přes území Moravy je reprezentováno denudačními zbytky jurských vápenců a vápnitých hornin na brněnsku. Výraznější transgrese byla vyvolána v křídě a zachovala se v podobě zprvu sladkovodních cenomanských a na ni navazujících mocných mořských cenomanských, turonských i coniackých sedimentů české křídové pánve. Z ložiskového hlediska mají mezozoické horniny velký význam především jako zdroj sklářských písků a slévarenských písků (ložisko Střeleč). Nezanedbatelné je i využití zpevněných cenomanských či turonských pískovců jako zdrojů kamene pro hrubou a ušlechtilou kamenickou výrobu, které jsou jedinečnými zdroji nadregionálního významu (Božanov, Podhorní Újezd, atd.)

K posledním výraznějším sedimentacím docházelo v terciéru v důsledku oživování regionálních zlomových pásem a tvorbě neogenních pánví. V území kraje pak to jsou terciérní sedimenty reprezentované říčními uloženinami západně od řeky Úpy, na území Orlických hor a podhůří a v povodí Tiché Orlice. Dalším významným fenoménem Českého masivu jsou neovulkanity a jeho doprovodné produkty. Vázány jsou hlavně na staré zlomové struktury. Aktivita začala v období křídové sedimentace a přetrvávala až do kvartéru. Známé jsou i na několika místech Královéhradeckého kraje, ložiskové využití v podobě stavebního kamene, tak jako v jiných krajích však nemají.

Z kvartérních uloženin mají největší význam říční štěrky a písky, uložené ve větší rozloze a mocnosti mezi Hradcem Králové a Pardubicemi a dále mezi Chocní a Hradcem Králové.

Dobývací prostory

V Královéhradeckém kraji je stanoveno celkem 39 dobývacích prostorů (DP) o celkové ploše 29,2 km², z nichž je v současné době 26 v těžbě (povolena hornická činnost). Celková rozloha dobývacích prostorů, v nichž probíhá těžba je 26,53 km². Podíl rozlohy všech DP na celkové rozloze kraje činí pouze 0,613 %. Většina DP je menší rozlohy než 1 km², pouze 5 DP tuto rozlohu překračuje, přičemž největší rozlohou je DP na černé uhlí Žacléř (9,25 km²). Nejvíce dobývacích prostorů je stanoveno pro těžbu štěrkopísků (12), stavebního kamene a pískovce. Přehled plošně největších dobývacích prostor je uveden v tabulce.

Tabulka č. 5.1.1: Přehled největších těžných dobývacích prostor v Královéhradeckém kraji (2007)

Cís DP	Název DP	Stav využ.	Organizace	Surovina	Plocha (ha)
60013	Černý Důl	těžené	Krkonošské vápenky Kunčice, a.s.	Vápenec	20,22
20060	Žacléř	těžené	GEMEC - UNION a.s., Jívka	Uhlí černé	924,73
70897	Žďár nad Orlicí	těžené	Českomoravské šterkovny, a.s., Mokrá	Šterkopisky	393,83
71109	Běleč nad Orlicí I	těžené	Městské lesy Hradec Králové a.s.	Šterkopisky	333,77
70994	Lípa nad Orlicí III	těžené	Jana Lobová, Pardubice	Šterkopisky	294,50
70941	Štít I	těžené	Tarmac CZ a.s., Liberec	Šterkopisky	78,10
70589	Předměřice I	s ukončenou likvidací	RASTRA AG-CZ a.s., Pardubice	Šterkopisky	61,78
70905	Kosičky	těžené	Agropodnik Humburky, a.s.	Šterkopisky	44,67
70982	Písek u Chlumce nad Cidlinou	těžené	Miláček a spol. s.r.o., Poděbrady	Šterkopisky	30,45
70730	Štít	s ukončenou těžbou	Tarmac CZ a.s., Liberec	Šterkopisky	30,00

Těžba nerostných surovin v regionu

Královéhradecký kraj není územím příliš bohatým na suroviny, zejména zde nejsou téměř žádné zdroje rud a jen omezené množství energetických surovin. Největší surovinové bohatství tvoří ložiska písků a šterkopísků, cihlářské hlíny, kameniva a sklářských písků. Z ostatních surovin je nejvýznamnější dolomit.

V současné době se na území Královéhradeckého kraje nachází 112 bilancovaných výhradních ložisek nerostných surovin o celkové rozloze 12 466 ha. V počtu výhradních ložisek jsou nejvíce zastoupeny ložiska šterkopísků (23 - písek, šterk), cihlářských surovin (27 – jílovec, hlína, spraš), stavební kámen (15), kámen pro hrubou a ušlechtilou kamenickou výrobu (mramor, pískovec) a černé uhlí. Dále se na území Královéhradeckého kraje nachází ložiska vápence, polodrahokamů (granáty) a dolomitu.

K roku 2007 bylo využíváno (těženo) celkem 43 výhradních ložisek. Největší podíl tvořila ložiska šterkopísku (19 ložisek) a stavebního kamene (7 ložisek) a pískovce (7 ložisek).

Prognózní zdroje nerostných surovin jsou území s předpokládanými ložisky nerostných surovin, které jsou ve smyslu § 13 zákona ČNR č. 62/1988 Sb. (ve znění zákona ČNR č. 543/1992 Sb.) považovány za území zvláštní geologické stavby, kde mohou orgány územního plánování vydat územní rozhodnutí jen s předchozím souhlasem MŽP ČR nebo po splnění jím stanovených podmínek. Prognózní zdroje nerostných surovin jsou dle stupně ověření a významu děleny na schválené (P, R), evidované (Q) a dokumentované (Z). Na území Královéhradeckého kraje jsou vymezena 3 prognózní ložiska pro vyhrazené nerosty (černé uhlí – Bernartice, Malé Svatoňovice a Sýřenov) a 2 pro nevyhrazené nerosty (slínovec, sprašová hlína).

Zdroje evidující surovinu šterkopísek, cihlářské suroviny a stavební kámen dávají ze zákona reálný předpoklad zahájení těžby a to formou nevýhradních těžeb. Příkladem jsou nevýhradní těžby např. šterkopísků na Královéhradecku a jinde.

V Královéhradeckém regionu je dále evidováno 28 využívaných nevýhradních ložisek a 33 nevyužívaných nevýhradních ložisek.

Chráněná ložisková území

Chráněné ložiskové území (CHLÚ) zahrnuje území, na kterém by stavby a zařízení, které nesouvisí s dobýváním výhradního ložiska mohly znemožnit, nebo ztížit dobývání výhradního ložiska. Stanovení CHLÚ není v žádném případě rozhodnutím o využívání ložiska. To znamená, že předmětem řízení o stanovení CHLÚ není posuzování využitelnosti ložiska ani způsob jeho otírky a těžby. Stanovením CHLÚ rovněž nedochází k narušení ochrany přírody a krajiny, vodních zdrojů, zásahu do krajiny či do zájmů chráněných zvláštními předpisy.

V Královéhradeckém kraji je stanoveno celkem 65 chráněných ložiskových území o celkové ploše 93,09 km². 13 z těchto ložiskových území má rozlohu větší než 1 km², zbylá mají rozlohu menší. Největší rozlohou jsou CHLÚ Rtyň a Syřenov s rozlohou přes 34 (22) km² – černé uhlí. Podíl rozlohy všech CHLÚ na celkové rozloze kraje činí 1,95 %. Nejvíce CHLÚ je stanoveno pro cihlářské suroviny, stavební kámen a šterkopísek.

Stav využití zásob nerostných surovin

Na území Královéhradeckého kraje jsou těženy ve významném množství sklářské a slévárenské pisky, dolomity, ze stavebních surovin především šterkopísky. Celorepublikový význam má především těžba sklářských písků na ložisku Střeleč a to zejména s ohledem na kvalitu suroviny, která dosahuje světových parametrů. Nadregionální význam má i těžba písků slévárenských, která je však nižší. V Královéhradeckém kraji je těženo jedno ze dvou využívaných ložisek dolomitu v ČR (ložisko Lánov – 97 % objemu těžby v ČR), na které připadá naprostá většina objemu celorepublikové těžby. Ze stavebních surovin převládá v kraji těžba šterkopísků. Těžba kamene pro hrubou a ušlechtilou kamenickou výrobu (KA) sice nepřekračuje rámec regionu objemem těžby, ale region zastává nezastupitelný význam v těžbě pískovce, který se jinde v republice takřka netěží. Těžba vápenců, cihlářských surovin a velmi nízká těžba jednoho ložiska černého uhlí má lokální význam.

Ložiska rud v tomto kraji měla i v minulosti pouze lokální význam a dnes jsou pouze historickou záležitostí (v současnosti není evidováno žádné rudní ložisko).

Palivoenergetické suroviny na území kraje jsou představovány především ložisky černého uhlí, z nichž největší význam měla ložiska ve vnitrosudetské pánvi. Menší částí, asi 30 % celkové plochy, zasahuje z Polska na severovýchodní část území kraje vnitrosudetská (dolnoslezská) pánev. Celková mocnost sedimentární výplně spolu s doprovodnými vulkanity je 4 až 5 km. Černé uhlí je vyvinuto v lampertickém a strážkovickém souslojí žacléřského souvrství (stáří westfal) a ve svatoňovickém a radvanickém souslojí odolovského souvrství (stáří westfal-stefan). Ve 2. polovině 20. století se pánev stala třetím nejdůležitějším černouhelným revírem v ČR. Postupně se těžba (hlubinná) koncentrovala do tří oblastí – Žacléřska na SZ, Radvanicka a Svatoňovicka na JZ. Vrchol produkce zde byl počátkem 70. let. Definitivně bylo hlubinné dobývání černého uhlí v revíru ukončeno v roce 1993 uzavřením Dolu Kateřina v Radvanicích. Těžba na ložisku Žacléř skončila rok před tím a na Svatoňovicku již v roce 1990 uzavřením ložiska Rtyň-žacléřské sloje (svatoňovické sloje se zde přestaly dobývat počátkem roku 1979). V současné době je ve státní bilanci zásob evidováno celkem 5 ložisek vesměs s nebilančními zásobami. Výjimku tvoří malé množství bilančních zásob uhlí z odvalu dolu Žacléř, které je povrchově těženo. V severozápadní části kraje leží (částečně zasahuje do okresu Semily) podkrkonošská pánev, kde je vyhodnoceno a evidováno ložisko energetického černého uhlí Syřenov. Vzhledem k tomu, že se jedná o velmi malé ložisko a navíc poměrně hluboce uložené (200 m na J – 800 m na S, průměrně kolem 500 m), není jeho báňská otvírka reálná.

Na území kraje nejsou v současnosti evidována žádná ložiska ani prognózní zdroje **radioaktivních surovin**.

Ložiska **sklářských a slévárenských písků** na území kraje mají celorepublikový význam. Nejvýznamnější ložisko Střeleč je situováno asi 5 km severovýchodně od Sobotky. Nejvýznamnějším střetem zájmů na ložisku je bezprostřední sousedství stávající části CHKO Český ráj na severu a možnost ovlivnění režimu podzemních vod při zahlučování těžebny. I přes tyto problémy těžené ložisko Střeleč a sousední rezervní ložisko Mladějov představují dlouhodobě perspektivní a nenahraditelné zdroje sklářských a slévárenských písků, vysoce převyšující krajský, ne-li celorepublikový význam.

Z hlediska karbonátových surovin je ložisko **dolomitů** až vápnitých dolomitů Lánov východně od Vrchlabí. Ačkoliv ložisko leží v ochranném pásmu Krkonošského národního parku (KRNAP), představuje největší a nejperspektivnější zdroj kvalitního dolomitu v celé ČR.

Na dolním toku Olešnického potoka je těženo výhradní rozsypové ložisko **českých granátů** Vestřev jihozápadně od Hostinného. Spolu s ložiskem Podsedice (bývalý okres Litoměřice) se jedná o ojedinělou využívanou lokalitu pyropů pro šperkařské účely v ČR. Lokalita Vestřev bude však v brzké době vytěžena.

Ložiska **stavebních surovin** jsou v kraji rozložena nerovnoměrně. Nejvýznamnější surovinou jsou šterkopísky, jejichž ložiska jsou soustředěna v povodí větších řek. Naopak ložiska kamene se vyskytují prakticky jen v severní a východní části kraje. Surovina **kámen pro hrubou a ušlechtilou kamenickou**

výrobu (KA) je reprezentována především křídovými pískovci české křídové pánve a krystalickými karbonáty (mramory) krkonošsko-jizerského krystalinika. Kraj je z hlediska zásob i těžby stavebního kamene deficitní, a to zejména v jeho jihozápadní části. Ložiska **cihlářských surovin** jsou kromě horských oblastí prakticky rovnoměrně rozložena po celém území kraje. V současnosti jsou v kraji využívána 3 výhradní ložiska, která zcela nezajišťují potřeby regionu zejména v náročnějších cihlářských výrobcích; ta je dotována převážně z kraje Pardubického.

Stav a využití zásob

Životnost bilančních volných zásob černého uhlí na ložisku Žacléř se při zachování zhruba stejné výše těžby pohybuje zhruba mezi 30 a 40 roky; Životnost bilančních zásob velmi kvalitních sklářských a slévarenských písků na ložisku Střeleč je solidní – v případě sklářských písků cca 90 až 100 let, u písků slévarenských cca 60 až 100 let. Nevysoké jsou bilanční volné zásoby na ložisku Černý důl (vápence ostatní), jejich životnost dosahuje několik let a brzy bude uzavřena; Naopak velmi vysoká je životnost bilančních volných zásob dolomitu na lokalitě Lánov, kde by při současném objemu těžby měla surovina dostávat na více než 300 let. Velmi vysoké jsou životnosti ložisek dekoračního kamene. Také v případě Královéhradeckého regionu se jedná o ložiska, jejichž životnost se pohybuje v řádu stovek až tisíců let. Velmi solidní jsou i životnosti většiny ložisek stavebního kamene (SK), což je s ohledem na malé zastoupení ložisek SK v kraji a na relativně nízkou těžbu, dobře. Relativně nejnižší je životnost bilančních volných zásob u lokality Mastý (28-31 let), u ostatních ložisek se jedná o životnost v řádu stovek let, respektive tisíců let (Královec – 1160 až 1355 let). Existuje tedy potenciál pro případné zvýšení těžby stavebního kamene. Životnost bilančních zásob na většině lokalit ložisek šterkopísků je velmi solidní. V případě cihlářských surovin (CS) dosahují životnosti bilančních zásob zpravidla sta a více let - v případě Kostelce nad Orlicí – ložiska s největší těžbou CS – se jedná o 90 až 100 let.

Poddolovaná území a stará důlní díla

Na území Královéhradeckého kraje se vyskytuje řada poddolovaných území a starých důlních děl. Nejvíce se jich nachází v ORP Vrchlabí, Trutnov, Jičín, Rychnov nad Kněžnou a Náchod.

V současné době je evidováno 100 poddolovaných území bodových a 68 plošných (o rozloze 9146 ha), které tvoří 1,92 % plochy kraje. Vznikly převážně po těžbě rud.

Sesuvná území

V Královéhradeckém kraji je vysoká koncentrace sesuvných území. Je zde evidováno 1012 plošných sesuvných území, z nichž zhruba $\frac{3}{4}$ je klasifikována jako potenciálních a přes 20 % jako aktivních. Celkově zaujímají plochu 2800 ha, což vytváří určitá omezení pro územní rozvoj. Bodových sesuvů je evidováno 264, přičemž 199 je aktivních a zbylá část převážně potencionálních. Nejvíce sesuvných území se nachází v ORP Jičín, Náchod a Vrchlabí, nejméně na území ORP Hradec Králové, Nový Bydžov a Dobruška.

Tabulka č. 5.1.2: Přehled plošně největších sesuvných lokalit KHK

PLOCHA (m ²)	LOKALITA	KLASIF.	STUPEŇ AKT.	ROK REVIZE
644601,48	Vysoká nad Labem	sesuv	aktivní	1997
397632,61	Vysoká nad Labem	sesuv	aktivní	1997
367656,99	Choťovice	sesuv	aktivní	1986
342672,48	Prachov	sesuv	aktivní	1986
206884,48	Staré Hrady	sesuv	aktivní	1979
183747,42	Synkov	sesuv	aktivní	1983
164051,95	Zebín	sesuv	aktivní	1979
161268,55	Suchá Rybná	sesuv	aktivní	1983
159036	Libáň	sesuv	aktivní	1979
154186,5	Hubojedy	sesuv	aktivní	1978

Vlivy těžební činnosti na životní prostředí

Do řešeného území zasahují, nebo v něm leží řada ploch dle zákona č. 114/92 Sb. vyhlášených za zvlášť chráněná území - jeden národní park (KRNAP), tři chráněné krajinné oblasti (Broumovsko, Český ráj, Orlické hory) a další. Vedle značného počtu lokálních zdrojů pitné vody jsou zde také i chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV).

Těžba a úprava nerostných surovin již svým principem nutně musí působit nepříznivě na životní prostředí. Negativním důsledkem těžby v některých lokalitách je destrukce výskytu ohrožených a zvláště chráněných organismů, negativní ovlivňování krajiny morfologicky cizorodými útvary výsypek neupotřebitelných zemin a hornin, vysoká prašnost, hluchost, vibrace, seismické účinky trhačích prací, úbytek lesních ploch, nenávratná ztráta zemědělských ploch, jakož i další problémy spojené s přepravou vytěžených surovin. Lze předpokládat i ovlivnění místního klimatu při prolomení hřbetů ochranných masivů či při likvidaci celých kopců.

5.1.2 SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Dostatečné zásoby stavebního kamene, štěrkopísku, cihlářských surovin, sklářských písků a dolomitu – zajišťující suroviny na dlouhou dobu dopředu.	Nízké množství potenciálně využitelných částí nerostných surovin, zejména rud.
	Velké množství sesuvných a poddolovaných území – omezení pro územní rozvoj.
	Sřety těžby (současné i potencionální) s ochranou přírody (chráněná území a NP).
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Rekultivace území, kde je v plánu ukončení těžby – snížení střetů se zájmy životního prostředí.	Sřety se zájmy ochrany životního prostředí při rozšíření těžby – limity využití území.

5.1.3 Problémy k řešení v rámci územního plánování

- Při vymezování ploch a koridorů zajistit dostatečnou ochranu ložisek nerostných surovin (dobývacích prostorů), respektive chráněných ložiskových území.
- Pro zajištění dostatečného množství stavebních a jiných surovin vymezit dostatečné množství ploch vhodných pro těžbu nerostných surovin, a to zejména s ohledem na ochranu přírody a krajiny, podzemních a povrchových vod a životního prostředí obyvatel.
- Při umísťování ploch a koridorů respektovat jako omezení pro rozvoj výskyt sesuvných a poddolovaných území.

5.2 VODA A VODNÍ REŽIM

5.2.1 Základní geografický, hydrologický a vodohospodářský přehled

Charakteristickým rysem podnebí v České republice je převládající západní proudění a intenzivní cyklonální činnost vyvolávající nestálost počasí. Rozhodující vliv na vytváření klimatu má nadmořská výška. S rostoucí nadmořskou výškou klesá teplota (cca 0,6°C na každých 100 m) a vzrůstá množství srážek.

Roční chod teploty je charakterizován tím, že nejchladnějším měsícem bývá zpravidla leden (každým čtvrtým rokem únor, výjimečně prosinec nebo březen), nejteplejším červenec popř. srpen.

Letní polovina roku (duben - září) je na srážky bohatší. Projevuje se zde vliv letních bouřek. V průběhu roku připadají nejvyšší měsíční úhrny srážek právě na letní měsíce. Nejméně srážek je v únoru a v březnu, přičemž podíl zimních srážek s nadmořskou výškou vzrůstá. Srážkové poměry jsou napříč územím nerovnoměrné. Nejvíce srážek je zaznamenáváno v horských oblastech Krkonoš a Orlických hor, nejméně srážek v jižní části kraje (okres Hradec Králové). Průměrný roční úhrn srážek je v Polabí 550 - 650 mm, v Orlických horách 1000 - 1200 mm, v Krkonoších 1200 - 1600 mm. Sněhová pokrývka leží v nižších polohách průměrně 30 - 60 dní v roce, na horách více než 100 dní (na hřebenech Krkonoš až 180 dní). Na horách se první sníh objevuje již začátkem listopadu a v nejvyšších polohách se drží až do začátku května. Období tání sněhové pokrývky je nepravidelné, povodňové průtoky z tání mohou vzniknout prakticky kdykoliv od prosince (tzv. vánoční obleva) do dubna.

Významné vodní toky:

Labe, Úpa, Metuje, Stěna, Orlice, Bystřice, Cidlina a další

Ochranná pásma přírodních léčivých zdrojů:

Janské Lázně, Běloves, Hronov, Velichovky, Lázně Běláhrad

Chráněné oblasti přirozené akumulace vod

Královéhradecký kraj poskytuje ve své velké části hodnotné území s příznivým geomorfologickým profilem a relativně málo narušené v horských a podhorských oblastech. To umocňuje jeho vodohospodářský význam ve vazbě na pramenní oblasti významných vodních toků Labe, Metuje a Orlice (včetně četných přítoků). Chráněné oblasti připojení akumulace vod představují 44,5 % plochy celého Královéhradeckého kraje.

Tabulka č. 5.2.1: Chráněné oblasti přirozené akumulace vod

Název chráněné oblasti přirozené akumulace vod	Plocha (km ²)	Podíl na ploše kraje (%)
Východočeská křída	1 245,8	26,2
Krkonoše	270,2	5,7
Orlické hory	225,6	4,7
Polická pánev	218,2	4,6
Severočeská křída	73,8	1,6
Žamberk-Králíky	24,3	0,5

Zdroj: VÚV T.G.M.

5.2.2 Vodní režim v krajině

Neporušená krajina má schopnost akumulovat a zpomalit odtok velkého množství vody. Tuto schopnost krajiny výrazně snižujeme především díky velkovýrobnímu způsobu hospodaření v krajině, jako je především vysoké zornění půdy, velké půdní bloky s nízkým obsahem organického podílu v půdě, nevhodnou skladbou dřevin v lese (smrková kultura na nevhodných místech). Tyto negativní projevy přinášejí nižší stabilitu krajiny a v konečném důsledku zvyšující se riziko povodní.

Nejhorší kombinací pro přirozený vodní režim v krajině je intenzivní zemědělská činnost na svažitém území. Tomu u nás odpovídá definice orné půdy na sklonitých pozemcích. Dle metodik je považován z hlediska zrychleného odtoku pro ornou půdu kritický sklon nad 7°. Z těchto důvodů je tento typ kultury a sklonitosti předpokladem ke zhoršování přirozeného vodního režimu v krajině. Důsledkem je zvýšené riziko vzniku lokálních povodní nebo vysychání a degradace půdy.

Při erozních procesech s nižší intenzitou dochází ke ztrátě jemných půdních částic. Tím se mění půdní textura a struktura a snižuje se vodní kapacita půdy. Při procesech vodní eroze s vyšší intenzitou, při nichž dochází ke smyvu značné části vrchního horizontu, nepřijímá nižší horizont, obvykle s menším obsahem organické hmoty a s menší propustností, v dostatečné míře srážkovou vodu; půdní profil je ochuzen o zásobu vláhy, což má v suchých obdobích výrazný vliv na vývoj vegetace. Je tedy potřeba navrhovat a realizovat taková opatření, která zlepší odtokové poměry v krajině a přispějí ke zlepšení ekologické stability krajiny (vyjadřované jako KES). Provedení těchto přírodně blízkých opatření bude mít nezanedbatelný přínos nejen pro postupnou obnovu vodního režimu v krajině, ale také pro ochranu před povodněmi.

Povodně jsou přírodní fenomén, kterému nelze zabránit. Krajina zde představuje prostor, který podstatným způsobem ovlivňuje časový a prostorový průběh povodní, jejichž důsledky se pak projevují v zastavěných oblastech. Proto by protipovodňová ochrana měla být řešena už od povodí nižšího řádu a měla by být realizována v první řadě ve volné krajině s využitím její retenční schopnosti. Jejich nepravidelný výskyt a variabilní rozsah nepříznivě ovlivňují vnímání rizik, která přinášejí, což komplikuje systematickou realizaci preventivních opatření. Povodně představují pro Českou republiku největší přímé nebezpečí v oblasti přírodních katastrof a mohou být i příčinou závažných krizových situací, při nichž vznikají nejenom rozsáhlé materiální škody, ale rovněž ztráty na životech obyvatel postižených území a dochází k rozsáhlé devastaci kulturní krajiny včetně ekologických škod. Ochrana před povodněmi není nikdy absolutní. Lze však částečně omezit povodňové kulminační průtoky, transformovat povodňovou vlnu a tím příznivěji ovlivnit časový průběh povodní, což umožňuje přijmout účinnější opatření pro záchranu životů a majetku.

Při aplikaci protipovodňových opatření v krajině je nezbytné usilovat o vytvoření prostorové rovnováhy mezi hospodářským rozvojem a urbanizací území na jedné straně a potřebami využít toto území ke zpomalení odtoku a akumulaci vody na straně druhé. Veškerá opatření na ochranu před povodněmi musí sledovat dopad na životní prostředí.

Opatření v krajině jsou především změny využívání pozemků, změny rostlinného pokryvu, zatravnění břehů a přirozených inundací, tvorba protierozních mezí a vegetačních pásů a změny ve strukturách krajiny prováděné za účelem zachycení vody v povodí a zpomalení jejího odtoku.

Kulminační průtoky zejména na malých a středních tocích lze částečně omezit pomocí opatření sloužících k zachování, resp. obnově přirozené retenční a akumulační schopnosti krajiny, vodních toků a údolních niv. Je rovněž nutné zachovávat a vhodným způsobem využívat přirozená inundační území. To znamená umožnit jejich zaplavení v případě povodní. Voda, která bude takto zadržena a prosákne do půdy, je ziskem pro hospodaření v přírodě a znamená snížené nebezpečí z extrémních srážek a povodní.

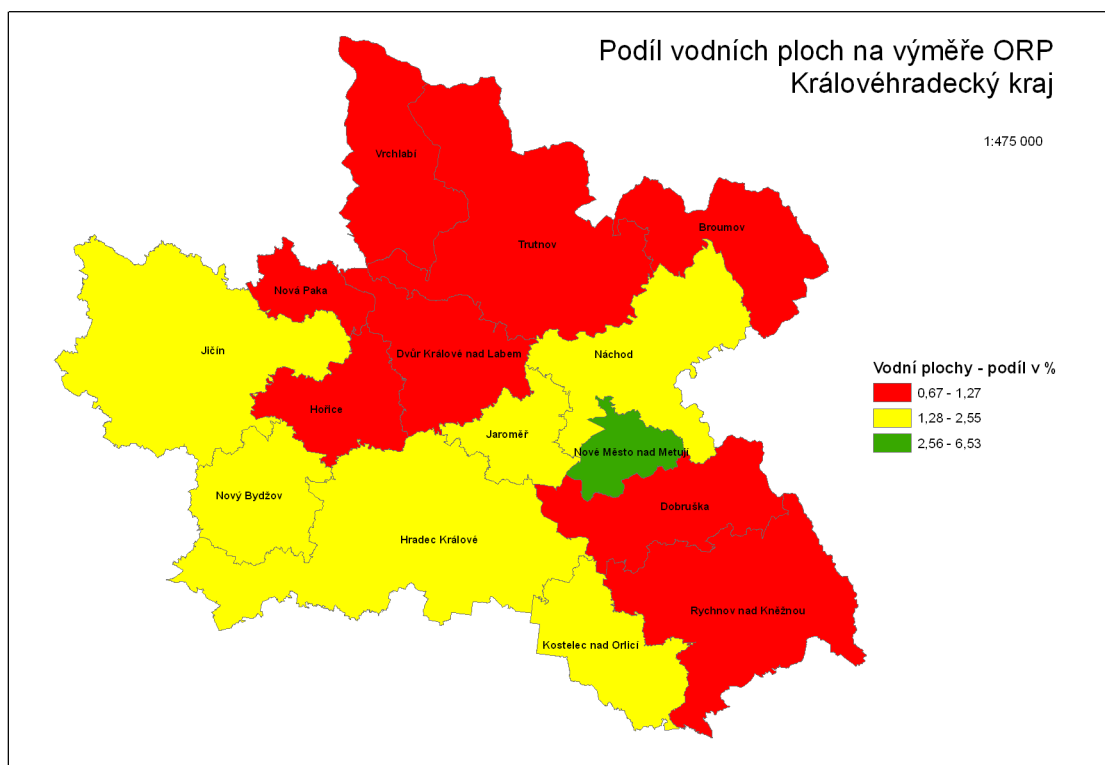
V krajině se nachází velké množství upravených (napřímených, opevněných, zatrubněných) drobných vodních toků, které napomáhají rychlému odvedení vody z horních částí povodí. Zejména v zemědělsky obhospodařované krajině se často jedná o toky, které plnily meliorační funkci. V současné době, kdy se část orné půdy zatravnjuje a provádí se množství ochranných opatření proti erozi, je možné alespoň část

těchto toků vrátit do přírodě blízkého stavu. Principem revitalizací je obnova přirozené délky a trasy toku, přirozeného podélného i příčného profilu a umožnění vybřežování toků již při nižších průtocích (tam, kde je to možné) – to vše v závislosti na geomorfologických podmínkách. Součástí revitalizace je i obnova břehových porostů. Nejlepším způsobem revitalizace je vyčlenění dostatečně širokého potočního pásu, ve kterém mohou probíhat přirozené korytotvorné procesy. V některých případech pak stačí relativně malé změny současného stavu upravených koryt, aby byly nastartovány vhodné podmínky.

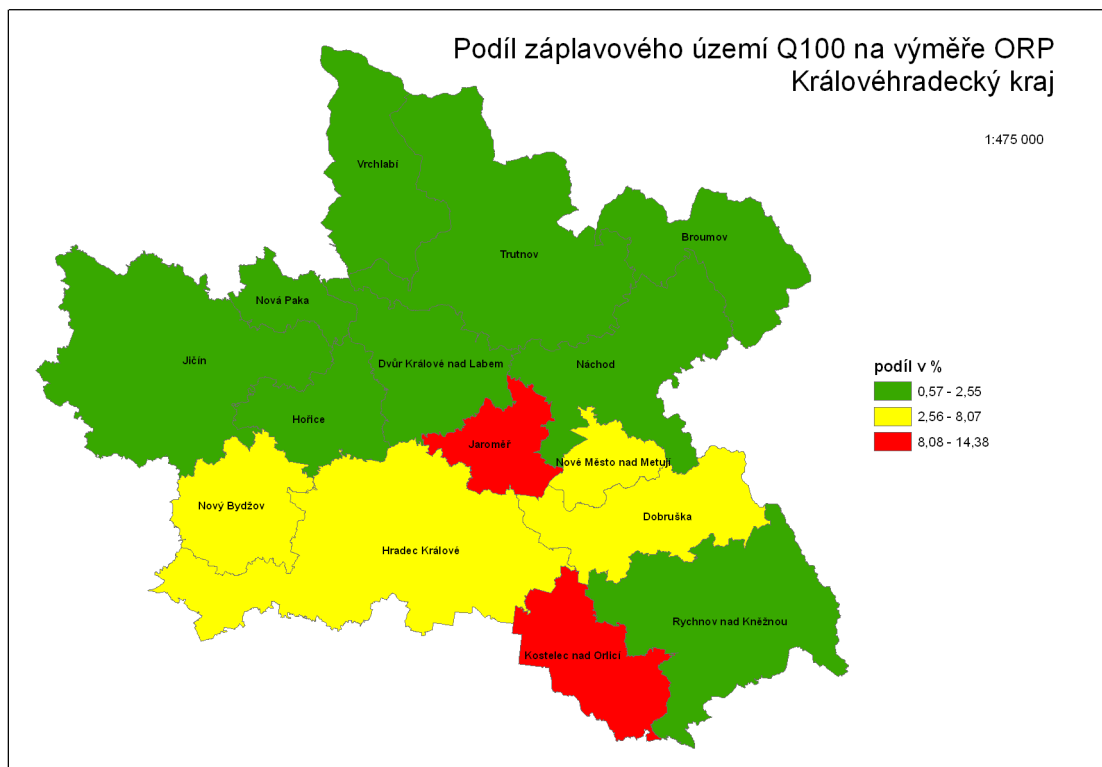
Cílem je využití přirozeného retenčního potenciálu vodních toků a jejich niv ve vazbě na protipovodňovou ochranu území a zabezpečení funkční vazby mezi vodními toky a jejich nivami včetně umožnění přirozeného neškodného rozlivu a zajištění prostoru pro přirozené korytotvorné procesy drobných vodních toků.

Opatření v krajině není možné podceňovat, protože tvoří významnou část preventivních opatření, ale na druhou stranu nemůže být jejich účinek hlavně při extrémních povodňových situacích přeceňován. Těmito opatřeními lze snížit velikost průtoku velkých povodní řádově v procentech. Pro podporu realizace těchto opatření je nutné využívat stávající programy určené ke zlepšení stavu životního prostředí a jeho složek. Hlavním nástrojem pro jejich realizaci jsou především komplexní pozemkové úpravy (KPÚ).

Obrázek č. 5.2.1: Podíl vodních ploch na výměře ORP

Obrázek č. 5.2.2: Podíl záplavového území Q100 na výměře ORP

Při návrhu preventivních protipovodňových opatření je potřeba nalézt vhodnou kombinaci opatření v krajině zvyšující přirozenou akumulaci a retardaci vody v území a technických opatření ovlivňujících průtoky a objemy povodňových vln. Je potřeba použít takovou kombinaci opatření, aby byla co nejvíce využita pozitiva jednotlivých metod a odstraněna jejich negativa a tím bylo dosaženo efektivního výsledku.

Je velmi důležité omezovat aktivity v záplavových územích zhoršující odtokové poměry a zvyšující povodňová rizika.

- opatření v krajině tam, kde je tento přístup možný a kde k nim stejně musí dojít
- zkapacitnění koryt v sídlech tam, kde je to možné a nakolik je to efektivní v porovnání s náklady
- systém nádrží tam, kde výrazně převládá efekt a přitom stavby nádrží nezasáhnou do sídel či infrastruktury
- systém stabilních hrází chránících části obcí
- mobilní hráže, hlavně tam, kde z různých důvodů nelze vybudovat hrazení stabilní, tedy hlavně na exponovaných parcelách v sídlech
- poldry, odsazené hráže, revitalizace koryt - tam, kde je to nejúčelnější

Pokud se tedy dokáže částečně snížit zrychlený odtok vody z plochy povodí do vodních toků a umožní se v údolních nivách mimo zastavěné území rozliv vody během povodňových stavů, nemusí být úpravy na tocích (převážně v zastavěném území) tak technicky náročné a zároveň finančně nákladné.

Tabulka č. 5.2.2: Výměra orných svažitých pozemků v jednotlivých ORP

ORP	Výměra nad 7° (ha)	Procent zem. půdy	Hodnocení	ORP	Výměra nad 7° (ha)	Procent zem. půdy	Hodnocení
Broumov	412,85	5,45%	-1	Náchod	1220,79	12,08%	-1
Dobruška	87,23	0,83%	0	Nová Paka	877,07	37,26%	-1
Dvůr Králové n. Labem	293,66	3,30%	0	Nové Město n. Metují	40,19	0,84%	0
Hořice	164,31	1,69%	0	Nový Bydžov	0,57	0,00%	+1
Hradec Králové	3,06	0,01%	+1	Rychnov nad Kněžnou	266,58	2,02%	-1
Jaroměř	8,24	0,10%	+1	Trutnov	658,89	11,08%	-1
Jičín	326,14	1,03%	-1	Vrchlabí	248,21	8,54%	0
Kostelec nad Orlicí	35,58	0,58%	+1				

Absolutně největší množství ploch se svažitou ornou půdou se nachází v ORP Náchod a to 1221 ha. Toto množství činí přes 12% veškeré zemědělské půdy na území ORP Náchod. Největší podíl sklonité orné půdy z celkové výměry zemědělské půdy je v ORP Nová Paka a to více než 37 %. Velké množství takto rizikových ploch se nachází také v ORPech Trutnov 659 ha, Broumov 413 ha a Jičín 326 ha. V těchto místech hrozí zvýšené riziko zrychleného odtoku vody při přívalových srážkách a s tím související nebezpečí vzniku lokálních povodní. Naprosto opačná je situace v ORP Nový Bydžov 0,57 ha a Hradec Králové 3,06 ha, kde se nenachází téměř žádná sklonitá plocha využívaná jako orná půda.

Celkem je v celém kraji 4643 ha orné půdy umístěné na pozemcích o sklonu větším než 7°. K celkové výměře veškeré zemědělské půdy v kraji (173 599 ha) tyto plochy zabírají 2,7 %. Cílem je snížit množství takových ploch na minimum.

5.2.3 Stav povrchových a podzemních vod

Znečištění vod je jedním z největších environmentálních problémů současného světa. Voda transportuje živiny, ale zúčastňuje se rovněž na zprostředkování pohybu škodlivin v rámci různých ekosystémů. Důsledkem je, že může dojít ke kumulaci - nahromadění škodliviny v některé ze součástí životního prostředí. Znečištění vod je způsobováno chemickými látkami anorganického charakteru, hlavně těžkými kovy, nebo látkami organickými. Hlavním typem znečištění vod v našich podmínkách je eutrofizace – znečištění vod nadměrným obsahem živin. Odpadní vody splaškové mohou být znečištěny mikrobiálně. Významnou měrou se na znečištění vod podílí také zemědělská výroba. Problémem vody je rovněž její dosažitelnost a distribuce. Přibližně třetina toků ČR zůstává i přes výrazné zlepšení za posledních 15 let stále nadměrně znečištěna.

Rizikovost útvarů povrchových vod tekoucích z hlediska splnění environmentálních cílů

Stav povrchových vod byl hodnocen pomocí indikátoru: Rizikovost útvarů povrchových vod tekoucích z hlediska splnění environmentálních cílů. Základní jednotkou pro hodnocení stavu povrchových vod jsou útvary povrchových vod tekoucích a útvary povrchových vod stojatých. Hodnocené útvary jsou zařazeny do tříd rizikovosti podle výsledků hodnocení HEIS VÚV T.G.M. Třídy rizikovosti (rizikový, nejistý, nerizikový) identifikují tzv.: rizikové vodní útvary, tj. útvary vod, které pravděpodobně nedosáhnou v roce 2015 dobrého stavu, pokud nebudou přijata příslušná opatření. Útvary povrchových vod tekoucích a jejich klasifikace do tříd rizikovosti z hlediska ekologického a chemického stavu na území ORP Královéhradeckého kraje jsou zachyceny zde: Tabulka č. 5.2.3, Obrázek č. 5.2.3, Obrázek č. 5.2.4.

Tabulka č. 5.2.3: Hodnocení rizikovosti útvarů povrchových vod tekoucích z hlediska splnění environmentálních cílů (ekologický stav/ekologický potenciál a chemický stav) na území jednotlivých ORP KHK. Procento délky útvarů povrchových vod tekoucích s hodnocením „rizikový“ v rámci území jednotlivých ORP.

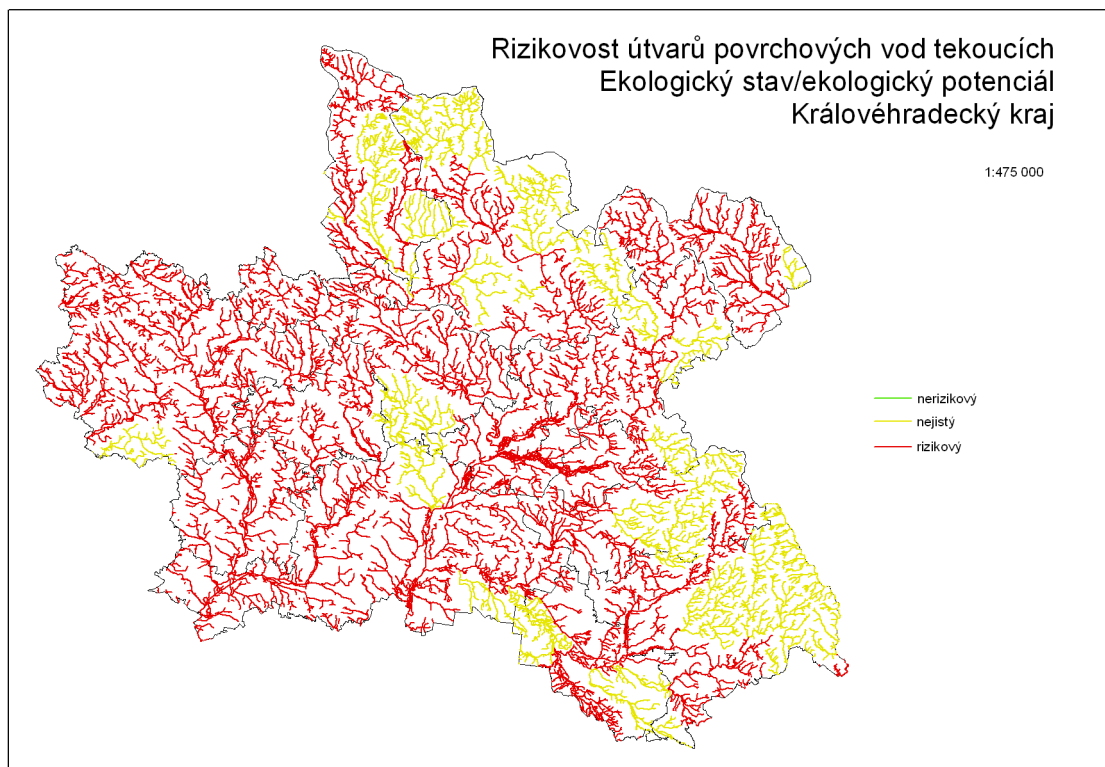
ORP	% délky útvarů povrchových vod tekoucích s hodnocením „rizikový“	
	ekologický stav	chemický stav
Broumov	93	86
Dobruška	54	39
Dvůr Králové nad Labem	73	62
Hořice	97	61
Hradec Králové	88	52
Jaroměř	97	91
Jičín	95	34
Kostelec nad Orlicí	58	64
Náchod	73	75
Nová Paka	100	8
Nové Město nad Metují	98	80
Nový Bydžov	100	61
Rychnov nad Kněžnou	41	15
Trutnov	46	32
Vrchlabí	58	43
Královéhradecký kraj	73	48

Největší procento útvarů povrchových vod tekoucích s klasifikací „rizikový“ z hlediska ekologického stavu/ekologického potenciálu je klasifikováno na území ORP Nová Paka, Nový Bydžov, Nové Město nad Metují, Broumov, Hořice, Jaroměř a Jičín, z hlediska chemického stavu na území ORP Jaroměř, Broumov a Nové Město nad Metují.

Na území kraje je 73 % délky útvarů povrchových vod tekoucích klasifikováno jako rizikový z hlediska ekologického stavu/potenciálu.

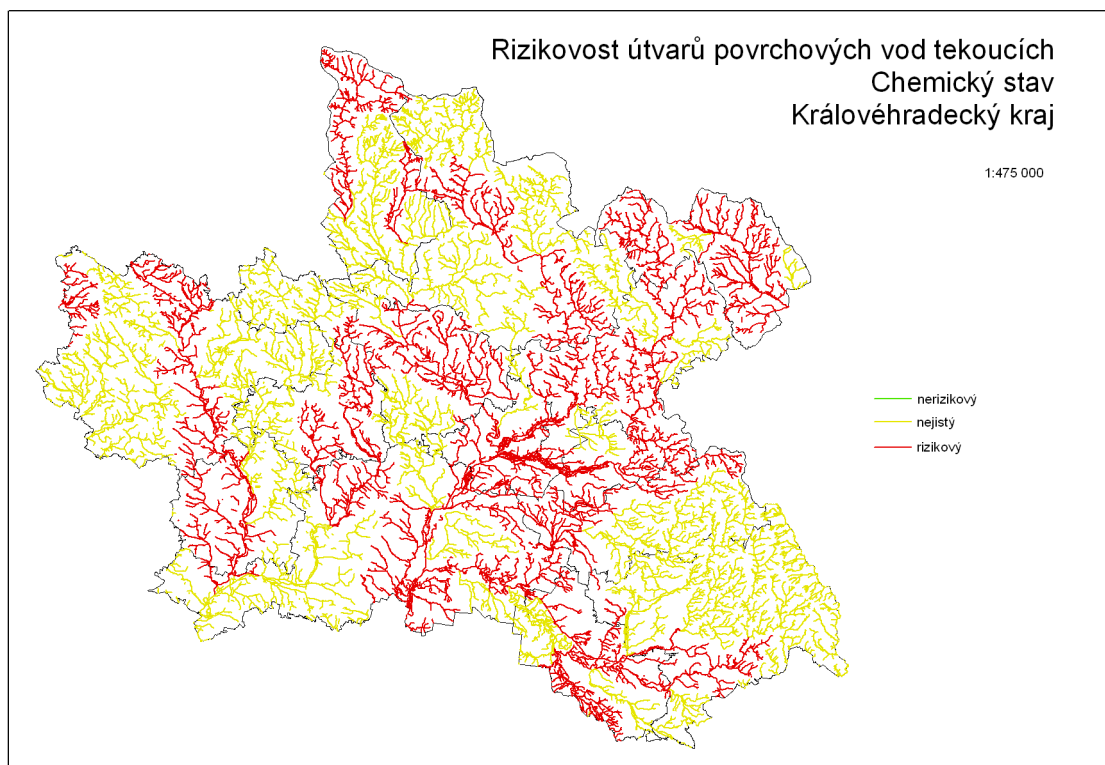
Na území kraje je 48 % délky útvarů povrchových vod tekoucích klasifikováno jako rizikový z hlediska chemického stavu.

Obrázek č. 5.2.3: Rizikovost útvarů povrchových vod tekoucích

Zdroj: HEIS VÚV T.G.M.

Obrázek č. 5.2.4: Rizikovost útvarů povrchových vod tekoucích

Zdroj: HEIS VÚV T.G.M.

Rizikovost útvarů podzemních vod z hlediska splnění environmentálních cílů

Stav podzemních vod byl hodnocen pomocí indikátoru: Rizikovost útvarů podzemních vod z hlediska splnění environmentálních cílů. Základní jednotkou pro hodnocení stavu podzemních vod jsou útvary podzemních vod, které jsou zjednodušeně vyjádřeny plochami ve třech vertikálních vrstvách (svrchní útvary kvartérních sedimentů a koniaku, útvary základní vrstvy, útvary bazálního křídového kolektoru). Vertikální průmět těchto vrstev s vyznačením rizikovosti útvarů podzemních vod z hlediska kvantitativního a chemického stavu je uveden zde: Obrázek č. 5.2.5 a Obrázek č. 5.2.6.

Hodnocené útvary jsou zařazeny do tříd rizikovosti podle výsledků hodnocení HEIS VÚV T.G.M. Třídy rizikovosti (rizikový a nerizikový) identifikují tzv. rizikové vodní útvary, tj. útvary vod, které pravděpodobně nedosáhnou v roce 2015 dobrého stavu, pokud nebudou přijata příslušná opatření.

Tabulka č. 5.2.4: Rizikovost útvarů podzemních vod z hlediska kvantitat. a chem. stavu

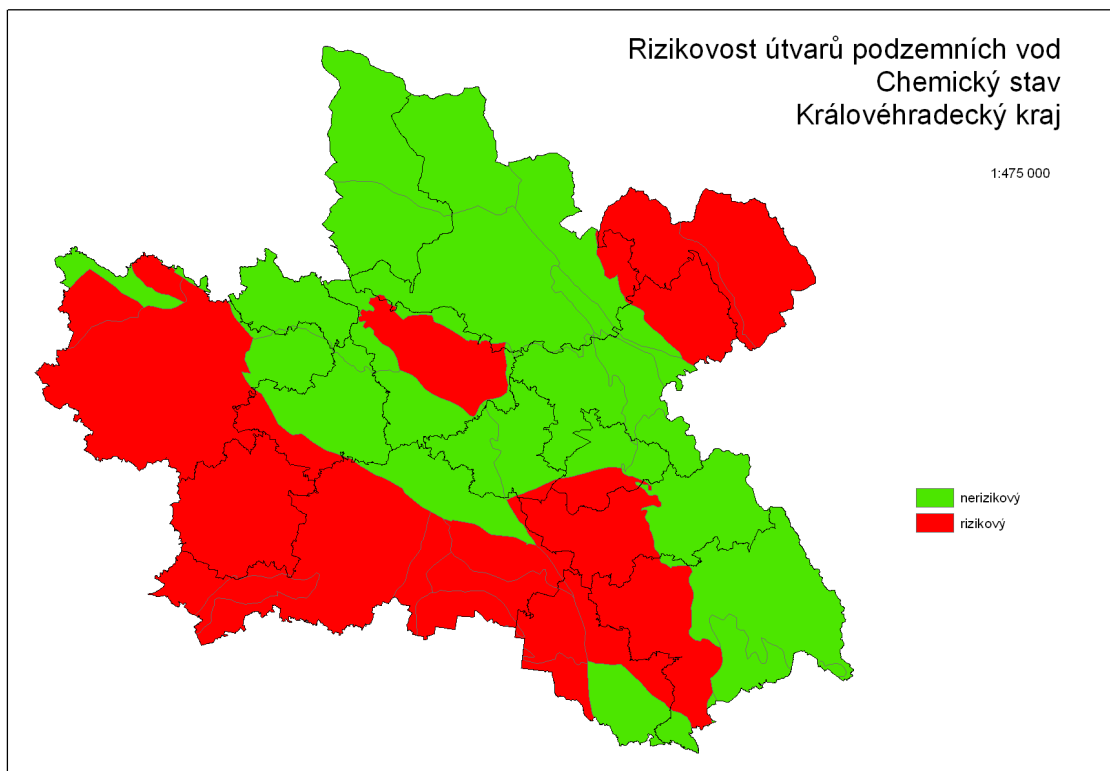
ORP	% plochy útvarů podzemních vod s hodnocením „rizikový“	
	kvantitativní stav	chemický stav
Broumov	0	100
Dobruška	47	47
Dvůr Králové nad Labem	0	50
Hořice	0	24
Hradec Králové	18	87
Jaroměř	4	4
Jičín	19	71
Kostelec nad Orlicí	43	75
Náchod	0	29
Nová Paka	0	0
Nové Město nad Metují	36	36
Nový Bydžov	0	100
Rychnov nad Kněžnou	34	34
Trutnov	0	5
Vrchlabí	0	0
Královéhradecký kraj	15	50

Největší plochy útvarů podzemních vod s klasifikací „rizikový“ z hlediska kvantitativního stavu se nacházejí na území ORP Dobruška a Kostelec nad Orlicí, z hlediska chemického na území ORP Broumov, Hradec Králové a Nový Bydžov.

Na území kraje je 15 % plochy útvarů podzemních vod klasifikováno jako rizikový z hlediska kvantitativního stavu.

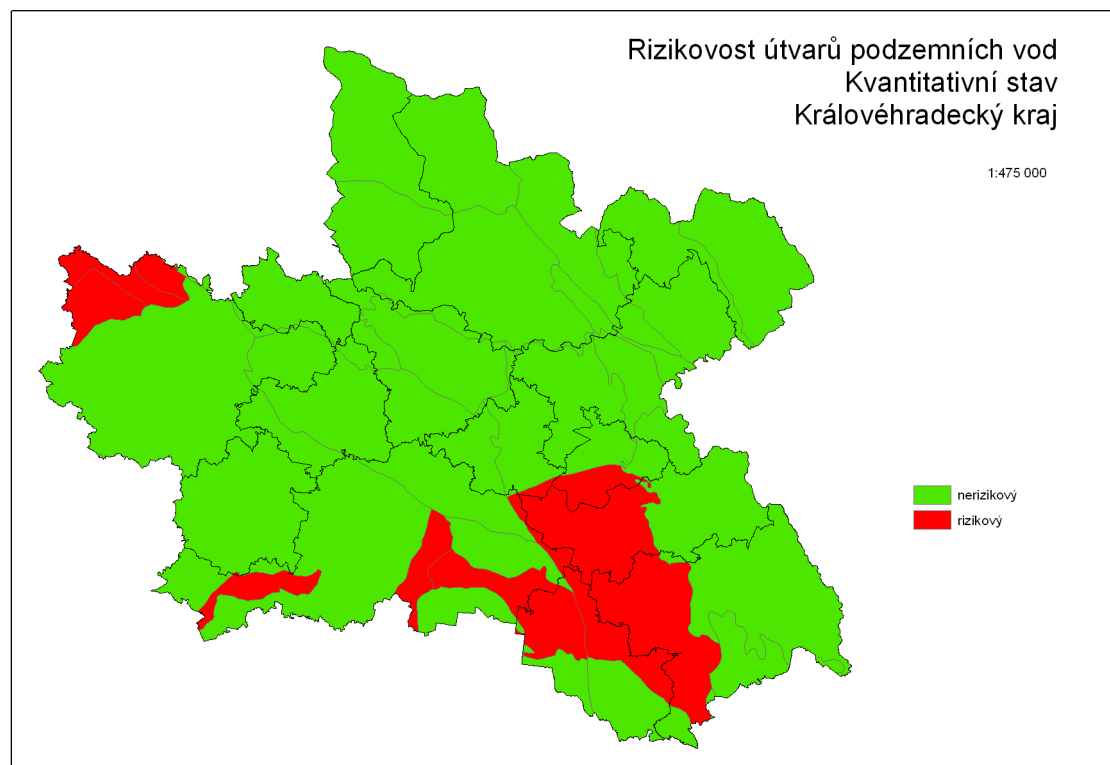
Na území kraje je 50 % plochy útvarů podzemních vod klasifikováno jako rizikový z hlediska chemického stavu.

Obrázek č. 5.2.5: Rizikovost útvarů podzemních vod z hlediska chemického stavu

Zdroj: HEIS VÚV TGM, 2004

Obrázek č. 5.2.6: Rizikovost útvarů podzemních vod z hlediska kvantitativního stavu

Zdroj: HEIS VÚV TGM, 2004

a) Porovnání situace na území kraje vzhledem k ostatním krajům ČR: -1

indexace: -1 / 0 / +1 (+1 nejlepší, 0 neutrální, -1 nejhorší)

Na území kraje je v porovnání s celým územím ČR relativně čtenější výskyt útvarů povrchových vod s klasifikací rizikový a ve smyslu hodnocených indikátorů nejsou plněny cíle environmentální kvality povrchových vod z hlediska chemického nebo ekologického stavu/ekologického potenciálu (viz Tabulka č. 5.2.3). Na území kraje nejsou identifikovány žádné útvary povrchových vod tekoucích s klasifikací nerizikový. Na více než 50 % území kraje nejsou rovněž plněny cíle environmentální kvality podzemních vod z hlediska kvantitativního nebo chemického stavu podobně jako v ostatních částech České republiky.

b) Porovnání situace na území jednotlivých ORP v rámci kraje:

indexace: -1 / 0 / +1 (+1 nejlepší, 0 neutrální, -1 nejhorší)

Způsob hodnocení (subjektivně):

Na území ORP se nachází útvar povrchových i podzemních vod s klasifikací rizikový = - 1.

Na území ORP se nenachází útvar povrchových či podzemních vod s klasifikací rizikový = 1.

Na území ORP se nachází útvar povrchových nebo podzemních vod s klasifikací rizikový = 0.

Tabulka č. 5.2.5: Stav povrchových a podzemních vod

ORP	Hodnocení
Broumov	-1
Dobruška	-1
Dvůr Králové nad Labem	-1
Hořice	-1
Hradec Králové	-1
Jaroměř	0
Jičín	-1
Kostelec nad Orlicí	-1
Náchod	-1
Nová Paka	0
Nové Město nad Metují	-1
Nový Bydžov	-1
Rychnov nad Kněžnou	-1
Trutnov	0
Vrchlabí	0
Kraj	-1

5.2.4 Podíl obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci a ČOV a podíl obyvatel zásobovaných pitnou vodou z veřejného vodovodu

(Také v tématu Dopravní a technická infrastruktura)

Počet obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu činil v roce 2006 (podle údajů ČSÚ) 8,215 mil. obyvatel, tj. 80,0 % obyvatelstva ČR (pro srovnání – průměr evropských zemí OECD je cca 62 %). Královéhradecký kraj patří v současnosti k nejméně vybaveným krajům veřejnými kanalizacemi a čistírnami odpadních vod. Při tom největší rozdíl mezi trvale bydlícími obyvateli napojenými na veřejnou kanalizaci a kanalizaci zakončenou ČOV je v územním celku Jičín (20 %). Neuspokojivé postavení Královéhradeckého kraje je dáno zejména velkým počtem malých obcí do

1000 obyvatel, které nejsou odkanalizovány vyhovujícími kanalizačními systémy. Z celkového počtu 448 obcí Královéhradeckého kraje je pouze 243 obcí vybaveno veřejnou kanalizací (54,2 %). Nelze vyloučit, že skutečný stav bude s ohledem na to, že 166 kanalizací je ve správě obcí a o jejich technickém stavu není dostatek informací, pravděpodobně horší.

Rozhodujícími vodními zdroji Královéhradeckého kraje jsou podzemní zdroje. Na těchto zdrojích je založeno zásobení vodou celého Jičínska, Náchodska a v podstatě i Rychnovska (mimo Rokytnici v Orlických horách). Povrchové vody jsou využívány na Trutnovsku a to přímým odběrem z toků Úpy, Labe a Sněžného potoka (Žacléř).

Významné přebytky kvalitní pitné vody jsou zejména na Náchodsku (Polická křídová pánev) a Rychnovsku (Litá), které dotují potřeby Východočeské vodárenské soustavy. Nejhuře je zdroji zabezpečené území Královéhradecka, které přebírá převážnou část potřebné pitné vody z Náchodska a Rychnovska. Úprava vody na Orlici v Hradci Králové je definována jako tzv. intervenční zdroj (150 l/s) udržovaný v pohotovosti pro případ krizových situací. Jičínsko a Trutnovsko jsou kapacitou vodních zdrojů zcela soběstačné.

Nerovnoměrná potřeba zásobení vodou a likvidace odpadních vod je zpravidla v sezónních cyklech v důsledku vysoké návštěvnosti (kapacity pro desítky tisíc návštěvníků) velkých rekreačních center v Krkonoších: Pec pod Sněžkou, Špindlerův Mlýn, Malá Úpa, Strážné, Vrchlabí, Janské Lázně. V Orlických horách pak v Říčkách, Rokytnici nad Orlicí a Deštném. Převážně jde o rekreaci v zimním období. Pro letní období lze citovat nádrž Rozkoš, Jinolické rybníky a Velkovřešťovský rybník.

Královéhradecký kraj je vybaven vodovody v obcích a městech s mírně nižším procentem zásobovaných obyvatel (87,8 %) než je průměr za celou ČR (89,8 %). Z porovnání procent zásobovaných obyvatel v jednotlivých územních celcích je zřejmé, že nižší úroveň zásobení z veřejných vodovodů v Královéhradeckém kraji padá na vrub Jičínska a částečně Královéhradecka.

V kategorii menších vodovodů nevyhovuje voda vyhl. 252/2004 Sb. obsahem NO_3 překročením povolené hodnoty 50 mg/l o 10 – 20 % (do 60 mg/l). Takovýto stav je celkem u 25 vodovodů, z nichž 20 jich je na Jičínsku.

5.2.5 SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Dostatečné množství významných vodních zdrojů, vysoký podíl CHOPAV na území kraje. Významný přebytek kvalitní pitné vody v současnosti, ale i pro budoucnost. Není potřeba zajištění dalších nových zdrojů.	Nejsou plněny cíle environmentální kvality povrchových vod z hlediska chemického nebo ekologického stavu/ekologického potenciálu.
Rozhodujícími vodními zdroji Královéhradeckého kraje jsou podzemní zdroje.	Nejsou plněny cíle environmentální kvality podzemních vod z hlediska chem. stavu.
Vysoký podíl obyvatel zásobovaných pitnou vodou z veřejných vodovodů (mimo Jičínka).	Existence lokálně znečištěných zdrojů podzemních vod v důsledku negativních dopadů hospodaření v minulosti.
Příznivý stav vodního režimu v krajině v oblastech s vysokým koeficientem ekologické stability, vysokou mírou zalesnění a nízkou svažítostí.	Nedostačující intenzita čištění odpadních vod. Královéhradecký kraj patří v současnosti k nejméně vybaveným krajům veřejnými kanalizacemi a čistírnami odpadních vod. Největší deficit napojení trvale bydlících obyvatel na veřejnou kanalizaci a kanalizaci zakončenou ČOV je v územním celku Jičín.
	Mírně nižší procento zásobovaných obyvatel z veřejných vodovodů (87,8 %) než je průměr za celou ČR (89,8 %).
	Výskyt oblastí s nepříznivými podmínkami vodního režimu, s nízkým koeficientem ekologické stability, vysokým stupněm zornění a svažítosti, snížená přirozená retenční schopnost území.
	Často nejsou odděleny dešťové a splaškové kanalizace.

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Podpora modernizace a rekonstrukce stávající kanalizační sítě a rozvoje napojení obyvatel na veřejnou kanalizaci zakončenou v ČOV.	Klesající jakost podzemních vod vlivem znečištěných vod povrchových (Polická křídová pánev).
Vyřešení napojení části ubytovacích zařízení v turistických oblastech na technickou infrastrukturu (voda, kanalizace, ČOV, plyn).	Rizika lokálních povodní v územích s velkým podílem sklonité orné půdy a nízkým koeficientem ekologické stability.
Snižování spotřeby vody.	Znečištění povrchových vod vodní a větrnou erozí.
Dodržování zásad správné zemědělské praxe pro snížení obsahu dusičnanů v podzemních a povrchových vodách.	Lokální rizika při nedokončení kompletních protipovodňových opatření.
Ochrana a obnova přirozeného vodního režimu, revitalizace toků a vodních ekosystémů.	Povolení výstavby v územích ohrožených povodní.
Nastartování procesu KPÚ v oblastech s nepříznivým stavem vodního režimu a nízkým koeficientem ekologické stability.	Nerovnoměrná potřeba zásobení vodou a likvidace odpadních vod zpravidla v sezónních cyklech v důsledku vysoké návštěvnosti velkých rekreačních center v Krkonoších a Orlických horách.
Finanční zdroje ze státního rozpočtu a fondů EU pro zajištění čištění odpadních vod a zásobování pitnou vodou, na realizaci projektů protipovodňové ochrany.	Masivní rozšiřování vrtů pro geotermální vytápění objektů, kterým se zpřístupňují podzemní vody možnému znečištění.
	Napjatá bilance (kvantitativní) podzemních vod především v letním období, na které se podílí nevyváženě dimenzované povolené odběry i nelegální čerpání.
	Nedostatečná schopnost zajištění financování na rozvoj technické infrastruktury (kanalizace a ČOV).
	Nárůst množství dešťových vod v často poddimenzovaných kanalizačních soustavách v důsledku rozrůstajících se zpevněných ploch v sídelních oblastech.

5.2.6 *Problémy k řešení v rámci územního plánování*

- Nahrazování méně kvalitních vodních zdrojů novými s vyšší kvalitou (Jičínsko). Návrh nových tras skupinových vodovodů, využití kvalitních vodních zdrojů (rozšíření stávajících skupinových vodovodů na Rychnovsku, Královéhradecku, Jičínsku a na Trutnovsku).
- Zvýšená ochrana podzemních vod, respektive povrchových vod, před znečištěním v důsledku antropogenní činnosti zejména v geologické oblasti zlomových pásem v severní části kraje (Polická křídová pánev).
- Lokalizace protipovodňových opatření.
- Omezování aktivit v záplavových územích zhoršující odtokové poměry a zvyšující povodňová rizika.
- Podporovat posilování retenční schopnosti území, dbát na nenarušení povrchových a podzemních zdrojů vody a pramenišť minerálních a léčivých vod a podporovat jejich hospodárné využívání.
- Vybudování a modernizace infrastruktury pro čištění odpadních vod, modernizace stávajících ČOV a dokončení výstavby čistíren odpadních vod v sídlech nad 500 EO, realizace místních kanalizací a ČOV v menších sídlech.
- Přispívat k prevenci a snižování znečišťování povrchových a podzemních vod v důsledku zemědělské a průmyslové činnosti.

5.3 HYGIENA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

5.3.1 Ovzduší

Znečištění ovzduší je stále vážný environmentální problém nejen v ČR, ale i v Evropě a po celém světě. Důsledky znečišťování jsou velmi široké. Jsou prokázány přímé negativní účinky látek znečišťujících ovzduší na zdraví obyvatel, zvířat, rostlin, půdu a materiály. Respirace zvýšených koncentrací látek znečišťujících ovzduší má přímé následky na zdravotní stav obyvatel. Zdraví obyvatel může být zasaženo také nepřímo, ukládáním těchto látek v dalších složkách životního prostředí (půda, voda, biota), vstupem chemikálií do potravního řetězce s následkem další expozice lidí. Navíc tyto účinky mohou ovlivnit strukturu a funkci ekosystémů, včetně jejich schopnosti samoregulace. Tyto účinky se mohou projevovat okamžitě, ale současně také s určitým časovým zpožděním (např. degradace lesních ekosystémů).

Znečištění venkovního ovzduší je nejčastěji vyvoláno směsí znečišťujících látek emitovaných z celé řady zdrojů: významné stacionární (bodové) zdroje, doprava, plošné zdroje (souhrn malých zdrojů, např. lokálních topenišť). Ke znečištění ovzduší na místní úrovni přispívají rovněž znečišťující látky přenášené ze středních a velkých vzdáleností (desítky až stovky kilometrů).

Při hodnocení kvality ovzduší se nelze vyhnout prostorovým diskrepancím emisních a imisních charakteristik. Tzn., účinky látek znečišťujících ovzduší emitovaných v určité oblasti se mohou negativně projevovat v oblastech více či méně vzdálených (desítky až stovky kilometrů). Řadu problémů tedy nelze řešit izolovaně v rámci sledovaného území (kraj, ORP, obec), ale nutná je spolupráce na větších územních celcích (kraje, ČR, mezinárodně - přeshraniční vlivy). Opatření provedené na území v působnosti pověřeného stavebního úřadu se mohou, ale také nemusí projevit na témže území (zvláště v případě velkých a zvláště velkých zdrojů znečištění ovzduší).

Výběr parametrů pro hodnocení kvality ovzduší byl veden snahou o zjednodušení složité problematiky za účelem podání rychlé a srozumitelné informace o stavu ovzduší ve smyslu platné legislativy. Hlavní parametry **HP1a: Plocha území, na které došlo v daném roce k překročení imisních limitů a cílových imisních limitů pro ochranu zdraví lidí, HP1b: Plocha území, na které došlo v daném roce k překročení imisních limitů pro ochranu ekosystémů a vegetace** byly navrženy na základě požadavků platné legislativy (zahrnují současné nejpalčivější problémy ochrany ovzduší). Indikace problémů ve vývoji imisních koncentrací látek znečišťujících ovzduší byla stanovena na základě vyhodnocení překročení imisních limitů pro ochranu zdraví lidí a limitů pro ochranu ekosystémů a vegetace. **HP2: Plnění doporučených krajských emisních stropů**, sleduje dodržení legislativou doporučených krajských emisních stropů. Všechny použité parametry mají přímou či nepřímou souvislost s plněním mezinárodních závazků České republiky v rámci jednotlivých protokolů Konvence o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států (CLRTAP).

Základní hodnocení sledovaných jevů je uvedeno v kartě procesu, která je zařazena v příloze v tématu Hygiena životního prostředí.

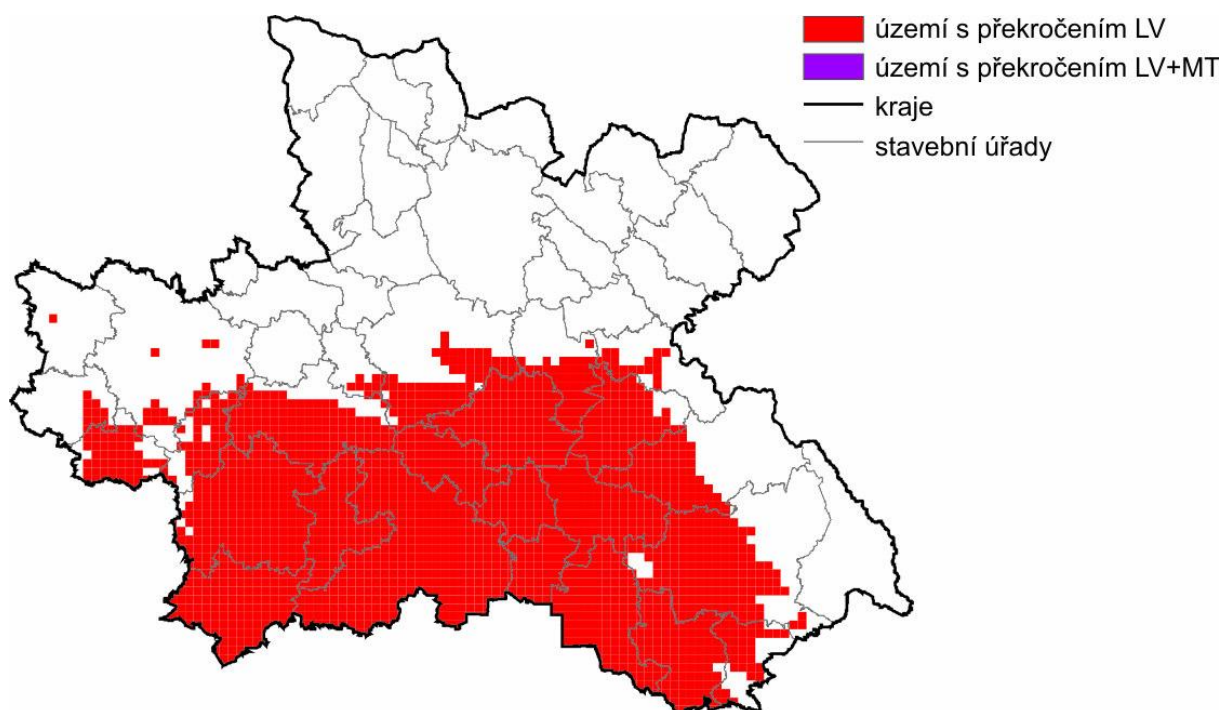
Podrobné hodnocení jevu (procesu) I(HP1a): Plocha území, na které došlo v daném roce k překročení imisních limitů a cílových imisních limitů pro ochranu zdraví lidí

Na 43,1 % území kraje (zóny) došlo v roce 2006 k překročení hodnot 24h imisního limitu pro PM₁₀. Roční imisní limit pro PM₁₀ nebyl překročen. V roce 2006 nebyly překročeny hodnoty 24h imisního limitu pro SO₂, ročního imisního limitu pro NO₂, ani imisní limit pro benzen. Na 5,7 % území kraje (zóny) došlo k překročení cílových imisních limitů pro ochranu zdraví pro polycyklické aromatické uhlovodíky vyjádřené jako benzo(a)pyren (BaP). Pro porovnání za celou ČR byl 24h imisní limit pro PM₁₀ překročen na 28,5 % plochy území. Na 67,1 % území kraje (zóny) došlo v roce 2006 k překročení hodnoty cílového imisního limitu pro ochranu zdraví lidí pro troposférický ozon.

Tabulka č. 5.3.1: Překročení imisního limitu (LV) a cílového imisního limitu (TV) v rámci zóny a ORP České republiky (bez přízemního ozonu), % plochy územního celku, 2006

Obce s rozšířenou působností	SO ₂	PM ₁₀	PM ₁₀	NO ₂	Benzen	Souhrn překročení LV	As	BaP	Souhrn překročení TV
	4. max 24h průměr >125 μg.m ⁻³	roční průměr >40 μg.m ⁻³	36. max. 24h průměr >50 μg.m ⁻³	roční průměr >40 μg.m ⁻³	roční průměr >5 μg.m ⁻³		roční průměr >6 ng.m ⁻³	roční průměr >1 ng.m ⁻³	
Broumov	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Dobruška	-	-	57	-	-	57	-	2	2
Dvůr Králové nad Labem	-	-	28	-	-	28	-	4	4
Hořice	-	-	63	-	-	63	-	3	3
Hradec Králové	-	-	100	-	-	100	-	11	11
Jaroměř	-	1	95	-	-	95	-	8	8
Jičín	-	-	21	-	-	21	-	4	4
Kostelec nad Orlicí	-	-	99	-	-	99	-	5	5
Náchod	-	-	15	-	-	15	-	9	9
Nová Paka	-	-	-	-	-	-	-	6	6
Nové Město nad Metují	-	-	87	-	-	87	-	8	8
Nový Bydžov	-	-	98	-	-	98	-	3	3
Rychnov nad Kněžnou	-	-	41	-	-	41	-	3	3
Trutnov	-	-	-	-	-	-	-	6	6
Vrchlabí	-	-	-	-	-	-	-	5	5
Zóna KHK	-	-	43	-	-	43	-	6	6
ČR	0,01	2,3	28,5	0,3	0,08			9,2	

Obrázek č. 5.3.1: Vymezení oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší vzhledem k limitům pro ochranu zdraví (PM_{10}) podle dat k roku 2006

Pozn.: LV = imisní limit, MT = mez tolerance

Tabulka č. 5.3.2: Překročení cílového imisního limitu O_3 pro ochranu zdraví v rámci ORP na území Královéhradecké zóny, % plochy územního celku, 2006

ORP	% plochy územního celku max. denní 8h klouzavý průměr ($> 120 \mu g \cdot m^{-3}$)
Broumov	96
Dobruška	9
Dvůr Králové nad Labem	100
Hořice	100
Hradec Králové	37
Jaroměř	70
Jičín	95
Kostelec nad Orlicí	0
Náchod	71
Nová Paka	100
Nové Město nad Metují	0
Nový Bydžov	87
Rychnov nad Kněžnou	26
Trutnov	100
Vrchlabí	100
zóna	67

Nařízení vlády č. 597/2006 Sb. požaduje hodnocení koncentrace ozonu ve vztahu k ochraně lidského zdraví provádět jako průměr za poslední tři roky. Nadlimitní koncentrace přízemního ozonu byly v letech 2004–2006 zaznamenány na 88 % území ČR.

Podrobné hodnocení jevu (procesu): I(HP1b): Plocha území, na které došlo v daném roce k překročení imisních limitů pro ochranu ekosystémů a vegetace

Tabulka č. 5.3.3: Překročení imisního limitu (NO_x) a cílového imisního limitu (AOT40) pro ochranu ekosystémů a vegetace v rámci NP a CHKO, % plochy NP a CHKO, 2006

CHKO+NP	NO_x Roční průměr > 30 $\mu\text{g.m}^{-3}$	O_3 - AOT 40 > 18 000 $\mu\text{g.m}^{-3}.\text{h}$	Souhrn
KRNAP	-	100	100
CHKO Broumovsko	-	100	100
CHKO Český ráj	0,9	100	100
CHKO Orlické hory	-	100	100

Hodnocení jevu (procesu) I(HP2): Plnění doporučených krajských emisních stropů

Nejvýznamnější zdroje emisí:

- ČEZ a. s., Praha OJ Elektrárny Poříčí – provoz Elektrárna Poříčí
- ČEZ a. s., Praha OJ Elektrárny Poříčí – provoz Teplárna Dvůr Králové nad Labem
- Harpen ČR s. r. o. Teplárna Náchod
- SAINT – GOBAIN ORSIL s. r. o., Častolovice
- Bezmotory a. s., Hradec Králové
- Škoda auto a. s., Mlada Boleslav – závod Kvasiny
- Federal Mogul Friction Products a. s., Kostelec nad Orlicí
- PETER GFK s. r. o., Kocbeře

Tabulka č. 5.3.4: Emise hlavních znečišťujících látek ze stacionárních zdrojů na území ORP Královéhradeckého kraje k roku 2006

Emise za rok 2006 v t/rok	TZL	SO_2	NO_x	CO	VOC *	NH_3
Broumov	4.2	14.5	6.4	13.4	1.5	33.9
Dobruška	4.4	10.6	7.1	22.1	4.6	65.7
Dvůr Králové nad Labem	6.5	8.7	3.0	16.8	23.8	31.3
Hořice	8.4	42.6	14.9	7.3	16.6	11.5
Hradec Králové	22.7	33.5	27.0	41.8	40.7	281.1
Jaroměř	4.5	4.9	9.6	5.4	23.9	38.6
Jičín	3.7	23.0	15.9	7.8	13.0	134.3
Kostelec nad Orlicí	9.5	26.7	11.6	27.2	7.2	94.3
Náchod	5.8	13.3	9.3	20.7	56.7	33.3
Nová Paka	12.7	44.9	10.0	12.2	6.7	0.0
Nové Město nad Metují	1.4	3.1	3.3	1.9	8.9	42.3
Nový Bydžov	3.1	8.4	3.8	5.6	1.9	123.7
Rychnov nad Kněžnou	10.0	13.4	7.7	6.3	12.1	171.3
Trutnov	12.8	16.2	9.4	10.1	28.4	23.6
Vrchlabí	193.3	17.7	10.4	23.1	12.8	53.4
Královéhradecký kraj celkem	303	282	149	222	259	1138

* VOC zahrnuje součet vykázaných emisí VOC jako TOC (kód 1050), org. rozpouštědel jako VOC (kód 1051) a popř. dalších těkavých org. látek samostatně vyjmenovaných

Tabulka č. 5.3.5: Emise hlavních znečišťujících látek (REZZO 1 až 4**)

na území Královéhradeckého kraje a srovnání výše emisí s doporučeným krajským emisním stropem pro rok 2010 podle přílohy č. 2 nařízení vlády č. 351/2002 Sb. (NV 417/2003 Sb.)

Královéhradecký kraj 2005	TZL	SO ₂	NO _x	CO	VOC *	NH ₃ *
Emise REZZO 1-4	3,36	8,16	7,73	20,36	9,74	5,66
Emisní strop	-	9,7	10,7	-	14,2	5,6
Plnění emisního stropu	-	plněn	plněn	-	plněn	těsně neplněn

*emise VOC a NH₃ rozpočteny do krajů odborným odhadem

**emise z přeshraniční dopravy nejsou do jednotlivých krajů rozpočítány

Na území Královéhradeckého kraje nejsou k roku 2005 překročeny doporučené krajské emisní stropy pro rok 2010 podle přílohy č. 2 nařízení vlády č. 351/2002 Sb. (novelizováno nařízením vlády č. 417/2003 Sb.) pro SO₂, NO_x, VOC. Mírně je překročen doporučený emisní strop pro amoniak.

a) Porovnání situace na území kraje vzhledem k ostatním krajům (aglomeracím): 0/-1

indexace: -1 / 0 / +1 (+1 nejlepší, 0 neutrální, -1 nejhorší)

Na značné části území Královéhradeckého kraje dochází k překračování imisních limitů pro ochranu lidského zdraví a ochranu ekosystémů a vegetace sledovaných látek znečišťujících ovzduší, především prachových částic PM₁₀ (43 % území) a přízemního (troposférického) ozonu (67 % území). Zvýšené imisní koncentrace přízemního ozonu nejsou výjimečné, k překračování imisních limitů dochází na většině území České republiky. Ani údaje o překračování imisních limitů pro PM₁₀ a B(a)P nejsou v rámci ČR výjimečné. Z hlediska navrženého cílového stavu indikátorů (nulové překročení imisních limitů pro ochranu lidského zdraví a ekosystémů a vegetace a plnění doporučených krajských emisních stropů) je však situace hodnocena celkově neutrálně až negativně (0/-1).

b) Porovnání situace v rámci ORP

Tabulka č. 5.3.6: Hodnocení ORP na základě indikátorů

ORP	Hodnocení území na základě navržených indikátorů			
	I(HP1a)	I(HP1b)	I(HP2)	Výsledné
Broumov	0	-1	N/A	0/-1
Dobruška	0	-1	N/A	0/-1
Dvůr Králové nad Labem	-1	N/A	N/A	-1
Hořice	-1	N/A	N/A	-1
Hradec Králové	-1	N/A	N/A	-1
Jaroměř	-1	N/A	N/A	-1
Jičín	0	-1	N/A	0/-1
Kostelec nad Orlicí	0	N/A	N/A	0
Náchod	0	-1	N/A	0/-1
Nová Paka	0	N/A	N/A	0
Nové Město nad Metují	0	N/A	N/A	0
Nový Bydžov	-1	N/A	N/A	-1
Rychnov nad Kněžnou	0	-1	N/A	0/-1
Trutnov	0	-1	N/A	0/-1
Vrchlabí	0	-1	N/A	0/-1

N/A= nehodnoceno v rámci dané ORP

Nejzatíženějším územím v rámci kraje je ORP Hradec Králové se 100% plochou, na které byl k roku 2006 překročen 24h imisní limit PM_{10} a s 11% plochou, na které je překročen cílový imisní limit pro B(a)P. ORP Hradec Králové je rovněž územím s nejvyššími emisemi NO_x , CO, VOC a NH_3 ze stacionárních zdrojů emisí. Dalšími oblastmi s vysokým podílem území (přes 80 %) s překročením 24h imisního limitu pro PM_{10} je ORP Jaroměř, Kostelec nad Orlicí, Nové Město nad Metují a Nový Bydžov. Na území ORP Vrchlabí byly zaznamenány nejvyšší emise tuhých znečišťujících látek ze stacionárních zdrojů.

5.3.2 Odpadové hospodářství

Dle informačního systému odpadového hospodářství (ISOH), který je provozován Centrem pro hospodaření s odpady, byla produkce odpadu dle jednotlivých odvětví v letech 2005 a 2006 následující:

Tabulka č. 5.3.7: Produkce odpadu (kt) na území Královéhradeckého kraje v roce 2005 a 2006

Druh odpadu	2005		2006	
	Celkem	Z toho nebezpečný	Celkem	Z toho nebezpečný
	tis. tun			
odpad ze zemědělství a lesnictví	94	0	128	0
odpad z dolování a těžby	1	0	0	0
průmyslový odpad	230	28	240	23
odpad z úpravy a rozvodu vody	10	0	22	0
stavební a demoliční odpad	149	1	207	2
odpad z energetiky (mimo radioaktivního)	21	0	6	0
odpad z čištění města	1	1	18	13
komunální odpad	216	1	189	1
jiné odpady	189	13	235	6
Celkem	911	44	1045	45

Celková produkce odpadů byla v roce 2006 1045 tis. tun., což je nárůst oproti roku 2005. Nejvíce k tomuto množství přispívá průmyslový, stavební a demoliční odpad, jiné odpady a komunální odpad. Krom komunálního odpadu byl oproti roku 2005 patrný nárůst u většiny ostatních složek vykazovaného množství odpadu. Jako významní původci odpadů na území Královéhradeckého kraje působí podniky lehkého průmyslu, činné v oblasti automobilové výroby, zdravotnictví, spojových zařízení a přístrojů. Nezanedbatelnými původci jsou i nadále textilní a strojírenský průmysl. Souhrnné informace o následném nakládání s tímto odpadem jsou uvedeny v tabulce.

Tabulka č. 5.3.8: Produkce a nakládání s odpadem (kt) na území KHK v roce 2006
(Stav ŽP v jednotlivých krajích ČR, 2006)

	Ostatní odpad (v tis. tun)	Nebezpečný odpad (v tis. tun)
Produkce odpadu celkem	1 004,7	45,0
Úprava nebo využití odpadu	521,1	17,0
Odstranění skládkováním	172,3	6,3
Odstranění spalováním	3,0	2,6

Pozn.: Hodnota celkové produkce odpadu mezi výše uvedenými tabulkami se liší. Je to dáno pravděpodobně dodatečným zpřesněním vykázaného množství odpadu u dat z CEHO. Hodnotu dat z databáze ISOH ve výše uvedené tabulce je nutno brát jako výchozí.

Odpad je z největší části upravován a nadále využíván (52 % celkově vyprodukovaného množství), 17 % odpadu končí na skládkách. Na skládkách končí z největší části komunální odpad – viz dále. Pouze malá část odpadů je spalována. Podíl materiálového využívání odpadů se díky narůstajícímu třídění a následné recyklaci dlouhodobě zvyšuje. V poslední době je kladen stále větší důraz na integrované systémy nakládání s odpady a na rozvoj zařízení na využívání biologicky rozložitelných druhů odpadů.

Jedním z indikátorů, který charakterizuje stav odpadového hospodářství, je produkce komunálního odpadu a dále míra jeho separace, respektive využití. Oproti ostatním „nekomunálním“ odpadům je míra separace a následného využití těchto odpadů nízká a liší se v rámci jednotlivých území. Produkci odpadů v rámci jednotlivých ORP ukazuje následující tabulka:

Tabulka č. 5.3.9: Produkce komunálního odpadu a míra separace v rámci ORP v roce 2006

ORP	Množství (t)	Obyvatelé	Kg/os. rok	Hodnocení indikátoru	Míra separace (%)	Hodnocení indikátoru
Broumov	5026,1	17 328	290,1	1	10,3	-1
Dobruška	6128,1	19 903	307,9	1	7,6	-1
Dvůr Králové nad Labem	11233,7	27 142	413,9	-1	37,9	0
Hořice	4134,2	18 138	227,9	1	2,2	-1
Hradec Králové	57784,4	143 148	403,7	-1	11,6	-1
Jaroměř	5990,6	19 134	313,1	0	11,3	-1
Jičín	19923,3	45 904	434	-1	3,7	-1
Kostelec nad Orlicí	7595,5	24 743	307	1	19,5	-1
Náchod	19656,7	61 472	319,8	0	25	0
Nová Paka	2090	13 264	157,6	1	14,8	-1
Nové Město nad Metují	5993,9	14 359	417,4	-1	38,5	0
Nový Bydžov	6009,4	16 959	354,3	0	9,3	-1
Rychnov nad Kněžnou	11026,4	33 994	324,4	0	24,5	-1
Trutnov	14068	64 533	218	1	26,5	0
Vrchlabí	12265,5	28 347	432,7	-1	30,5	0
Celkem	188925,8	548368	344,5	0	17,6	-1

Zdroj: ISOH

Pozn.: Hodnocení indikátorů je provedeno na základě cílů uvedených ve Strategii udržitelného rozvoje ČR a POH ČR. Dle POH ČR je cílem produkce odpadu 340 kg/os. rok. Produkce v rozmezí 310-370 kg/os. rok byla hodnocena 0, vyšší a nižší + nebo – 1. Požadovaná míra recyklace KO je dle SUR ČR 50%. Jako indikátor byla použita míra separace. Nad 25 - 50 % byla hodnocena 0, pod 25 - 1. 50% recyklace není dosaženo v žádném z ORP.

Celková průměrná produkce odpadů na jednoho člověka v Královéhradeckém kraji je 344,5 kg/os. rok, což je o 24 % méně, než je republikový průměr k roku 2005 (chybí údaj z roku 2006). Je to přibližně úroveň dlouhodobého cíle, který je uváděn v Plánu odpadového hospodářství ČR – NV č. 197/2003 Sb. (340 kg/os. rok). Nejnížší míra produkce odpadů je v ORP Nová Paka, Hořice a Trutnov, nejvyšší v ORP Jičín, Vrchlabí, Hradec Králové, Nové Město nad Metují a Dvůr Králové nad Labem. (Zde je potřeba upozornit na časté chyby ve vykazovaném množství produkovaného odpadu).

Co se týče míry separace odpadů, průměrná hodnota je 17,6 %, což je celkem významně nad průměrem ČR (Dle POH ČR 10 %). Dlouhodobý cíl uváděný ve Strategii udržitelného rozvoje ČR je 50 % materiálové využití komunálního odpadu nebude pravděpodobně ještě dlouhou dobu dosažen. Nejvyšší míra separace dle databáze ISOH je v ORP Dvůr Králové nad Labem, Nové Město nad Metují a Vrchlabí, nejnižší v ORP Jičín a Hořice. Největší podíl komunálního odpadu – 69 % – tvoří směsný komunální odpad, který končí na skládkách odpadů.

Jedním z požadavků zákona o odpadech je i snížení množství biologicky rozložitelného komunálního odpadu (BRKO) ukládaného na skládky. K roku 2010 by tato hodnota měla být maximálně 112 kg BRKO na osobu a rok. Byl proveden hrubý odhad současného množství BRKO v Královéhradeckém kraji ukládaného na skládky (dle metodiky „Kotoulová: Metodika výpočtu postupného snižování množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů“). Množství BRKO ukládaného v roce 2006 na skládky v přepočtu na jednoho člověka činilo cca 213 kg/os. rok, což je o 90 % více, než je požadavek zákona pro rok 2010. I když je nutno brát tento údaj pouze jako hrubý orientační odhad, je z něj patrné, že míra separace biologicky rozložitelného odpadu je stále nízká.

Zařízení na zpracování odpadu

V Královéhradeckém kraji jsou průběžně připravovány a realizovány záměry v oblasti odpadového hospodářství, zejména sběrné dvory ve městech a obcích, třídící linky, kompostárny, bioplynové stanice apod. Stále narůstá počet středisek na úpravu stavebních odpadů, která jsou vybavena stabilním, případně semimobilním strojním zařízením. Průběžně vznikají zařízení na sběr, výkup a úpravu autovraků a dalších druhů využitelných odpadů. Další požadavky na technickou vybavenost území z hlediska nakládání s odpady jsou součástí zpracovaného a schváleného Plánu odpadového hospodářství Královéhradeckého kraje (POH). Přehled skládek odpadu a jejich stav využívání je uveden v následující tabulce.

Tabulka č. 5.3.10: Přehled skládek odpadů na území Královéhradeckého kraje v roce 2007

Okres	Provozovatel	Místo skládkování	Skupina	Celková kapacita (m ³)	Poznámka
HK	Obec Mžany	Mžany-Stračov	S-OO	3721	techn. nevyhovuje, OkÚ HK 2/2000
HK	Obec Jeníkovice	Jeníkovice	S-OO3	13250	souhlas KÚ 9/2005
HK	A.S.A. Praha	Lodín	S-NO+ SOO3	808 000	souhlas KÚ KHK 1/2006
HK	Inpek-Inert, s.r.o.	Olešnice	S-IO	80 000	probíhá správní řízení
HK	Obec Kosice	Kosice	?	?	?
HK	ČD s.o.	Chlumec nad Cidlinou	S-IO	23 000	souhlas KÚ 2/2006
JC	Město Kopidlno	Na osouši	S-IO	15 000	zvažují další využití území, OkÚ 10/99
JC	TS Jičín	Popovice-Libec	S-OO3	435 000	IPPC
JC	TS Hořice	Lískovice	S-OO3	100 000	souhlas KÚ KHK 10/2005 do 31.10.2007
JC	ČD s.o.	Valdov	S-IO	19 200	souhlas KÚ 2/2006
JC	Miloslava Prausová	Březovice - lom	S-IO	36 200	dle oznámení z 4/2004 skládk. přerušeno
JC	Společnost Horní Labe a.s.	Nahořany	S-OO	184 000	zrekultivováno, řeší se majetko-právní vztahy
JC	Město Hořice	Hořice-Červený kopec	S-IO	30 000	souhlas KÚ KHK 1/2005
RK	Marius Pedersen	Křovice	S-OO3	810 000	IPPC
RK	ODEKO, s.r.o.	Albrechtice	rekultivace	88 000	ukládají v rámci rekultivace, souhlas není
RK	Ing Josef Příbyl	Panská Habrová	rekultivace	100 000	ukládají v rámci využití odpadů na povrchu terénu, KÚ KHK 3/2006
RK	Obec Pěčín	Pěčín	S-IO	22 000	souhlas KÚ KHK 3/2006
RK	Obec Potštejn	Potštejn-Černá skála	S-OO	21 220	souhlas KÚ KHK 2/2006
RK	Obec Potštejn	Potštejn-Černá skála	rekultivace	70 000	probíhá rekultivace
RK	Obec Ledská-Hřibiny	Velká Ledská	S-IO	80 000	souhlas KÚ KHK 3/2006
RK	Federal-Mogul Kostelec	Malá Ledská	S-IO	40 000	souhlas KÚ KHK 1/2006
TU	Skládka pod haldou s.r.o.	Rtyně v Podkrkonoší	S-OO3	95 000	IPPC
TU	Společnost Horní Labe a.s.	Kryblice	S-OO3	10 000 000	IPPC
TU	Marius Pedersen	Dolní Branná	S-OO3	1 230 000	IPPC
TU	SK systems s.r.o. Pce	Dubenec	rekultivace	60 000	ukládají v rámci využití odpadů na povrchu terénu, KÚ KHK 4/2006

V kraji se dále vyskytují tyto dvě spalovny průmyslového a zdravotnického odpadu:

Tabulka č. 5.3.11: Spalovny

Provozovatel	Provozovna	Kapacita t/rok	Spáleno t/r 2006	Spáleno t/r 2005	Plnění emisních limitů*
Fakultní nemocnice Hradec Králové	Spalovna odpadu Fakultní nemocnice HK	1 100	662	523	1) ano 2) ano
Oblastní nemocnice Trutnov a. s.	Spalovna nebezpečného odpadu Oblastní nemocnice Trutnov	1 000	132	96	1) ano 2) ano

* 1) Plnění emisních limitů podle NV č. 354/2002 Sb.

2) Povolení k provozu podle § 17 odst. 1 a 2 zákona č. 86/2002 Sb.

Ve spolupráci kraje a firem zabývajících se svozem a zpracováním odpadů (- KOM, a.s., a CEP) probíhají projekty na zvýšení míry separace a využití odpadů (*Čistá obec, čisté město, čistý kraj*) a také vzniká řada projektů na řešení zařízení na využívání biologicky rozložitelných odpadů včetně kalů z komunálních ČOV (kompostování, bioplynové stanice).

Staré ekologické zátěže

Pod pojmem staré zátěže jsou do zpracování zahrnuty staré skládky odpadů a kontaminované průmyslové objekty. Staré zátěže jsou členěny podle míry jejich závažnosti (Regionální seznam priorit pro odstraňování starých ekologických škod).

Tabulka č. 5.3.12: Priority pro odstraňování starých ekologických škod (POH KHK, 2004)

Nabyvatel	Právní forma	Druh znečištění	Sanace	Priorita	Okres
KARA - Trutnov	a.s.	PCE, TCE, DCE, NEL	ne	8,05	TU
DUKLA CZ - Trutnov	a.s.	CIU, NEL, BTEX, TK – hornin. prostředí a podzemní vody	ano	7,8	TU
BENZINA – Trutnov – distribuční sklad	a.s.	NEL, BTEX - znečištění zemin a podzemních vod velkého rozsahu	ano	7,35	TU
DEPRAG CZ – Lázně Bělohrad	a.s.	Kontaminace NEL a CIU	ne	7,45	JC
DS BENZINA a ČD - Jičín	a.s.	NEL, BTEX	ano	7,2	JC
TESLA-YS – Hradec Králové	a.s.	Znečištění horninového prostředí a podzemních vod Cl a etén	ne	7,05	HK
Kovoplast – Chlumec nad Cidlinou		PCE, TCE, Cr		6,45	HK
DUO - Opočno	s.r.o.	Probíhá sanace		5,65	RK
ZPA Nová Paka - zánik		Znečištění podzemních vod CIU a TK	ne	5,6	JC
Býv. neřízená skládka – Jetřichov Pasa		Výluh pesticidů		5,15	NA
BENZINA – Hradec Králové	a.s.	Kontaminace NEL, BTX - pouze zeminy	ano	3,9	HK
ESAB - Vamberk	a.s.	CIU - kontaminace zemin	ano	3,55	RK
Autopříslušenství Hajnice	a.s.	Znečištění horninového prostředí CIU, ropnými látkami a rádiem	ne	3,4	TU
ŠKODA AUTO - Kvasiny	a.s.	NEL, BTX, znečištění podz. vod a horninového prostředí	ano	3,4	RK
ŠKODA AUTO - Vrchlabí	a.s.	NEL, CIU, PAU - znečištění zemin	ano	3,4	TU
BENZINA - Dobruška	a.s.	NEL		1,9	RK
ZIMA - Opočno	s.r.o.	NEL		1,4	RK

Na území kraje se nacházejí staré ekologické zátěže a devastace charakteru starých skládek a kontaminovaných průmyslových objektů. Nejzávažnější situace se týká starých zátěží v okresech Trutnov, Jičín a Hradec Králové, které navíc nebyly dosud sanovány. Značná většina starých ekologických zátěží byla již vyřešena, nicméně dodnes se na území kraje nacházejí staré ekologické zátěže charakteru starých skládek a kontaminovaných průmyslových objektů. Problémem jsou taktéž nové nepovolené skládky. V roce 2006 pokračovaly sanace starých ekologických zátěží pocházejících z dob před rokem 1989 na lokalitách FAB Rychnov nad Kněžnou, DS Benzina Jičín, PAL Autopříslušenství Hajnice, KARA Trutnov, VAP Starý Rokytín a dále byla eliminována stará zátěž v bývalé cihelně Pulice. K výraznému posunu došlo při řešení staré kontaminace chlorovanými uhlovodíky v Červeném Kostelci. Rovněž byla provedena sanace jedné z posledních přetrvávajících starých zátěží - bývalého s.p. Elton Nové Město nad Metují.

Plán odpadového hospodářství Královéhradeckého kraje

Plán odpadového hospodářství Královéhradeckého kraje je základním koncepčním dokumentem pro usměrňování činnosti v oblasti odpadového hospodářství. Tento dokument byl zpracován firmou ISES, s. r. o. v roce 2004 a je zpracován v časovém horizontu k roku 2014.

5.3.3 Další hygienické závady území

- **Území v dosahu liniových zdrojů emisí (dálnice, rychlostní silnice, silnice 1. třídy)**
(viz téma: Dopravní a technická infrastruktura)
- **Radonové riziko (zastavěné území s vysokým rizikem výskytu radonu).**
- **Ochranná pásma letišť.**
- Stávající veřejná vnitrostátní letiště Dvůr Králové nad Labem, Hořice, Jičín, Vrchlabí, Broumov, Velké Poříčí, Nové Město nad Metují, Jaroměř. Neveřejné vnitrostátní vrtulníkové letiště Nová Amerika a heliporty pro záchrannou leteckou službu Hradec Králové, Náchod a Trutnov. **Obyvatelé žijící v ochranném pásmu letiště jsou ovlivněni především hlukovou zátěží, což lze považovat za významnou hygienickou závadu území.**
- **Podíl obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci.**
(viz téma: Dopravní a technická infrastruktura)
- **Podíl obyvatel zásobovaných pitnou vodou z veřejného vodovodu.**
(viz téma: Dopravní a technická infrastruktura)

5.3.4 SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
K roku 2006 nebylo zjištěno překračování imisních limitů pro SO ₂ , NO _x , NH ₃ a krajských emisních stropů pro SO ₂ , NO _x a VOC.	Na území kraje byly vyhlášeny oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší pro ochranu lidského zdraví (vzhledem k limitům PM ₁₀ , BaP a přízemního ozonu).
V obcích jsou zavedeny systémy separovaného sběru pro základní druhy odpadů.	Nadlimitní imisní koncentrace přízemního ozonu z hlediska ochrany ekosystémů a vegetace jsou monitorovány na 100 % chráněných území.
Skládkovací kapacity vyhovující potřebám kraje. Míra separace a využití odpadu roste.	Značnou zátěž životního prostředí představují emise z automobilové dopravy.
Velmi malá část zastavěného území je v oblastech s vysokým rizikem výskytu radonu. Jen malá část kraje je klasifikována jako území s vysokým radonovým rizikem.	Míra separace a následného využití komunálního odpadu je nízká oproti požadavkům SUR.
Vysoká úroveň napojení obyvatel na veřejné vodovody s kvalitní pitnou vodou.	Je využíváno pouze malé množství biologicky rozložitelného odpadu a většina ukládána na skládky.
Významné přebytky kvalitní pitné vody jsou zejména na Náchodsku (Polická křídová pánev) a Rychnovsku (Litá), Jičínsko a Trutnovsko jsou kapacitou vodních zdrojů zcela soběstačné.	Relativně velké množství dosud nevyřešených starých ekologických zátěží – omezení využití území.
	Nedostatek technických kapacit pro nakládání s odpadem (vyjma skládek).
	Královéhradecký kraj patří v současnosti k nejméně vybaveným krajem veřejnými kanalizacemi a čistírnami odpadních vod.
	Problematické plnění závazků vůči EU ohledně zásobování kvalitní pitnou vodou, odkanalizování a čištění odpadních vod v aglomeracích nad 2000 EO.
	Královéhradecký kraj je vybaven vodovody v obcích a městech (především Jičínsko, Královéhradecko) s mírně nižším procentem zásobovaných obyvatel (87,7 %) než je průměr za ČR (89,8 %).
	Nevyhovující voda menších vodovodů (obsah dusičnanů) především na Jičínku.
	Nejhůře je vodními zdroji zabezpečené území Královéhradecka, které přebírá převážnou část potřebné pitné vody z Náchodska a Rychnovska.

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Zlepšování čistoty povrchových vod v důsledku nové výstavby, modernizace a rekonstrukce ČOV.	Zvyšování intenzity dopravy může vést ke zvýšení emisí a imisních koncentrací látek znečišťujících ovzduší a hlukové zátěže ve městech, obcích a v blízkosti významných dopravních komunikací.
Vysoká úroveň plynofikace celého kraje může při efektivním využití přispívat ke snížení emisí látek znečišťujících ovzduší a zlepšení imisní situace v „dýchací“ vrstvě atmosféry.	Nárůst emisí z plošných zdrojů (REZZO 3) v důsledku používání nešetrných technologií spalování a spoluspalování komunálního odpadu.
Realizace opatření vycházejících z programů KPSE, PZKO.	Na území kraje je mírně překročena hodnota doporučeného krajského emisního stropu pro amoniak.
Využívání nejlepších dostupných technologií v průmyslu a při vytápění domácností.	Nepříznivé meteorologické či jiné přírodní podmínky ovlivňující rozptyl látek znečišťujících ovzduší.
Využívání vhodných typů obnovitelných zdrojů energie.	Občané nebudou ochotni spolupracovat při separaci komunálního odpadu – zvyšování produkce odpadu.
Uplatňování zásad správné zemědělské praxe v zemědělství.	Nerovnoměrná potřeba zásobení vodou a likvidace odpadních vod zpravidla v sezónních cyklech v důsledku vysoké návštěvnosti (kapacity pro desítky tisíc návštěvníků) velkých rekreačních center v Krkonoších a Orlických horách.
Regulace automobilové dopravy, budování obchvatů obcí a měst.	Vznik pachového znečištění z bioplynových stanic vlivem nesprávně navržené či provozované technologie.
Snížení imisi VOC a amoniaku využitím vodou ředitelných nátěrových hmot a omezováním studených startů vozidel.	Omezení využití území vlivem neřešení problematiky starých ekologických zátěží.
Rozvoj nových technologií pro zpracování odpadu, např. výstavba kompostáren a ve vhodných lokalitách i bioplynových stanic.	
Zvýšení míry separace komunálního odpadu.	
Odstraňování a rekultivace starých ekologických zátěží.	
Využití prostředků z evropských fondů na výstavbu zařízení pro nakládání s odpadem.	

5.3.5 Problémy k řešení v rámci územního plánování

- Budování obchvatů měst a obcí pro snížení imisní a hlukové zátěže území.
- Provoz letišť je výraznou hygienickou závadou v území především z hlediska hluku.
- Identifikace starých ekologických zátěží a vymezení ploch potřebných k jejich asanaci.
- V rámci územních plánů obcí vytipovat a vymezit vhodné plochy pro umístění bioplynových stanic s ohledem na hygienické požadavky.
- V rámci územních plánů obcí nebo regionů vytipovat lokality vhodné pro umístění zařízení pro kompostování biomasy.
- Plánování územních kapacit pro řešení nerovnoměrností v zásobení vodou a likvidaci odpadních vod v sezónních cyklech v důsledku vysoké návštěvnosti velkých rekreačních center v Krkonoších a Orlických horách.

5.4 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY

5.4.1 Ochrana přírody

Ztráta a poškozování ekosystémů je jednou z hlavních příčin snižování početnosti volně žijících druhů rostlin a živočichů, které může vést až k jejich vyhynutí. Divoká fauna a flora představují cenné přírodní dědictví, které je nutné zachovat pro další generace.

Podle současné české legislativy je chráněná veškerá volná krajina (zákon č. 114/1992 Sb., v platném znění). Dále jsou rozeznávány tzv. **zvláště chráněná území**.

Mezi velkoplošná zvláště chráněná území patří národní parky a chráněné krajinné oblasti. Mezi maloplošná zvláště chráněná území se řadí národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky. Po vstupu České republiky do EU přibyla také NATURA 2000 – soustava chráněných území, vytvořená na základě jednotných principů na území států EU. Spadají do ní ptačí oblasti a evropsky významné lokality.

V České republice tvoří velkoplošná chráněná území 16 % rozlohy státu (je to jeden z environmentálních ukazatelů Státní politiky životního prostředí ČR pro roky 2004-2010).

Tabulka č. 5.4.1: Rozloha velkoplošných zvláště chráněných území v KHK (v km²) a jejich % podíl na celkové ploše území

Obce s rozšířenou působností (ORP)	NP	CHKO	Evropsky význ. lokality vně CHKO a NP	Ptačí oblasti vně CHKO a NP	Chráněná území celkem	Rozloha ORP v km ²	Podíl plochy chr. území v %	Hodnocení indikátoru
Broumov		259,2			259,2	259,5	100,0	1
Dobruška		59,3	1,6		60,9	273,4	22,0	1
Dvůr Králové n. Labem					0	257,9	0,0	-1
Hořice					0	187,9	0,0	-1
Hradec Králové			10,0	1,2	11,2	683,1	1,6	-1
Jaroměř					0	138,6	0,0	-1
Jičín		50,3	20,1	17,2	87,6	602,0	14,5	0
Kostelec n. Orlicí					0	223,6	0,0	-1
Náchod		132,2	1,6		133,8	360,0	37,0	1
Nová Paka					0	97,0	0,0	-1
Nové Město n. Metují			4,9		4,9	93,6	5,2	-1
Nový Bydžov			2,8		2,8	214,2	1,3	-1
Rychnov n./Kněžnou		168,7			168,7	479,5	35,0	1
Trutnov	167,7	40,7			208,4	604,8	34,4	1
Vrchlabí	184,3				184,3	284,2	64,5	1
KHK	352,0	710,4	41,0	18,4	1121,8	4759,3	23,5	1

Pozn: Hodnocení indikátoru - vzhledem k ČR (podíl plochy chráněných území na plochu celé ČR je 16 %)

-1pod 14 %

014-18 %

1nad 18 %

Celková plocha velkoplošných ZCHÚ v Královéhradeckém kraji činí 1121,8 km², což představuje **23,5 %** plochy území celého kraje.

Ve smyslu celého kraje a ve vztahu s celorepublikovým průměrem se jedná o **nadprůměrný stav indikátoru**. Téměř čtvrtinu rozlohy kraje pokrývají velkoplošná zvláště chráněná území – Národní park Krkonoše, CHKO Broumovsko, CHKO Orlické hory a CHKO Český Ráj. Další plošně rozsáhlá území jsou v soustavě evropsky chráněných území NATURA 2000 – Ptačí oblasti Krkonoše, Broumovsko, Orlické záhoří, Rožďalovické rybníky a některé Evropsky významné lokality.

V rámci rozdělení kraje na obce s rozšířenou působností se projevují značné disproporce mezi jednotlivými ORP. Nejvíce chráněných ploch leží v ORP Broumov, kde téměř 100 % území pokrývá CHKO Broumovsko a v ORP Vrchlabí z 65 % v Národním parku Krkonoše. Významné pokrytí chráněnými přírodními oblastmi je také v ORP Náchod, Trutnov a Rychnov nad Kněžnou. Průměrné pokrytí je v ORP Jičín.

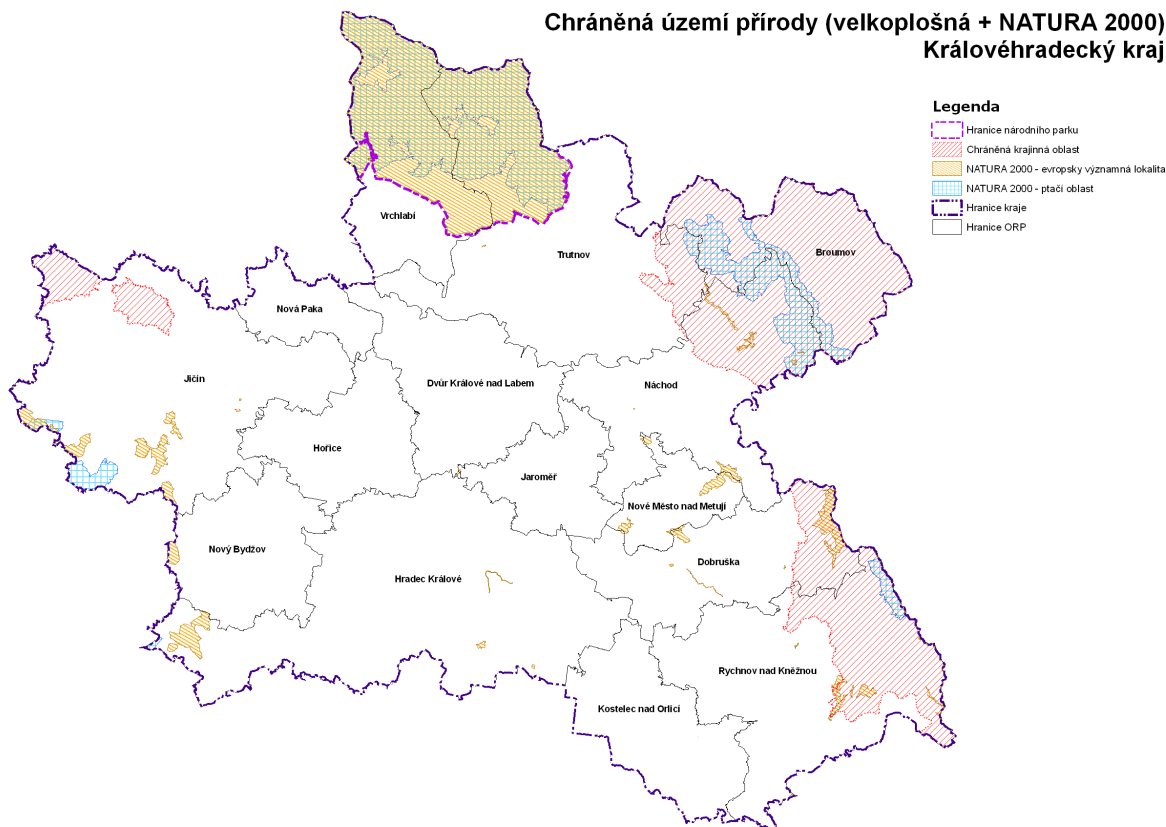
Naproti tomu existují 3 ORP, kde se chráněná území téměř nevyskytují – Hradec Králové, Nový Bydžov a Nové Město nad Metují. A do pěti ORP nezasahují přírodně chráněná území vůbec – Dvůr Králové nad Labem, Hořice, Jaroměř, Kostelec n. Orlicí a Nová Paka.

Z hlediska vývoje se nepředpokládá další navýšení ploch v kategorii se zvláštní ochranou přírody, neboť zásadní navýšení bylo již provedeno v rámci soustavy NATURA 2000 v letech 2004-2006. Vzhledem k tomu, že chráněných ploch je ve srovnání s celostátním průměrem hodně, je vhodné do budoucna vytvořit reprezentativní soustavu chráněných území a zajistit v nich kvalitní ochranu a péči.

Potřebné digitální vrstvy z ÚAP:

národní park včetně zón a ochranného pásma, chráněná krajinná oblast včetně zón
NATURA 2000 - evropsky významná lokalita, NATURA 2000 – ptačí oblast

Obrázek č. 5.4.1: Chráněná území přírody (velkoplošná + NATURA 2000)

5.4.2 Koeficient ekologické stability krajiny

Pro zjištění stavu krajiny z hlediska její vyváženosti a rovnováhy se krajina oceňuje koeficientem ekologické stability. Pro účely tohoto hodnocení byla zvolena obecně uznávaná klasifikace vytvořená ing. Igorem Míchalem.

Ekologická stabilita představuje schopnost krajiny samovolnými vnitřními mechanismy vyrovnávat rušivé vlivy vnějších faktorů bez trvalého narušení přírodních mechanismů, tzn., že se systém brání změnám během působení cizího činitele zvenčí nebo se vrací po skončeném působení cizího činitele k normálu. Protože potenciálními nositeli ekologické stability krajiny jsou přirozené ekosystémy, racionální využívání krajiny nejen nevylučuje, ale nutně zahrnuje jejich trvalou existenci.

Výsledné určení hodnoty ekologické stability konkrétního území, resp. administrativní jednotky, je vyjádřeno koeficientem ekologické stability (KES). Tento ukazatel umožňuje získat základní informaci o stavu krajiny daného území a míře problémů, které se v ní vyskytují.

Koeficient ekologické stability je poměrové číslo a stanovuje poměr ploch tzv. stabilních a nestabilních krajinných prvků ve zkoumaném území.

$$KES = \frac{\text{plocha ekologicky stabilních ploch}}{\text{plocha ekologicky nestabilních ploch}}$$

Ekologicky stabilní plochy: lesy, louky, pastviny, zahrady, ovocné sady, vinice¹, rybníky, ostatní vodní plochy, doprovodná a rozptýlená zeleň, přírodní plochy

Ekologicky nestabilní plochy: zastavěná plocha, orná půda, chmelnice²

Klasifikace území na základě hodnoty KES

Krajinný typ A – krajina zcela přeměněná člověkem

KES do 0,3: území nestabilní - nadprůměrně využívaná území s jasným porušením přírodních struktur

KES 0,4 – 0,8: území málo stabilní - intenzivně využívaná kulturní krajina s výrazným uplatněním agroindustriálních prvků

Krajinný typ B - krajina intermediální

KES 0,9 – 2,9: území mírně stabilní - běžná kulturní krajina, v níž jsou technické objekty v relativním souladu s charakterem relativně přírodních prvků

Krajinný typ C - krajina relativně přírodní

KES 3,0 – 6,2: území stabilní - technické objekty jsou roztroušeny na malých plochách při převaze relativně přírodních prvků

KES nad 6,2: území relativně přírodní

¹ Vinice patří do ekologicky stabilních ploch, neboť se jedná o plochu zatravněnou.

² Chmelnice patří do ekologicky nestabilních ploch, neboť se rozorává každý rok.

Tabulka č. 5.4.2: Hodnocení ekologické stability

Obce s rozšířenou působností (ORP)	KES	Hodnocení indikátoru
Broumov	1,23	0
Dobruška	1,00	0
Dvůr Králové n/Labem	1,16	0
Hořice	0,60	-1
Hradec Králové	0,43	-1
Jaroměř	0,45	-1
Jičín	0,58	-1
Kostelec n. Orlicí	1,65	0
Nová Paka	1,49	0
Nové Město n/Metují	0,67	-1
Nový Bydžov	0,42	-1
Náchod	1,48	0
Rychnov n/Kněžnou	1,75	0
Trutnov	2,24	0
Vrchlabí	3,06	1
Královéhradecký kraj	1,03	0

Pozn.: Hodnocení indikátoru:

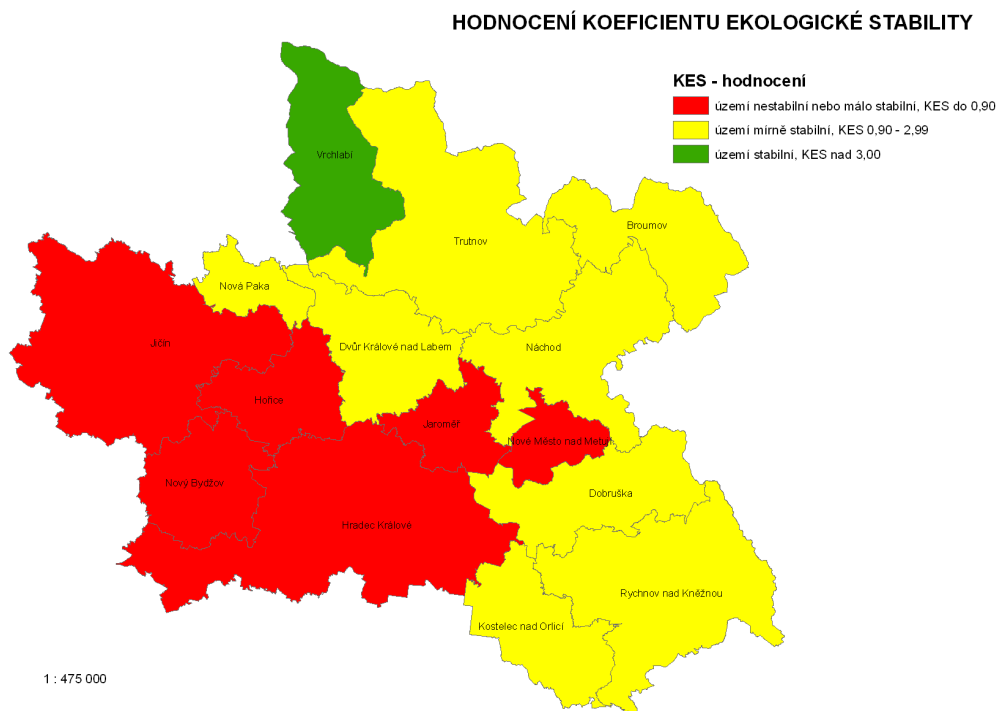
-1KES pod 0,9 - území ekologicky nestabilní – neudržitelné

0KES 0,9 – 2,99 - území ekologicky mírně stabilní

1KES nad 3,0 - území ekologicky stabilní

V rámci Královéhradeckého kraje se pohybuje koeficient ekologické stability v 9 z 15 ORP nad stanoveným limitem udržitelnosti KES = 0,9. Celkově lze z tohoto hlediska považovat rozvoj kraje za udržitelný. Z hlediska srovnání s Českou republikou je KES Královéhradeckého kraje v podstatě roven celorepublikovému průměru (KES ČR, = 1,04).

Obrázek č. 5.4.2: Hodnocení koeficientu ekologické stability

5.4.3 SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Vysoký podíl území se zachovalou a rozmanitou krajinou – téměř čtvrtina kraje leží v systému zvláště chráněných území (severní a východní části kraje).	Z hlediska KES je kraj těsně nad hranicí udržitelnosti ekologické stability krajiny.
	Vysoký podíl zorněné půdy v nižších polohách.
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Kvalitní péče o chráněná území.	Nebezpečí postupující devastace lesů, zejména v horských oblastech.
V dlouhodobém výhledu možnost zlepšení stavu chráněných území – kvalitní evidence, nájemní smlouvy o péči, financování péče z dotačních titulů MŽP, ŽP.	Přetrvávající trend zemědělského hospodaření.
Snížení podílu orné půdy.	Střety s výstavbou v krajině - dělení souvislých zachovalých ploch na menší části.
	Přírodní katastrofy – přemnožení škůdců, záplavy.

5.4.4 Problémy k řešení v rámci územního plánování

- Zásadním předpokladem rozvoje využívání území je zachování mimořádných přírodních hodnot řešeného území (CHKO, maloplošná ZCHÚ, přírodní parky, atd.). Vzhledem k vysokému podílu chráněných ploch jsou velmi časté střety se zájmy územního rozvoje a navazujících aktivit.
- Základní charakteristikou životního prostředí Královéhradeckého kraje je jeho relativní zachovalost a dobrá kvalita přírody ve srovnání s jinými kraji České republiky. Tato charakteristika předurčuje kraj pro rozvoj turistiky a cestovního ruchu. To zároveň představuje

i největší problém. V rámci ZÚR, ale i v rámci jiných dokumentů a procesů, bude nezbytné hledat vyvážený kompromis, který umožní ekonomicky pozitivní způsob využívání krajiny pro potřeby turistiky a cestovního ruchu a zároveň zajistí zachování, případně rozšíření všech hodnot.

- Důležitým faktorem je vedení všech navrhovaných tras dopravní infrastruktury (silniční komunikace, železnice, energovody, produktovody), mimo zvláště chráněná území všech kategorií. Budování nových liniových staveb s sebou přináší zvýšenou fragmentaci území a zhoršení prostupnosti pro biotu. Uvedené negativní vlivy je nutno kompenzovat technickými a organizačními opatřeními.

5.5 ZEMĚDĚLSKÝ PŮDNÍ FOND A POZEMKY URČENÉ K PLNĚNÍ FUNKCÍ LESA

5.5.1 Zemědělský půdní fond

Zemědělství, lesnictví a rybářství, které je tradičním a charakteristickým odvětvím hospodářství Královéhradeckého kraje, se významně podílí na údržbě a tvorbě východočeské krajiny. Má zásadní vliv na zachování venkovského prostoru, obnovu vesnic a jejich budoucí ekonomický rozvoj. Zemědělství zaměstnává 7 % ekonomicky aktivních osob Královéhradeckého kraje.

Půdní bilance na území Královéhradeckého kraje je 274 tis. ha zemědělské půdy, z toho připadá 192 tis. ha na ornou půdu. Okresy s převažující zemědělskou výrobou na svém území jsou Hradec Králové a Jičín. V místech s nepříznivými podmínkami pro intenzivní zemědělskou činnost jsou vytvořeny předpoklady pro úspěšné rozšiřování mimoprodukčních funkcí zemědělství, rozvoj agroturistiky a cestovního ruchu. Jedná se o okres Trutnov, část okresu Rychnov nad Kněžnou a Náchod.

Zemědělská půda zaujímá plochu 274 tis. ha zemědělské půdy, která představuje 58 % rozlohy Královéhradeckého kraje. Mírný pokles výměry zemědělské půdy je přirozený a odpovídá záborům. Výraznějším trendem je úbytek orné půdy a nárůst luk a pastvin hlavně v marginálních oblastech (okresy Trutnov, Rychnov nad Kněžnou, Náchod) související s nárůstem podílu extenzivního způsobu hospodaření.

Orná půda zaujímá 192 tis. ha (70 %) a trvalé travní prostory 70 tis. ha (25 %).

Tabulka č. 5.5.1: Výměra zemědělské půdy v Královéhradeckém kraji (v ha)

Kraj/okresy	Zemědělská půda				Nezemědělská půda				
	orná půda	zahrady, ovocné sady	travní porosty	celkem	lesní pozemky	vodní plochy	zastavěné plochy	ostatní	celkem
Hradec Králové	51 861	2 411	6 788	61 060	14 296	1 698	2 301	7 422	25 717
Jičín	46 220	2 165	10 363	58 748	19 175	1 358	1 835	5 680	28 048
Náchod	33 816	2 378	15 338	51 532	23 073	1 990	1 785	5 744	32 592
Rychnov n. Kněžnou	33 469	2 214	18 014	53 697	37 333	1 153	1 739	5 504	45 729
Trutnov	27 606	2 402	19 936	49 944	53 439	1 098	1 608	8 330	64 475
KHK	192 972	11 570	70 439	274 981	147 316	7 297	9 268	32 680	196 561

Zdroj: ČSÚ

Od roku 2003 mají zemědělci povinnost registrovat užívanou půdu v „Evidenci využití zemědělské půdy podle užívatelských vztahů“ (=LPIS), kterou vede ministerstvo zemědělství. Tato evidence je vedena v digitální formě v členění na půdní bloky a díly půdních bloků na podkladě ortofotomap. Tato evidence je povinná pro všechny žadatele o dotace a legislativně je obsažena v novele zákona o zemědělství č. 128/2003 Sb.

Půda neregistrovaná v půdních blocích je zemědělská půda užívaná pro hobby produkci nebo samozásobení, ale v případě velkých diferencí mezi registrem půdních bloků a katastrem nemovitostí je to nejspíše půda opuštěná a neobdělávaná.

V rámci evidence půdy LPIS bylo v Královéhradeckém kraji obhospodařováno k 4. 4. 2007 233 834 ha zemědělské půdy. Z toho představuje 72 % orná půda a 26 % travní porosty. Dále se v registru evidují kultury ovocný sad, porosty rychle rostoucích dřevin (RRD), vinice, chmelnice, zalesněná zemědělská půda a jiná kultura.

Tabulka č. 5.5.2: Výměra obhospodařované půdy dle LPIS (v ha)

Výměra půdy v kraji	Orná půda	Travní porost	Ovocný sad	Porost RRD	Jiná kultura	Vinice	Zalesněno	Celkem
Duben 2007	169442	61677	2364	8	144	0,9	198	233834
Květen 2006	169406	61470	2419	8	136	0,9	179	233618

Zdroj: Mze ČR

V zemědělství převažuje v rostlinné výrobě pěstování obilovin, olejnin a pícnin, významná je též produkce brambor. V živočišné výrobě se jedná především o chov skotu a prasat.

Ochrana zemědělského půdního fondu (ZPF)

Plošná ochrana půdy je definována ustanoveními zákona č. 334/1992 Sb. o ochraně zemědělského půdního fondu ve znění pozdějších předpisů.

Zábor půd, především pro stavební účely je většinou nevratným procesem, který podstatně omezuje nebo úplně odstraňuje plnění funkcí půdy.

Zábory půd patří podle závěrů dokumentu „Politika ochrany půdy EU“ mezi nejzávažnější procesy poškozující půdní fond jako celek.

Pro nezemědělské účely je nutno co nejméně používat zemědělskou půdu, navržené odnětí ze ZPF v nezbytných případech je třeba zdůvodňovat, přitom je nutno co nejméně narušovat organizaci ZPF, hydrologické poměry v území a zemědělskou cestní síť. Dále je třeba co nejméně ztěžovat obhospodařování zemědělské půdy a po ukončení stavby nebo jiné nezemědělské činnosti rychle provést úpravu či rekultivaci dotčené půdy.

Do 1. třídy ochrany jsou zařazeny bonitně nejceněnější půdy v jednotlivých klimatických regionech, které je možno odejmout ze ZPF pouze výjimečně, a to převážně na záměry související s obnovou ekologické stability krajiny, případně pro liniové stavby zásadního významu.

Do 2. třídy ochrany jsou situovány zemědělské půdy, které mají v rámci jednotlivých klimatických regionů nadprůměrnou produkční schopnost. Ve vztahu k ochraně ZPF jde o půdy vysoce chráněné, jen podmíněně odnímatelné a s ohledem na územní plánování také jen podmíněně zastavitelné.

V rámci Královéhradeckého kraje je zařazeno v rámci první třídy ochrany zemědělského půdního fondu 84 tis. ha (31 %) zemědělské půdy. Dalších 58 tis. ha (21 %) je zařazeno do druhé třídy ochrany. Dohromady zaujímají zemědělské půdy s nejvyšší třídou ochrany 142 tis. ha (52 %). Z hlediska trvalé udržitelnosti je problematické, že velká část zemědělské půdy s vysokou třídou ochrany se nachází v okolí větších obcí, kde existuje největší tlak na vyjmutí půdy ze zemědělského půdního fondu.

Tabulka č. 5.5.3: Výměra zemědělské půdy I. a II. třídy ochrany (v ha)

ORP	I. třída ochrany	II. třída ochrany	Celkem I. a II. třída ochrany
Broumov	7214,75	1987,01	9201,76
Dobruška	3731,34	2661,5	6392,84
Dvůr Králové nad Labem	5215,37	4109,58	9324,95
Hořice	3391,7	3479,24	6870,94
Hradec Králové	13096,57	10905,26	24001,83
Jaroměř	3428,63	2297,35	5725,98
Jičín	16510,86	10890,52	27401,38
Kostelec nad Orlicí	3540,61	1295,42	4836,03
Nový Bydžov	4687,55	3319,87	8007,42
Nová Paka	2172,34	319,89	2492,23
Nové Město nad Metují	2262,89	1249,86	3512,75
Náchod	4354,46	5257,74	9612,2
Rychnov nad Kněžnou	3977,48	7119,33	11096,81
Trutnov	7303,92	2661,96	9965,88
Vrchlabí	3469,52	962,98	4432,5
Celkový součet	84357,99	58517,51	142875,5

5.5.2 Pozemky určené k plnění funkcí lesa

Přírodní lesní oblasti

Základní přírodní charakteristiky včetně zhodnocení ekologických funkcí a střetů zájmů jsou obecně vyhodnoceny v rámci lesnické biogeografické rajonizace přírodních lesních oblastí (dále PLO) jako trvalých přírodních rámců nezávislých na správním rozdělení. PLO jsou oblasti s příbuznými přírodními podmínkami vývojově spolu souvisejícími, charakter každé oblasti je dán geomorfologií, makroklimatickými podmínkami, vegetačními poměry (zastoupení vřdčích dřevin) a specifickými vlastnostmi.

V Královéhradeckém kraji jsou zastoupeny následující přírodní lesní oblasti:

PLO 17 – Polabí

PLO 23 – Podkrkonoší

PLO 22 – Krkonoše

PLO 24 – Sudetské mezihoří

PLO 25 – Orlické hory

PLO 26 – Předhoří Orlických hor

Stupeň přirozenosti lesa

Stupeň přirozenosti lesa dle OPRL je stanoven na jednotlivé PLO, v rámci kraje se však liší.

V PLO 22 je 3,9 – vysoký, díky velkému zastoupení přirozených smrčín.

V PLO 23 je 2,6 – nízký až průměrný, především díky velkému zastoupení rozsáhlých pomniškovin, jedná se o jižní část ORP Vrchlabí a Trutnov, Náchod, Dvůr Králové, Nová Paka, sever ORP Jaroměř, Hořice a Jičín.

V PLO 24 je 2,6 – nízký až průměrný, díky velkému zastoupení kulturních smrčín, jedná se o ORP Broumov, severovýchodní část ORP Náchod, a východní část ORP Trutnov.

V PLO 25 je 3,2 – průměrný, vysokou ekologickou stabilitu mají lesy Collaredo-Mansfelda a Parise a lesy v CHKO Orlické hory. Jde o ORP Rychnov nad Kněžnou a východní část Dobrušky.

V PLO 26 je 2,5 – nízký až průměrný, je ovlivněn vysokým podílem smrkových monokultur ve 2. veg. stupni. Jde o ORP Rychnov nad Kněžnou, Dobrušku a Nové Město nad Metují.

V PLO 17 je 3,7 – mírně nadprůměrný, jde o oblast s nízkou lesnatostí a funkce lesa jsou tu především krajinnotvorná a a půdoochranná, jde o ORP Hradec Králové, Kostelec nad Orlicí a Nový Bydžov, Jičín a jižní část Hořice.

Dřevinná skladba

V Královéhradeckém kraji převažuje zastoupení jehličnatých dřevin, z toho na prvním místě smrk ztepilý a borovice, z listnatých dřevin je nejvíce zastoupen dub, bříza a buk.

Lesnatost

Podíl lesní půdy v Královéhradeckém kraji činí 30,9 %, což je o něco málo méně než je průměr za Českou republiku (33,4 %). Lesnatost jednotlivých ORP je velmi rozdílná. Nejmenší je v oblastech intenzivně využívaných kvalitních zemědělských půd (lesnatost ORP Jaroměř 10,7 %, Nový Bydžov 16 % a Hradec Králové 16,8 %), největší je v oblasti hor a vrchovin (lesnatost ORP Vrchlabí 54,5 %, Trutnov 48,2 % a Kostelec nad Orlicí 44,7 %).

Tabulka č. 5.5.4: Lesnatost Královéhradeckého kraje podle ORP

ORP	Plocha ORP v ha	Plocha lesa v ha	% lesa	Hodnocení indikátoru
Broumov	25 945,9	8 998,9	34,7	1
Dobruška	27 347,6	7 947,0	29,1	0
Dvůr Králové nad Labem	25 786,5	8 733,8	33,9	0
Hořice	18 770,1	3 975,1	21,2	-1
Hradec Králové	68 321,5	11 479,8	16,8	-1
Jaroměř	13 863,4	1 486,5	10,7	-1
Jičín	60 201,6	12 034,6	20,0	-1
Kostelec nad Orlicí	22 358,7	9 995,1	44,7	1
Náchod	35 552,6	10 879,6	30,6	0
Nová Paka	9 711,5	2 998,6	30,9	0
Nové Město nad Metují	9 810,2	1 672,1	17,0	-1
Nový Bydžov	21 417,4	3 421,6	16,0	-1
Rychnov nad Kněžnou	47 946,3	18 804,1	39,2	1
Trutnov	60 476,7	29 178,5	48,2	1
Vrchlabí	28 423,6	15 497,6	54,5	1
Celkový součet	475 933,8	147 102,9	30,9	0

Zdroj: podklady ÚAP, dopočet EKOTOXA s.r.o.

Pozn.: Hodnocení indikátoru – vzhledem k ČR (lesnatost v ČR je 33,4 %)

-1pod 29 %

029-34 %

1nad 34 %

Kategorie lesa

Podle lesního zákona č. 289/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se veškeré lesy člení podle převažujících funkcí do tří kategorií, a to na lesy ochranné, lesy zvláštního určení a lesy hospodářské.

lesy ochranné - dominuje mimoprodukční funkce, vyloučení intenzivních zásahů, omezení se na nezbytné pěstební zásahy "jemnou" formou; produkce dřevní hmoty je podružná

lesy zvláštního určení - významné jsou mimoprodukční funkce lesa, vyžadující upravený způsob hospodaření s ohledem na subkategorii, ale též celkově na životní prostředí; dochází zde ke zdůraznění vztahů lesa k celospolečenským zájmům a jejich obhospodařování musí být zaměřeno k uchování mimoprodukčních funkcí lesa, i když není vyloučena produkce dřevní hmoty

lesy hospodářské - mají funkci produkční, nutno dodržovat princip trvale obnovitelného zdroje dřevní hmoty

Tabulka č. 5.5.5: Přehled kategorií lesa v Královéhradeckém kraji

KÓD	Kategorie	SUBKATEGORIE	Porostní plocha v rámci KHK v ha
10	lesy hospodářské	lesy, které nejsou zařazeny v kategorii lesů ochranných nebo lesů zvláštního určení	101 585,11
21a	lesy ochranné	lesy na mimořádně nepříznivých stanovištích	6 811,74
21b		vysokohorské lesy pod hranicí stromové vegetace chránící níže položené lesy a lesy na exponovaných hřebenech	4 250,60
21c		lesy v klečovém lesním vegetačním stupni	2 688,97
	celkem		13 751,31
31a	lesy zvláštního určení	lesy v pásmu hygienické ochrany vodních zdrojů I. stupně	73,70
31b		lesy v ochranném pásmu zdrojů přírodních léčivých a stolních minerálních vod	1 247,56
31c		lesy na území nár. parků a nár. přírodních rezervací	15 432,28
32a		lesy v 1. zónách CHKO, lesy v přír. rezervacích a přírodních památkách	561,76
32b		lázeňské lesy	16,06
32c		příměstské a další lesy se zvýšenou funkcí rekreační	3 248,92
32d		lesy sloužící lesnickému výzkumu a lesnické výuce	26,24
32e		lesy se zvýšenou funkcí půdoochrannou, vodochrannou, klimatickou nebo krajinotvornou	117,44
32f		lesy pro zachování biologické různorodosti	1 991,59
32g		lesy v uznaných oborách a samostatných bažantnicích	915,50
32h		lesy v nichž jiný důležitý veřejný zájem vyžaduje odlišný způsob hospodaření	4 990,17
	celkem		28 621,22

Zdroj: ÚHÚL, k 31.12.2000

V rámci lesů ochranných tvoří největší podíl lesy na mimořádně nepříznivých stanovištích, v rámci lesů zvláštního určení tvoří největší podíl lesy na území národních parků a národních přírodních rezervací (Krkonošský národní park, národní přírodní rezervace Adršpašsko-teplické skály - 1803,43 ha, Národní přírodní rezervace Bukačka – 50,30 ha, NPR Žehuňská obora a Žehuňský rybník, NPR Broumovské stěny).

Přehled kategorií lesa v jednotlivých ORP nelze vyhodnotit z důvodu chybějících dat.

5.5.3 SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Nadprůměrná výměra zemědělské půdy.	Horší půdní a klimatické podmínky pro zemědělství.
Vysoké zastoupení kvalitních půd.	Nevhodná druhová skladba lesních porostů v imisních oblastech (v oblasti Krkonoš a Orlických hor převážně smrkové monokultury).
Nadprůměrné zatížení zemědělské půdy skotem, které dává předpoklad pro zajištění využití travních porostů.	Limitujícím faktorem obnovy lesa v imisních oblastech je v mnoha lokalitách trvalé poškozování nově zakládaných porostů lesní zvěří.
Vysoký podíl lesů na území národních parků a nár. přír. rezervací, vytváří předpoklad vysoké ekologické stability v severní části území kraje.	Chybějící data ohledně kategorií lesa.
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Ekologizace zemědělství zejména v chráněných územích.	Úbytek zemědělské půdy.
Postupné nahrazování hospodářských dřevin s předpokládanou vysokou citlivostí ke klimatickým změnám v pěstebních polohách, které neodpovídají jejich přirozenému rozšíření. Důsledné omezování negativního vlivu zvěře na přirozenou i umělou obnovu lesa v imisních oblastech.	Atraktivní území pro zimní sporty v horských oblastech, možné zábory lesního půdního fondu, zejména v LZO a LO.
Podporovat mimoprodukční funkce lesa.	Nadprůměrná lesnatost v některých částech kraje může vést v těchto oblastech k ekonomické a sociální závislosti na lese.

5.5.4 Problémy k řešení v rámci územního plánování

- Při tvorbě územně plánovací dokumentace se snažit minimalizovat zábory zemědělské půdy a zejména zemědělské půdy s vysokým stupněm ochrany. Snažit se především využívat stávajících ploch, které jsou již vyjmuty ze zemědělského půdního fondu a rovněž navracet půdu po rekultivacích zpět do ZPF.
- Při plánování zejména liniových staveb minimalizovat zábory lesního půdního fondu v územích s nízkou lesnatostí tak, aby se omezilo odnětí pozemků z PUPFLU nebo omezení hospodaření na těchto pozemcích.
- Využít k zalesnění zemědělsky nevyužívané pozemky v oblastech s nízkou lesnatostí zejména ve spojitosti se zakládáním ÚSES a zvýšit tak podíl lesa a ekologickou stabilitu území.
- Podpořit v rámci zalesňování těchto ploch spolupráci nejen s orgány ochrany přírody ale i místními spolky (myslivci).
- Vytvořit a při tvorbě ÚZP rovněž využívat krajinného plánu a tak optimalizovat využití krajiny a vhodně provázet ÚPD s celkovým využitím krajiny. V rámci zhotovených krajinných plánů podpořit krajinnotvornou funkci lesa a mimolesní zeleně.

5.6 DOPRAVNÍ A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

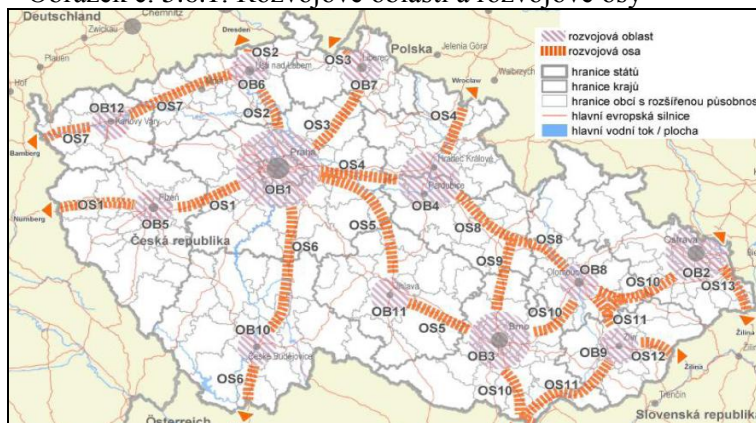
5.6.1 Dopravní infrastruktura

Pro hodnocení tohoto jevu na území Královéhradeckého kraje byla využita řada analytických a koncepčních materiálů, především Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2006-2015, dále návrh Zásad územního rozvoje Královéhradeckého kraje (listopad 2007), Program rozvoje územního obvodu Královéhradeckého kraje (2003), statistické údaje Ministerstva dopravy a Českého statistického úřadu. Dále byly zapracovány některé úkoly a priority v rozvoji dopravní infrastruktury ČR a Královéhradeckého kraje vymezené v návrhu Politiky územního rozvoje České republiky 2008. K problematice dopravní infrastruktury se vztahují karty jevu (procesu) Úroveň dopravní infrastruktury, Dopravní výkon nákladní dopravy a Dopravní výkon v přepravě osob, které jsou zařazené v příloze v tématu Dopravní a technická infrastruktura.

5.6.1.1 Rozvojové oblasti a rozvojové osy

K hlavním prioritám Politiky územního rozvoje patří vytvářet podmínky pro zlepšování dostupnosti území rozšiřováním a zkvalitňováním dopravní infrastruktury s ohledem na potřeby veřejné dopravy, zejména uvnitř rozvojových oblastí a rozvojových os. Je-li to účelné, umísťovat dopravní a technickou infrastrukturu s ohledem na minimalizaci fragmentace krajiny do společných koridorů. Na území ČR byly vymezeny následující rozvojové oblasti a osy.

Obrázek č. 5.6.1: Rozvojové oblasti a rozvojové osy

Zdroj: PÚR ČR 2008 (návrh)

Na území Královéhradeckého kraje byla vymezena rozvojová oblast Hradec Králové/Pardubice (OB4) a rozvojová osa OS4 Praha – Hradec Králové/Pardubice – Trutnov – hranice ČR/Polsko (–Wrocław), vymezené (mimo rozvojové oblasti) správními obvody s rozšířenou působností (ORP) Nymburk, Kolín, Přelouč, Poděbrady, Nový Bydžov, Jaroměř, Dvůr Králové nad Labem, Náchod, Trutnov. Vymezené rozvojové ose odpovídají dopravní koridory dálnice a rychlostních komunikací na území Královéhradeckého kraje.

5.6.1.2 Plochy a koridory dopravní infrastruktury

Královéhradeckému kraji chybí přímé kapacitní napojení na sousední regiony, resp. na evropskou dopravní síť, a to z důvodu teprve rozestavěné dálnice D11 a nedostatku navazujících rychlostních komunikací.

Hlavním předpokladem pro napojení kraje na evropskou a celorepublikovou dopravní síť v odpovídající kvalitě je dokončení základní sítě kapacitních dopravních cest. Na území kraje byly vymezeny koridory dálnice D11 a dále rychlostní silnice R11 a R35.

Dálnice D11

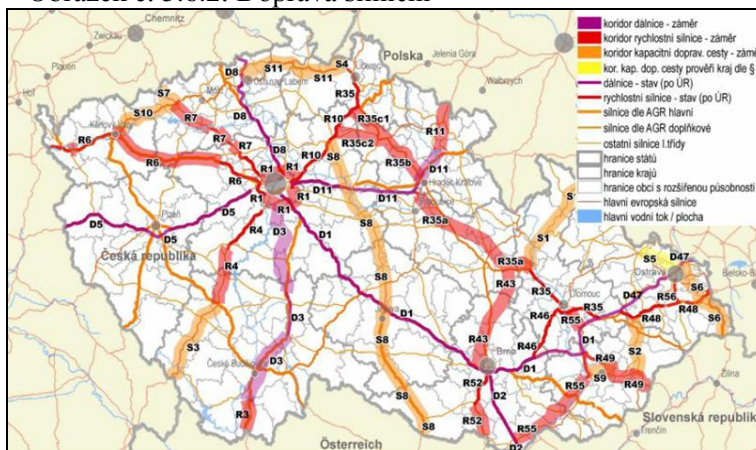
Dobudování dálnice D11 v úseku Hradec Králové–Smířice–Jaroměř zajistí (spolu s plánovanou výstavbou rychlostní silnice R11) mezinárodní propojení na vyšší úroveň koridoru dopravy v trase Praha - Hradec Králové - Trutnov - Polsko (v souladu s Evropskou dohodou o hlavních silnicích s mezinárodním provozem – AGR).

Rychlostní komunikace

Další kapacitní dopravní cesty byly na území kraje vymezeny následovně.

V návaznosti na dálnici D11 je vymezena **rychlostní komunikace R11** v trase Jaroměř–Trutnov–hranice ČR/Polsko (–Walbrzych), jež zajistí zkvalitnění dostupnosti území a přeshraničních dopravních vazeb. V návaznosti na D11 v trase Praha-Hradec Králové (Sedlice) je vymezena **rychlostní komunikace R35** v úseku (Hradec Králové) Sedlice – Olomouc, která zajistí ucelení druhého kapacitního západovýchodního silničního propojení, jež umožní převedení části dopravních výkonů z přetížené D1. Koridory dopravní infrastruktury Královéhradeckého kraje jsou vymezeny v následující mapě.

Obrázek č. 5.6.2: Doprava silniční

Zdroj: PÚR ČR 2008 – návrh

5.6.1.3 Silniční síť

Dopravní systém na území Královéhradeckého kraje je do značné míry diferencovaný, což souvisí s charakterem území. V oblasti Polabské nížiny je hustota dopravní sítě nejvyšší a klesá směrem k příhraničním pohořím. Centrum představuje krajské město Hradec Králové, odkud se dopravní síť paprskovitě rozbíhá. V podhůří Krkonoš a Orlických hor jsou vedeny okružní tahy.

Protože dálnice D11 je zatím pouze rozestavěná a chybí navazující rychlostní komunikace, je existující síť regionálních silnic I. třídy přetížená v některých trasách tranzitní dopravou, což má výrazný negativní vliv na životní prostředí obyvatel.

Silniční síť Královéhradeckého kraje činila v roce 2006 celkem 3 773 km silnic a dálnic, z toho pouze 16 km činil úsek dálnic a jen 437 km silnic I. třídy, což je zhruba pouze 11,6 % z celkové délky silniční sítě. Vysoký podíl silnic III. třídy je i důsledkem příhraniční polohy kraje s rozsáhlými horskými oblastmi, ve kterých převažují silnice III. třídy, jež představují cca 64,3 % délky silniční sítě kraje.

Silnice I., II. a III. třídy

Silnice I. třídy tvoří základ silniční sítě kraje. K nejvíce zatíženým patří především silnice I/11 v trase Poděbrady – Hradec Králové – Vamberk – Šumperk, dále I/33 v trase Hradec Králové – Jaroměř – Náchod – (Polsko) a I/35 v trase Liberec - Jičín - Hradec Králové - Litomyšl – M. Třebová – Mohelnice. V následující tabulce je přehled stávajících silnic I.třídy, jež je dle *Zásad územního rozvoje Královéhradeckého kraje 2007* nezbytné na území kraje respektovat.

Tabulka č. 5.6.1: Přehled tras silnic I. třídy, jež je třeba respektovat

Silnice	Trasa
I/11	Poděbrady - Hradec Králové - Žamberk - Šumperk
I/14	Liberec - Vrchlabí - Trutnov - Náchod - Vamberk - Ústí n/O – Č. Třebová
I/16	Mladá Boleslav - Jičín - Trutnov - Královec
I/31	okruh Hradec Králové
I/32	Poděbrady – Jičín
I/33	Hradec Králové - Jaroměř - Náchod – PR
I/35	Liberec - Jičín - Hradec Králové - Litomyšl – M. Třebová - Mohelnice
I/36	Chlumec n/C - Pardubice - Holice
I/37	Ždírec n/D - Chrudim - Pardubice – H. Králové – Trutnov

Zdroj: Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje 2007, vlastní úpravy

Délka silnic byla v roce 2006 celkem 3 773 km, z toho 16 km byl úsek již vybudované dálnice. Silnice I. třídy činí pouze 437 km, silnice II. třídy činí 895 km a délka silnic III. třídy je 2 425 km.

Hustota silniční sítě v regionu je 0,79 km/km² což znamená, že mírně převyšuje průměrnou hustotu silniční sítě v ČR, která dosahuje 0,7 km/km². Problémem však zůstává špatný stav a technická zanedbanost regionální silniční sítě odrážející se v nedostatečných parametrech, dopravních závadách včetně nedostatečné kapacity nebo kvality.

Délka silniční sítě ve vztahu k počtu obyvatel činí cca 6,8 km na 1000 obyvatel a je nad republikovým průměrem. To znamená značné náklady na její údržbu, jež jsou dále ovlivňovány členitostí (hornatostí) území a klimatickými podmínkami.

Hraniční přechody

Na území Královéhradeckého kraje je v provozu 6 silničních hraničních přechodů do Polska, a to v obcích Meziměstí (Starostín), Náchod, Otovice, Orlické Záhory, Královec a Malá Úpa (Pomezí boudy). V průběhu roku 2006 činil počet osobních automobilů přijíždějících na území kraje cca 850 tisíc a více než 20 tisíc autobusů a o něco méně použilo přechody k opuštění našeho území.

V Královéhradeckém kraji působí regionální sdružení Euroregion Glacensis zahrnující pohraniční území ČR a Polska (Sdružení měst Kladské oblasti), založený v prosinci 1996.

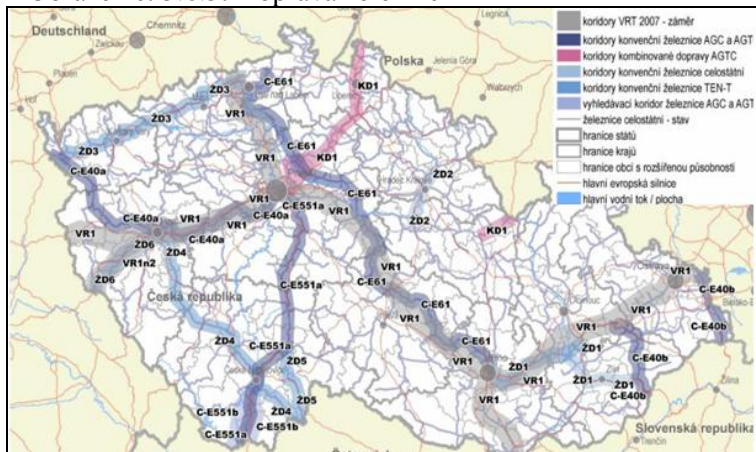
5.6.1.4 Železniční síť

Koridory konvenční železniční dopravy

Území Královéhradeckého kraje neprotíná žádný tranzitní železniční koridor. V rámci PÚR ČR byl vymezen železniční koridor **ŽD2 Chrudim–Pardubice–Hradec Králové–Jaroměř**, který dále pokračuje přes Trutnov k hranici ČR (-Walbrzych), s odbočkou Jaroměř- Náchod- hranice ČR (-Kudowa Zdroj – Klodzko).

Důvodem vymezení je jeho vedení částečně novým koridorem kapacitní dopravní cesty, kde je ve stávající stopě vysoká intenzita osobní dopravy. Jeho průběh je znázorněn v následujícím obrázku.

Obrázek č. 5.6.3: Doprava železniční

Zdroj: PÚR 2008 - návrh

Ve vymezeném koridoru je dle návrhu *Zásad územního rozvoje Královéhradeckého kraje* (listopad 2007) navrhována

- modernizace a zdvoukolejnění tratě č. 031 Jaroměř - Hradec Králové hl. n. - Pardubice hl. n. se zvýšením traťové rychlosti na min. 120 km/hod, včetně odstranění míst s omezenou propustností v uzlu Hradec Králové,
- modernizace a elektrizace trati č. 032 Jaroměř – Náchod s výstavbou tzv. vysokovské spojky,
- modernizace trati na Trutnov a Královec,
- vybudování přeshraničního traťového úseku Náchod – Kudowa Zdroj.

Železniční doprava

Železniční síť v kraji patří svojí hustotou v rámci ČR k nadprůměrným. Strategicky důležitá je blízkost modernizovaného I. železničního koridoru v sousedním pardubickém regionu, který zajišťuje železniční spojení s hlavním městem ČR. Příčné propojení se IV. panevropským koridorem bude zajišťovat trať Pardubice-Hradec Králové-Turnov-Liberec-Česká Lípa-Děčín.

Provozní délka železničních tratí na území kraje je 715 km.

Hustota železniční sítě na území kraje je 15 km na 100 km². Vzhledem k tomu, že železniční síť pokrývá rozhodující přepravní směry v kraji, do budoucna se neuvažuje s jejím rozšiřováním. Počítá se však s rekonstrukcí a modernizací regionálních či lokálních úseků, které neodpovídají daným parametrům. Obdobně jako v řadě jiných regionů snižují konkurenceschopnost železniční dopravy ve srovnání se silniční přepravou především dlouhé jízdní doby a zastaralý vozový park. Pro hodnocení efektivity železniční dopravy nejsou k dispozici potřebné údaje.

Další možnou charakteristikou je přeprava věcí (zboží). Pro tento ukazatel jsou k dispozici pouze údaje bez tranzitu. Jak vyplývá z následujících údajů, nákladní železniční přeprava v posledních 5ti letech klesá. Zatímco v roce 2000 činila přeprava věcí po železnici v rámci regionu pouze 70,3 tis. tun a v roce 2002 stoupla na 131,8 tis. tun, v následujících letech však klesla o více než 50 % (v roce 2006 již činila pouze 62,9 tis. tun).

Obdobná tendence se projevuje v rámci celé České republiky, což se projevuje ve změně struktury nákladů podle forem dopravy.

V Královéhradeckém kraji klesla přeprava věcí silniční nákladní dopravou z 18 655,1 tis. tun v roce 2002 na 15 573,4 tis. tun v roce 2006, což znamená pokles zhruba o 17 %.

V uvedeném období (2000 až 2006) přitom vzrostl objem přepraveného zboží v ČR o 5 % v důsledku růstu silniční nákladní přepravy, zatímco přeprava nákladu po železnici klesla o 6 % a přeprava vodní dopravou dokonce o 50 %.

Dopravní obsluha po železnici je v Královéhradeckém kraji ve střednědobém období rostoucí. Počet vlakových spojů od roku 2000 vzrostl z 11 108 na 13 182 v roce 2006.

Současně dochází v Královéhradeckém kraji k nárůstu počtu přepravených cestujících po železnici. Z dostupných údajů MD vyplývá, že zde od roku 2003 postupně vzrostl počet přepravených cestujících z 5 467,0 tisíc osob na 7 219,8 tisíc v roce 2006, což znamená růst o cca 32 %. Přesto podíl osob přepravených železniční dopravou činí pouze 30 % z celkového počtu osob přepravených veřejnou dopravou.

Dopravní obsluha veřejnou autobusovou dopravou se v období od roku 2003 zlepšila – počet spojů vzrostl z 23 734 na 26 348 v roce 2006. V tomtéž období klesl počet přepravených cestujících ve veřejné autobusové dopravě z 18 558,0 tis. na 16 376,0 tis. osob v roce 2006, což souvisí s růstem individuální automobilové dopravy v devadesátých letech a následným omezováním řady spojů ve veřejné dopravě. Ačkoliv se v posledních letech situace zlepšuje, na území kraje stále přetrvává nerovnoměrná dopravní obslužnost.

Významnou úlohu ve veřejné přepravě cestujících má městská hromadná doprava. Počet cestujících městskou hromadnou dopravou vzrostl z 32,8 mil. osob (2003) na 38,2 mil. osob v roce 2006. V kraji roste i význam integrovaného dopravního systému, který propojuje různé druhy dopravy.

Systém kombinované dopravy zatím není v regionu dostatečně rozvinut (vzhledem ke stávajícímu charakteru dopravní sítě převážně regionálního charakteru). Z významných dopravních cest vhodných pro využití kombinovanou dopravou je možno uvést připravovanou dálnici D11, v sousedním Pardubickém kraji I. železniční koridor a mezinárodní vodní cestu po Labi a jeho plánované splavnění do Pardubic s navazujícím logistickým centrem, jehož součástí bude také přístav. (Dle Zásad územního rozvoje Královéhradeckého kraje je třeba v rámci kraje a dotčených obcí akceptovat plochu pro logistické centrum celostátního významu Plačice – Vlčkovice.)

Železniční hraniční přechody

Podle údajů ČSÚ za rok 2006 je na území Královéhradeckého kraje pouze 1 hraniční železniční přechod do Polska. Jedná se o přechod Meziměstí/Mieroszów pro nákladní a osobní přepravu, který je v nepřetržitém provozu. Dalším železničním hraničním přechodem je hraniční přechod Královec – Lubawka.

V rámci návrhu Zásad územního rozvoje Královéhradeckého kraje (2007) jsou v kategorii územních rezerv uvažovány záměry vybudování přeshraničního traťového úseku Otovice – Tlumaczów včetně hraničního přechodu a dále rezerva pro železniční hraniční přechod Náchod – Kudowa Zdroj.

5.6.1.5 Letecká doprava

Na území kraje se nachází celkem 8 veřejných vnitrostátních letišť (Broumov, Dvůr Králové nad Labem, Jaroměř, Jičín, Nové Město nad Metují, Velké Poříčí (Hronov) a Vrchlabí), z nichž žádné nemá mezinárodní statut. Na území kraje se dále nachází neveřejné mezinárodní letiště Hradec Králové, neveřejné vnitrostátní vrtulníkové letiště a heliporty pro LZS (Hradec Králové – nemocnice, Trutnov – Horní Staré Město a Náchod – nemocnice a Broumov). Letecká doprava v kraji má pouze doplňkovou úlohu. Letiště s mezinárodním provozem se nachází v nedalekých Pardubicích, cca 20 km od Hradce Králové.

5.6.1.6 Vodní doprava

V Královéhradeckém kraji je vodní doprava využívána pouze pro rekreační účely. Řeka Labe je splavněna pouze do Chvaletic a ani v budoucnu se nepočítá s jejím splavněním na území kraje. Prodloužení splavnosti Labe do Pardubic umožní v kombinaci s jinou dopravou i vyšší využití vodní dopravy.

5.6.2 Technická infrastruktura

Vysoká úroveň technické infrastruktury je důležitým faktorem pro další rozvoj Královéhradeckého kraje. V zájmu kraje v oblasti technické infrastruktury je dosáhnout na svém území takového stavu, kdy bude zabezpečeno odpovídající napojení obyvatelstva a příslušných sektorů hospodářství na všechny inženýrské sítě. Tato napojení však musí respektovat územní omezení a požadavky, které klade na rostoucí ekonomiku kraje koncepce udržitelného rozvoje. Systémy provozních souborů, vedení objektů, zařízení a ploch technické infrastruktury nezbytně vyžadují koordinaci v území, a to právě s ohledem na ochranu tohoto území pro následné využití budoucími generacemi. V rámci *Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje na léta 2006-2015* se technickou infrastrukturou zabývá prioritní oblast č. 4 *Infrastruktura* s prioritní osou *Technická infrastruktura* s prioritním cílem „rozvoje infrastruktury a dopravní dostupnosti jako jednoho z klíčových atributů úspěšného rozvoje regionu při respektování ochrany životního prostředí“. Specifickými cíli v oblasti technické infrastruktury jsou: *zkvalitnění a rozvoj technické podnikatelské infrastruktury a vznik a rozvoj sítí pro informační a telekomunikační technologie včetně jejich dosahu a využití*.

Zvýšené nároky na území kraje lze charakterizovat především v souvislosti se snahou o zlepšení technického stavu vodohospodářské infrastruktury, se zabezpečením energetických potřeb území kraje, se zvyšováním využití obnovitelných zdrojů energie a se zabezpečováním komunikačních potřeb. Rozvoj technické infrastruktury je podmíněn i komplexním řešením energetických sítí na území kraje a jednotlivých energetických zdrojů za účelem dlouhodobého zajištění spolehlivosti jejich dodávek a snížení ztrát z energie. Možnosti zlepšení dané situace jsou závislé především na cíleném řešení konkrétních slabých míst v území. Ačkoliv například plynofikace obcí, i přes svou frekventovanost v zavádění, nemusí vždy být vzhledem k souvisejícím charakteristikám lokality nejvhodnějším řešením.

Pro hodnocení stavu a možností rozvoje technické infrastruktury na území Královéhradeckého kraje byla využita celá řada analytických a koncepčních materiálů, mezi nimi i: *Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje na léta 2006-2015*, *Statistické ročenky Královéhradeckého kraje*, *Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Královéhradeckého kraje (2004)*, *Územní energetická koncepce Královéhradeckého kraje*, *Plán odpadového hospodářství Královéhradeckého kraje (2004)*. Dále byly zapracovány některé úkoly a priority v rozvoji technické infrastruktury Královéhradeckého kraje, vymezené v návrhu *Politiky územního rozvoje České republiky 2008* a v *Zásadách územního rozvoje Královéhradeckého kraje (z roku 2007)*.

Úrovní technické infrastruktury, podílu obnovitelných zdrojů energie a energetické náročnosti v Královéhradeckém kraji se věnují v ekonomickém pilíři karty jevů (procesů), které jsou související ovlivnitelnou složkou a současně vypovídající charakteristikou prostředí a úrovně území. Karty jsou zařazené v příloze v tématu Dopravní a technická infrastruktura.

5.6.2.1 Zásobování vodou a stav vodovodních sítí

Královéhradecký kraj má poměrně dobře rozvinutý systém veřejných vodovodů. Ze statistického sledování Českého statistického úřadu vyplývá, že v Královéhradeckém kraji činil v roce 2006 podíl obyvatelstva zásobovaného vodou z veřejných vodovodů 91,2 %. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem je však tato hodnota o 1,2 % nižší, mezi ostatními regiony se řadí Královéhradecký kraj současně spolu s Jihočeským krajem na 8. místo ze 14. Celkem bylo na území kraje v roce 2006 vyrobeno 35,763 mil. m³ pitné vody, což představuje 5,19 % celkově vyrobené pitné vody z vodovodů pro veřejnou potřebu za celou Českou republiku. V produkci pitné vody se řadí Královéhradecký kraj na 7. místo ve srovnání jednotlivých krajů.

Napojení obyvatel na veřejné vodovody se tak dá charakterizovat jako dobré, stále ale existují především lokální problémy s kvalitou a zajištěním dostatečného zdroje pitné vody pro období sucha a problémy se zajištěním zdroje pro případ katastrof a krizových situací, jako byly povodně. Většina obcí s tímto problémem připravuje projekty zaměřené na rekonstrukci a rozšíření kapacity zdrojů či jejich zajištění pro případ krizových situací. Tyto snahy jsou důležité také z důvodu zajištění podmínek pro další rozvoj těchto lokalit. K dořešení situace v oblasti vodovodů a kanalizací na území kraje je nutný diferencovaný přístup. Pro oblast Jičínka (ORP Jičín, Hořice a Nová Paka) je např. charakteristická značná rozdrobenost a roztržistost sídel, v rámci Královéhradce (ORP Hradec Králové a Nový Bydžov) je zřejmé výsadní postavení města Hradce Králové a pro Trutnovsko (ORP Trutnov, Vrchlabí a Dvůr Králové n. L.) je naopak příznačné soustředění obyvatel do větších sídel.

Kapacita podzemních a povrchových zdrojů vody je zatím dostatečná a pokrývá potřeby kraje. Z hlediska vodního hospodářství jsou především Náchodsko a Rychnovsko významnými regiony s přebytky vodních zdrojů podzemní vody nadregionálního významu pro Východočeskou vodárenskou soustavu (Polická křídlová pánev, Ústecká synklinála – Litá). Na druhou stranu je třeba poznamenat, že se kraj potýká s obtížným získáním dostatečně kapacitních zdrojů vody v blízkosti velkých sídel. Hlavním skupinovým vodovodem začleněným do Vodárenské soustavy Východní Čechy je SV Hradec Králové. Mezi další významné skupinové vodovody patří SV Náchod, SV Jičín, SV Trutnov a SV Rychnov nad Kněžnou.

Do roku 2015 je navrhováno připojení dalších přírodních řadů, i když jejich podíl na celkové dodávce pitné vody vodárenské soustavy v kraji již nebude podstatný. Podle *Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací na území Královéhradeckého kraje* z roku 2004 by se do roku 2015 měl podíl obyvatel připojených na vodovod v obcích do 150 obyvatel zvýšit z 80 % (2002) na 85 % (2015), v obcích od 150 do 500 obyvatel z 85 % (2002) na 93 % (2015), v obcích od 500 do 2000 obyvatel z 90 % (2002) na 96 % (2015) a v obcích nad 2000 obyvatel z 93 % (2002) na 100 % (2015).

5.6.2.2 Kanalizace a čištění odpadních vod

(Novější údaje než za rok 2006 nemáme k dispozici.)

Při středním stavu obyvatel v Královéhradeckém kraji, který byl v roce 2006 549 122 osob, činil podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci ve stejném roce 73,1 %. K celorepublikovému průměru (80 %) chybí Královéhradeckému kraji 6,9 %, přičemž v krajském srovnání je až na 11. místě. V krajském srovnání se v množství vypouštěných vod pohybuje Královéhradecký kraj na 9. místě. Podíl objemu čištěných odpadních vod na celkovém objemu vypouštěných vod byl v roce 2006 v kraji 93,7 %. Tento podíl se pohybuje v průměru hodnot ostatních krajů pohybujících se v rozmezí (87,6 % Zlínský kraj a 100 % Hlavní město Praha) s výjimkou kraje Vysočina, kde tento podíl činí pouze 73,2 %. V Královéhradeckém kraji se v roce 2006 nacházelo 101 čističek odpadních vod s celkovou kapacitou

zpracování 230 961 m³ odpadních vod denně a s roční produkcí 8 570 tun kalů (v suchém stavu). V počtu čističek se nachází Královéhradecký kraj v celorepublikovém srovnání na 9. místě.

Královéhradecký kraj tak patří v současnosti k těm méně vybaveným krajům veřejnými kanalizacemi a čistírnami odpadních vod v rámci ČR. Neuspokojivé postavení kraje je dáno zejména velkým počtem malých obcí do 1 000 obyvatel, které nejsou odkanalizovány vyhovujícími kanalizačními systémy. Podíl obyvatel připojených na kanalizaci s koncovkou na ČOV by se měl do roku 2015 zvýšit na 82,1 %. To však s sebou přinese další nároky na území jednotlivých správních obvodů. Při sledování situace v území v napojení obcí na kanalizaci v rámci jednotlivých správních obvodů si nejlépe stojí obvody ORP (Kostelec nad Orlicí, Nová Paka, Trutnov a Vrchlabí) ve kterých podíl obcí připojených na kanalizaci přesahuje hodnotu 40 %. Nejhorší situace je v obvodech (Dvůr Králové n. L., Hořice a Jičín), v kterých podíl obcí připojených na kanalizaci nepřesahuje hodnotu 20 %.

Všeobecně platí, že podíl domácností napojených na kanalizaci s ČOV a podíl čištěné vody by měl růst, což znamená budování kanalizací ve všech větších aglomeracích a také v obcích s malým počtem obyvatel a rozvoj víceúrovňového čištění. Stávající kanalizační systém by měl být rozvíjen s cílem plnit legislativní limity (zejména pro dusík a fosfor) a to především v oblastech CHKO. Plánování rozvoje systému vodovodů v kraji by mělo předpokládat jak budování, tak rekonstrukci zásobování pitnou vodou i systému kanalizace a čištění odpadních vod a to i v místech účinným zařízením doposud nedisponujících. Základním koncepčním dokumentem, z něhož vyplývají opatření pro řešení této problematiky, je již výše zmíněný *Plán rozvoje vodovodů a kanalizací na území Královéhradeckého kraje*.

5.6.2.3 Hospodaření s odpady

Úroveň vybavenosti technickou infrastrukturou v rámci systému nakládání s odpady v kraji zásadně ovlivňuje kvalitu života obyvatel v daném území, má vliv na sociální, kulturní, demografické, zdravotní, ale i ekonomické a environmentální aspekty dalšího rozvoje. Cílem je tedy hospodárné a čisté nakládání s odpady. V meziročním srovnání produkce odpadu klesla oproti roku 2005 o 31 %. V republikovém srovnání je na tom Královéhradecký kraj velice dobře a v produkci odpadů se řadí na 13. místo. Méně odpadu produkuje pouze Liberecký kraj. Celkově produkce odpadu za posledních pět let vykazuje klesající tendenci. Největší podíl odpadů v kraji vzniká již dlouhodobě ze stavebnictví (78 785 tun v roce 2006), z výroby nekovových minerálních výrobků a z potravinářského průmyslu. V produkci komunálního odpadu na jednoho obyvatele dosahuje kraj hodnoty 279 kg, což je o 15 kg méně než republikový průměr.

V Královéhradeckém kraji však existuje potřeba rekonstrukce či dobudování technické infrastruktury pro ještě efektivnější a účelnější hospodaření s odpady. Sice snižující se, ale přesto stále vysoká celková produkce odpadu, tvoří jeden ze stěžejních problémů, s kterým je nutné se vypořádat v rámci snahy o směřování k udržitelnému vývoji. Zefektivnění hospodaření s odpady je tedy více než žádoucí i vzhledem k zachování vysoké úrovně kvality životního prostředí a znamená tak i výzvu a jednu z možností pro zlepšení péče o krajinu.

Královéhradecký kraj má zpracován *Plán odpadového hospodářství* (z roku 2004). Nicméně důraz by měl být trvale kladen především na vývoj možností a motivací předcházení vzniku odpadu (prevenci), či jeho omezování a následně na co nejúčinnější způsoby recyklace. I když se množství recyklovaného odpadu v kraji zvyšuje, tvoří jeho podíl podle sídla podniku na celkovém odpadu kraje jen 4,5 %, podíl spalování odpadu je 0,5 % a podíl skládkování a ostatních způsobů odkládání odpadu v úrovni nebo pod úrovní terénu činí 32,9 %. Podíl odděleně sbíraných složek komunálního odpadu byl v rámci celkové produkce komunálního odpadu v kraji 2,9 %.

5.6.2.4 Zásobování plynem

Většina obyvatel Královéhradeckého kraje (81,5 %) žije v obcích, které již byly plynofikovány. V současné době však dochází ke zpomalování dalšího rozvoje plynofikace obcí z důvodů jak technicko-ekonomické náročnosti výstavby plynovodů v méně osídlených oblastech, tak i zmenšujícího se zájmu obyvatel o připojení na plyn v souvislosti s růstem cen zemního plynu ve srovnání s cenami uhlí.

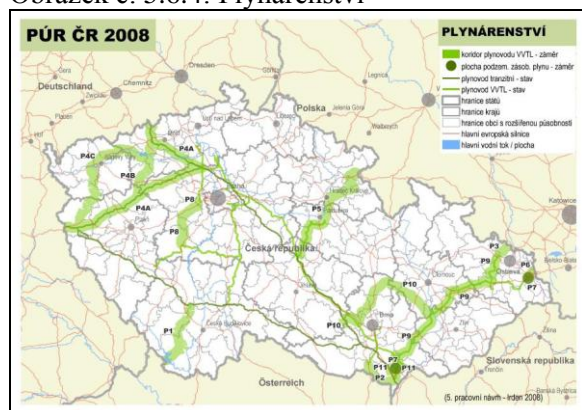
Celkový počet plynofikovaných obcí na území Královéhradeckého kraje stoupl ze 189 obcí v roce 2004 na 272 obcí v roce 2006. Celkem je v současnosti plynofikováno 60,7 % obcí kraje. Nejvyšší podíl plynofikovaných obcí v jednotlivých správních obvodech mají ORP (Nový Bydžov 100 %, Hradec Králové 95,1 % a Kostelec nad Orlicí 86,4 %). Na opačném pólu stojí správní obvody (Broumov 42,9 %, Jičín 41,6 % a Trutnov 38,7 % obcí). Vysoká úroveň plynofikace však nemusí být vždy vzhledem k souvisejícím charakteristikám lokality samotného využívání tohoto fosilního paliva výhodou. Spotřeba plynu v Královéhradeckém kraji se v roce 2006 podílela na celkové spotřebě plynu ČR zhruba ze 3 %.

Královéhradecký kraj je zásobován zemním plynem z vysokotlakých plynovodů, které jsou ve vlastnictví VČP Net. s.r.o. Hradec Králové. Dodávka zemního plynu odběratelům se uskutečňuje středotlakými plynovody z VTL/STL regulačních stanic, které jsou rozmístěny po území kraje. Do budoucna se počítá s plynofikací dalších lokalit, které bude možno plynofikovat buď ze stávajících regulačních stanic po jejich rekonstrukci nebo rozšíření, případně ze stanic nově vybudovaných. Některé obce mohou být napojeny na stávající středotlaké místní plynovodní sítě v sousedních obcích, které mají vyhovující dimenze potrubí a dostatečné tlakové poměry.

V rámci *Politiky územního rozvoje ČR 2008* byl v oblasti plynárenství vymezen následující koridor týkající se přímo Královéhradeckého kraje:

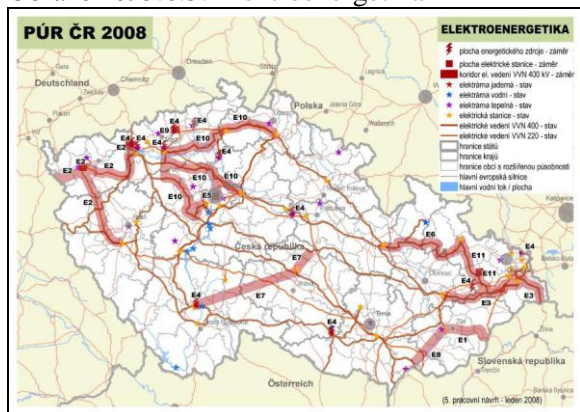
Koridor pro propojovací plynovod VVTL DN 500 PN 63 vedoucí z okolí obce Olešná v kraji Vysočina na hranici ČR – Polsko, a to do okolí hraničního přechodu Náchod – Kudowa Zdroj. Důvodem pro vymezení je územní ochrana koridoru a tím umožnění budoucí výstavby propojovacího plynovodu mezi soustavami RWE Transgas Net a GAZ-SYSTEM (dříve PGNiG) v královéhradeckém regionu, tj. propojení přepravních systémů ČR a Polska. Kritériem pro rozhodování o změnách v území je nutnost přednostně vytvářet podmínky pro vytvoření územní rezervy, umožňující naplnění požadavku na diverzifikaci přepravních cest a na posílení bezpečnosti zásobování zemním plynem ve středoevropském prostoru. Úkolem pro územní plánování Královéhradeckého kraje je zajistit územní upřesnění koridoru pro vedení VVTL plynovodu v územně plánovací dokumentaci.

Obrázek č. 5.6.4: Plynárenství

Zdroj: PÚR 2008 – návrh

Obrázek č. 5.6.5: Elektroenergetika

Zdroj: PÚR 2008 – návrh

Pro zajištění možnosti plynofikace dalších lokalit musí být respektovány koridory (**TP1** až **TP16**) pro navrhované VTL plynovody a plochy pro technologické objekty zásobování zemním plynem definované v *Zásadách územního rozvoje Královéhradeckého kraje (2007)*.

5.6.2.5 Zásobování teplem

Údaje o spotřebě paliv v kraji jsou z části omezené a existují pouze v rovině zjišťování spotřeby tepelné energie za podniky s více jak 20 zaměstnanci podle sídla podniku a podle kraje místa spotřeby. Ve spotřebě tepelné energie podle kraje místa spotřeby za firmy s 20 a více zaměstnanci dosahoval kraj v roce 2006 hodnoty 16 502 959 GJ, což je asi 1,5 % spotřeby tepelné energie v celé ČR. Ve spotřebě tepelné energie podle sídla podniku za firmy s 20 a více zaměstnanci dosahoval kraj v roce 2006 hodnoty 7 750 294, což je asi 0,72 % spotřeby tepelné energie v celé ČR. Zajímavé je, že ve spotřebě tepelné energie včetně páry existuje řádový rozdíl mezi měrnou spotřebou tepla za podniky se sídlem v kraji a spotřebou tepla přímo ve výrobních kapacitách ležících na území kraje.

Města a obce Královéhradeckého kraje jsou zásobovány teplem za pomoci tradičních tepelných zdrojů, které se svým výkonem pohybují od malých (v plynofikovaných obcích spalujících především zemní plyn) až po zdroje vyšších výkonů zejména v městských a podnikových výtopnách spalujících jiná fosilní paliva. Stávající zdroje tepla provozované na fosilní paliva jsou častým zdrojem znečištění přízemní vrstvy atmosféry, v některých případech překračují emisní limity a omezují tak kvalitu života obyvatel.

Celková spotřeba tepla průmyslové, komunální i terciární sféry v jednotlivých oblastech kraje má podobný charakter jako dodávka celkové energie. Podíl dodávky tepla z jednotlivých druhů zdrojů je však velmi rozdílný. Kromě okresu Jičín a okresu Náchod jsou dominantní velké zdroje. Ve všech okresech je též podstatný vliv dodávky tepla z malých zdrojů. Ve městě Hradec Králové a téměř ve všech dalších větších městech v území jsou soustavy centralizovaného zásobování teplem (CZT). Podíl CZT na zásobování obyvatelstva teplem je nejvyšší ve správních obvodech Hradec Králové 70 %, Trutnov 70 % a Náchod 60 % a nejnižší ve správních obvodech Hořice v Podkrkonoší a Kostelec nad Orlicí 25 %.

Na území Královéhradeckého kraje je nutné respektovat koridory stávajících dálkovodů (horkovodních a parovodních rozvodů), včetně technologických objektů. Jedná se o soustavy CZT většího rozsahu Hradec Králové, Náchod, Dvůr Králové nad Labem a CZT elektrárny Poříčí u Trutnova. Pro zajištění posílení dodávek tepla musí být respektován koridor pro navrhovaný dálkovod (horkovod), včetně technologických objektů dálkovod (horkovod) od hranice s Pardubickým krajem do Hradce Králové.

5.6.2.6 Obnovitelné zdroje energie

Z hlediska rozvoje využívání obnovitelných zdrojů energie v Královéhradeckém kraji se jeví jako perspektivní využití energie biomasy. Na území kraje se vyskytuje biomasa především ve formě odpadů z dřevozpracujících závodů, obilní, kukuřičné a řepkové slámy a lesních odpadů. Celkem se v kraji v roce 2005 vyrobilo z biomasy 46,7 GWh elektřiny (kraj se řadí na čtvrté místo v celorepublikovém srovnání) a 393829,07 GJ tepelné energie (8. místo). Nároky na území by si v případě zvýšeného využívání biomasy kladlo především pěstování rychlerostoucích travin a dřevin, kdy by podle *Energetické koncepce Královéhradeckého kraje* při využití veškeré vhodné plochy o rozloze cca 90 000 ha a při průměrném energetickém výnosu v rozmezí 100 až 200 GJ/ha byla využita energie v biomase v rozmezí 9 000 - 18 000 TJ/r a instalovaný výkon spalovacího zařízení by byl 938 - 1 876 MW. Využití solární energie se na území kraje vyskytuje pouze ojediněle v rodinných domech nebo objektech terciální sféry. Limitou pro větší využití solární energie v kraji je její nízká plošná intenzita, která je navíc během roku značně proměnná a také fakt, že provoz solárních fototermálních zařízení je v porovnání s klasickými zdroji tepla daleko méně ekonomicky efektivní. V rámci využívání vodní energie hrají v kraji svoji roli vodní elektrárny větších výkonů HK Labe a Jaroměř a dále přes 140 malých vodních elektráren. Roční výroba elektřiny s využitím vodní energie v kraji byla v roce 2005 100,7 MWh, což je 4,2 % z celkové výroby elektřiny z vodních zdrojů v ČR. Dobré podmínky pro využití energie větru jsou jen na velmi malé části území kraje, proto v roce 2005 byla výroba elektřiny pomocí větru prakticky nulová.

Legislativní limity udávají zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie na 6 % do roku 2010, s čímž je nutno počítat v energetické koncepci. Pro snížení podílu znečišťování ovzduší vlivem malých, středních i velkých zdrojů tepla je nutno nahrazovat zejména fosilní pevná a kapalná paliva ekologickými palivy a energií.

V lokalitách, kde z technického a ekonomického hlediska není dostupná dodávka tepla ze stávajících ekologických zdrojů tepla, ani připojení na rozvody zemního plynu, je (pro vytápění či ohřev teplé užitkové vody) možné využívat alternativní druhy energie. Jsou to například: zkapalněné topné plyny (propan a propan-butan), topný olej (extra lehký, nízkosírný) a bioplyn vznikající rozkladem organických látek (využití je možné například u čistících stanic odpadních vod nebo u provozoven zemědělské živočišné výroby). Dále pak tepelná čerpadla (poměrně vysoké pořizovací náklady, dlouhodobá ekonomická návratnost), biomasa (dlouhodobá perspektiva zejména tam, kde ani v budoucnu není uvažováno o plynofikaci) či solární kolektory (souběžně s jiným zdrojem energie). Příležitostí je zde participace a využití možností účasti v dotačních programech jak ČR, tak Evropské unie.

5.6.2.7 Zásobování elektřinou

V Královéhradeckém kraji mají sídlo podniky, jejichž výroba je méně náročná na spotřebu elektřiny. Celková spotřeba elektrické energie v kraji byla v roce 2005 3594,90 GWh a pohybovala se na úrovni 5,1 % spotřeby elektřiny celé ČR. V roce 2006 dosahovala spotřeba elektrické energie v kraji v podnicích s více než 20 zaměstnanci dle sídla podniku 1276,3 GWh (trend je klesající) a dle místa spotřeby 1490,2 GWh.

Region nepatří k energeticky náročným průmyslovým lokalitám, přesto však nemá, vzhledem k existenci jediného významného výrobce elektrické energie (Elektrárna Poříčí u Trutnova), pokrytu stávající spotřebu elektrické energie vlastní výrobou a je tak závislý na systémech dálkových rozvodů.

Celé území je napájeno převážně z TR 400/110 kV situované v centrální části. Síť venkovního vedení 110 kV, do něhož je zaveden také výkon poříčské elektrárny, je páteří rozvodu elektrické energie, ve které je zapojena řada stanic TR 110/35 kV. Systém 110 kV se dále rozvíjí podle nárůstu výkonného zatížení. Slabinou energetického systému je částečná zastaralost sítě, především na vedení 110 kV, kde některé úseky jsou starší než 40 let.

V rámci *Zásad územního rozvoje Královéhradeckého kraje (2007)* jsou vymezeny koridory navrhovaných vedení VVN včetně ploch pro TR, které je nutné akceptovat. Z tohoto důvodu je nezbytná koordinace při jejich situování v dotčeném území. Jedná se o koridory nadzemního vedení 2x110 kV

(**TEp1** - TR Neznášov – Jaroměř – Česká Skalice - TR Náchod, **TEp2** - včetně plochy pro TR 110/35 kV Jaroměř, **TEp3** - Librantice – Svinary – Hradec Králové (Slezské Předměstí), včetně plochy pro TR 110/35 kV Hradec Králové – Východ, **TEp4** - Trutnov – Horní Staré Město, včetně plochy pro TR 110/35 kV, **TEp5** - TR Vrchlabí – Strážné – Dolní Dvůr - Špindlerův Mlýn, včetně plochy pro TR 110/35/10 kV, **TE1** - TR Nový Bydžov - Vinary – Volanice – Jičíněves – TR Staré Místo a **TE2** - Bílé Poličany – Rohoznice – Červená Třemešná – Libonice, včetně plochy pro TR 110/35kV Hořice).

5.6.2.8 Informační a telekomunikační technologie

Z datového šetření českého statistického úřadu vyplývá, že i v rámci Královéhradeckého kraje stejně jako v celé ČR dochází neustále k vyššímu používání nových informačních a telekomunikačních technologií. Využívání osobních počítačů jednotlivci sice vzrostlo z 35,5 % v roce 2003 na 47,8 % v roce 2006, nicméně kraj se v tomto ukazateli řadí až na 7. místo mezi kraji ČR a je o 0,2 % pod celorepublikovým průměrem. Využívání internetu vzrostlo ve stejném období o 15,2 % na 41,6 % v roce 2006. Stále vyšší nároky v rámci území vzhledem k rostoucímu využívání mobilních telefonů si kladou jednotliví mobilní operátoři. Současná telefonní síť plně pokrývá potřeby kraje. Téměř celé území kraje je pokryto signálem alespoň jednoho z mobilních operátorů. Nejslabší je samozřejmě pokrytí v horách a v oblastech s malým osídlením. V rámci územního plánování je nutné respektovat stávající i navrhované trasy telekomunikačních kabelů (optických i metalických) včetně jejich ochranných pásem a dále respektovat ochranná pásma radiokomunikačních objektů, TV a R vysílačů a RR trasy.

5.6.3 Indikátory dopravní a technické infrastruktury

Tabulka č. 5.6.2: Kanalizace s napojením na čističky odpadních vod, 2006

ORP/kraj	Kanalizace s napojením na čističky odpadních vod (v % z celkového počtu obcí ve správním obvodě)	Hodnocení
Broumov	28,57	0
Dobruška	34,62	1
Dvůr Králové nad Labem	14,29	-1
Hořice	6,90	-1
Hradec Králové	20,99	-1
Jaroměř	26,67	0
Jičín	11,69	-1
Kostelec nad Orlicí	40,91	1
Náchod	33,33	1
Nová Paka	40,00	1
Nové Město nad Metují	30,77	0
Nový Bydžov	34,78	1
Rychnov nad Kněžnou	31,25	0
Trutnov	58,06	1
Vrchlabí	56,25	1
Královéhradecký kraj	27,01	0

Pozn.: dlouhodobý cíl dosažení 100 %

Vyhodnocení indikátoru: Kanalizace s napojením na čističky odpadních vod

< 21 %.....-1

21 – 33 %... ..0

> 33 %1

Tabulka č. 5.6.3: Plynofikace, 2006

ORP/kraj	Plynofikace (v % z celkového počtu obcí ve správním obvodu)	Hodnocení
Broumov	42,86	-1
Dobruška	46,15	-1
Dvůr Králové nad Labem	53,57	0
Hořice	58,62	0
Hradec Králové	95,06	1
Jaroměř	73,33	1
Jičín	41,56	-1
Kostelec nad Orlicí	86,36	1
Náchod	50,00	0
Nová Paka	60,00	0
Nové Město nad Metují	23,08	-1
Nový Bydžov	100,00	1
Rychnov nad Kněžnou	43,75	-1
Trutnov	38,71	-1
Vrchlabí	62,50	0
Královéhradecký kraj	60,71	0

Pozn.: cíl v podobě doplynofikování všech vhodných lokalit

Vyhodnocení indikátoru: Plynofikace

< 50 %.....-1

50 – 72 %... ..0

> 72 %1

5.6.4 SWOT analýza dopravní a technické infrastruktury

DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Dopravní infrastruktura	Dopravní infrastruktura
Dopravně příznivá geografická poloha aglomerace Hradec Králové.	Absence přímého kapacitního dopravního napojení na sousední regiony.
Hustá síť silnic a železnic.	Nedostatečná kvalita železniční infrastruktury, zastaralý vozový park.
Hustá síť autobusových linek, pravidelná příměstská železniční doprava v aglomeraci Hradec Králové.	Přetíženost stávající silniční sítě a nevyhovující stav silnic.
Kvalitní systém MHD v Hradci Králové.	Chybějící obchvaty obcí pro tranzitní dopravu, nízký objem investičních prostředků v poměru k zanedbanosti silniční sítě.
Stále se zvyšující kvalita dopravní obslužnosti, budování IDS.	Nedostatečná dopravní dostupnost a obslužnost venkovských regionů.
Existence přechodů státní hranice do Polska využívaných pro tranzit i rozvoj příhraniční spolupráce.	Nízká kvalita služeb ve veřejné dopravě způsobující odliv cestujících z veřejné dopravy na individuální automobilovou dopravu.
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Dopravní infrastruktura	Dopravní infrastruktura
Výstavba dálnice D11 jako dálniční osy regionu spojující Prahu - Hradec Králové – Královec (Polsko), modernizace rychlostní komunikace R 35.	Pomalé dobudování páteřních komunikací regionu, nepropojení regionu na transevropské dopravní sítě v odpovídajících parametrech.
Rekonstrukce stávající silniční sítě (silnice I. až III. třídy) a místních komunikací.	Vznik dopravních kongescí a kolapsů včetně zvýšení nehodovosti v případě nevybudování městských obchvatů spojených s trvalým nárůstem intenzity vnitrostátní i tranzitní dopravy.
Využití blízkosti mezinárodní železniční magistraly E40 v Pardubicích pro oživení hospodářství regionu.	Negativní dopady budoucí dálnice D11 a rychlostní komunikace R35 na životní prostředí.
Vymezení koridoru ŽD2 pro vybudování kapacitní dopravní cesty, spojené s modernizací, zdvoukolejněním, případně elektrizací tratí.	Ponechání železničních tratí v narůstajícím deficitu údržby, popř. v nevyhovujících parametrech, útlum železnice a pokles rozsahu zejména osobní přepravy.
Využití potenciál letiště v Hradci Králové jako veřejné mezinárodní letiště aglomeračního významu, popř. využít lokalitu i k jinému účelu.	Vzrůstající trend přechodu nákladní dopravy ze železnice na silnici.
Dále rozvíjet proces integrace veřejné dopravy v Královéhradeckém kraji a zlepšit tak dopravní dostupnost v celém regionu.	Omezená lokalizace přímých zahraničních investic v regionu v důsledku celkově nízké úrovně dopravní a technické infrastruktury regionu, nedostatečná připravenost rozvojových ploch.
Zkvalitnit dopravní obslužnost území s cílem podpořit dojížděku do zaměstnání a tím snížení nezaměstnanosti.	Zhoršování dopravní obslužnosti v některých oblastech jako důsledek omezování a rušení nerentabilních autobusových a vlakových spojů.
	Setrvávající tendence veřejnosti preferovat individuální dopravu před hromadnou.

TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Technická infrastruktura	Technická infrastruktura
Vysoká úroveň napojení obyvatel na veřejné vodovody s kvalitní pitnou vodou.	Problémy se zásobováním kvalitní pitnou vodou ze sítí veřejných vodovodů v některých okrajových oblastech kraje.
Nadprůměrná kapacita podzemních i povrchových zdrojů vody - očekávané přebytky kvalitní pitné vody i v budoucnu.	Existence lokálně znečištěných zdrojů podzemních vod v důsledku negativních dopadů hospodaření v minulosti.
Zlepšující se čistota povrchových vod i v důsledku nové výstavby, modernizace a rekonstrukce ČOV.	Nedostatečně rozvinutý kanalizační systém s napojením na ČOV v obcích do 2000 obyvatel .
Skládkovací kapacity vyhovující potřebám kraje.	Problematické plnění závazků vůči EU ohledně zásobování kvalitní pitnou vodou, odkanalizování a čištění odpadních vod v aglomeracích nad 2000 EO.
Nízká úroveň produkce nebezpečného odpadu.	Deficit zařízení v oblasti separace komunálního odpadu, nakládání s objemnými odpady, nakládání se směsnými komunálními odpady a zařízení pro demontáž autovraků a elektrošrotu.
Zpracované Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje 2007 .	Vysoký podíl skládkování komunálních odpadů oproti recyklaci.
Vysoká úroveň plynofikace celého kraje (60,7 % obcí kraje je již plynofikováno).	Relativně nízký podíl využití odpadu jako paliva nebo k výrobě energie.
Vymezení koridoru propojovacího plynovodu VVTL DN 500 PN 63 vedoucího z okolí obce Olešná v kraji Vysočina na hranici ČR – Polsko, a to do okolí hraničního přechodu Náchod – Kudowa Zdroj.	Nižší úroveň plynofikace v některých správních obvodech kraje (Broumov 42,9 %, Jičín 41,6 % a Trutnov 38,7 % plynofikovaných obcí v daných obvodech).
Vymezené koridory (TP1 až TP16) pro navrhované VTL plynovody a plochy pro technologické objekty zásobování zemním plynem.	Nevyhovující napojení části ubytovacích zařízení v turistických oblastech na technickou infrastrukturu (voda, kanalizace, ČOV, plyn).
Rozvinutý systém centralizovaných zdrojů tepla ve větších městech.	Nekoordinovaný a neefektivní rozvoj zásobování některých lokalit energiemi.
Vymezené koridory navrhovaných vedení VVN včetně ploch pro TR TEp1 až TEp5 a TE1 a TE2 .	Špatný technický stav rozvodných sítí tepla a v některých lokalitách i zdrojů tepla.
Potenciál území pro využití obnovitelných zdrojů vodní energie.	Dlouhodobá ekonomická návratnost využití tepelných čerpadel.
Potenciál území pro využití obnovitelného zdroje biomasy.	Problematické využití obnovitelného zdroje v podobě sluneční energie - nízká plošná a zároveň velice proměnlivá intenzita slunečního svitu.
Dobrá úroveň zásobování obyvatel i podnikatelských subjektů elektrickou energií.	Nevyhovující technický stav, přenosová kapacita a stáří stávajících vedení vysokého a nízkého el. napětí v některých částech území kraje.
Kvalitní pokrytí celého regionu telekomunikačními sítěmi.	Nedostatečné využívání brownfields s nekvalitní nebo chybějící infrastrukturou.
Rostoucí využití moderních komunikačních technologií veřejností zejména v oblastech s vyšší hustotou obyvatelstva.	Nedostatečná dostupnost vysokorychlostního připojení internetu mimo velké aglomerace.

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Technická infrastruktura	Technická infrastruktura
Zlepšení technického stavu vodohospodářské infrastruktury.	Nedostatečný stav veřejných financí na rozvoj technické infrastruktury.
Vytvoření podmínek pro řešení dalších zdrojů pitné vody.	Lokální rizika při nedokončení kompletních protipovodňových opatření.
Podpora modernizace a rekonstrukce stávající kanalizační sítě a rozvoje napojení obyvatel na veřejnou kanalizaci zakončenou v ČOV.	Překročení hranice životnosti některých zařízení v oblasti vodohospodářské infrastruktury.
Rozvoj nových technologií na zpracování odpadu.	Možné problémy se splněním směrnic EU o čištění městských odpadních vod v aglomeracích 2000-9999 EO do roku 2010.
Zkvalitnění hospodaření s odpady a rozvoj využití odpadů a zavádění třídění odpadů včetně jejich separovaného sběru a konečného využití.	Nedostatek finančních zdrojů pro zajištění závazků vůči EU ohledně čištění odpadních vod a zásobování pitnou vodou, na realizaci projektů protipovodňové ochrany a splnění závazků ve vztahu k nakládání s odpady.
Podpora využití odpadů pro výrobu tepla.	Přetrvávající vysoká úroveň nakládání s odpadem systémem skládkování.
Dokončení plynofikace ve vhodných lokalitách, rekonstrukce a modernizace plynových výtopen.	Zpomalování rozvoje recyklace odpadů v některých sektorech (např. stavebnictví).
Rozvoj zapojení plynárenského systému do integrované evropské sítě.	Hrozba zpětné změny systému vytápění z plynu na fosilní paliva (při neúměrném zdražování cen plynu).
Podpora úsporných systému využívání elektrické energie.	Překročení hranice životnosti některých zařízení v oblasti elektroenergetické infrastruktury.
Zvýšení pokrytí stávající spotřeby elektrické energie z vlastních zdrojů a zkvalitnění zabezpečení krizového zásobování energiemi.	Nedostatečný tlak na zavádění systému úspor v oblasti energetiky.
Rozvoj výstavby zdrojů obnovitelných energií (vodní minielektrárny, spalování biomasy, tepelná čerpadla).	Pomalý rozvoj využívání obnovitelných zdrojů energie.
Podpora využívání ekologických způsobů vytápění.	Neřešení situace starých ekologických zátěží.
Nová výstavba a rekonstrukce zdrojů pro kombinovanou výrobu elektřiny a tepla.	Neřešená situace špatného stavu a nízké přenosové kapacity vedení nízkého a vysokého napětí v některých lokalitách.
Podpora rekonstrukce a modernizace stávajících sítí VVN.	Přetrvávající deficit ve výkonu elektrických trafostanic v několika lokalitách.
Podpora výstavby důležitých optických tras.	Vysoké náklady na zavádění IT technologií na perifériích kraje.
Rozvoj telekomunikační infrastruktury a informačních technologií k posílení investičních příležitostí v regionu.	Pouze zvolna se rozvíjející informační infrastruktura v oblasti cestovního ruchu.
Zkvalitnění přístupu veřejnosti k vysokorychlostnímu Internetu.	Zaostávání okrajových oblastí kraje ve využití moderních komunikačních technologií.

5.6.5 Problémové oblasti dopravní a technické infrastruktury

DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

Pro hodnocení úrovně dopravní infrastruktury je nezbytné ji členit jednak podle jednotlivých druhů, a dále podle jejich výkonů v přepravě osob a v přepravě věcí (zboží).

Výchozími parametry jsou hustota sítě (silniční, železniční), parametry dopravních cest, napojení dopravní infrastruktury na významné dopravní trasy, vybavenost (dopravní plochy pro zázemí). Dalšími významnými kritérii hodnocení je efektivita dopravy, intenzita dopravy a zajištění dopravní obslužnosti území.

Vzhledem k zatím minimálnímu úseku dálnice a absenci rychlostních komunikací je stávající úroveň silniční sítě v řadě tahů nevyhovující po kapacitní stránce i z hlediska technického stavu.

Silniční síť

Hustota silniční sítě v regionu je 0,79 km/km², což znamená, že mírně převyšuje průměrnou hustotu silniční sítě v ČR, která dosahuje 0,7 km/km². Problémem však zůstává špatný stav a technická zanedbanost regionální silniční sítě odrážející se v nedostatečných parametrech, dopravních závadách včetně nedostatečné kapacity nebo kvality.

Protože územím kraje neprochází hlavní celoevropské a republikové silniční trasy/koridory, zatím chybí kapacitní napojení na sousední regiony, resp. na evropskou dopravní síť. Hlavním předpokladem pro napojení kraje na evropskou a republikovou dopravní síť je dokončení základní sítě kapacitních dopravních cest. Na území kraje byly vymezeny koridory dálnice D11 (jako součást mezinárodní trasy „E 67“ dle Evropské dohody o hlavních silnicích s mezinárodním provozem - AGR), a dále rychlostní silnice R11 a R35.

Vzhledem k zatím minimálnímu úseku dálnice a absenci rychlostních komunikací je stávající úroveň silniční sítě v řadě tahů nevyhovující po kapacitní stránce i z hlediska technického stavu. Současně dochází i k růstu počtu vozidel všech typů, registrovaných na území kraje – s výjimkou poklesu počtu autobusů.

Protože dálnice D11 je zatím pouze rozestavěná a chybí navazující rychlostní komunikace, je existující síť regionálních silnic značně přetížena tranzitní dopravou, což má výrazný negativní vliv na životní prostředí obyvatel i vzhledem k chybějícím obchvatům měst/obcí pro tranzitní dopravu.

Silniční síť Královéhradeckého kraje činila v roce 2006 celkem 3 773 km silnic a dálnic, z toho pouze 16 km činil úsek dálnic a jen 437 km silnic I. třídy, což je zhruba pouze 11,6 % z celkové délky silniční sítě. Vysoký podíl silnic III. třídy, jež představuje cca 64,3 % délky silniční sítě kraje, je i důsledkem příhraniční polohy kraje s rozsáhlými horskými oblastmi, ve kterých převažují silnice III. třídy. Růst individuálního automobilismu a omezování spojů veřejné autobusové dopravy v devadesátých letech značně zhoršily dopravní dostupnost především venkovských regionů, i když v posledních letech se situace do jisté míry zlepšuje (zvýšení počtu dopravních spojů).

Řada silnic I. třídy je v současné době přetížena a nedostatečné a nekvalitní napojení na celorepublikovou a mezinárodní dopravní síť snižuje atraktivitu a může do jisté míry limitovat další rozvoj území.

Koncepce rozvoje silniční sítě Královéhradeckého kraje je založena na realizaci komunikací I. a II. třídy (nebo jejich nových úseků). Koncepce zahrnuje řadu obchvatů měst, jejichž realizace by výrazně snížily stávající zatížení prostředí měst a obcí především tranzitní dopravou, ale i ostatními druhy automobilové dopravy.

Přehled plánovaných komunikací I. třídy nebo jejich nových úseků dle *Zásad územního rozvoje Královéhradeckého kraje (2007)* uvádí následující tabulka.

Tabulka č. 5.6.4: Koncepce rozvoje silniční sítě - silnice I. třídy

I/11	severní obchvat Hradce Králové v úseku I/37 – Třebechovice pod Orebem
	jižně od Častolovic
	severně od Kostelce nad Orlicí
	severní obchvat Doudlebs nad Orlicí
	severní přeložka Rybné nad Zdobicí
I/14	přeložka v prostoru Potštejna
	přeložka po jihozápadním okraji Vamberka
	v prostoru obce Běstvině
	v prostoru Nového Města nad Metují a obce Vrchoviny
	z prostoru Vysokova po Červený Kostelec
	v prostoru Úpice
	v prostoru Vrchlabí, a to v poloze jižního obchvatu
I/16	jižní obchvat Nové Paky s navazující rektifikací směrových oblouků v prostoru obce Vidochov
	v prostoru obce Pilníkov
I/32	severní obchvat Kopidlno
	přeložka mezi obcemi Jičíněves a Bartoušov
	východní obchvat Starého Místa
I/33	severní obchvat Jaroměře od dálnice D11 až za obec Dolany
	jižní obchvat obce Svinišťany
	severní obchvat Náchoda s novým napojením na hraniční přechod
I/35	přeložky trasy v úseku hranice Libereckého kraje - Úlibice
	rozšíření silnice I/35 na čtyřpruhové uspořádání v úseku mezi dálniční křižovatkou MÚK Plotiště a stávající okružní křižovatkou u ČKD
I/36	prodloužení vedení od Holic až po napojení na silnici I/11 se severním obchvatem Borohrádku
I/37	přeložka po západním okraji Trutnova s novou křižovatkou se silnicí I/16

Zdroj: Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje 2007, vlastní úpravy

V souvislosti se stávající i plánovanou modernizací silniční sítě kraje jsou kladeny značné nároky na přípravu a vypracování příslušné územně plánovací dokumentace. Dle návrhu Politiky územního rozvoje ČR 2008 (PÚR 2008) se jedná především o zajištění/hájení dopravního koridoru dálnice D11 a koridorů pro vybudování kapacitních dopravních cest R11 a R35a v rámci ÚPD. V ÚPD věnovat zvláštní pozornost využití území v exponovaných plochách při dálnici D11.

Specifické požadavky na územní plánování klade potřeba využití rekreačního potenciálu SOB8 (Specifická oblast Krkonoše a Jizerské hory). Úkolem je vytvářet podmínky pro zlepšení dopravní dostupnosti a dopravní a technické infrastruktury, zejména pro rozvoj ekologických forem dopravy.

Železniční síť

Železniční tratě na území kraje jsou dlouhodobě stabilizované. Základními ukazateli pro hodnocení celkové úrovně železniční dopravy jsou hustota a s tím související dostupnost, dále rychlost a bezpečnost dopravy.

Hustota železniční sítě na území kraje je 15 km na 100 km², což je nad celostátním průměrem. Problémem je nedostatečná kvalita železniční infrastruktury, technická zastaralost a nedostatečná kapacita některých tratí a rovněž zastaralý vozový park. To se promítá i do rapidního poklesu výkonů železniční nákladní přepravy v posledních letech ve srovnání se silniční přepravou věcí (zboží) a tím i snížení podílu železniční přepravy na přepravních výkonech celkem.

Území Královéhradeckého kraje neprotíná žádný tranzitní železniční koridor. Zlepšení situace by mohlo nastat až po realizaci následujících rozvojových záměrů. V rámci PÚR ČR 2008 byl vymezen železniční koridor ŽD2, jenž by umožnil modernizaci, případně zkapacitnění a elektrizaci stávajících tratí ve vymezených úsecích, odstranění nedostatečné propustnosti (uzel Hradec Králové) a vybudování přeshraničního traťového úseku (Náchod-Kudowa Zdroj).

Dopravní obsluha po železnici je v Královéhradeckém kraji ve střednědobém období rostoucí. Počet vlakových spojů od roku 2000 vzrostl, rovněž vzrostl i počet přepravených osob, *přesto podíl osob přepravených železniční dopravou činí pouze 30 % z celkového počtu osob přepravených veřejnou dopravou.* Pro zkvalitnění dopravní obslužnosti území a zvýšení jeho atraktivity je nezbytné dále rozvíjet proces optimalizace a integrace veřejné dopravy v Královéhradeckém kraji, zejména integraci MHD s příměstskou veřejnou dopravou včetně modernizace vozového parku a budování přestupních terminálů mezi jednotlivými druhy doprav (rozvoj integrovaného dopravního systému s celokrajskou působností).

V souvislosti se stávající i plánovanou modernizací je třeba v rámci územního plánování stabilizovat v ÚPD koridor pro vybudování kapacitní dopravní cesty a dále zabezpečit bezproblémové propojení na stávající železniční síť, koordinovat zejména s rozvojovým záměrem D11, R11 a R35.

Letecká doprava

Letecká doprava v kraji má pouze doplňkovou úlohu. Na území kraje má pouze letiště Hradec Králové mezinárodní statut, je však neveřejné. V úvahu připadá využití jeho potenciálu jako veřejného mezinárodního letiště aglomeračního významu. (Letiště s mezinárodním provozem se nachází v nedalekých Pardubicích cca 20 km od Hradce Králové, proto zkvalitnění (a zrychlení) jejich železničního spojení by zlepšilo podmínky pro jeho využití i pro Královéhradecký kraj.)

Vodní doprava

V Královéhradeckém kraji je vodní doprava využívána pouze pro rekreační účely. Ani v budoucnosti se nepočítá se splavněním řeky Labe na území kraje, prodloužení splavnosti Labe do Pardubic však umožní v kombinaci s jinou dopravou i vyšší využití vodní dopravy pro Královéhradecký kraj.

TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

V oblasti technické infrastruktury se profilují dílčí problémy a střety v území Královéhradeckého kraje v několika dimenzích. Nová výstavba, rekonstrukce a modernizace sítí technické infrastruktury naráží v určitých oblastech na limity udržitelného rozvoje území a znamená často konflikt se snahou o udržení kvality přírodního prostředí v kraji. Na druhou stranu jsou tyto činnosti nezbytné ve vztahu ke zvýšení kvality životní úrovně obyvatel kraje a jeho jednotlivých částí a také v rámci propojení a návaznosti regionálních sítí na republikové i mezistátní úrovni.

Zásobování vodou a stav vodovodních sítí

V rámci vodohospodářské infrastruktury existuje celkově dobré napojení jeho obyvatel na veřejné vodovody. Jsou však i oblasti kraje, v nichž je nutná rekonstrukce stávající sítě a oblasti, kde je nutné vybudováním nových sítí ještě napojení obyvatel na veřejné vodovody zvýšit a dosáhnout v rámci napojení obyvatel na veřejné vodovody uspokojivější úrovně. Jako problém kraje se jeví obtížné získání dostatečně kapacitních zdrojů vody v blízkosti velkých sídel. Rozhodnutí v rámci územního plánování též mohou pomoci vyřešit existující lokální problémy se zabezpečování dostatečných zdrojů pitné vody v letních obdobích sucha a problémy týkající se rizikových situací v souvislosti se zajištěním zdroje v případě katastrof a krizových stavů (povodně). Většina obcí, kterých se některé z výše zmíněných problémů dotýkají, zpracovává a uskutečňuje projekty na rekonstrukci, modernizaci či rozšíření kapacity zdrojů, což v některých případech znamená citelný zásah do území.

Kanalizace a čištění odpadních vod

Situace v oblasti vybavení kraje veřejnými kanalizacemi a čističkami odpadních vod je již méně uspokojivá. Nároky na územní plánování si v kraji klade především nutnost dobudování připojení na veřejnou kanalizaci a nutnost rekonstrukce či výstavby čističek odpadních vod v několika správních obvodech. Neuspokojivé postavení kraje je dáno zejména velkým počtem malých obcí do 1000 obyvatel, které nejsou odkanalizovány vyhovujícími kanalizačními systémy. Podíl obyvatel připojených na kanalizaci s koncovkou na ČOV by se měl postupně zvyšovat (do roku 2015 by tak mělo být připojeno kolem 82,1 % obyvatel). Největší zásahy co do rozšiřování systému kanalizací a tudíž i řadu s tím souvisejících problémů je možné očekávat ve správních obvodech Hořice, Jičín, Dvůr Králové n. Labem, Jaroměř, Hradec Králové a Broumov, kde se podíl obcí připojených na kanalizaci s napojením na ČOV pohybuje pod hranicí 30 % v rámci jednotlivých správních obvodů. (viz Tabulka č. 5.6.7)

Hospodaření s odpady

Produkce odpadů a nakládání s odpady v Královéhradeckém kraji s sebou přináší celou řadu problémů, které způsobují konflikty vzhledem ke snaze postupovat ve využívání území udržitelným způsobem. Na průmyslové produkci odpadů se nejvíce podílí oblast stavebnictví, kde byl zaznamenán nárůst produkce odpadů mezi lety 2005 a 2006 téměř o 9,6 %. Problémem je stále příliš vysoký podíl skládkování jak průmyslového tak komunálního odpadu, což s sebou přináší další nároky na využívání území a naráží na limity absorpční kapacity prostředí. Jako významný se jeví především deficit zařízení v oblasti separace komunálního odpadu, nakládání s objemnými odpady, nakládání se směsnými komunálními odpady a zařízení pro demontáž autovraků a elektrošrotu. Hlavní problémové oblasti současného systému nakládání s odpady na území Královéhradeckého kraje se tedy profilují v oblasti chybějící technické vybavenosti území, a také rozdílností mezi požadavky ze strany státu v oblasti materiálového využití komunálního odpadu a ekonomickými možnostmi obcí a občanů a schopností trhu zpracovávat tříděný odpad. Podíl odstraňovaného odpadu v kraji (se stále vysokým podílem skládkování a fyzikálně-chemickými úpravami) dlouhodobě převyšuje v jednotlivých letech podíl využívaného odpadu (recyklací anebo využitím jako paliva či k výrobě energie). Právě v systémech recyklace má Královéhradecký kraj velké rezervy. Nejzávažnější situace v oblasti starých ekologických zátěží území je v okresech Trutnov, Jičín a Hradec Králové.

Zásobování plynem

Plynofikace na území Královéhradeckého kraje dosahuje vysoké úrovně. V roce 2006 bylo na území kraje plynofikováno 272 obcí, což představuje 60,7 % obcí celého kraje. Územní problémy lokálního charakteru může přinést plynofikace a dostavba přípojek plynu na území obcí, které ještě nebyly plynofikovány, nebo tam, kde probíhá jejich rekonstrukce, či modernizace. Další problémy mohou nastat v rámci koridorů vymezených *Politikou územního rozvoje ČR 2008*, a to v Královéhradeckém kraji konkrétně pro propojovací plynovod VVTL DN 500 PN 63 vedoucí z okolí obce Olešná v kraji Vysočina na hranici ČR – Polsko, a to do okolí hraničního přechodu Náchod – Kudowa Zdroj. I když požadavek na vymezení koridoru VVTL „Olešná – st. hranice s Polskem“ nebyl zatím uplatněn žádným orgánem v dosavadním procesu pořízení ZÚR.

Úkolem pro územní plánování Královéhradeckého kraje by v případě jeho uplatnění bylo zajištění územního upřesnění koridoru pro vedení VVTL plynovodu v územně plánovací dokumentaci. Kromě tohoto propojovacího plynovodu nadnárodního významu je nutno v rámci zajištění možnosti plynofikace dalších lokalit respektovat i koridory (**TP1** až **TP16**) pro navrhované VTL plynovody a plochy pro technologické objekty zásobování zemním plynem vycházející ze *Zásad územního rozvoje Královéhradeckého kraje 2007*. Konkrétně se jedná o koridory zpracované v Tabulka č. 5.6.5 na konci tohoto oddílu.

Zásobování teplem

V rámci zásobování území teplem se jeví jako problémové stávající zdroje tepla provozované na fosilní paliva, které jsou častým zdrojem znečištění přízemní vrstvy atmosféry, v některých případech překračují emisní limity a omezují tak kvalitu života obyvatel. Pro vytápění či ohřev teplé vody je možné využít alternativních druhů energie. Jde např. o zkapalněné topné plyny, lehké topné oleje, bioplyn, biomasu, tepelná čerpadla či solární kolektory. Ovšem rozsáhlejší získávání tepla z těchto alternativních zdrojů může znamenat v některých lokalitách konflikt v záboru půdy a konflikt s názory části obyvatel dotknutých území. Pro zajištění posílení dodávek tepla musí být respektován koridor pro navrhovaný dálkovod (horkovod) včetně technologických objektů, dálkovod (horkovod) od hranice s Pardubickým krajem do Hradce Králové.

Obnovitelné zdroje energie

Královéhradecký kraj má solidní předpoklady pro získávání energie z obnovitelných zdrojů typu slunce, vody a biomasy. Ve využívání vodní energie existují rezervy hlavně v podobě možné výstavby dalších mini a mikroelektřáren, pro něž existuje v kraji vhodný potenciál vodních toků. Avšak i tyto malé vodní elektrárny naráží ve svém zřizování a výstavbě na limity udržitelnosti území. Využívání biomasy přináší dlouhodobou perspektivu, zejména v oblastech, v nichž se neuvažuje o plynofikaci.

Zásobování elektřinou

V zásobování elektrickou energií v Královéhradeckém kraji je i přes vliv na území nutné respektovat koridory vymezené *Zásadami územního rozvoje Královéhradeckého kraje 2007*. V této souvislosti je tak nezbytná koordinace při jejich situování v dotčeném území. Problémové koridory **TEp1** až **TEp5** a **TE1** a **TE2** shrnuje Tabulka č. 5.6.6.

Tabulka č. 5.6.5: Koridory plynovodů (TP1 až TP16)

TP1	přeložka VTL plynovodu Česká Skalice a VTL plynovod pro připojení regulační stanice + VTL/STL regulační stanice Česká Skalice tzv. severní varianta	TP9	VTL plynovod pro připojení regulační stanice + VTL/STL regulační stanice Borovnička
TP2	předávací a regulační stanice pro přivaděč z Polské republiky - Plynifikace Orlických hor	TP10	VTL plynovod pro připojení regulační stanice + VTL/STL regulační stanice Zaloňov
TP3	VTL plynovod pro připojení regulační stanice + VTL/STL regulační stanice Úlibice, pro plynifikaci obce Úlibice	TP11	VTL plynovod pro připojení regulační stanice + VTL/STL regulační stanice Opočno – (průmyslová RS)
TP4	VTL plynovod pro připojení regulační stanice + VTL/STL regulační stanice Kněžnice, pro plynifikaci obcí Kněžnice a Jinolice	TP12	VTL plynovod pro připojení regulační stanice (vzhledem k malé délce koridoru od současného VTL plynovodu není v grafické části zřetelný) + VTL/STL regulační stanice Provodov – Šonov
TP5	VTL plynovod pro připojení regulační stanice + VTL/STL regulační stanice Choteč, pro plynifikaci obce Choteč	TP13	VTL plynovod pro připojení regulační stanice (vzhledem k malé délce koridoru od současného VTL plynovodu není v grafické části zřetelný) + VTL/STL regulační stanice Petrovice u Týniště nad Orlicí
TP6	VTL plynovod pro připojení regulační stanice (vzhledem k malé délce koridoru od současného VTL plynovodu není v grafické části zřetelný) + VTL/STL regulační stanice Horní Radechová	TP14	VTL plynovod pro připojení regulační stanice (vzhledem k malé délce koridoru od současného VTL plynovodu není v grafické části zřetelný) + VTL/STL regulační stanice Hertvíkovice
TP7	VTL plynovod pro připojení regulační stanice + VTL/STL regulační stanice Olešnice – (RS pro obec)	TP15	VTL plynovod pro připojení regulační stanice + VTL/STL regulační stanice Lampertice
TP8	VTL plynovod pro připojení regulační stanice + VTL/STL regulační stanice Starý Rokytín	TP16	VTL plynovod Lampertice – Zlatá Olešnice – Bernartice

Zdroj: Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje 2007, vlastní úpravy

Tabulka č. 5.6.6: Koridory navrhovaných vedení VVN

TEp1	koridor nadzemního vedení 2x110 kV TR Neznášov – Jaroměř – Česká Skalice – TR Náchod	TEp5	koridor nadzemního vedení 2x110 kV TR Vrchlabí – Strážné – Dolní Dvůr - Špindlerův Mlýn, včetně plochy pro TR 110/35/10 kV
TEp2	koridor nadzemního vedení 2x110 kV, včetně plochy pro TR 110/35 kV Jaroměř	TE1	koridor nadzemního vedení 2x110 kV TR Nový Bydžov – Vinary – Volanice – Jičíněves – TR Staré Místo
TEp3	koridor nadzemního vedení 2x110 kV Librantice – Svinary – Hradec Králové (Slezské Předměstí), včetně plochy pro TR 110/35 kV Hradec Králové – Východ	TE2	koridor nadzemního vedení 2x110 kV Bílé Poličany – Rohoznice – Červená Třemešná – Libonice, včetně plochy pro TR 110/35kV Hořice
TEp4	koridor nadzemního vedení 2x110 kV Trutnov – Horní Staré Město, včetně plochy pro TR 110/35 kV		

Zdroj: Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje 2007, vlastní úpravy

Tabulka č. 5.6.7: Počty obcí napojených na čističky odpadních vod a plynofikaci v SO

Správní obvody obcí s rozšířenou působností	Počet obcí celkem	Kanalizace s napojením na čističky odpadních vod (počet obcí)	Kanalizace s napojením na čističky odpadních vod (v % z celk. počtu obcí ve správním obvodu)	Plynofikace (počet obcí)	Plynofikace (v % z celkového počtu obcí ve správním obvodu)
Broumov	14	4	28,6	6	42,9
Dobruška	26	9	34,6	12	46,2
Dvůr Králové nad Labem	28	4	14,3	15	53,6
Hořice	29	2	6,9	17	58,6
Hradec Králové	81	17	21,0	77	95,1
Jaroměř	15	4	26,7	11	73,3
Jičín	77	9	11,7	32	41,6
Kostelec nad Orlicí	22	9	40,9	19	86,4
Náchod	36	12	33,3	18	50,0
Nová Paka	5	2	40,0	3	60,0
Nové Město nad Metují	13	4	30,8	3	23,1
Nový Bydžov	23	8	34,8	23	100,0
Rychnov nad Kněžnou	32	10	31,3	14	43,8
Trutnov	31	18	58,1	12	38,7
Vrchlabí	16	9	56,3	10	62,5
Královéhradecký kraj	448	121	27,0	272	60,7

Zdroj: Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2007, vlastní úpravy a výpočty

Poznámky: Zabarvené hodnoty (hodnoty pod úrovní krajského průměru)

5.7 SOCIODEMOGRAFICKÉ PODMÍNKY

Pro hodnocení vývoje jednotlivých ukazatelů v čase je vždy stanoveno orientační **časové období**, ve kterém měly být jednotlivé indikátory srovnávány a sledovány:

- Nejčastěji se jedná o vývoj demografických procesů a jevů po roce 1970 do současnosti (tzn. vždy do data, kdy jsou údaje naposledy oficiálně publikované).
- V některých srovnávacích analýzách vývoje populační velikosti budou použita i data starší.
- Velmi důležité je intercensální období let 1991 – 2001, výsledky sčítání lidu v obou uvedených rocích jsou považovány za velmi důvěryhodné a desetiletá perioda je poměrně reprezentativní pro stanovení aktuálních vývojových tendencí a trendů. Cenzy slouží jako korekce dlouhodobých chyb běžné evidence a poskytuje řadu zejména strukturálních charakteristik obyvatelstva.
- Kromě dat ze sčítání lidu jsou významnými zdroji informací data z průběžné evidenční statistiky obyvatelstva Českého statistického úřadu a jejich krajských reprezentací. Především je možné využít běžné evidence přirozené měny a migrace.

5.7.1 Základní prostorové znaky řešeného území

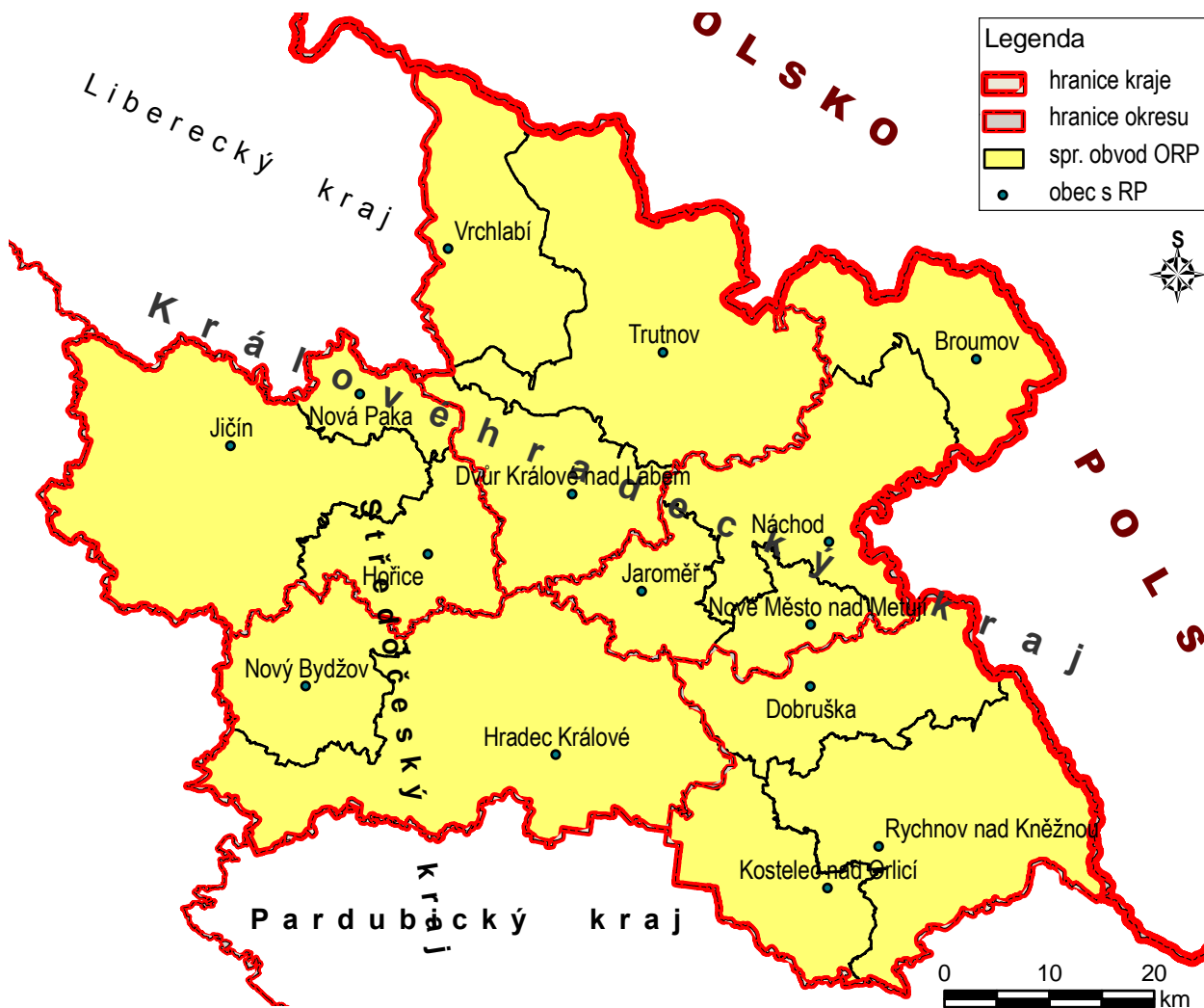
Území Královéhradeckého kraje je po provedené reformě státní správy od 1. 1. 2000 tvořeno pěti okresy (Hradec Králové, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou a Trutnov) a patnácti obcemi s rozšířenou působností (ORP, Obrázek č. 5.7.1). Přibližně 40 % délky hranice tvoří příhraniční území s Polskem (cca 180 km) a na zbývajících 60 % nalezneme společné hranice se třemi kraji České republiky (Liberecký, Pardubický a Středočeský).

Krajským městem je současně největší město kraje Hradec Králové, které dosahuje z pohledu politickogeografické polohy následujících parametrů (vzdálenosti po silnici, zdroj: <http://www.mapy.cz/>):

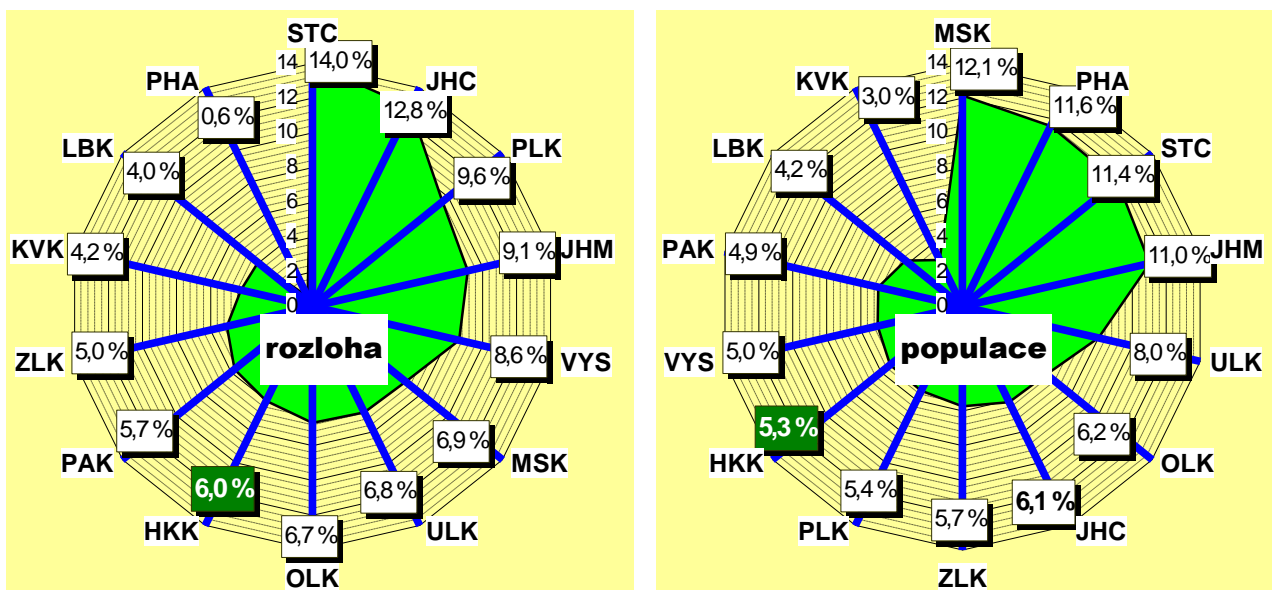
- vzdálenost do hlavního města Prahy je 115 km,
- vzdálenost do Pardubic je 25 km,
- vzdálenost do Liberce je 100 km,
- vzdálenost do polské Wroclawi je 160 km,
- vzdálenost do Ostravy je 230 km a
- do nejvzdálenější ORP Vrchlabí je to 63 km.

Královéhradecký kraj má své specifické postavení v krajském systému České republiky. Matematickogeografická poloha je dána zeměpisnými souřadnicemi 15°08' (Rokytná) až 16°35' v.z.d. (Bartošovice v Orlických horách) a 50°03' (Polom) až 50°47' s.z.š. (Špindlerův Mlýn). Svoji rozlohou 4 758 km² je devátým nejrozsáhlejším krajem Česka, když ještě menší jsou kraje Pardubický, Zlínský, Karlovarský, Liberecký a hlavní město Praha. Podíl kraje na ploše státu je 6 % (Graf č. 5.7.1). Počtem obyvatel se kraj řadí až na desáté místo s relativní váhou na české populaci ještě nižší než bylo u rozlohy (5,3 %, 548 tisíc ke konci roku 2006, Graf č. 5.7.1). Nejlidnatější kraj Moravskoslezský má o 700 tisíc obyvatel více, ale populačně nejmenší kraj Karlovarský je méně lidnatý o téměř 250 tisíc.

Obrázek č. 5.7.1: Poloha a administrativní členění Královéhradeckého kraje

Graf č. 5.7.1: Podíly jednotlivých krajů ČR na rozloze a počtu obyvatel (2006) státu

Sociodemografický výzkum je z pohledu prostorového vymezení zaměřen na **Královéhradecký kraj**, který je společně s kraji Libereckým a Pardubickým součástí regionu soudržnosti Severovýchod (NUTS 2³). Druhou a poslední prostorovou úrovní hodnocení budou správní obvody obcí s rozšířenou působností (ORP) na území Královéhradeckého kraje.

Na národní úrovni jsou ještě k dispozici číselníky obcí s pověřeným obecním úřadem (CISPOU), obcí s rozšířenou působností (CISORP) a správních obvodů hl. m. Prahy (CISOP), které byly oficiálně zavedené na základě sdělení Českého statistického úřadu dnem 1. ledna 2003. V průběhu roku 2004 byly provedeny úpravy v územním vymezení krajů Vysočina, Jihomoravský, Olomoucký a Moravskoslezský. Změny hranic uvedených krajů vyvolaly současně potřebu úpravy ve vymezení dotčených správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. K několika změnám ve vymezení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem však došlo i uvnitř některých krajů. Systém národních územních číselníků byl tak definitivně ustálen od 1. ledna 2005.

Tabulka č. 5.7.1: Územní jednotky ČR podle krajského rozložení (2006)

prostor. úroveň	název území (český ekvivalent)	počet územních jednotek v Česku (rok 2006)														
		ČR	PHA	SCK	MSK	ULK	KVK	PLK	JCK	HKK	PAK	LBK	OLK	ZLK	JMK	VYS
NUTS 0	stát	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NUTS 1	stát	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NUTS 2	region	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
NUTS 3	kraj	14	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
LAU 1	okres	76 + 15	15	12	6	7	3	7	7	5	4	4	5	4	7	5
LAU 2	obec	6248	1	1146	299	354	132	501	623	448	451	215	397	304	673	704
ORP	obec s rozšíř. působností	205	-	26	22	16	7	15	17	15	15	10	13	13	21	15

³ NUTS je zkratka z francouzského La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques, nebo anglického Nomenclature of Units for Territorial Statistics. Statistické územní jednotky EU (někdy také „statistické regiony EU“), jsou územní celky vytvořené pro statistické účely Eurostatu (statistický úřad EU) s možností porovnání ekonomických ukazatelů členských zemí EU od roku 1988. Členské státy EU pro své statistiky mohou používat až 6 hierarchických úrovní statistických jednotek. Mezi hlavní faktory patří stanovení lidnatostního minima a maxima. V roce 2003 byly zásady jednotné metodiky tvorby evropské klasifikace NUTS vydány formou závazného Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 ze dne 26. května 2003, o vytvoření společné klasifikace územních statistických jednotek (NUTS). Evropská klasifikace NUTS tak má prvně právní základ a je závazná pro všechny členské státy EU. Nařízení 1059/2003 bylo zveřejněno v Úředním věstníku EU, č. L 154 dne 21. června 2003 a pro členské státy vstoupilo v platnost dne 11. července 2003. Došlo rovněž k přejmenování posledních řádovostních stupňů terminologie NUTS a z bývalých úrovní NUTS 4 a NUTS 5 dnes máme úroveň LAU 1 (Local Administrative Units) a LAU 2.

Úroveň	obecný název	územní jednotky v ČR
NUTS 0	stát	celá ČR
NUTS 1	území (obv. země)	celá ČR
NUTS 2	oblast, region	8 oblastí ČR (Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava, Moravskoslezsko, Praha)
NUTS 3	kraje	13 krajů ČR (Středočeský, Jihočeský, Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Vysočina, Jihomoravský, Olomoucký, Zlínský, Moravskoslezský) + Praha (vymezení ústavním zákonem č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územních samosprávních celků)
LAU 1	Nižší jednotky (obv. okres)	76 bývalých okresů ČR + 15 pražských obvodů (vymezení zákonem č. 36/1960 Sb. o územním členění státu)
LAU 2	obce	6 248 obcí (rok 2006)

K základním geografickým charakteristikám je vhodné doplnit ještě několik poznámek. Královéhradecký kraj je šestým nejvíce zalidněným českým krajem. Dlouhodobě se zde hodnota hustoty zalidnění pohybuje okolo 115 obyv. na km². Velmi podobnou hodnotu vykazují také kraje Pardubický (112 ob./km²) a Olomoucký (121 ob./km²). Průměrná hodnota za český stát vychází 130 ob./km². Nejvyšší zalidněnost dosahují kraje Hlavní město Praha (2 382 km² ob./km²) a Moravskoslezský (230 ob./km²). Počtem obcí 448 se řadí Královéhradecký kraj na sedmé místo, ale i tato hodnota dělá z kraje území s nadprůměrnou hodnotou počtu základních sídelních jednotek. Vyšší počet obcí mají kraje Středočeský, Vysočina, Jihomoravský, Jihočeský, Plzeňský a Pardubický (Tabulka č. 5.7.1).

5.7.2 Rozmístění a sídelní hierarchie Královéhradeckého kraje

Rozbory sídelní hierarchie se převážně věnují strukturalizaci na základě typologie obcí. Také se užívá termínu status obce, což je důsledek toho, že se sídelními jednotkami velmi intenzivně pracuje státní správa. Protože i národní statistika pracuje významně pro státní správu, budeme se řídit její terminologií, která se přece jenom částečně rozchází z metodickými přístupy v oblasti akademické. Nebudeme se tak zabývat definicemi ani rozdíly základních sídelních jednotek⁴, katastrálních území, částí obcí, městskými částmi či obvody, sídelními lokalitami, urbanistickými obvody atd. Za základní prostorovou jednotku budeme považovat obec, která může ale nemusí mít další doplnění o typ statusu. Těmi jsou městys, město, statutární město, hlavní město nebo vojenský újezd. Pokud se pokusíme hodnotit prostorovou hierarchii, tak je v mnoha případech vhodnější využít v sídelní problematice velikostní kritérium. Všechny obce na území našeho státu tak můžeme strukturalizovat do deseti velikostních kategorií obcí podle počtu obyvatel.

V Česku bylo ke konci roku 2006 celkem 559 (už 594 ke konci roku 2007) měst podle legislativního přístupu, kdy statut města ve státě udělují odpovědné osoby (dnes v ČR předseda Poslanecké sněmovny). V tomto počtu bylo jedno hlavní město a 23 statutárních měst. Dále bylo 123 městysů, 5 vojenských újezdů a ostatních obcí bylo 5 561. Z dnešních 448 obcí Královéhradeckého kraje je celkem 6 městysů, jedno statutární město (Hradec Králové), 43 ost. měst a 398 ostatních obcí (Tabulka č. 5.7.2). Váha počtu měst je mírně vyšší než by odpovídalo populační velikosti kraje a celkovému počtu měst v republice. Absolutně největší počet měst má sice Středočeský kraj (77), ale v relativně vyjádřené váze početního zastoupení na území jednotlivých krajů vedou kraje Karlovarský (30 měst z celkového počtu 132 obcí) a Liberecký, když nejnižší relativní četnost mají Vysočina (33 měst z celkového počtu 704 obcí) a právě kraj Středočeský.

Vzhledem k velkému počtu obcí je sídelní struktura nejen velmi pestrá, ale i značně roztržštěná s vyšší mírou koncentrace obyvatel. K roztržštěnosti a velikým rozdílům přispělo zejména posledních 30 let, kdy došlo ke státem chtěné silné centralizaci obcí především v letech 1971 (692) až 1989, kdy byl počet obcí kraje nejmenší (298). Tento pokles počtu obcí o 57 % byl výrazně nad celorepublikovým průměrem (pokles o 45 %). Silnější centralizace probíhala pouze v krajích Moravskoslezském a Plzeňském. Složitost utváření sídelní struktury státu byla umocněna protichůdným procesem dezintegrace obcí od roku 1990, která však trvala v podstatě pět let. V Královéhradeckém kraji bylo na počátku 70. let minulého století 508 obcí, následným procesem integrování obcí se snížilo na pouhých 302 obcí v roce 1989. Od poloviny 90. let 20. století se počet obcí Královéhradeckého kraje stabilizoval okolo počtu 450. Takto nevyvážené procesy ovlivněné výhradně vnějšími krátkodobými a často silnými vlivy lze vyhodnocovat velice složitě, zvláště když si uvědomíme, že součástí administrativního členění států jsou poměrně časté územní úpravy.

⁴ **Základní sídelní jednotka (ZSJ)** je skladebnou částí sídelního útvaru, je určena pro prostorovou identifikaci a sledování sociálně-ekonomických a územně-technických jevů přímo vázaných na osídlení. Soubor ZSJ pokrývá beze zbytku území celého státu. ZSJ se ve vybraných obcích městského charakteru nazývají *urbanistické obvody*, jsou charakterizovány shodným funkčním využitím většiny objektů a jejich soubory vyplňují beze zbytku plochu všech katastrálních území příslušného města. V ostatních obcích se ZSJ nazývají *sídelní lokality* a zahrnují pouze zastavěné části katastrálního území. Jsou tvořeny samostatnými seskupeními obytných objektů včetně území upraveného pro potřeby sídla a jsou vzájemně odděleny buď nezastavěnou plochou nebo hranicí katastrálního území.

Tabulka č. 5.7.2: Vybraná data k sídelní hierarchii krajů Česka (r. 2006)

území (kraj, ČR)	rozloha (km ²)	počet obyvatel	zálid. (ob./km ²)	počet obcí	počet měst			počet městysů	počet voj. új.	počet ost. obcí	mho	stupeň urb. (lp)	stupeň urb. (vp)
					celkem	stat. m.	ost. m.						
Hlavní město Praha	496	1 181 610	2 382	1	1	0	1	0	0	0	0,20	100,0	100,0
Jihočeský kraj	10 057	627 766	62	623	52	1	51	11	1	559	6,19	67,5	36,9
Jihomoravský kraj	7 196	1 130 358	157	672	48	1	47	22	1	601	9,34	65,0	47,0
Karlovarský kraj	3 315	304 274	92	132	30	1	29	0	1	101	3,98	81,2	55,1
Královéhradecký kraj	4 758	548 368	115	448	44	1	43	6	0	398	9,42	69,8	41,3
Liberecký kraj	3 163	429 031	136	215	39	1	38	2	0	174	6,80	79,1	48,5
Moravskoslezský kraj	5 427	1 250 769	230	299	39	5	34	2	0	258	5,51	76,8	66,0
Olomoucký kraj	5 267	639 161	121	397	30	2	28	6	1	360	7,54	59,4	47,7
Pardubický kraj	4 519	506 024	112	452	33	1	32	6	0	413	10,00	62,3	40,4
Plzeňský kraj	7 561	551 528	73	501	50	1	49	6	0	445	6,63	68,5	42,5
Středočeský kraj	11 015	1 158 108	105	1 146	77	2	75	28	1	1 040	10,40	57,6	34,0
Ústecký kraj	5 335	823 173	154	354	53	5	48	8	0	293	6,64	80,8	64,2
Vysočina	6 796	510 767	75	704	33	1	32	24	0	647	10,36	63,9	36,7
Zlínský kraj	3 964	590 142	149	304	30	1	29	2	0	272	7,67	61,9	43,1
ČR celkem	78 869	10 251 079	130	6 248	559	23	536	123	5	5 561	7,92	71,9	53,5

Pozn: použito dat z běžné evidence obyvatel a číselníků územních jednotek ČSÚ.

mho = míra hustoty obcí (vyjadřuje počet obcí, které připadají na každých 100 km² daného území)

Počet sídel se na území státu již dlouhodoběji pohybuje mírně pod hranicí 6 250 obcí. Od roku 1990, kdy byl nastartován proces růstu počtu obcí osamostatňováním se především bývalých tzv. částí obcí, nám však nadále přibývá nových obcí. Proces urbanizace a obecně koncentrace obyvatel do vybraných sídel byl reálně ukončen. Mohli bychom chybně z rostoucího stupně urbanizace (podle legislativního přístupu) usuzovat na opačný proces. Proto je vhodnější pracovat raději s velikostními kategoriemi obcí (Tabulka č. 5.7.3) a k výpočtu stupně urbanizace používat velikostní přístup. Zde se nejvíce osvědčuje pravidlo, že za sídlo městského typu pokládáme obec s více než 10 tisíci obyvateli.

Tabulka č. 5.7.3: Populační podíly velikostních kategorií obcí krajů na obyvatelstvu Česka dané velikostní kategorie (r. 2005)

velikostní kategorie obcí	podíl obyvatel (% NUTS 3)													
	PHA	JCK	JMK	KVK	HKK	LBK	MSK	OLK	PAK	PLK	SCK	ULK	VYS	ZLK
do 199	0,00	13,21	8,07	1,29	8,30	2,60	0,93	3,96	7,64	11,06	17,69	3,99	19,90	1,37
200 - 499	0,00	9,79	10,10	2,09	8,02	2,94	3,29	6,63	8,58	7,15	20,62	6,45	9,68	4,66
500 - 999	0,00	6,09	14,29	2,18	6,50	4,48	6,27	7,29	7,05	5,67	19,57	5,90	6,89	7,82
1 000 - 1 999	0,00	6,96	13,51	2,97	4,66	4,30	11,33	10,47	5,98	6,59	15,35	5,29	5,13	7,47
2 000 - 4 999	0,00	8,38	15,01	3,13	5,28	4,33	10,99	8,33	4,43	7,68	13,61	6,94	3,82	8,06
5 000 - 9 999	0,00	9,57	9,63	3,97	9,60	7,09	12,17	2,61	6,40	5,13	12,59	6,68	7,09	7,45
10 000 - 19 999	0,00	2,68	3,66	6,12	8,38	2,80	5,58	8,63	9,72	5,09	20,47	14,80	5,20	6,87
20 000 - 49 999	0,00	9,32	10,81	4,86	4,36	6,95	16,31	10,20	1,95	1,91	10,80	6,02	7,25	9,25
50 000 - 99 999	0,00	7,84	0,00	4,22	7,83	8,12	22,12	0,00	7,31	0,00	5,75	26,11	4,22	6,49
100 000 a více	55,69	0,00	17,29	0,00	0,00	0,00	14,62	4,73	0,00	7,67	0,00	0,00	0,00	0,00
celkem	11,53	6,12	11,03	2,97	5,35	4,19	12,20	6,24	4,94	5,38	11,30	8,03	4,98	5,76

Z analýzy velikostních kategorií obcí vyplývají následující poznatky:

1. Sídelně nejméně kompaktní strukturu, tzn. strukturu s velkým počtem obyvatel bydlících v nejmenších obcích (obce do 200 obyvatel), mají kraje Vysočina, Středočeský, Jihočeský a Plzeňský. V těchto čtyřech krajích bydlí v nejmenších obcích téměř 62 % z celostátní populace této kategorie. Ve druhé skupině krajů s podílem mezi 5 až 10 % najdeme pouze Královéhradecký, Jihomoravský a Pardubický kraj.
2. Největší populační váhu na velikostní kategorii obcí od 200 do 499 obyvatel mají kraje Středočeský, Jihomoravský, Jihočeský a Vysočina.

3. Za malé obce můžeme považovat ty, kde se počet obyvatel nedostane přes hodnotu 1 tisíc obyvatel. Celostátní průměrná váha této skupiny dosahuje 17 %. Je zcela průkazné, že kraje s hodnotou převyšující 30 % jako Vysočina (32,5 %) a Středočeský kraj (30,1 %), mají současně i nejvyšší hodnotu ukazatele *mho* (míra hustoty obcí, Tabulka č. 5.7.2). Významně nadprůměrnou hodnotu tohoto ukazatele (interval 20 až 29 %) mají dále čtyři kraje: Pardubický, Královéhradecký, Jihočeský a Plzeňský. U HKK trvale bydlí v obcích do tisíce obyvatel téměř $\frac{1}{4}$ z jeho populace a jeho 4. místo je významnou charakteristikou struktury osídlení. Tomu poznatku odpovídá rovněž fakt, že i ukazatel míry hustoty obcí s hodnotou 9,4 je u HKK také čtvrtý největší.
4. Populačně významná nejen svoji velikostí jsou města s více než 20 tisíci obyvateli. Jejich populační váha v celostátním měřítku přesahuje 44 %. Vedle Prahy má tuto hodnotu zcela jednoznačně nejvyšší Moravskoslezský kraj (61,7 %). Velmi vysokou hodnotu mají další dva kraje: Ústecký kraj (47 %) a Liberecký (42,2 %). Naopak velice málo městských obyvatel v této kategorii mají kraje Plzeňský (33,7 %), Jihočeský (32,9 %), Zlínský kraj (32,0 %), Vysočina (27,0 %), Královéhradecký (26,8 %), Pardubický (22,1 %) a Středočeský (17,2 %). Právě HKK dosahuje třetího nejnižšího podílu.
5. Populačně největší města v Česku překračují hranici 50 000 obyvatel. Největší váhu obcí této kategorie mají kraje Ústecký (13 %), Moravskoslezský (18,4 %) a samozřejmě Praha (27,9 %).

Tabulka č. 5.7.4: Proces urbanizace v letech 1971 až 2005 podle krajů ČR

ukazatel, rok		územní jednotka (NUTS 3, NUTS 0)														
		HKK	JCK	JMK	KVK	LBK	MSK	OLK	PAK	PHA	PLK	SCK	ULK	VYS	ZLK	ČR
stupeň urbanizace (velikost. přístup)	1971	30,7	28,6	40,8	48,4	36,0	59,0	37,3	27,0	100,0	32,5	27,5	50,8	19,7	32,6	44,7
	1975	33,7	31,2	43,8	51,5	37,1	63,7	43,3	30,8	100,0	37,5	30,8	55,3	23,7	39,2	48,6
	1980	36,2	35,5	48,4	62,3	45,7	74,5	52,2	43,1	100,0	42,9	36,9	62,4	37,9	47,3	55,4
	1985	40,0	38,6	50,0	59,8	49,8	75,7	55,2	44,1	100,0	44,2	37,8	65,6	39,9	48,1	57,0
	1990	42,9	38,6	50,0	59,8	49,8	75,7	55,2	44,1	100,0	44,2	37,8	65,6	39,9	48,1	57,0
	1995	42,7	38,4	49,3	57,1	49,9	67,3	49,7	41,8	100,0	44,1	37,4	66,3	36,7	44,7	55,3
	2000	42,3	38,2	48,6	56,3	49,3	66,6	47,5	41,2	100,0	43,5	36,8	65,4	36,6	44,1	54,5
	2005	41,3	36,9	47,0	55,1	48,5	66,0	47,7	40,4	100,0	42,5	34,0	64,2	36,7	43,1	53,5

Pro sledování rozdílů v procesu urbanizace je možné použít v podstatě jenom stupeň urbanizace vypočítaný na základě velikostního přístupu. Jedná se pak o podíl obyvatel žijících ve městech s více než 10 tisíci obyvateli. Po mnoho staletí se zásluhou na základě rozvoje 2. a 3. sektoru národního hospodářství proces koncentrace obyvatelstva prohluboval. Podle dostupných dat ČSÚ tento proces vygradoval u nás v roce 1989, kdy v sídlech nad 10 000 obyvatel žilo 58,6 % české populace. Od toho roku nastal pokles stupně urbanizace až pod dnešních méně než 53,5 % (Tabulka č. 5.7.4). Nejnížšího stupně urbanizace podle velikostního přístupu dnes dosahují kraje Středočeský (34,0 %), Vysočina (36,7 %) a Jihočeský (36,9 %). Jsou tak jedinými regiony s hodnotou stupně urbanizace pod 40 %. Naproti tomu nejdále je proces urbanizace u krajů Moravskoslezského (66 %) a Ústeckého (64,2 %), když vynecháme městský kraj hlavní město Praha. Větší váhu obyvatel v tomto typu městských sídel má už jenom kraj Karlovarský. Královéhradecký dosahuje u tohoto typu stupně urbanizace 41 %.

Tabulka č. 5.7.5: Proces urbanizace podle správních obvodů ORP KHK v roce 2006

SO ORP (HKK)	rozloha (km ²)	počet obyvatel	zald. (ob./km ²)	počet obcí	mho	počet měst	populační váha podle vel. kat. obcí				stupeň urb. (lp)	stupeň urb. (vp)
							do 999	1 000 - 4 999	5 000 - 19 999	20 000 +		
Broumov	259	17 318	67	14	5,40	3	26,99	26,33	46,69	0,00	73,0	0,0
Dobruška	279	19 889	71	26	9,32	2	40,48	24,40	35,12	0,00	50,9	0,0
Dvůr Králové n. L.	258	27 223	106	28	10,86	1	26,02	14,62	59,36	0,00	59,4	59,4
Hořice	193	18 398	95	29	15,04	2	43,97	7,37	48,66	0,00	53,6	0,0
Hradec Králové	677	143 413	212	81	11,96	5	16,85	9,70	7,73	65,72	77,2	65,7
Jaroměř	139	19 147	138	15	10,83	1	33,66	0,00	66,34	0,00	66,3	66,3
Jičín	592	46 434	78	77	13,00	5	37,25	27,63	35,12	0,00	57,1	35,1
Kostelec nad Orlicí	228	24 768	109	22	9,66	3	18,59	31,35	50,06	0,00	58,6	0,0
Náchod	356	61 432	173	36	10,12	5	18,46	14,37	33,05	34,12	74,1	34,1
Nová Paka	97	13 298	137	5	5,14	1	5,32	25,10	69,57	0,00	69,6	0,0
Nové Město n. Met.	98	14 405	147	13	13,25	1	22,63	7,61	69,76	0,00	69,8	69,8
Nový Bydžov	214	16 999	79	23	10,74	1	42,91	15,02	42,06	0,00	42,1	0,0
Rychnov n. Kn.	479	34 064	71	32	6,68	4	31,12	34,58	34,29	0,00	61,8	34,3
Trutnov	595	64 500	108	31	5,21	7	14,50	28,09	9,18	48,23	73,3	48,2
Vrchlabí	293	28 355	97	16	5,45	3	19,37	34,63	46,00	0,00	67,4	46,0
SO ORP HKK	4 758	549 643	116	448	9,41	44	23,37	19,06	30,95	26,62	67,8	41,2

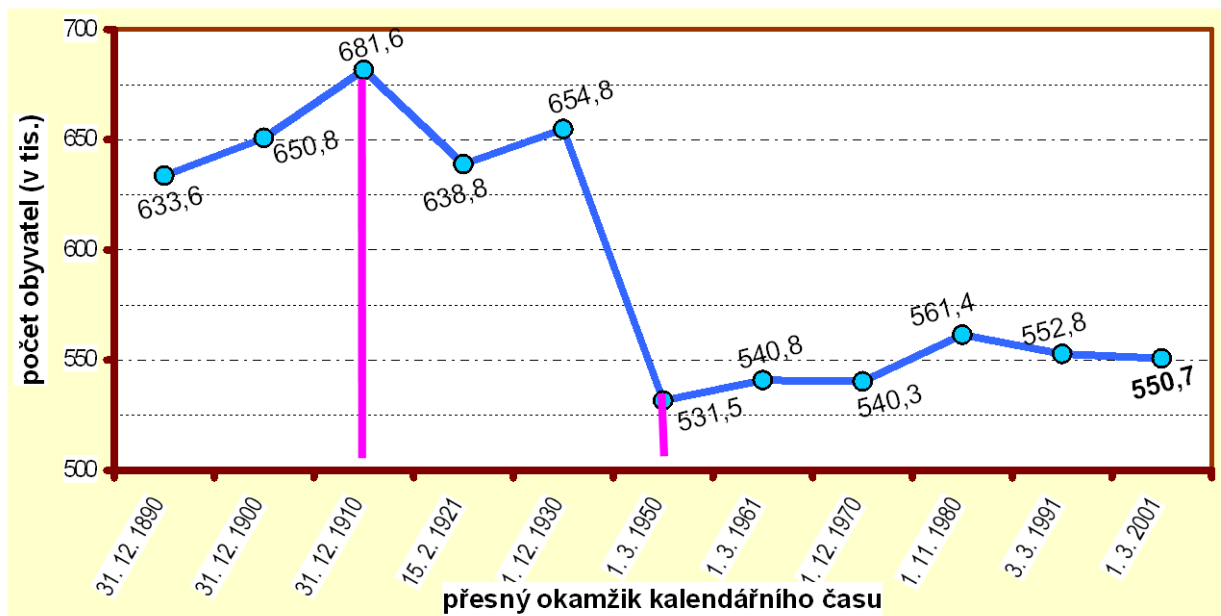
K rozmístění a sídelní hierarchii podle správních obvodů ORP v Královéhradeckém kraji (Tabulka č. 5.7.5) několik následujících poznámek:

1. Je zřetelné významnější postavení krajského města nejen pro kraj, ale ještě výrazněji pro správní obvod jako obce s rozšířenou působností. Co tento předpoklad potvrzuje je, že SO ORP Hradec Králové má zalidněnost nejvyšší (212 ob./km²), také stupeň urbanizace podle velikostního přístupu dosahuje 65,7 % (podle legislativního přístupu dokonce 77,2 %). Nad 60 % dosahují stupně urbanizace ještě SO ORP Jaroměř a Nové Město nad Metují.
2. Za středně urbanizované SO ORP můžeme považovat ty, kde stupeň urbanizace (podle vp) se pohybuje mezi 40 až 59,9 % (Dvůr Králové nad Labem, Trutnov a Vrchlabí).
3. Za vyložené venkovské prostory můžeme považovat ty oblasti, kde se stupeň urbanizace nedostane přes 20 %. A současně mají značnou populační váhu sídel do 999 obyvatel nebo do 999 obyvatel. V Královéhradeckém kraji je těchto SO ORP šest: Broumov, Dobruška, Hořice, Kostelec nad Orlicí, Nová Paka a Nový Bydžov. Dominují z nich SO ORP Hořice, Dobruška a Nový Bydžov, kde v obcích do tisíce obyvatel bydlí více než 40 % z celkové populace jejich spádového obvodu (průměr kraje je 23,4 %).

5.7.3 Populační vývoj Královéhradeckého kraje

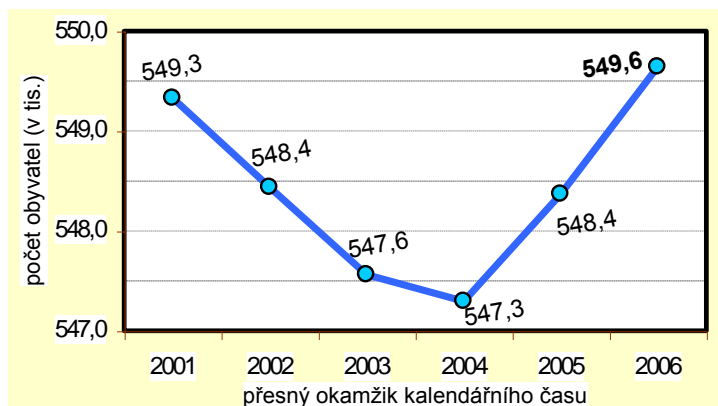
Podle dostupných dat ČSÚ je možné vytvořit dlouhodobou řadu změn populační velikosti kraje od roku 1890. K tomuto datu jsou provedené rovněž územní úpravy podle dnešního prostorového vymezení, proto je srovnání více než stoleté řady možné provést bez nepatřičného zkreslení. Vývoj lidnosti Královéhradeckého kraje je velmi specifický. Jestliže nejvíce obyvatel žilo na území státu na přelomu let 1939 a 1940, potom Královéhradecký kraj dosáhl svého maxima (**682 tisíc**) o 30 let dříve (Graf č. 5.7.2), tzn. v roce 1910. Za 40 let od roku 1910 se početní velikost kraje snížila o téměř 20 %.

Graf č. 5.7.2: Vývoj počtu obyvatel Královéhradeckého kraje od roku 1890

Zdroj: údaje ze SLDB

Graf č. 5.7.3: Vývoj počtu obyvatel KHK od roku 2001 (koncové stavy běžné evidence stav)

Více než staletá řada sčítání lidu na území našeho státu nám dává možnost při přepočtech na současná území sledovat dlouhodobé změny populační velikosti i jednotlivých krajů.

Většina krajů včetně celé české populace dosáhla svého maxima okolo roku 1940. U Královéhradeckého kraje tomu bylo jinak. Poslední vlna poklesu počtu obyvatel započala rokem 1980 a trvala dlouhých 24 let. Od počátku roku 2005 dochází k dalšímu vývojovému zlomu, kdy počet obyvatel začal růst (Graf č. 5.7.3). I když došlo od konce druhé světové války k dlouhodobějšímu růstu až k roku 1980, stále i dnes má kraj o 130 tisíc občanů méně než v roce 1910, tedy před téměř sto lety. Jenom Zlínský kraj a Praha nezaznamenaly propad počtu obyvatel po událostech druhé světové války. Za posledních sto let se nejvíce populačně zvedly Praha (zdvojnásobení počtu obyvatel) a kraj Moravskoslezský (nárůst o téměř 90 %). Trendy posledních let vzhledem ke své krátkodobosti nelze přeceňovat. Přesto je jasné, že žádné extrémní změny populační velikosti nelze předpokládat. Populačně mírně klesající jsou kraje Moravskoslezský, Olomoucký, Zlínský a Vysočina, naproti tomu mírně rostou kraje Středočeský a Praha. U ostatních včetně Královéhradeckého platí, že jejich počet obyvatel se jen velmi nepatrně mění v posledních dekáдах a v posledních letech ročně roste okolo velmi nízké hodnoty 1,5 %.

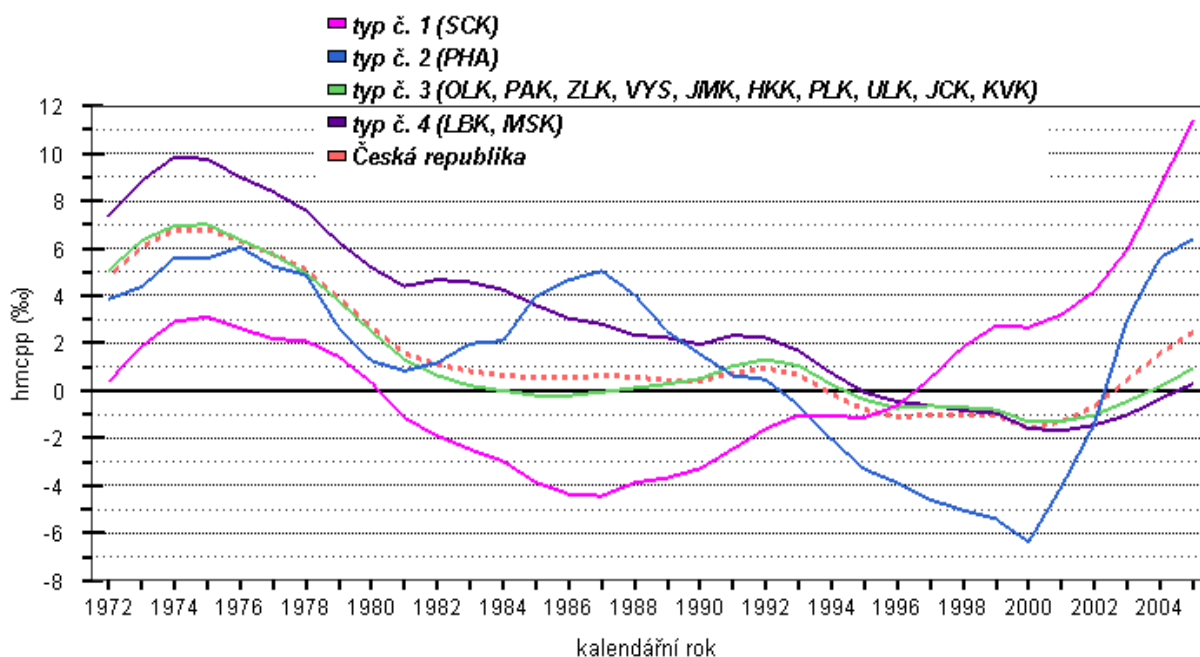
U českého obyvatelstva měl přirozený přírůstek větší váhu jen do roku 1991 (a to ještě s výjimkou let 1990, 1989 a 1986), od roku 1992 mají větší vliv na změnu populační velikosti migrace. Ty byly kladné např. už od roku 1971 s výjimkou roku 2001. Je skutečností, že od počátku roku 2003 se začíná počet obyvatel ČR opět zvyšovat. Ale je zapotřebí zdůraznit, že tento nárůst je zcela ovlivněn rostoucím

kladným migračním saldem našeho státu. Přitom vzrůst migračního zisku souvisí nejen se změnou geopolitické situace v Evropě, ale i se změnou statistické evidence zahraniční migrace, kdy se rozšířil okruh osob zahrnutých do této migrace i o osoby, které získaly povolení k dlouhodobému pobytu nebo jim byl přiznán statut uprchlíka (původně se zahraniční migrace vázala pouze na získání či ztrátu trvalého pobytu v ČR). Migrace nám tak od roku 2002 dává metodicky částečně odlišný pohled na migrační chování naší populace než bylo dosud zvykem, a proto se s touto kategorií musí pracovat opatrněji.

Ve vývoji přirozené měny za posledních více než 40 let je velmi patrný dlouhodobý pokles přirozené měny české populace. Trend byl v podstatě jenom jednou významněji narušen v polovině 70. let, kdy stát prováděl tzv. pronatalitní politiku a ekonomickými stimuly posílil reprodukční proces v Česku. Tehdy se hodnota hrubé míry přirozeného přírůstku vyšplhala na hodnoty přesahující 6 ‰. Až na výjimky se minimálně od poloviny 19. století stala přirozená měna hlavním činitelem populační velikosti. Až posledních pět let od roku 2003 je poprvé hlavní hybnou silou početní velikosti obyvatelstva státu migrace a zatím i s výrazně rostoucí tendencí. Mezi kraji Česka není z pohledu přirozené měny dnes žádných podstatnějších rozdílů. Ještě v 70. letech 20. století šlo rozlišit čtyři výraznější typologické skupiny. Královéhradecký kraj patřil až ke třetímu typu spolu s kraji Plzeňským a Středočeským, když ještě horší situaci z pohledu přirozené měny zaznamenala Praha. Ve vyšším prvním typu byly jenom kraje Moravskoslezský a Karlovarský.

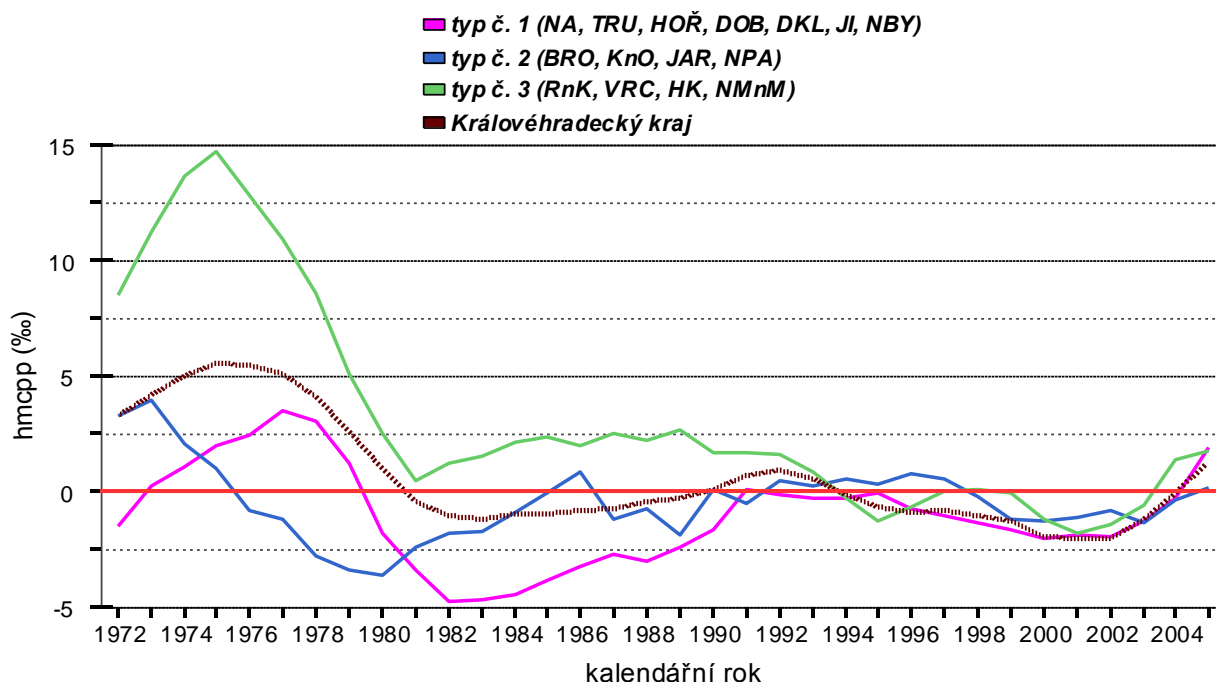
Při posuzování celkové měny (Graf č. 5.7.4) je typologie částečně odlišná. Královéhradecký kraj je součástí typu č. 3 s dalšími devíti kraji. Výrazně odlišný vývoj celkového počtu obyvatel zaznamenaly kraje Středočeský (typ č. 1), hlavní město Praha (typ č. 2), a Liberecký s Moravskoslezským (typ č. 4).

Graf č. 5.7.4: Typologie celkové měny krajů ČR v letech 1971 až 2006

Od roku 2003 je populační velikost Česka ovlivňována především migračním chováním obyvatel. Proto i sledování tohoto procesu je velice významné. Od poloviny 90. let minulého století je proto vývoj celkové měny i graficky velmi podobný tvarům migračních křivek. S tím souvisí i fakt, že u migračního chování i celkové měny je shoda v krajích pro 1. a 2. typ (Graf č. 5.7.4). Královéhradecký kraj je spolu s dalšími devíti kraji ve třetím typu celkové měny. Ten se vyznačuje za posledních 35 let nejmenšími výkyvy ve vývoji celkového přírůstku obyvatel, ale také současnými velmi nízkými hodnotami nijak významně se neodchyloujícími od nulové hodnoty. Do téměř shodné situace dospěly kraje z typu č. 4, ale za přece jenom větších dlouhodobých změn celkové měny. Nelze tak na základě těchto poznatků přesněji odhadnout významnější změny početní velikosti u Královéhradeckého kraje. Jak přirozená tak i migrační měna dosahuje velice nízkých hodnot. Lze předvídat, že v dlouhodobějším pohledu se bude přirozená měna častěji ve srovnání s migračním saldem pohybovat pod nulovou hodnotou.

Graf č. 5.7.5: Typologie celkové měny SO ORP KHK v letech 1971 až 2005

Při hodnocení celkového přírůstku obyvatelstva na prostorové úrovni správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP) v Královéhradeckém kraji za posledních 35 let (Graf č. 5.7.5) lze na základě hierarchické klastrové analýzy dospět k následujícím poznatkům:

1. Z pohledů typologie celkové měny lze objektivně rozlišit v dlouhodobém vývoji pouze tři typy.
2. Přirozená měna se dlouhodobě nejlépe vyvíjela ve SO ORP Nové Město nad Metují, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov, Vrchlabí a Broumov. Nejhorší situace je dlouhodobě u SO ORP Dvůr Králové nad Labem, Kostelec nad Orlicí, Jičín, Nový Bydžov, Náchod, Nová Paka a Hořice. Po celou sledovanou dobu byla přirozená měna negativní.
3. Až do roku 1994 rozhodoval o velikosti celkové měny přirozený přírůstek. Za posledních téměř 15 let je významnější a to s růstovou tendencí migrace.
4. Je zřejmé z pohledu na typologii celkové měny, že tři různé skupiny jsou SO ORP jsou dnes ve svém populačním vývoji velmi podobné. Dnes se pohybuje celkový přírůstek v intervalu od 0 do 2 ‰.

Provádět prognózu vývoje obyvatelstva kraje je dnes z důvodu silné a velmi nejasně předvídatelné migrace hodně složitou záležitostí. Nelze však předpokládat, že by roční hodnota hrubé míry celkového přírůstku obyvatel přesáhla hranici 4 ‰. Prognózy ČSÚ z roku 2002 dokonce ve střední variantě pro kraj předpovídaly pokles obyvatel k roku 2050 k hranici mírně přesahující 450 tisíc obyvatel (pokles o necelých 100 tisíc). Na základě změn migračního chování posledních let lze uvažovat o mírném růstu počtu obyvatel kraje. Nicméně lze předpokládat, že by se počet obyvatel kraje mohl přiblížit k hodnotě maximálně 600 tisíc obyvatel v roce 2050. Ale v nízké variantě můžeme očekávat, že se počet obyvatel v podstatě nezmění, tedy významně nepřekročí hodnotu 550 tisíc v příštích čtyřiceti letech.

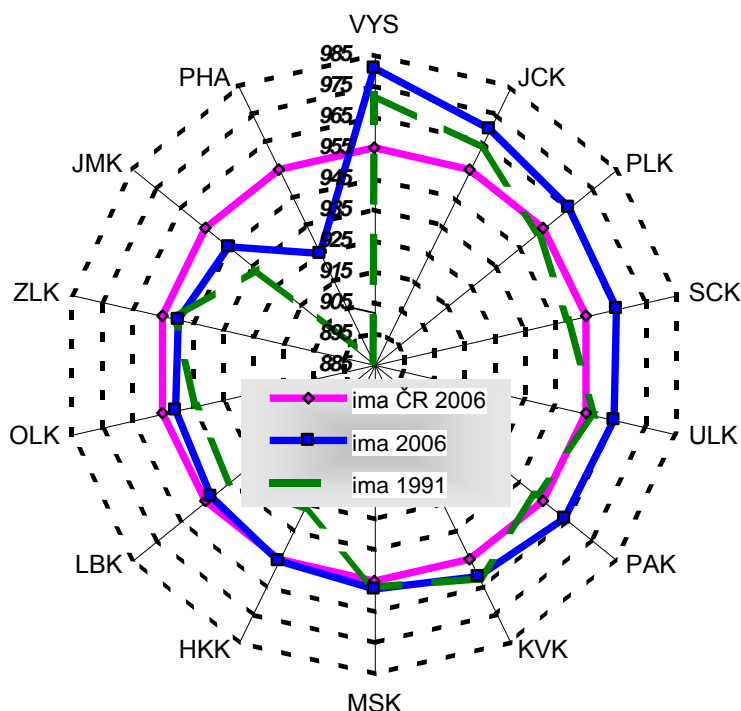
5.7.4 Věkové složení a proces stárnutí obyvatel Královéhradeckého kraje

Složení obyvatelstva podle pohlaví a věku patří mezi nejvýznamnější z pohledu vlivů na populační vývoj. Pokud budeme zkoumat **strukturu obyvatelstva podle pohlaví**, je běžné a často dostačující využít vlastností **indexu maskulinity** (*ima*). Tento vztah si můžeme vyjádřit tímto způsobem:

$${}_t ima = \frac{{}_t P^m}{{}_t P^z} \cdot 1000, \text{ kde}$$

P je počet obyvatel, t je kalendářní rok, m označuje muže a z ženy.

Graf č. 5.7.6: Změny *ima* krajů ČR mezi roky 1991 a 2006

Tento ukazatel váhy zastoupení mužů v populaci ukazuje kolik mužů připadá na každých tisíc žen. Kraje Česka tak můžeme rozrůznit právě podle tohoto základního parametru. A je opět zajímavé sledovat tyto změny v časovém horizontu. Za posledních 15 let se u všech krajů shodně zastoupení mužů v populaci zvyšovalo. Evidentně atypické poměrné zastoupení vykazuje jenom Praha, kde *ima* dosahuje nejnižší hodnoty 925 (Graf č. 5.7.6). Je tak stále výrazně pod průměrem ČR (955), i když za posledních 15 let od roku 1991 se přece jenom zvýšil z velmi nízké hodnoty 886. Naopak celostátně nadprůměrné zastoupení mužů vykazují kraje Vysočina, Jihočeský (970), Plzeňský a Středočeský s více než 965 muži na každých tisíc žen. Index maskulinity Královéhradeckého kraje (956) odpovídá hodnotě celorepublikového průměru.

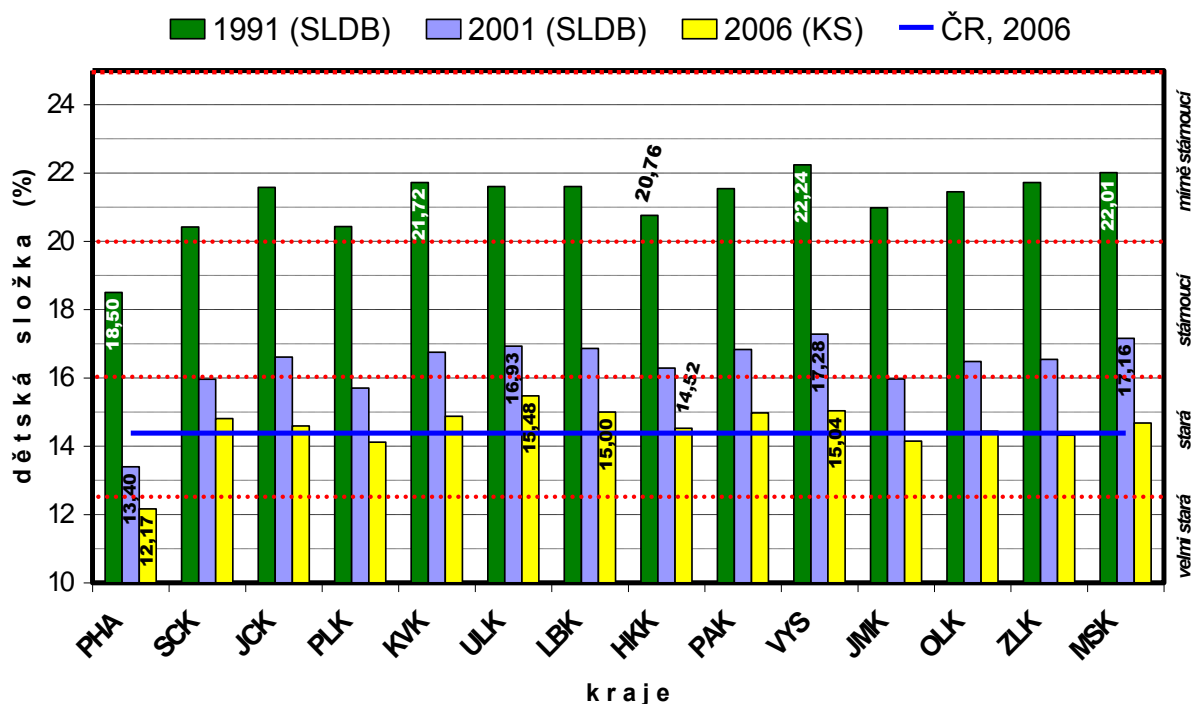
Věková skladba obyvatelstva není jen vyjádřením rozdílů v početním zastoupení různých věkových skupin, ale poskytuje nám řadu odpovědí na otázky spojené s populační velikostí, populačním vývojem a charakterem populačního chování. **Věková struktura** je výsledkem základních demografických událostí, proto nám dává možnost k využití při jakékoliv demografické analýze. Ale i tam, kde je obyvatelstvo nepřehlédnutelnou součástí objektu vědního zájmu. Pokud se procentuální váha počtu dětí pohybuje v rozmezí od 12,5 do 15,9, můžeme hovořit o **staré populaci**. Proces stárnutí nabývá na významu tehdy, když podíl dětské složky poklesne pod hodnotu 25 %. Už v průběhu 60. let minulého století postihla taková významná skutečnost všechny kraje České republiky. Pronatalitní politika státu nastartována

počátkem 70. let proces stárnutí ke konci 80. let výrazně přibrzdila, ale jenom krátkodobě. Od počátku 80. let 20. století byl proces stárnutí české populace opět zahájen a pokračuje tento jev až do současnosti. Přes populaci mírně stárnoucí a stárnoucí jsme dospěli do etapy populace staré s podílem dětí menším než 16 %.

Když porovnáme proces stárnutí z pohledu snižování zastoupení dětí v populaci (Graf č. 5.7.7), potom musíme zdůraznit následující momenty:

1. Za velmi starou populaci označujeme jenom region Prahy, kde podíl dětí již klesl pod hodnotu 12,5 %.
2. Všechny ostatní kraje mají již populaci starou, kde podíl dětí sice nepoklesl pod velmi nízkou hranici 12,5 %, ale už nepřevyšuje ani hodnotu 16 %.
3. Královéhradecký kraj byl v roce 1991 až na 11. místě s podílem dětí 20,8 %. Dnes je tento podíl o 6 % nižší a nijak významně se neodlišuje od celostátního průměru. Dnes je na 9. místě a můžeme potvrdit, že je váha tohoto ukazatele dlouhodobě zcela průměrná (14,5 %, což představuje necelých 80 tisíc dětí).
4. Tendence ke snižování váhy dětí v populaci Královéhradeckého kraje je zcela dominující a ani zpomalení v letech 2005 až 2010 nemůže nic změnit na faktu dalšího dlouhodobějšího poklesu. Je velmi pravděpodobné, že můžeme prognózovat pokles relativní četnosti dětí v kraji ke konci roku 2050 o přibližně dvě procenta. A při střední variantě předpokládaného růstu počtu obyvatel bude dětí absolutně rovněž o několik tisíc méně než nyní.

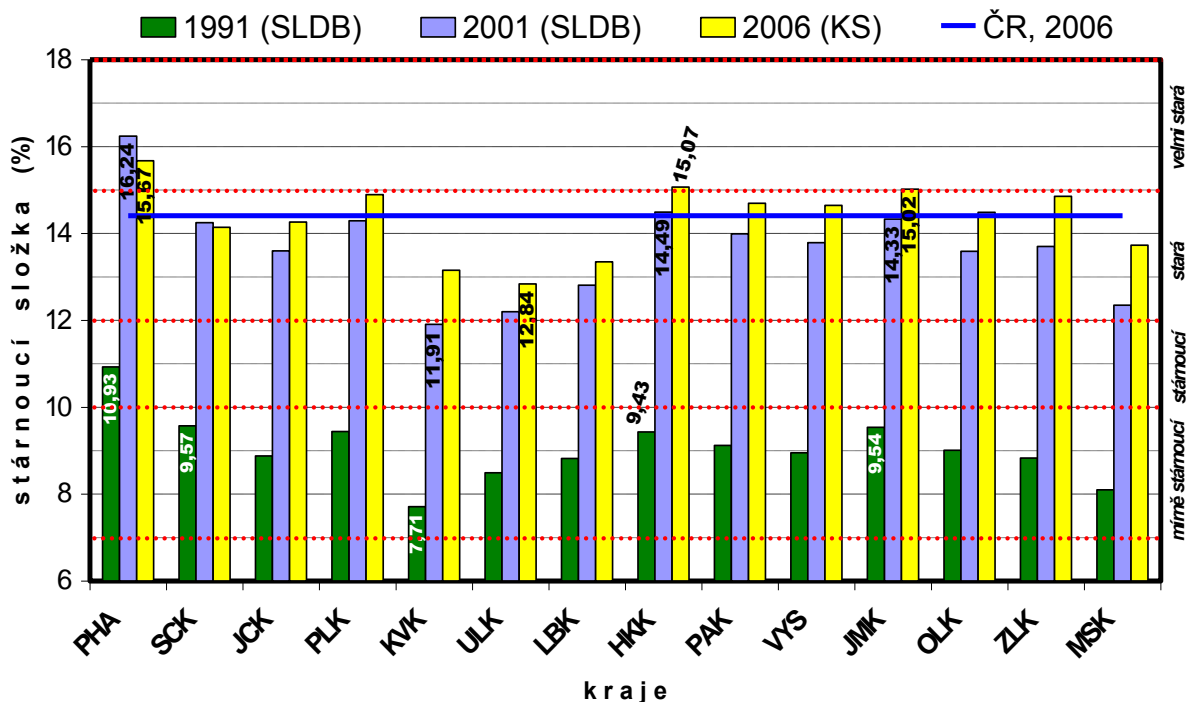
Graf č. 5.7.7: Vývoj dětské složky jednotlivých krajů Česka od roku 1991

Dosud byly rozdíly procesu stárnutí posuzovány tzv. cestou stárnutí ze spodu věkové pyramidy. Ale nyní rozebereme tento proces z opačného pólu, tedy z pozice stárnutí z vrcholu věkové pyramidy. Pro tento případ jsme volili komparaci území NUTS 2 z pohledu zastoupení občanů ve věku 65 a více let (Graf č. 5.7.8). Pokud označíme za velmi starou populaci tu, kde podíl nejstarších obyvatel (nad 65 let) dosáhl váhy 15 %, pak k těm s nejstarším obyvatelstvem přiřadíme kromě Prahy také kraje Královéhradecký (15,1 %) a Jihomoravský. Královéhradecký kraj je tak druhým nejstarším regionem s počtem seniorů téměř 83 tisíc. Ale tempo stárnutí je velmi rychlé. Vždyť tato skupina se na populaci kraje v roce 1991 podílela pouhými 9,4 % a byla jenom mírně stárnoucí populací. Na základě prognózy ČSÚ z roku 2002 a předpokladů růstu početní velikosti kraje z pohledu analýzy celkové měny ke konci roku 2005 je velmi

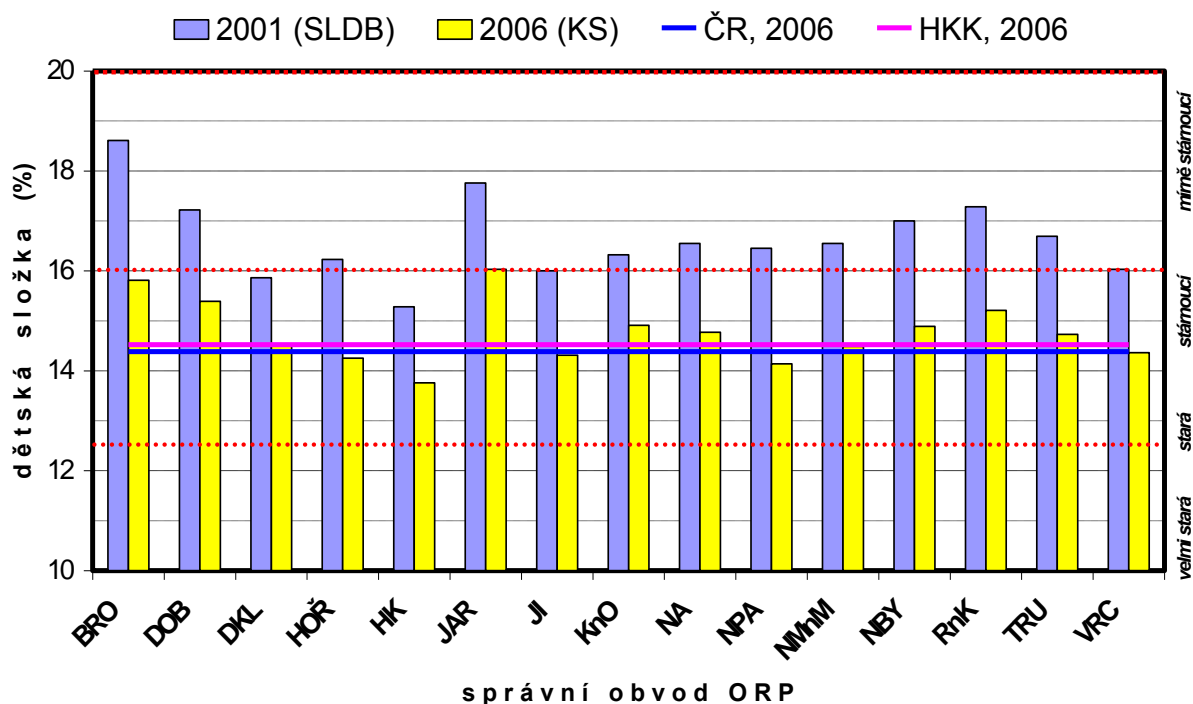
pravděpodobné, že se počet seniorů s věkem 65 a více let dostane k hodnotě okolo 190 tisíc s relativním zastoupením v populaci přes 30 % v roce 2050. Závěrem k vyhodnocení změn věkového složení obyvatel kraje je nutno dodat, že z pohledu zabezpečení vlastních budoucích generací je pokles váhy dětí stejně nebezpečný jako dramatický nárůst starých občanů, kteří budou velmi pravděpodobně při posuzování střední délky života okolo 78 let a hranici odchodu do důchodu 65 let okolo roku 2020 užívat svého důchodu v průměru 12 až 15 let.

Graf č. 5.7.8: Vývoj stárnoucí složky jednotlivých krajů Česka od roku 1991

Pokud jde o rozdíly dětské složky na úrovni správních obvodů ORP, situaci dokumentuje (Graf č. 5.7.9). Velmi starou populací není zatím ani jeden ze sedmnácti SO ORP. Nejblíže k této úrovni procesu stárnutí má SO ORP Hradec Králové (13,8 %) a dále potom Nová Paka, Hořice, Jičín, Nové Město nad Metují, Vrchlabí a Dvůr Králové nad Labem. Všechny obvody včetně Jaroměře jsou již dnes populacemi starými (pod 16 % dětské složky). Největší podíl dětí vykazuje vedle Jaroměře dále Broumov, Dobruška a Rychnov nad Kněžnou (všichni na 15 %).

Graf č. 5.7.9: Vývoj dětské složky SO ORP Královéhradeckého kraje od roku 2001

5.7.5 Ostatní vnější vlivy populačního vývoje Královéhradeckého kraje

Ze širšího sociálního pohledu je zajímavé sledovat proces **rozvodovosti**. Jestliže nabývá rozvodovost zásadního rozměru, pak se zcela určitě stává negativním sociálním i ekonomickým jevem ve společnosti. Lze ji v rámci sociodemografických rozborů sledovat a nejlépe pomocí ukazatele indexu rozvodovosti, který poměruje ve stejném kalendářním roce počty sňatků i rozvodů. Jestliže index rozvodovosti překročí 40% hranici, je to již závažný sociální problém, pokud překročí hodnotu 60 %, pak je to velmi citelný celospolečenský problém. Dnes je v této nejhorší skupině přesná polovina krajů, z toho nejhůře na tom jsou kraje Karlovarský (70,4 %), Ústecký, Moravskoslezský a Liberecký. Pro Královéhradecký kraj s hodnotou téměř 62 % je rozvodovost závažnějším problémem, je v pořadí na šestém místě, když horší situace je ještě v Olomouckém kraji.

U indexu **potratovosti**, který vyjadřuje počty potratů připadajících na každých sto živě narozených dětí, se všechny kraje nacházejí svoji hodnotou v intervalu od 30 do 50 %. Nejsou to sice malá čísla, ale za alarmující sociální znak je můžeme pokládat v momentě překročení hranice 70 %. Hodnoty pod 50 % nejsou zásadním problémem sociálního a ekonomického rozvoje regionů. Královéhradecký kraj u tohoto parametru vykazuje průměrnou váhu (40 %, páté místo). Nejvyšší hodnoty vykazují kraje Ústecký a Karlovarský (okolo 50 %).

Podíly **živě narozených mimo manželství** bereme jako významný negativní jev ve společnosti pokud se pohybují okolo 50 a více procent. Takto závažný stav je pouze v krajích Karlovarském a Ústeckém. Královéhradecký kraj s hodnotou 32 % je zcela průměrným regionem.

Pokud budeme hodnotit **náboženské vyznání** na úrovni krajů, pak je to pro českou společnost spíše záležitost statistického významu. Česká republika vykazuje jednu z nejnižších hodnot podílu věřících na celkovém obyvatelstvu na světě a to něco přes 31 %. Obyvatelstva bez vyznání a tedy i vlivu religiozních hodnotových měřítek je už téměř 70 %. Pouze v jednom kraji přesahuje religiozita 50 % (Zlínský kraj) a ve třech dalších 40 % (kraje Vysočina, Jihomoravský a Moravskoslezský). Podílem věřících okolo 27 % je Královéhradecký kraj mírně podprůměrným v ČR. Naprostá dominance ateistů (více než 80 %) je typická pro tyto kraje: Ústecký, Liberecký a Karlovarský.

České obyvatelstvo je od konce 40. let minulého století, kdy došlo na základě dohod vítězných mocností 2. sv. války k dohodě ohledně odsunutí značné části občanů Československa s německou národností, státem **národnostně homogenním**. Je to typ, ve kterém ani jedna z menšin nedosahuje 10% podílu na celkovém obyvatelstvu nebo případně alespoň dvě menšiny s váhou nad 5 %. A současně většinová národnost neklesá svoji relativní váhou na počtu obyvatel pod 90 %. Česká národnost dosáhla nejvyššího podílu počátkem 80. let 20. století. A nemění toto tvrzení ani skutečnost, že v poválečné éře se až v roce 1991 poprvé objevuje v možnostech výběru národnost moravská. Mnoho historicko-kulturních, historicko-politických a ekonomicko-politických znaků podporuje většinový názor, že mezi oběma národnostmi není podstatnějších rozdílů. To ostatně doložila dvě poslední sčítání lidu, kdy došlo i k výraznému snížení relativní četnosti moravské národnosti z 13,2 % na 3,7 %. Protože se zahraniční migrace na území našeho státu začínají výrazněji projevovat až od roku 2003, nebylo zastoupení jiných národností za posledních více než 50 let nijak významné. Přesto zaslouží zmínku ještě dvě národnosti. První z nich je národnost rómská. Bohužel v metodice sčítání lidu se objevuje až od roku 1991. Deklaratorně se k ní přihlásilo okolo 30 tisíc jedinců, ale o deset let později při posledním sčítání lidu už jenom 12 tisíc. Občané rómského původu se hromadně ke své národnosti nehlásí. Různé odborné odhady se pohybují okolo 3 až 4 %, což by představovalo 300 až 400 tisíc Rómů. Byla by tak tato národnost nejsilněji zastoupenou menšinou na území Česka, když bychom národnost moravskou sloučili s českou. Druhou početnou skupinou jsou občané slovenské národnosti, kterých byla necelá dvě procenta (200 tisíc) při posledním sčítání lidu. Všechny ostatní národnosti již nepřekonávají hranici 0,5 % (50 tisíc jedinců). Nicméně vzhledem ke změnám vah celkového přírůstku ve prospěch migračních vlivů nelze dnes jasně předvídat změny i v národnostním složení obyvatel Česka. Pokud jde o rozdílnosti na úrovni českých krajů, potom mezi nejpočetnější českou národností s podílem nad 95 % patří kraje Pardubický, Středočeský, Plzeňský, Jihočeský a právě Královéhradecký (95,2 %). Ale to platí výhradně proto, že k územím s největším zastoupením Moravanů patří kraje Jihomoravský, Olomoucký, Vysočina a Moravskoslezský. Pokud bychom větev českou sloučili s větví moravskou, potom by 95% hranici překročili rovněž kraje Vysočina, Zlínský, Jihomoravský a Olomoucký. U zbývajících pěti krajů se projevuje statisticky významné zastoupení především národnosti slovenské (kraje Karlovarský, Moravskoslezský, Ústecký, Liberecký a hlavní město Praha) nebo polské (Moravskoslezský kraj) a německé (Karlovarský kraj a Ústecký kraj). Rómská populace je nejvíce koncentrována především do krajů Karlovarského a Ústeckého a dále v menší míře do krajů Královéhradeckého, Libereckého, Moravskoslezského, Olomouckého, Středočeského a Plzeňského. Zbývajících šest krajů má relativní četnost rómského etnika velmi nízkou (pod 0,12 %, tzn. pod celostátní průměrnou hodnotou). Musíme však vzít v úvahu rozdíly dané tím, že se k rómské menšině hlásí výjimečně málo Rómů. Ale zdá se být vysoce pravděpodobné, že míra nepřihlašování se ke své národnosti je u Rómů územně rovnoměrně rozložená.

Protože žijeme ve vzdělanostní společnosti, je váha **vzdělanostní struktury obyvatelstva** nejen pozorně sledovanou veličinou, ale také významným ukazatelem vyspělosti a všestranné rozvinutosti regionů. A platí rovněž, že rychlejší nárůst dosahování nejvyšších vzdělanostních stupňů zvyšuje dále konkurenceschopnost občanů na trhu práce. Jestliže podíl vysokoškolsky vzdělaných občanů dosáhl na českém obyvatelstvu ve věku 15 a více let v roce 1950 pouhé jedno procento, tak při posledním cenzu v roce 2001 to bylo už téměř 9 %. Za posledních 50 let však dekadický nárůst relativní váhy nepřesáhl dvouprocentní hranici. Předpokládá se vzhledem ke značnému rozvoji vysokého školství od poloviny 90. let minulého století, že tempo růstu bude překonáno při následném sčítání lidu v roce 2011. Vysokoškolský stupeň vzdělání vykazuje největší regionální rozdíly a platí to samozřejmě i pro krajský systém. Nad celorepublikovým průměrem jsou pouze dva kraje: hlavní město Praha (18,8 %) a Jihomoravský kraj (10,3 %). Zejména náskok Prahy je obrovský. Osmiprocentní hranici překonává dále jenom Olomoucký kraj. Nejhorší situace je tak v krajích s méně než 7 % občanů s VŠ vzděláním ve věku nad 15 let. A sem patří kraje Ústecký a Karlovarský. Královéhradecký kraj je s váhou vysokoškolsky vzdělaných občanů 7,5 % z krajů Česka na šestém místě hned za krajem Jihočeským. Ale s váhou mezi 7 a 8 % takto vzdělaných obyvatel je natěsnáno osm krajů. Všem krajům se však výrazně vzdálila Praha. A to platí i při hodnocení skupiny občanů se středoškolským úplným vzděláním (získání maturity). U hlavního města Prahy je těchto obyvatel 36 %, což je téměř o 8 % nad celorepublikovým průměrem. Těsně okolo průměrné hodnoty (28,4 %) je tento vzdělanostní typ zastoupen u krajů Královéhradeckého, Jihočeského, Jihomoravského, Pardubického a Plzeňského. Nejhorší situace je opět u krajů Ústeckého a Karlovarského.

5.7.6 SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<p>Národnostně vysoce homogenní část republiky. Nejen, že zde není žádná významnější národnostní menšina, ale samotné zastoupení české národnosti přesahuje 95 %.</p>	<p>Nadprůměrný počet nejmenších obcí s počtem obyvatel menším než 200 a současně i jejich vyšší populační váha. Tyto populačně velmi malé obce nemají dostatečný celkový potenciál nejen k růstu, ale ani ke stabilizaci současného stavu ve všech oblastech rozvoje obce. Na území KHK jich je 124 (více než $\frac{1}{4}$ z počtu obcí kraje) a celkovým počtem obyvatel necelých 16,6 tisíc (3 % z populace kraje). Když se podíváme na nejproblémovější správní obvody ORP z pohledu počtu těchto malých obcí, pak se jedná o SO ORP Jičín, Hořice a Dvůr Králové nad Labem (nad 5 % z populace SO ORP).</p>
	<p>Velmi nízké dlouhodobé hodnoty přirozeného přírůstku obyvatelstva už od roku 1980. V tomto období s výjimkou let 1980 a 1991 až 1993 docházelo k úbytku obyvatelstva přirozenou měnou. Index vitality (iv) ve stejném období nepřekročil hodnotu 1 000 s výjimkou výše sdělených let. Poměr počtu živě narozených na každých tisíc zemřelých se pohyboval od 828 do 1 047. Přirozená měna se dlouhodobě nejlépe vyvíjela ve SO ORP Nové Město nad Metují, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov, Vrchlabí a Broumov. Nejhorší situace je dlouhodobě u SO ORP Dvůr Králové nad Labem, Kostelec nad Orlicí, Jičín, Nový Bydžov, Náchod, Nová Paka a Hořice. Po celou sledovanou dobu byla přirozená měna negativní.</p>
	<p>Záporná hodnota celkového přírůstku obyvatel kraje za posledních 25 let. Ta dosáhla hodnoty okolo 12 tisíc (roční relativní úbytek 1 ‰). V příštích 30 letech do roku 2040 bude hodnota přirozeného přírůstku v podstatě nulová. A předpokládaný celkový růst ve výši max. 40 000 při střední variantě bude plně zabezpečen ziskem z migračního salda. Z důvodu dlouhodobé nestability migračního chování jsou však takové prognózy méně přesné.</p>
	<p>Nížší zastoupení vysokoškolsky vzdělaných občanů. Dosažení vysokoškolského stupně vzdělání zvyšuje uplatnění občanů na trhu práce a snižuje četnost asociálních projevů, zejména pak kriminálních deliktů.</p>

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<p>Výhodná geopolitická poloha. Kraj je součástí dnes již politicky i ekonomicky otevřeného prostoru střední Evropy s významnou délkou společné hranice se sousedním Polskem, které je jednou z nejlidnatějších zemí Evropy. Výhodou je i společné členství v Evropské unii. Přímoou spolupráci se svým zahraničním sousedem může využívat šest správních obvodů ORP Královéhradeckého kraje. Je to šance pro rozvoj příhraniční a přeshraniční spolupráce. Za výhodnější prostorovou lokalizaci můžeme brát i blízkost hlavního města Prahy (115 km).</p>	<p>Nižší počet i populační váha měst s více než 20 tisíci obyvateli ve většině SO ORP. Pouze správní obvody měst Hradec Králové, Trutnov a Náchod mají v této skupině zastoupení. Zbývajících dvanáct SO ORP v Královéhradeckém kraji nemá ani jedinou obec s více než 20 tisíci obyvateli.</p>
<p>Pozvolna rostoucí počet obyvatel kraje v posledních letech od roku 2004 (roční růst o 2 ‰).</p>	<p>Malý počet sídel s více než 10 tisíci obyvateli a zejména nulová populační váha v šesti SO ORP kraje. Velikostní stupeň urbanizace s nulovou hodnotou podle tohoto velikostního principu mají SO ORP Broumov, Dobruška, Hořice, Kostelec nad Orlicí, Nová Paka a Nový Bydžov. Jedná se tak správní obvody ryze venkovského typu. Převahu městské populace mají pouze SO ORP Nové Město nad Metují, Jaroměř, Hradec Králové a Dvůr Králové nad Labem.</p>
	<p>Velmi malé zastoupení dětí v populaci. Za posledních 15 let se podíl dětské složky v Královéhradeckém kraji dramaticky snížil o více než 6 %, což představuje pokles o 35 tisíc. V příštích 15 letech takový propad zastoupení dětí v populaci nenastane. Přesto je velmi pravděpodobné, že k dalšímu poklesu o pár tisíc ještě dojde k roku 2020. To se dlouhodoběji promítne i ve snížení počtu dětí ve školských zařízení nejnižšího typu. Nejblíže k populaci velmi staré se zastoupením dětské složky na úrovni 12,5 % a méně má především SO krajského města Hradec Králové. Až s odstupem jej následují SO ORP Nová Paka, Hořice, Jičín, Nové Město nad Metují, Vrchlabí a Dvůr Králové nad Labem. Největší podíl dětí vykazuje vedle SO ORP Jaroměř také Broumov, Dobruška a Rychnov nad Kněžnou (podíl nad 15 %).</p> <p>Vysoký podíl starých občanů ve věku 65 a více let. V příštích 15 letech bude pokračovat nárůst nejstarších občanů ještě razantněji. Už od roku 2005 zde převažuje skupina těchto starších občanů nad dětmi o téměř jedno procento. Otázka seniorů bude jistě závažným sociálním i politickým tématem když si uvědomíme, že k roku 2050 se přiblíží ke hranici 200 tisíc z dnešních 83 tisíc nejstarších občanů.</p>

5.7.7 Problémy k řešení v rámci územního plánování

Problémy, které vyplývají z dlouhodobé změny vývoje populační velikosti Královéhradeckého kraje, definujeme takto:

- **Stagnace populační velikosti kraje**, posledních 13 let **přetrvávající roční úbytek populace přirozenou měnou** (index vitality pod hodnotou 1 000). Na tomto úbytku se podílejí téměř všechny SO ORP s výjimkou Rychnova nad Kněžnou, Nového Města nad Metují a Jaroměře.
- Z důvodu záporných hodnot přirozené měny **dochází k poklesu zastoupení dětí** na všech prostorových úrovních kraje včetně samotných obcí. Většina přicházejících migrantů je již v aktivním věku a často nevytvářejí početné rodinné svazky.
- Dominantní vliv migrace na celkovou měnu je již dlouhodobě trvající a to od roku 1994. Noví migranti nejsou svázáni s kulturně historickými tradicemi obcí, nemalá část migrantů je navíc jiné národnosti než české nebo moravské. **Klesá váha rodáků v obcích i váha občanů české a moravské národnosti.**
- **Celkový pokles váhy soužití rodinného typu.** Úměrně tomuto trendu bude přibývat domácností jednotlivců.

Tendence ke snižování váhy dětí v populaci Královéhradeckého kraje je zcela dominující a ani zpomalení v letech 2005 až 2010 nemůže nic změnit na faktu dalšího dlouhodobějšího poklesu. Je velmi pravděpodobné, že můžeme prognózovat pokles relativní četnosti dětí v kraji ke konci roku 2050 o přibližně dvě procenta. A při střední variantě předpokládaného růstu počtu obyvatel bude dětí absolutně rovněž o několik tisíc méně než nyní. Tyto skutečnosti vedou k následujícím úvahám o problémových okruzích:

- Slábnutí zájmu o umístování dětí do předškolských a školských zařízení. Především menší obce se budou nadále **potýkat s problémem udržení na svém území provozování mateřské školy nebo základní školy.**
- Ještě rychleji a zásadněji se prohloubí problém stárnutí na základě **citelného nárůstu relativního i absolutního počtu starších občanů.** To platí zejména v těch lokalitách, kde index stáří překročil přes rovnovážnou úroveň 100 %. Tak k tomu došlo již v devíti z celkových 15 SO ORP Královéhradeckého kraje. Výjimkou jsou především SO ORP Jaroměř, Rychnov nad Kněžnou a Broumov. Už i na obecních úrovních **bude přibývat případů žádostí nejstarších občanů o přemístění do sociálních zařízení** pro přestárlé občany.
- **V domácnostech jednotlivců budou zaujímat velkou část občané důchodového věku.** Bude přibývat žádostí k rukám obecních zastupitelů o pomoc v řadě oblastech života včetně finanční pomoci z důvodu úhrady služeb v oblasti bydlení jak v případě soukromého, tak zejména potom veřejného sektoru.

5.7.8 Indikátory

Při hledání vhodných indikátorů v oblasti sociodemografických jevů jsme použili pro závěrečnou syntézu následující ekvivalenty pro rozpoznání kvality těchto jevů v Královéhradeckém kraji podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností.

- Pro zhodnocení kvalitativních rozdílů v oblasti přirozené měny jsme použili srovnání správních obvodů podle ukazatele **indexu vitality** (viz Obrázek č. 5.7.2). Ten měří vzájemnou váhu živě narozených dětí a zemřelých ve stejném časovém období. Index byl počítán ve střednědobém výhledu jako zprůměrovaná hodnota mezi roky 2001 a 2006.
- Pro zhodnocení kvalitativních rozdílů v oblasti migračního chování jsme použili srovnání správních obvodů podle ukazatele **indexu migračního zisku** (viz Obrázek č. 5.7.3). Ten měří rozdíl podílů měř imigrace správního obvodu na míře imigrace za všechny SO kraje a měř emigrace správního obvodu na míře emigrace všech SO ve stejném časovém období. Index byl počítán ve střednědobém výhledu jako zprůměrovaná hodnota mezi roky 2001 a 2006.

- Pro zhodnocení kvalitativních rozdílů v oblasti věkového složení jsme použili srovnání správních obvodů podle ukazatele **indexu stáří** (viz Obrázek č. 5.7.4). Ten měří procentuální váhu nejstarších občanů ve věku 65 a více let k počtu dětí za SO ORP Královéhradeckého kraje. Index byl počítán pro rok 2006.
- Všechny tři procesy byly následně indikátorově zváženy a to v rozpětí od -2 do 2 bodů. Více bodů znamenalo, že je region sociodemograficky lépe vybaven, to znamená větší podíl dětí, vyšší migrační zisk a také vyšší počty živě narozených dětí ve vztahu k zemřelým.

Tabulka č. 5.7.6: Váhy vybraných indikátorů za SO ORP Královéhradeckého kraje

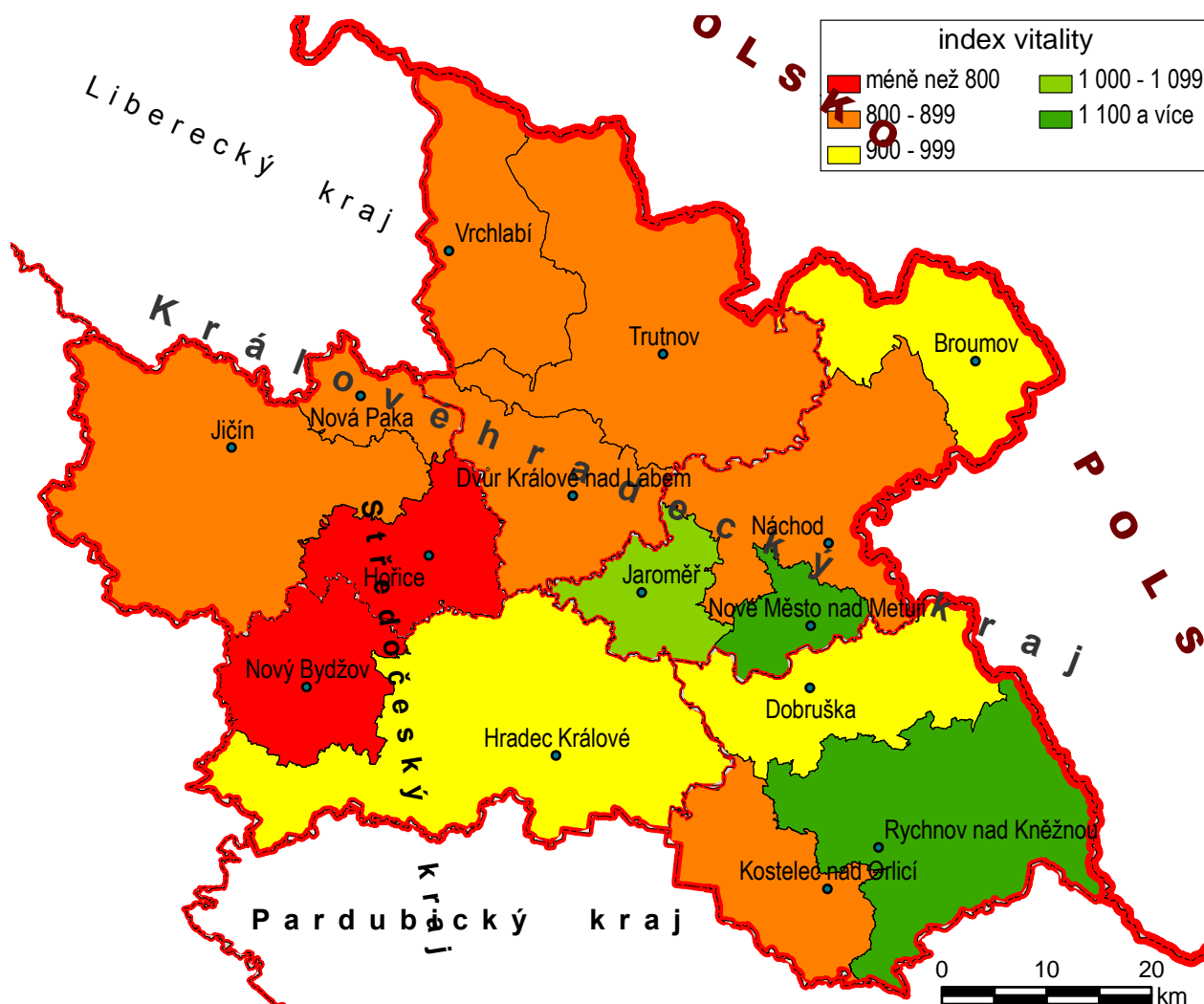
SO ORP (HKK)	podíl na kraji		index vitality	index migračního zisku	index stáří	indikátory			indikáto- rový součet
	rozlohy	obyvatel				vitality	migrace	stáří	
Jaroměř	2,91	3,48	1050	-0,03	87	1	-1	2	2
Rychnov nad Kněžnou	10,07	6,20	1131	-0,07	88	2	-2	2	2
Dobruška	5,86	3,62	952	0,04	99	0	0	1	1
Broumov	5,45	3,15	991	-0,16	83	0	-2	2	0
Kostelec nad Orlicí	4,79	4,51	831	0,15	106	-1	0	1	0
Nové Město nad Metují	2,06	2,62	1141	-0,01	107	-1	2	-1	0
Vrchlabí	6,17	5,16	874	0,02	94	2	-1	-1	0
Dvůr Králové n. Labem	5,42	4,95	822	0,05	101	-1	-1	1	-1
Hořice	4,05	3,35	759	0,16	106	-1	0	0	-1
Jičín	12,45	8,45	827	0,07	107	-2	2	-1	-1
Nový Bydžov	4,50	3,09	736	0,08	103	-1	1	-1	-1
Trutnov	12,51	11,73	890	-0,05	94	-2	1	0	-1
Náchod	7,47	11,18	877	0,01	108	-1	0	-1	-2
Hradec Králové	14,24	26,09	912	-0,04	117	0	-1	-2	-3
Nová Paka	2,04	2,42	895	0,02	110	-1	0	-2	-3
SO ORP HKK	100,00	100,00				-6	-2	0	-8

Pozn.: V závěrečném vyhodnocení pilířů je pro všechny indikátory (jednotnost vyhodnocení) použita stejná stupnice -1, 0, 1. Kladným hodnotám indikátorů z této tabulky 1, 2 je v závěrečném vyhodnocení pilířů přiřazena hodnota 1, záporným hodnotám -1, -2 je přiřazena hodnota -1 a hodnota 0 se nemění.

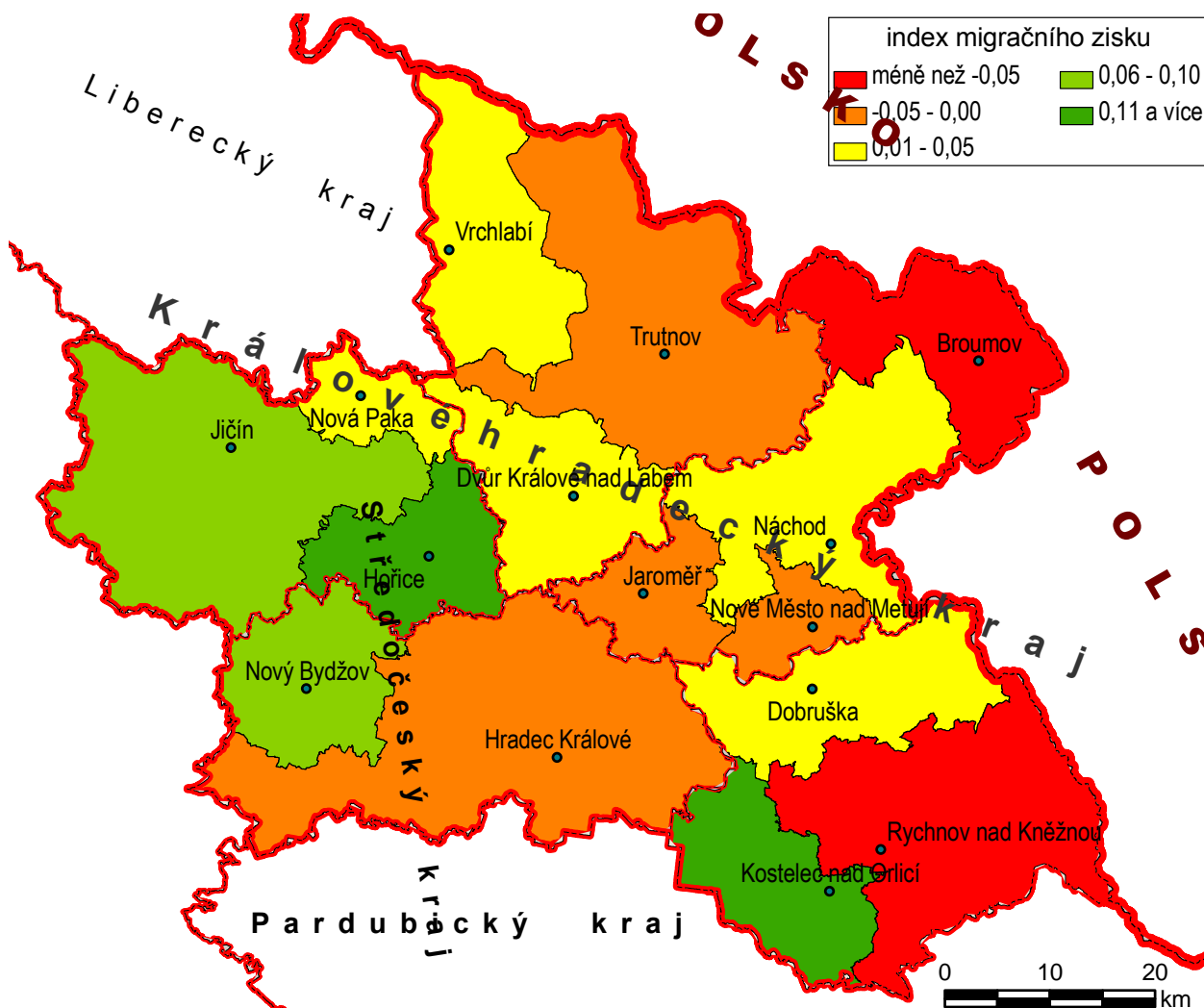
Po roce 2000 můžeme na pozadí analýz základních sociodemografických charakteristik (viz Tabulka č. 5.7.6) odlišit v území Královéhradeckého kraje následující rozdíly mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností:

- Za posledních šest let se nejlépe populačně vyvíjejí SO ORP Jaroměř a Rychnov nad Kněžnou. Ve sledovaných indikátorech vitality, migrace a stáří se záporné hodnocení objevilo pouze u migrace. Jde o 13 % plochy a 10 % obyvatelstva kraje.
- Druhá skupina SO ORP Dobruška, Broumov, Vrchlabí, Kostelec nad Orlicí, Nové Město nad Metují, Trutnov, Dvůr Králové nad Labem, Hořice, Jičín, Náchod a Nový Bydžov se vyznačuje v podstatě nulovou váhou procesů přirozené měny a migrace a dosud ne extrémně starou populací.
- Z 15 SO ORP je situace z pohledu demosociálních znaků nejhorší ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Nová Paka, Hradec Králové a Náchod. Celková váha těchto území je 23,8 % na ploše a 39,7 % na celkové populaci kraje.
- Součty indikátorů ukazují na velmi malé rozdíly mezi nejlepšími a nejhoršími správními obvody Královéhradeckého kraje. Hodnoty v našem indikátorovém shrnutí se mohou pohybovat od -6 do +6. Dosažené maximum u SO ORP Jaroměř a Rychnov nad Kněžnou bylo 2 a minimum u správních obvodů Hradce Králové a Nové Paky bylo -3.
- Za povšimnutí stojí skutečnost, že mezi oblastí s nejméně příznivým sociodemografickým vývojem patří správní obvod krajského města Hradec Králové.

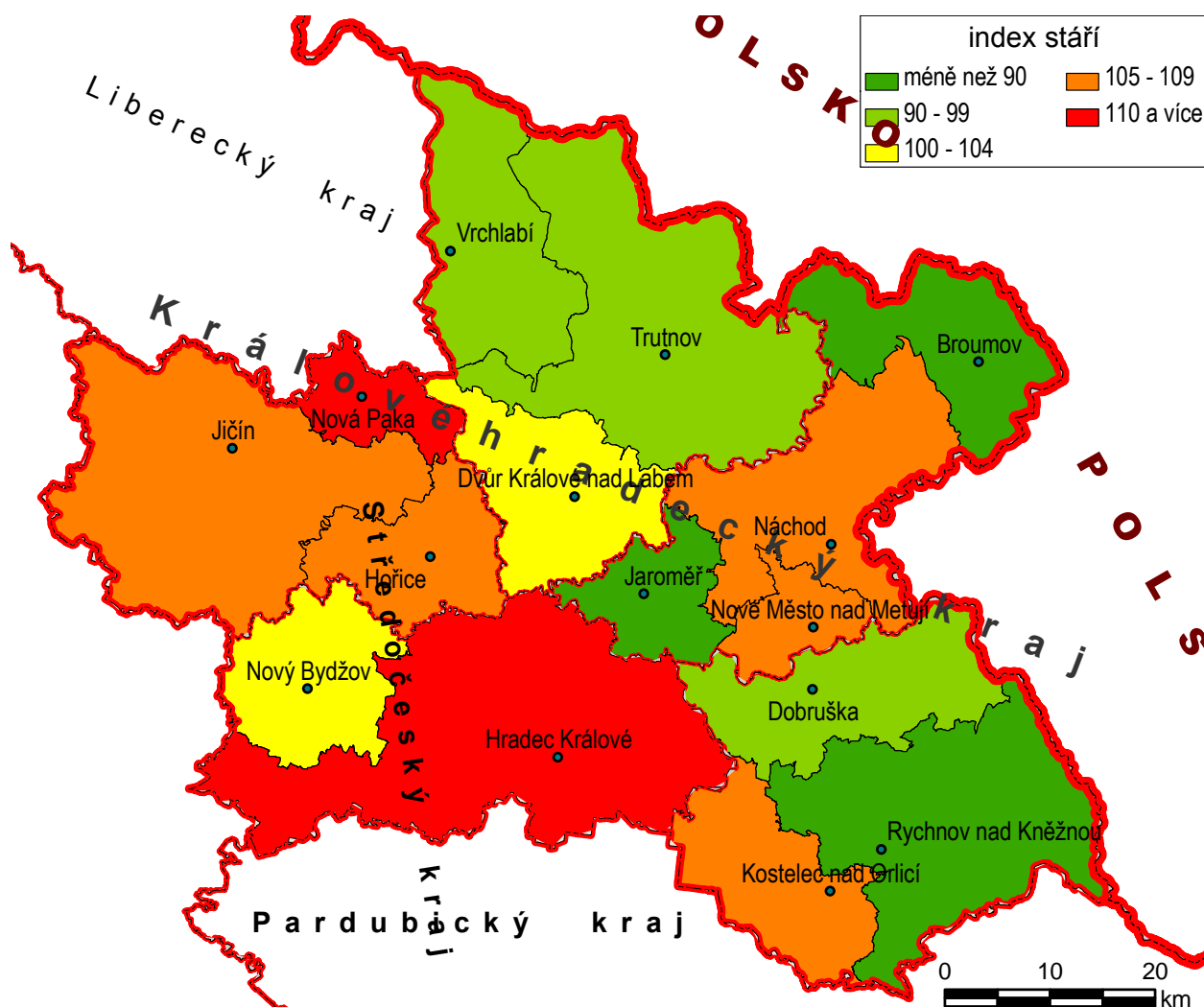
Obrázek č. 5.7.2: Kartogram indexu vitality správních obvodů ORP KHK
(průměr let 2001 až 2006)

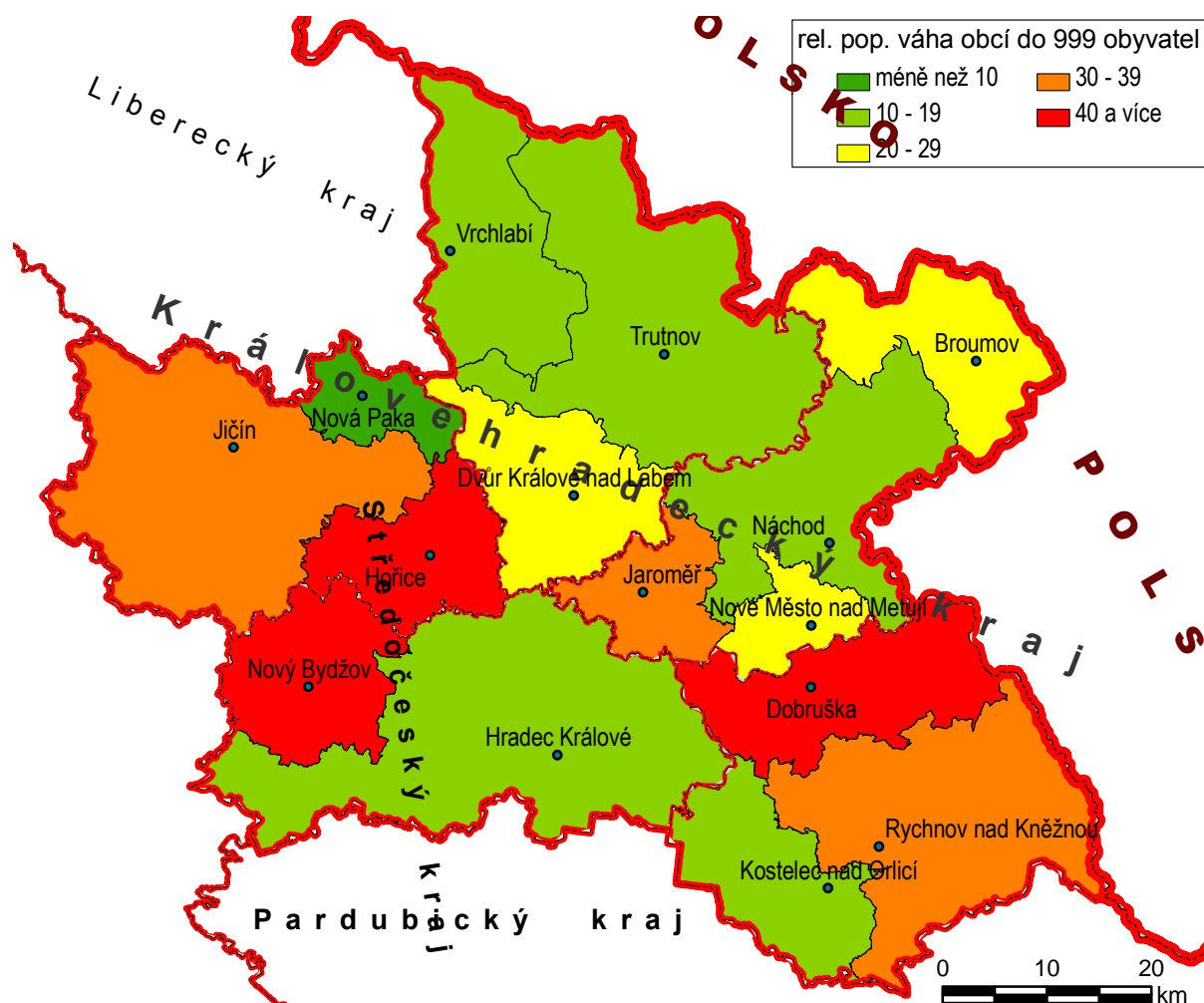
Obrázek č. 5.7.3: Kartogram indexu migračního zisku správních obvodů ORP KHK
(průměr let 2001 až 2006)

Obrázek č. 5.7.4: Kartogram indexu stáří správních obvodů ORP KHK (rok 2006)

Obrázek č. 5.7.5: Kartogram váhy nejmenších obcí podle správních obvodů ORP KHK (rok 2006)

5.8 BYDLENÍ

5.8.1 Základní charakteristika bytového fondu a vývoj bydlení

V Královéhradeckém kraji převládá venkovské osídlení s nadprůměrným zastoupením nejmenších obcí s méně než 1 tis. obyvatel a s převahou rodinných domů ve struktuře bytového fondu.

Základní údaje o bytovém fondu lze získat ze Sčítání lidu, domů a bytů. V Královéhradeckém kraji bylo v roce 2001 128 770 domů, z nichž bylo 101 662 trvale obydlených (tj. 79 %). Podíl rodinných domů na trvale obydlených domech byl v roce 2001 přes 87 %. Vysokým podílem obydlených rodinných domů na domovním fondu jsou charakteristické zejména správní obvody Nový Bydžov (93,9 %), Hořice (92,2 %) a Nová Paka (91,7 %), naopak nízký podíl obydlených rodinných domů má v rámci Královéhradeckého kraje správní obvod Trutnov (78,4 %), Broumov (80,6 %) a Vrchlabí (81,1 %).

Úbytek trvale obydlených domů a bytů a současný nárůst neobydlených bytů je vnímán jako riziko udržitelného vývoje. Celkem v 8 ORP kraje byl nárůst celkového počtu bytů v období 1991-2001 větší než v ČR. Nejvíce bytů (více než 10 %) přibýlo v ORP Nová Paka a Rychnov nad Kněžnou. Z měst přibýlo trvale obydlených bytů o více než 10 % v Dobrušce, Peci pod Sněžkou, Rokytnici v Orlických horách a ve Špindlerově Mlýně.

Počet trvale obydlených bytů v kraji i ve všech ORP v období 1991-2001 mírně rostl, přírůstek trvale obydlených bytů v kraji činil 6083 bytů, tj. přibližně 600 ročně a největší nárůst trvale obydlených bytů byl zaznamenán v ORP Broumov a Rychnov nad Kněžnou.

Podíl neobydlených bytů a domů se v posledních letech v kraji stále zvyšuje. U neobydlených domů se jedná především o starší rodinné domy a chalupy ve venkovských oblastech, sloužící k rekreačním účelům. V 11 ORP je podíl domů využívaných k rekreaci vyšší než 50 %. V období 1991-2001 v kraji velmi výrazně vzrostl počet neobydlených bytů, o 10 247 bytů. Neobydlené byty v roce 2001 představovaly zhruba 37 tis. bytů, tj. 15,4 % z celkového počtu bytů. Podíl neobydlených bytů je v kraji vyšší než v České republice. Nejvíce neobydlených bytů v relativním vyčíslení se vyskytuje v okrese Jičín – v ORP Hořice, Jičín a Nová Paka. V ORP Jičín tvoří podíl neobydlených bytů 25,4 % především díky vysokému počtu bytů určených k rekreaci (61 % všech neobydlených bytů, tj. nejvíce v kraji). Nízký podíl neobydlených bytů byl k datu Sčítání lidu, domů a bytů 2001 zaznamenán v ORP Hradec Králové a Trutnov (10,5 %, resp. 10,7 %).

Počet neobydlených bytů se ve sledovaném období výrazně zvýšil ve všech ORP, největší nárůst byl zaznamenán v ORP Hradec Králové, Náchod, Nová Paka a Vrchlabí. Nejvyšší podíl neobydlených bytů (více než 20 %) byl v roce 2001 v ORP Hořice, Jičín, Nová Paka a Nový Bydžov. V rámci kraje měly nejnížší podíl neobydlených bytů správní obvody Vrchlabí, Hradec Králové a Trutnov, kde se podíly pohybovaly od 10,5 % do 13,4 %.

Z celkového počtu 37,2 tis. neobydlených bytů v Královéhradeckém kraji sloužilo 43,5 % k rekreaci a 17,8 % k přechodnému bydlení. Podíl bytů nezpůsobilých k bydlení (13,5 %) je relativně vyšší než v mnoha dalších krajích a podíl přesahuje i průměr za ČR.

Nejvyšší podíl bytů v rodinných domech byl v roce 2001 ve správních obvodech Nový Bydžov (78,0 %) a Hořice (70,2 %).

Tabulka č. 5.8.1: Hlavní charakteristiky bytového fondu KHK podle okresů (SLDB 2001)

	Celkem	v tom okresy									
		Hradec Králové	%	Jičín	%	Náchod	%	Rychnov n.Kněž.	%	Trutnov	%
Trvale obydlené byty	204 529	60 031	29,4	28 549	14,0	41 915	20,5	28 694	14,0	45 340	22,2
v tom:											
v rodinných domech	104 740	26 722	44,5	18 588	65,1	22 323	53,3	17 032	59,4	20 075	44,3
v bytových domech	96 852	32 812	54,7	9 497	33,3	18 999	45,3	11 203	39,0	24 341	53,7
v ostatních domech	2 937	497	0,8	464	1,6	593	1,4	459	1,6	924	2,0
Neobydlené byty	37 170	7 932	21,3	9 094	24,5	7 928	21,3	5 765	15,5	6 451	17,4
z toho z důvodu:											
byt obydlen přechodně	6 616	1 833	23,1	995	10,9	1 345	17,0	1 007	17,5	1 436	22,3
slouží k rekreaci	16 184	2 314	29,2	5 330	58,6	3 531	44,5	2 545	44,1	2 464	38,2
přestavba bytu	2 298	554	7,0	440	4,8	530	6,7	310	5,4	464	7,2
nezpůsobilý k bydlení	4 020	1 038	13,1	811	8,9	933	11,8	666	11,6	572	8,9

Zdroj: ČSÚ

5.8.2 Bytová výstavba

V letech 1997-2001 byla nejvyšší průměrná intenzita bytové výstavby (dokončené byty/1000 obyv.) v ORP Rychnov nad Kněžnou (3,0) a Vrchlabí (4,0) a ve druhém období 2002-2006 byla intenzita (vyšší než 3,0) ve čtyřech ORP: Dobruška, Jičín, Kostelec nad Orlicí a Vrchlabí. Za celé sledované období 1997-2006 byla nejvyšší průměrná intenzita bytové výstavby v ORP Vrchlabí (3,5) a Dobruška (3,2) a nejnižší (menší než 2,0) v ORP Broumov, Dvůr Králové nad Labem a Nový Bydžov.

Vůbec nejvyšší podíl dokončených bytů na 1000 obyvatel v letech 2004-2006 byl ve významných centrech zimní rekreace - ve městech Špindlerův Mlýn (149,9) a Deštné v Orlických horách (86,1).

Průměrné stáří trvale obydlených domů bylo v roce 2001 v Královéhradeckém kraji 48,3 let. Trvale se zvyšuje kvalitativní úroveň obydlených bytů a snížil se podíl nájemních bytů ve vlastnictví obce nebo státu ve prospěch bytů ve vlastnictví soukromé fyzické osoby.

Nejstarší domovní fond byl zaznamenán ve správních obvodech Broumov (60,1), Dvůr Králové nad Labem (52,9) a Jaroměř (52,2). Nejmladší domovní fond byl k datu sčítání ve správních obvodech Nové Město nad Metují (43,0), Rychnov nad Kněžnou (44,5) a Hradec Králové (45,7).

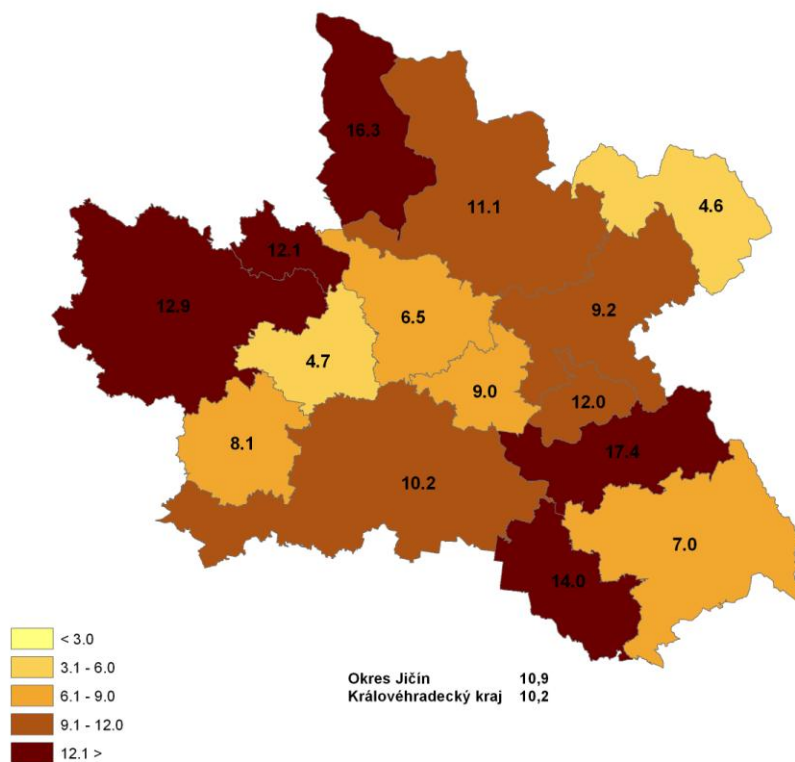
5.8.3 SWOT analýza

Analýza vyhodnocuje závěry, které vycházejí ze tří Karet procesů - **Vývoj bydlení, Bytová výstavba a Vývoj struktury a životní úrovně domácností**, z vlastních průzkumů a částečně z dokumentů a koncepcí uvedených v použité literatuře.

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Příznivý vývoj počtu trvale obydlených bytů - počet trvale obydlených bytů v kraji i ve všech ORP mírně roste.	V ORP Hradec Králové a Náchod vzrostl počet neobydl. bytů o téměř 50 %, v ORP Nová Paka a Vrchlabí o téměř 75 %.
Rozdrobená sídelní struktura dává prostor pro výstavbu převážně rodinných domů.	Intenzita bytové výstavby se v posledních pěti letech snižuje ve všech ORP kraje - nejnižší intenzita (menší než 2,0) byla v ORP Broumov, Dvůr Králové nad Labem a Nový Bydžov.
Kraj se řadí na třetí místo v republice v počtu domácností s připojením k internetu.	Ekonomická nedostupnost možností bydlení zejména na Královéhradecku, vysoké ceny nemovitostí.
	75 % ORP kraje má zastaralý bytový fond.
	Ve všech ORP roste podíl jednočlenných bytových domácností – nejvyšší nárůst mezi lety 1991-2001 byl v ORP Kostelec n. Orlicí, Nové Město n. M. a Rychnov n. Kněžnou.
	V ORP Broumov, Jičín, Náchod, Trutnov a Vrchlabí byl v roce 2001 podíl jednočlenných bytových domácností vyšší než v kraji a ČR.
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Podpora bytové výstavby v atraktivních lokalitách, regenerace stávající bytové výstavby.	Zrychlování růstu počtu neobydlených bytů.
Zajištění dostupného bydlení pro mladé rodiny.	Nízká podpora výstavby rodinných domů zejména na venkově a rozvoj nájemního bydlení ve městech.
Zlepšení obytné atraktivity obcí.	Pomalá obnova staré bytové zástavby a snižující se počet dokončených nových bytů.
	Fyzická degradace bytového fondu.

Obrázek č. 5.8.1: Intenzita bytové výstavby

Intenzita bytové výstavby v ORP Královéhradeckého kraje
(2002-2005, nové byty/1000 obyv.)

5.8.4 Indikátory

Jako indikátor vývoje bydlení jsou uvažovány ukazatele **vývoje počtu trvale obydlených, resp. neobydlených bytů mezi lety 1991 a 2001**. Zvolené indikátory jsou částečně také ukazateli rezidenční atraktivity území a ekonomické úrovně území.

Jako limit udržitelnosti vývoje bydlení byly zvoleny nulové hladiny přírůstku a úbytku u obou ukazatelů. Úbytek trvale obydlených bytů a současný nárůst neobydlených bytů je vnímán jako riziko udržitelného vývoje.

Počet trvale obydlených bytů v kraji i ve všech ORP mírně roste a největší nárůst trvale obydlených bytů byl zaznamenán v ORP Broumov a Rychnov nad Kněžnou.

Počet neobydlených bytů se ve sledovaném období výrazně zvýšil ve všech ORP, největší nárůst byl zaznamenán v ORP Hradec Králové, Náchod, Nová Paka a Vrchlabí. Nejvyšší podíl neobydlených bytů (více než 20 %) byl v roce 2001 v ORP Hořice, Jičín, Nová Paka a Nový Bydžov.

Jako vedlejší parametr byl zvolen počet neobydlených bytů využívaných k rekreaci. Jeho hodnota nepředstavuje vyčerpávající soubor rekreačních objektů v území a problémem je neúplnost evidence – údaj nezahrnuje značnou část druhého bydlení – rekreační chaty, chalupy a jiné objekty, nepřesná je i evidence bytů u rodinných domů apod. a údaj je dostupný pouze z posledního SLDB 2001. Neobydlené byty sloužící k rekreaci tvořily více než polovinu neobydlených bytů v těchto ORP: Broumov, Hořice, Jičín, Nová Paka a Nový Bydžov.

Dostupnost údajů je dána jejich sledováním ČSÚ (zčásti v rámci SLDB); jako problematické se jeví sledování objektů individuální rekreace (mnoho neobydlených bytů je využíváno k rekreaci a bylo by dobré tyto údaje doplnit). To lze pouze v jednotlivých obcích, při sledování údajů za ORP a kraj toto není možné).

Tabulka č. 5.8.2: Vyhodnocení indikátoru:

Vývoj bydlení

ORP	Hodnocení
Broumov	1
Dobruška	0
Dvůr Králové nad Labem	0
Hořice	1
Hradec Králové	-1
Jaroměř	0
Jičín	1
Kostelec nad Orlicí	0
Náchod	0
Nová Paka	1
Nové Město nad Metují	0
Nový Bydžov	1
Rychnov nad Kněžnou	1
Trutnov	0
Vrchlabí	0

Jako indikátor bytové výstavby jsou uvažovány ukazatele **intenzity bytové výstavby v letech 1997-2001 a 2002-2006**. Zvolené indikátory do značné míry také odrážejí atraktivitu regionu.

Dostupnost údajů je dána jejich sledováním ČSÚ (zčásti v rámci SLDB).

Jako limit udržitelnosti bytové výstavby byl zvolen nulový pokles hodnoty u obou ukazatelů. V prvním sledovaném období 1997-2001 měla *intenzita bytové výstavby mírně sestupnou tendenci pouze ve 4 ORP – Broumov, Hořice, Nové Město nad Metují a Nový Bydžov, ve druhém období 2002-2006 však intenzita bytové výstavby klesla ve všech ORP s výjimkou Hořic a Vrchlabí.*

Průměrná intenzita bytové výstavby (dokončené byty/1000 obyv.) byla v prvním sledovaném období nejvyšší v ORP Rychnov nad Kněžnou (3,0) a Vrchlabí (4,0), ve druhém období byla intenzita vyšší než 3,0 ve čtyřech ORP: Dobruška, Jičín, Kostelec nad Orlicí a Vrchlabí. Za celé sledované období 1997-2006 byla nejvyšší průměrná intenzita bytové výstavby v ORP Vrchlabí (3,5) a Dobruška (3,2) a nejnižší (menší než 2,0) v ORP Broumov, Dvůr Králové nad Labem a Nový Bydžov.

Průměrné stáří domů v roce 2001 bylo pouze ve 4 ORP kraje nižší než v ČR – v ORP Hradec Králové, Nová Paka, Nové Město n. Metují a Rychnov n. Kněžnou. Nejstarší domovní fond (více než 50 let) mají tyto ORP: Broumov (60,1 let), Dvůr Králové nad Labem (52,9 let), Jaroměř (52,2 let) a Trutnov (51,8 let). Průměrné stáří domů v ČR v roce 2001 bylo 46,9 let.

Tabulka č. 5.8.3: Vyhodnocení indikátoru:
Bytová výstavba

Hodnocené území	Hodnocení
Broumov	-1
Dobruška	1
Dvůr Králové nad Labem	-1
Hořice	-1
Hradec Králové	0
Jaroměř	-1
Jičín	0
Kostelec nad Orlicí	0
Náchod	0
Nová Paka	-1
Nové Město nad Metují	0
Nový Bydžov	-1
Rychnov nad Kněžnou	0
Trutnov	-1
Vrchlabí	1

Jako indikátor struktury domácností byl zvolen ukazatel **vývoje podílu jednočlenných bytových domácností z celkového počtu domácností mezi lety 1991 a 2001**.

- ukazatel podílu jednočlenných domácností předpokládá zejména jednočlenné domácnosti starších osob, tj. relativní sociální riziko
- zejména u velkých aglomerací však může jít ve velké míře o mladé jednočlenné domácnosti

Limit udržitelnosti vývoje počtu jednočlenných domácností není legislativně stanoven. *Hodnoty v okresech Královéhradeckého kraje rostou a kopírují celkový vývoj v kraji. Nárůst ve sledovaném období 1970-2001 byl o 2,5 % nižší v kraji než v ČR.*

Největší nárůst počtu jednočlenných bytových domácností byl v letech 1970-2001 v okrese Trutnov – o 11,8 % - podíl jednočlenných bytových domácností v roce 2001 zde byl vyšší než v kraji i ČR – 30,2 %.

Nejmenší nárůst byl v tomto období zaznamenán v okrese Jičín (o 5,1 %).

Při posledním SLDB v roce 2001 byl nejnižší podíl jednočlenných bytových domácností v ORP Dobruška, Hořice, Nová Paka a Nový Bydžov.

Jako indikátor životní úrovně domácností byl zvolen **přístup domácností k internetu** (jednou z priorit ve Vládní strategii udržitelného rozvoje je také rozvoj informační společnosti). Ukazatel penetrace

internetem je údaj s doposud značně problematickou vypovídací hodnotou, nicméně může být pokládán za potenciálně významný z hlediska indikace životní úrovně a stylu domácností. Tento údaj lze zjišťovat pouze za kraje. V Královéhradeckém kraji vzrostl v letech 2001-2007 podíl domácností s připojením k internetu o 25 %. V současné době se kraj řadí na 7. místo v ČR (31,2 %).

Jako vedlejší parametr byl zvolen počet cenзовých domácností (mezi posledními SLDB 1991 a 2001 se zvýšil ve všech okresech i v Královéhradeckém kraji), *průměrný počet členů cenзовé domácnosti* (mezi posledními SLDB 1991 a 2001 se nepatrně snížil ve všech okresech i v Královéhradeckém kraji) a *struktura domácností podle typu domácnosti* (klesá podíl úplných rodin a roste podíl domácností jednotlivců, situace v Královéhradeckém kraji je však v porovnání s ČR příznivější).

Domácnosti se rozdělují do tří základních typů: cenзовé, hospodařící a bytové domácnosti. Každý typ domácnosti může tvořit skupina osob nebo i jedinec, často může být domácnost bytová, hospodařící a cen_zová totožná.

- počet *bytových domácností* se rovná počtu trvale obydlených bytů a tvoří ji osoby žijící společně v jednom bytě
- *hospodařící domácnosti* tvoří osoby společně bydlící a společně hospodařící, tj. trvale hradí společné výdaje domácnosti
- *cen_zová domácnost* je základní jednotka, která se dále nečlení a tvoří ji osoby v příbuzenském nebo jiném vztahu, bydlící v jednom bytě, společně hospodařící

Tabulka č. 5.8.4: Vyhodnocení indikátoru:
Vývoj struktury a životní úroveň domácností

Hodnocené území	Hodnocení
Broumov	-1
Dobruška	1
Dvůr Králové nad Labem	0
Hořice	1
Hradec Králové	0
Jaroměř	0
Jičín	-1
Kostelec nad Orlicí	0
Náchod	0
Nová Paka	1
Nové Město nad Metují	0
Nový Bydžov	1
Rychnov nad Kněžnou	0
Trutnov	-1
Vrchlabí	0

5.9 REKREACE A CESTOVNÍ RUCH

5.9.1 Úvod

Podmínky pro rozvoj cestovního ruchu v kraji jsou díky různorodosti krajiny velmi dobré, je zde velké množství kulturních památek, zajímavá lidová architektura, lázně, přírodní atraktivity, hory aj. Výborné podmínky ještě umocňuje dobrá dostupnost z velkých sídel včetně hl. města Prahy a přímé územní vazby na Polsko a v širším kontextu i na Německo.

V červnu roku 2007 schválilo zastupitelstvo Královéhradeckého kraje novou rajonizaci cestovního ruchu Královéhradeckého kraje a vznikla tzv. turisticky významná území. Těchto území je v celém kraji celkem pět:

1. Krkonoše a Podkrkonoší
2. Český Ráj
3. Hradecko
4. Kladské Pomezí
5. Orlické hory a Podorlicko

Obrázek č. 5.9.1: Turisticky významná území Královéhradeckého kraje

Turisticky významná území Královéhradeckého kraje

Turisticky významné území Krkonoše a Podkrkonoší

TVÚ Krkonoše a Podkrkonoší se nachází na severu Královéhradeckého kraje, na severu sousedí s Polskem a na západě s Libereckým krajem. Západní část území se rozkládá také na území Libereckého kraje. Královéhradeckou část tvoří 34 obcí spadající pod oblast Krkonoš a 68 obcí spadající pod oblast Podkrkonoší. Největším městem na tomto území a zároveň druhé největší město v kraji je Trutnov (31 109 obyv.).

Turisticky významné území Český ráj

TVÚ Český ráj je lokalizováno v nejvýchodnějším cípu Královéhradeckého kraje. Na severu sousedí s Libereckým krajem a při jeho západní a jižní hranici sousedí s krajem Středočeským. Do tohoto TVÚ spadá 61 obcí Královéhradeckého kraje. Největší z nich je město Jičín (16 308 obyv.).

Turisticky významné území Hradecko

TVÚ Hradecko ležící na jihu Královéhradeckého kraje sousedí s krajem Pardubickým (jih) a Středočeským (západ). Do tohoto turisticky významného území spadá 118 obcí KHK a největší z nich je krájské město Hradec Králové (94 255 obyv.).

Turisticky významné území Kladské pomezí

TVÚ Kladské pomezí se nachází na severovýchodě Královéhradeckého kraje. Severní a východní hranice území tvoří zároveň státní hranici s Polskem. Do tohoto turisticky významného území spadá 94 obcí KHK s největším městem Náchod (20 961 obyv.).

Turisticky významné území Orlické hory a Podorlicko

TVÚ Orlické hory a Podorlicko patří spolu s Kladským pomezím mezi největší turisticky významná území v KHK (okolo 1 000 km²). Nachází se na jihovýchodě kraje. Na jihu jeho území vytváří krajskou hranici s Pardubickým krajem a na východě státní hranici s Polskem. Do tohoto území patří 83 obcí, z nichž největší je město Rychnov nad Kněžnou (11 682 obyv.).

5.9.2 Rekreační oblasti s celoročním a sezónním využitím

Rekreační oblasti jsou části území, které vymezují oblast vhodnou pro letní, zimní nebo celoroční pobytovou rekreaci, spojenou především s poznávací turistikou a s pobytem v přírodě.

Vzhledem k tomu, že rekreační oblasti nejsou nikde jednoznačně definovány, bylo využito dokumentu „*Letní rekreační potenciál ČR*“ (ČVUT Praha, fakulta architektury, ústav urbanismu, který se zabýval stanovením rekreačních oblastí pro využití letní pobytové rekreace. Některé z těchto oblastí mají samozřejmě velký význam i pro zimní rekreaci.

Do území kraje zasahuje těchto rekreačních oblastí 12, každá má svá specifika a jiný potenciál pro rozvoj rekreace (viz tabulka). Oblasti by měly mít v ZÚR (nebo specifickém koncepčním podkladu pro ZÚR) stanovenou koncepci pro rozvoj a využití jejich potenciálu, a to převážně podporou specifické infrastruktury.

Rekreační oblasti kraje představují území vhodná pro rozvoj cestovního ruchu a je třeba je náležitě chránit. Mezi plošně největší rekreační oblasti patří Krkonoše a Krkonošské Podhůří – Dvůr Králové nad Labem, největší hustotu objektů individuální rekreace (OIR) vykazují oblasti Polabí – Královéhradecko (14,51) – spíše krátkodobá rekreace a Krkonošské Podhůří – Semily (11,24). Mezi oblasti vykazující nejvyšší počet noclehů – oblasti spíše dlouhodobé rekreace – patří Broumovsko, Krkonoše a Krkonošské Podhůří - Dvůr Králové nad Labem.

Kromě rekreačních oblastí je třeba chránit i území každodenní rekreace kolem měst, které zasahují mimo jejich správní území. Vymezení a ochrana takových území je úkolem ZÚR a územních plánů obcí.

Tabulka č. 5.9.1: Vymezení rekreačních oblastí pro turisticko poznávací cestovní ruch v KHK

Název rekreační oblasti	Rozloha oblasti v km ²	Konflikt s ochranou přírody	Počet OIR	Celkem hustota OIR / km ²	Počet noclehů za rok							
					velmi slabý	slabý	slabší	střední	vyšší	vysoký	velmi vysoký	výjimečný
					0 – 0,25 mil.	0,25 – 0,50 mil.	0,50 – 0,75 mil.	0,75 – 1 mil.	1 - 1,25 mil.	1,25 – 2 mil.	2 - 3,5 mil.	3,5 mil. a více
Orlické Hory	731,55	ANO	4877	6,67	-	50,63	49,36	-	-	-	-	-
Rychnov nad Kněžnou	111,21	-	340	3,06	-	100,00	-	-	-	-	-	-
Nové Město nad Metují	339,04	ANO	1365	4,03	-	48,96	51,04	-	-	-	-	-
Jaroměřsko	63,23	-	181	2,86	-	32,63	67,37	-	-	-	-	-
Broumovsko	459,17	ANO	1968	4,29	-	-	89,00	-	-	-	11,00	-
Krkonoše	920,33	ANO	5487	5,96	-	-	-	-	2,32	37,26	60,42	-
Krkonošské Podhůří - Dvůr Králové nad Labem	746,81	ANO	5546	7,43	-	10,10	15,09	-	-	2,10	72,72	-
Krkonošské Podhůří – Semily	404,45	ANO	4546	11,24	-	13,13	-	-	24,92	61,95	-	-
Jičínská Pahorkatina - Český Ráj	602,57	ANO	4200	6,97	50,37	33,65	2,24	-	-	13,74	-	-
Povodí Orlice	430,48	ANO	1848	4,29	-	73,79	26,21	-	-	-	-	-
Polabí – Královéhradecko	185,83	ANO	2696	14,51	-	100,00	-	-	-	-	-	-
Nechanicko	156,76	-	296	1,89	-	100,00	-	-	-	-	-	-

Zdroj: Letní rekreační potenciál ČR (ČVUT Praha, fakulta architektury, ústav urbanismu)

Významné oblasti rekreace vázané na vodní plochy

Tabulka č. 5.9.2: Významné koupací oblasti v Královéhradeckém kraji

ORP	Obec	Název	Vodní tok
Jičín	Libuň	Oborský rybník – u veřejného tábořiště	přítok Javornice
Jičín	Libuň	Oborský rybník – u RZ Eden	přítok Javornice
Náchod	Česká Skalice	VN Rozkoš – u autokempinku	Rovenský potok
Kostelec nad Orlicí	Borohrádek	Tichá Orlice	Tichá Orlice

Zdroj: data z Krajského úřadu KHK

Tabulka č. 5.9.3: Významná přírodní koupaliště v Královéhradeckém kraji

ORP	Obec	Přírodní koupaliště-název	Vodní tok
Broumov	Teplice nad Metují	koupaliště v Teplicích nad Metují	Metuje
Hořice	Hořice	Dachovy u Hořic	přítok Bystřice
Hradec Králové	Hradec Králové	Stříbrný rybník	přítok Stříbrného potoka
Hradec Králové	Chlumec nad Cidlinou	koupaliště Chlumec nad Cidlinou	
Jičín	Lužany	Nádrž Marešák	Studénka
Jičín	Ohařice	Ostružno – středisko Sklář	
Jičín	Sobotka	koupaliště Pod Humprechtem	Sobotka
Jičín	Libáň	koupaliště v Libáni	Libáňský potok
Kostelec nad Orlicí	Týniště nad Orlicí	koupaliště V Olšinách	
Nová Paka	Pecka	koupaliště u Pecky	Javorka
Rychnov nad Kněžnou	Rychnov nad Kněžnou	Včelné-Bělídlo	přítok Javornického potoka

Zdroj: data z Krajského úřadu KHK

5.9.3 Lázeňská místa a areály

Lázeňství je v současné době rozvinuto pouze ve třech střediscích Královéhradeckého kraje – Janské Lázně (patří mezi jedny z největších lázeňských středisek v ČR), Velichovky a Lázně Bělohrad. Všechna lázeňská střediska dohromady vytváří cca 4,5 tis. lůžek. Všechna se specializují na léčbu pohybového ústrojí a některé i na léčbu nervových (Janské Lázně) a kardiovaskulárních (Lázně Bělohrad) poruch.

V minulosti měla statut lázeňského střediska také:

- Obec Železnice - v roce 1953 vznikla v areálu rašelinných lázní léčebna dětské obrny. Léčebné metody jejích zakladatelů prof. Vojty a prof. Lesného proslavily toto zařízení po celé Evropě. Léčebna však byla na podzim loňského roku uzavřena. Obec má zájem o znovuootevření a zprovoznění lázní.
- Lázně Běloves - podle historických zpráv byla zdejší kyselka známá již roku 1392. Vlastní lázně byly založeny v roce 1818. Léčily se zde choroby srdce a cév, krevního tlaku, stavy po zánětech žil dolních končetin a bolestivé poruchy pohybového aparátu. Základem léčby bylo podávání přírodních uhličitých koupelí. V průběhu devadesátých let se nepovedla jejich transformace a nyní jsou mimo provoz a chátrají. Město Náchod má v současné době vlastní rozvojovou studii lázní a hledá strategického partnera na jejich obnovení.

5.9.4 Základní infrastruktura cestovního ruchu

Objekty individuální rekreace

Z údajů ze SLDB 1991 lze zjistit i počty chat v územní podrobnosti za základní sídelní jednotky, ve SLDB 2001 jsou uváděny pouze počty chalup.

V kraji se nachází cca 100 tis. objektů individuální rekreace, které jsou koncentrovány v horských oblastech Krkonoš, Orlických hor, na Broumovsku a v nejbližším zázemí Hradce Králové (*Program rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje – říjen 2007*).

Kapacita a kategorie hromadných ubytovacích zařízení

(Částečně převzato z *Programu rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje – říjen 2007*)

Hromadná ubytovací zařízení kraje jsou ze dvou třetin soustředěna ve dvou správních obvodech na území Krkonoš, a to SO ORP Trutnov (40 %) a Vrchlabí (27 %). Královéhradecký kraj se řadí mezi významné turistické oblasti České republiky a je po Jihočeském kraji na druhém místě v počtu hromadných ubytovacích zařízení. Kapacitou pokojů a lůžek je na třetím místě, první je Hlavní město Praha.

Vzhledem k nedostatku podrobnějších dat o cestovním ruchu menších území byly správní obvody ORP hodnoceny podle počtu a kapacit hromadných ubytovacích zařízení, které připravil ČSÚ v časové řadě let 2000 až 2005 za jednotlivé obce. Podle počtu hromadných ubytovacích zařízení k 31. 12. 2005 jsou to zejména správní obvody Trutnov, Vrchlabí a Rychnov nad Kněžnou, kde se nachází nejvíce těchto ubytovacích kapacit. Jsou to správní obvody s pohořími Krkonoše a Orlické hory. Dále navazují správní obvody v jejich podhůří, a to Dobruška, Jičín a Náchod. Méně atraktivní lokality z hlediska hromadného cestovního ruchu jsou ve správních obvodech Nový Bydžov a Jaroměř.

Pro letní turistický ruch se v kraji nabízí více než 5 tisíc míst pro stany a karavany, nejvíce jich v roce 2005 mohli využít návštěvníci správního obvodu Vrchlabí, Náchod a Jičín.

Průměrná cena za ubytování (rok 2005) v hromadném ubytovacím zařízení Královéhradeckého kraje v částce 263 Kč/noc se pohybovala od 196 Kč/noc v SO ORP Hořice po 573 Kč/noc v SO ORP Kostelec nad Orlicí. Pro srovnání v České republice tato částka představovala v průměru 356 Kč/noc. Největší intenzitu lůžek na 1 000 obyvatel má správní obvod Vrchlabí, Trutnov a Dobruška.

Tabulka č. 5.9.4: Kapacity hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu podle okresů (k 31. 12. 2006)

Kraj, okresy	Hromadná ubytovací zařízení	Pokoje	Lůžka	Místa pro stany a karavany	Průměrná cena za ubytování (Kč/noc)
Královéhradecký kraj	985	16 259	47 919	5 442	270
Hradec Králové	30	1 144	2 663	495	408
Jičín	72	1 603	4 786	1 188	235
Náchod	90	1 779	5 325	1 247	253
Rychnov nad Kněžnou	112	1 579	4 977	198	265
Trutnov	681	10 154	30 168	2 314	270

Tabulka č. 5.9.5: Hromadná ubytovací zařízení podle SO ORP k 31. 12. 2005

	Hromadná ubytovací zařízení	Pokoje	Lůžka	Místa pro karavany a stany	Průměrná cena za ubytování (Kč)	Hromadná ubytovací zařízení		Lůžka	
						rozdíl 2005-2000	index 2005/2000	rozdíl 2005-2000	index 2005/2000
KHK	986	15869	47123	5365	263	7	100,7	-670	98,5
v tom správní obvody:									
Broumov	21	409	1505	150	227	0	100,0	237	118,7
Dobruška	52	816	2613	128	240	1	102,0	261	111,1
Dvůr Králové nad Labem	13	286	852	115	320	4	144,4	359	157,7
Hořice	13	274	874	225	196	2	118,2	-23	97,4
Hradec Králové	28	1112	2522	473	414	1	103,7	-341	88,1
Jaroměř	6	i.d.	i.d.	-	416	-1	85,7	-145	76,6
Jičín	51	1242	3602	900	230	-4	92,7	-144	96,2
Kostelec nad Orlicí	8	137	413	68	573	1	114,3	72	121,1
Náchod	51	808	2412	1137	237	-6	89,5	-582	80,6
Nová Paka	10	141	399	-	275	0	100,0	-49	89,1
Nové Město nad Metují	13	254	760	-	217	2	118,2	71	110,3
Nový Bydžov	1	i.d.	i.d.	-	i.d.	0	100,0	14	153,8
Rychnov n. K.	54	661	2098	-	240	3	105,9	35	101,7
Trutnov	394	5031	14622	571	238	5	101,3	-317	97,9
Vrchlabí	271	4698	14451	1598	297	-1	99,6	-118	99,0

Zdroj: ČSÚ

Přibližně dvě pětiny hromadných ubytovacích zařízení připadají na správní obvod Trutnov, který se dále podílí více než polovinou na ostatních zařízeních kraje, 46,3 % na penzionech a 24,0 % na hotelích kraje. Nejčtenějším druhem zařízení jsou ve struktuře ubytovacích zařízení správního obvodu Trutnov penziony (43,4 %), ostatní zařízení tvoří téměř dvě pětiny a hotely se podílejí desetinou. Správní obvody Trutnov a Vrchlabí mají 26,5 % turistických ubytoven. Největší podíl chatových osad v kraji (celkem tři desetiny) a kempů (24,4 %) je ve správním obvodu Jičín.

Kategorie hromadného ubytovacího zařízení v kraji:

37,3 % - penziony - největší podíl

30,7 % - ostatní zařízení

17,3 % - hotel

mezi ostatní hromadná ubytovací zařízení patří např. léčebné lázně, rekreační zařízení podniků, školící střediska podniků, ubytování apartmánového typu a jiná ubytovací zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch (např. domovy mládeže, vysokoškolské koleje, podnikové ubytovny apod.).

Tabulka č. 5.9.6: Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu
(podle marketingových turistických oblastí k 31. 12. 2005)

Turisticky významná území	Hromadná ubytovací zařízení	v tom						
		hotely a podobná zařízení celkem	v tom		ostatní hromadná ubytovací zařízení celkem	v tom		
			hotely ****	ostatní hotely a penziony		kempy	chatové osady a turistické ubytovny	ostatní zařízení jinde nespécifikovaná
Krkonoše	739	422	5	416	317	12	49	256
Český ráj	138	66	4	62	72	23	23	26
Hradecko	29	19	2	17	10	3	1	6
Podzvěčinsko	42	21	-	21	21	6	6	9
Kladské pomezí	102	49	1	48	53	7	19	27
Orlické hory a Podorlicko	215	102	2	100	113	8	46	59

Zdroj: Program rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje – říjen 2007

5.9.5 Doprovodná infrastruktura cestovního ruchu

Doprovodná infrastruktura cestovního ruchu - rekreační infrastruktura, představuje vybavenost sídla a území pro volnočasové aktivity návštěvníků a jeho obyvatel. Člení se na sportovní, kulturní, zábavní, vzdělávací či jinou rekreační infrastrukturu a patří sem např.:

cyklotrasy

- sjezdové a běžecké tratě pro zimní rekreaci
- turistické a naučné stezky pro pěší
- kryté i otevřené zimní stadiony
- kryté bazény a aquaparky
- turistická informační centra

Cyklistické a turistické trasy

V Královéhradeckém kraji je navržena páteřní síť cyklodopravy, která po svém dokončení zajistí vzájemné propojení rekreačních oblastí na území České republiky i okolních států.

Územím kraje probíhají dvě **cyklotrasy evropského významu**:

- cyklotrasa "Berlín-Vídeň", či "Žitavská", protíná kraj od severozápadu (od Jičína a Českého ráje) k jihovýchodu (k Běléčce)
- cyklotrasa „Labská“ protíná kraj od jihu (od Vysoké nad Labem) k severu (do Vrchlabí, resp. Špindlerova Mlýna).

Osy jsou propojeny s hlavními sídelními centry, rekreačními oblastmi a se sousedními kraji ČR **nadregionálními cyklotrasami**:

- nejdelší cyklotrasa sleduje hranice státu a kraje od Zemské brány v Orlických horách po Vrchlabí, kde přechází do Libereckého kraje
- napojení na Středočeský kraj zajišťují dvě připravované cyklotrasy:
 - Jičín - Staré Hrady - Libáň - Rožďalovice (Středočeský kraj)
 - Nechanice - Nový Bydžov - Městec Králové (Středočeský kraj)
- z Hradce Králové vychází nadregionální trasa spojující město s Orlickými horami (její trasa je vyznačena zatím jen do Opočna)

- v Třeběchovicích pod Orebem navazuje trasa sledující tok Spojené a od Týniště nad Orlicí Divoké Orlice do Potštejna, kde na ni navazuje cyklotrasa základní sítě Pardubického kraje, směřující do Ústí nad Orlicí
- v Častolovicích odbočuje připravovaná cyklotrasa sledující tok Kněžny do Rychnova nad Kněžnou a dále pokračující do Deštného v Orlických horách
- severovýchodní částí kraje prochází již vyznačená cyklotrasa, která spojuje Náchodsko s Broumovskem a atraktivní rekreační oblastí sousedního Polska (Hejšovina, Bor)
- napojení polského Dolního Slezska s Trutnovskem zajistí připravovaná cyklotrasa, procházející od Královce Žacléřem a končící v Poříčí u Trutnova
- město Náchod je spojeno s Labskou cyklotrasou již vyznačenou trasou sledující tok Metuje.

Regionální cyklotrasy propojují síť evropských a nadregionálních tras navzájem. Nejdůležitější z nich procházejí Podzvičínkem a Hořickem v okrese Jičín. Jih území (až od Labe v Předměřicích) k severu, k Nové Pace, protínají regionální cyklotrasy, které z Nové Paky směřují jednak do severní části Českého ráje (na Kozákov - Liberecký kraj), jednak zpět do labského údolí (do Hostinného) a dále k úpatí Krkonoš (do Mladých Buků). Propojení od západu (od Konecchlumí) k východu (k Žirči) pokračuje dále přes Babiččino údolí a Branku až do údolí Metuje k předměstí Náchoda. Regionální cyklotrasy zajišťují napojení Hradce Králové s Chlumcem nad Cidlinou a napojení Novobydžovska s Chlumeckem a Kopidlnskem. Nadregionální trasy Podorličí a Orlických hor doplňují regionální trasy, jejichž vedení pokrývá propojení hlavních rekreačních center Orlických hor.

Navržená páteřní síť cyklodopravy po svém dokončení zajistí napojení rekreačních oblastí a to jak na ostatní území státu, tak i na území sousedních středoevropských států. Současně navzájem propojí pásy osídlení s jádrovými sídly.

Páteřní systém cyklodopravy celého Královéhradeckého kraje tvoří 1 014 km cyklotras, z nichž je silničními značkami vyznačeno 273 km (27 % z celkové sítě).

Shrnutí opatření vycházející z Koncepce rozvoje cyklodopravy Královéhradeckého kraje:

- koncepce je jedním z podkladů pro tvorbu územně plánovací dokumentace měst a obcí a velkých územních celků Královéhradeckého kraje
- pro zajištění návaznosti na celostátní systém cyklotras i pro zajištění vzájemné provázanosti páteřního systému cyklotras kraje s místními cyklotrasami je nutné zachovat a stále zajišťovat úzkou spolupráci s celostátním garantem cykloznačení, tj. s Klubem českých turistů.
- při veškerých stavebních řízeních a plánovaných opravách silnic, po kterých jsou vedeny cyklotrasy základního krajského systému dbát na bezpečný cyklistický provoz (budování cyklostezek, případně úprava a rozšíření krajnice silnic, po kterých jsou vedeny cyklotrasy)
- pro zvýšení propagace kraje by měly být cyklotrasy vedoucí z Turnova do Jičína (trasa č. 14), dále do Hradce Králové (zatím bez evidenčního čísla KČT) a dále až na jihovýchodní Moravu (Břeclav, trasa č. 182) přeřazeny do I. kategorie - evropská cyklotrasa

Postupnou realizací návrhů cyklotras a cyklostezek dojde nejen ke zvýšení atraktivity kraje pro jeho návštěvníky, ale především ke zlepšení životního prostředí jeho stálých obyvatel a zvýšení jejich bezpečnosti.

Další doprovodná infrastruktura

V Královéhradeckém kraji se nachází:

- 5 normovaných golfových hřišť (Hrádek u Nechanic, Mladé Buky, Myštěves, Nová Amerika – Zaloňov, Prosečné). Hřiště Nová Amerika, které je situováno u města Jaroměř a má 27 jamek, patří k největším golfovým areálům v České republice (120 ha)
- 14 krytých zimních stadionů
- 7 vnitřních a 7 venkovních bazénů
- ve všech větších městech se nachází informační centra

5.9.6 SWOT analýza

Analýza vyhodnocuje závěry, které vycházejí z Karet procesů **Příjezdy zahraničních návštěvníků a Rekreace**, z dat dodaných Krajským úřadem KHK a z dokumentů a koncepcí uvedených v použité literatuře.

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Rozmanitost atraktivit CR (přírodní, kulturní, historické, technické, ...).	Špatná kvalita dopravní infrastruktury a nedostatečná silniční dostupnost do jednotlivých částí kraje (zejména sever, severovýchod a východ kraje).
Mnoho nadregionálních atraktivit CR (Krkonoše, Geopark Český ráj, pískovcové skály, ZOO Dvůr Králové n. L., voj. pevnost Josefov, Kuks, Janské Lázně, ...).	Absence dálničních a rychlostních komunikací v kraji (kromě D11 Praha – Sedlice).
Krajinářsky a environmentálně hodnotná krajina (1 NP a 3 CHKO) s dobrými podmínkami pro rozvoj letních i zimních sportů.	Nízká obsazenost ubytovacích zařízení.
Vodní plochy vhodné pro rekreaci - koupací oblasti Oborský rybník (v ORP Jičín), VN Rozkoš (ORP Náchod) a Tichá Orlice v ORP Kostelec nad Orlicí.	Nedostatečná vybavenost středisek cestovního ruchu doprovodnou a ostatní sportovní a rekreační infrastrukturou.
Vysoká návštěvnost kraje v letní i zimní sezóně.	Absence větších vodních ploch, hlavně na jihu okresu Jičín.
Dobrá dopravní dostupnost území a dostatečná nabídka služeb cestovního ruchu.	
Vysoká nabídka ubytovacích (54 000 lůžek, 2. místo mezi kraji ČR) a stravovacích kapacit.	
Především severní část okresu Jičín patří mezi významné oblasti cestovního ruchu v republice a je nadprůměrně vybavena zařízeními cestovního ruchu.	
Růst počtu zařízení cestovního ruchu, především v oblasti Českého ráje.	
Počet příjezdů hostů v kraji - 7,9 % ze 100 % ČR v roce 2005, na 4. místě po Praze, JM a JČ kraji.	
Průměrný počet přenocování 1 osoby v ubytovacích zařízeních v roce 2004 v kraji – 4 noci - převyšuje průměr ČR - 3,3 – a řadí se na třetí místo, za kraj Karlovarský a Olomoucký.	
Velmi dobrá síť turistických značených tras v rekreačně nejatraktivnějších oblastech.	
Územím kraje probíhají dvě významné nadregionální cyklotrasy, zajišťující začlenění území do systému cyklotras České republiky.	
Výborné podmínky pro rozvoj cykloturistiky, v kraji je mnoho silnic III. a II. tříd s relativně malým automobilovým provozem.	
V porovnání s ostatními okresy kraje má okres Jičín a především ORP Jičín vysoký podíl rekreačních domů a bytů.	
Bohatství kulturních památek.	

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Využití potenciálu méně zatížených, turisticky zajímavých území pro účely cestovního ruchu. (Kladské pomezí, Podzvičinsko, Hradecko).	Při nadměrném rozvoji cestovního ruchu střety s ochranou životního prostředí.
Zatraktivnění Hořicka, prostor pro vznik nové kulturně-historicko-sportovní zóny (Hořický Chlum - turistické stezky, galerie plastik v přírodě, přírodní koupaliště Dachovy, ...).	Zvyšující se podíl nevyužívaných ploch (tzv. brownfields) a značný rozsah investic na zelené louce zejména v turisticky atraktivních lokalitách.
Podpora rozvoje cestovního ruchu především v oblastech s horší dostupností a minimálním vybavením pro cestovní ruch (některá místa v okrese Jičín.	Nedostatečné investice do turistické infrastruktury, odliv návštěvníků z důvodu nedostatečně kvalitních základních (stravovacích a ubytovacích) a doplňkových služeb.
Rozvoj individuální rekreace ve vybraných turistických oblastech (zejména podhorské oblasti Krkonoš a Orlických hor, Broumovský výběžek, Český ráj, ...).	Nevyhovující technický stav silniční a železniční infrastruktury = špatná dopravní dostupnost některých míst (např. Kladské pomezí, Orlické hory a Podorlicko).
Obnovení provozu v Lázních Běloves a v rašelinových lázních v Železnici.	Neudržování značených tras a stezek.
Využití potenciálu krajiny pro rozvoj nových forem cestovního ruchu a pro zaměstnanost v terciéru.	Nadměrná výstavba především tzv. apartmánových bytů v horských a podhorských střediscích cestovního ruchu.
Lepší využití velkého rekreačního potenciálu kraje.	Sezónní přetížení atraktivních středisek cestovního ruchu.

5.9.7 Úkoly (problémy) k řešení rekreace v územních plánech obcí a v ZÚR kraje

- Vždy je potřeba stanovit charakter přípustného rozvoje rekreace a cestovního ruchu a stanovit limity a regulativy tohoto rozvoje s ohledem na únosnost daného území.
- Problematiku cestovního ruchu je nutné řešit v krajinných rekreačních celcích v širší návaznosti na okolní území.
- Je potřeba řešit možnosti případného propojení významných míst cestovního ruchu – turistickými, cyklistickými a lyžařskými stezkami.
- Je důležité respektovat požadavky ochrany přírody a krajiny, zastoupené zejména
 - Krkonošským národním parkem,
 - CHKO Broumovsko, Český ráj a Orlické hory,
 - vyhlášenými a k vyhlášení navrženými zvláště chráněnými územími,
 - lokalitami splňujícími kritéria pro zařazení do sítě NATURA 2000,
 - národními přírodními rezervacemi/památkami, přírodními parky,
 - územím Geoparku Český ráj UNESCO.
- Je důležité respektovat lázeňská sídla a lázeňství, obnovovat a zlepšovat lázeňsko – rekreační vybavenost.

Při zpracování Programu rozvoje Královéhradeckého kraje pro období 2007-2013 v říjnu 2007 bylo provedeno dotazníkové šetření mezi zástupci kraje, univerzity, hospodářské komory a zástupci všech organizací cestovního ruchu a obcí s rozšířenou působností a byly zjišťovány problémy, které brání plnému rozvoji cestovního ruchu v kraji.

Celkově nejvýznamnějším problémem cestovního ruchu na Královéhradecku je dopravní síť - špatný technický stav komunikací (který označily více než tři čtvrtiny dotazovaných), značení, kvalita a údržba cest pro pěší a cyklisty. Další významný problém představuje kvalita a struktura ubytovacích a stravovacích zařízení.

5.10 HOSPODÁŘSKÉ PODMÍNKY

5.10.1 Ekonomický rozvoj

Ekonomická problematika Královéhradeckého kraje je zpracována pomocí ukazatelů HDP, míry investic, produktivity práce, čistého disponibilního důchodu domácností a ukazatelů charakterizující výzkum a vývoj. Ukazatele umožňují hodnotit vývoj podle ORP.

Vývoj HDP v období 2001-2006 v Královéhradeckém kraji měl každoročně stoupající tendenci. Tento vývoj odpovídal vývoji v České republice, tempo růstu v kraji však bylo pomalejší a ve všech letech se kraj pohyboval v dynamice růstu ve druhé polovině v pořadí krajů České republiky.

V propočtu HDP na jednoho obyvatele byl trend vývoje obdobný. Kraj byl v roce 2006 v hodnotě HDP na jednoho obyvatele na šestém místě mezi kraji České republiky, tempo růstu v posledních letech však bylo pomalejší.

S hodnoty HDP a počtu pracovníků vypočítané tempo růstu produktivity práce dává zajímavé výsledky. Ve sledovaných pěti letech bylo tempo růstu na průměrné nebo mírně nadprůměrné úrovni ve srovnání s ostatními kraji, v roce 2004 však vykázali druhou nejvyšší hodnotu v rámci České republiky.

Podíl kraje na celkovém vytvořeném HDP v České republice činil v roce 2006 4,6. Vyšší podíl má šest krajů. Varovné je, a je to problém téměř všech krajů, že podíl HDP na kraji ve sledovaném období poklesl. Vyšší tempo růstu ve sledovaném časovém období mělo pouze Hlavní město Praha a kraj Moravskoslezský.

Srovnání úrovně HDP na obyvatele ve vztahu k zemím EU – 25 ukazuje, že Královéhradecký kraj svoji pozici každoročně zlepšuje, (v roce 2006 odpovídal 68,9% průměru EU). Mezi kraji České republiky zaujímá v tomto ukazateli zhruba střední pozici.

Ekonomická úroveň státu a regionů se často vyjadřuje v podílech druhé a třetí sféry (sektoru) na počtu zaměstnaných nebo na hrubé přidané hodnotě. V podílu na hrubé přidané hodnotě je podíl terciární sféry mírně nad 50 %, podíl sekundární zhruba 44 %. Zajímavé je, že podle tohoto ukazatele v posledních letech podíl terciárního sektoru klesá a roste podíl sekundární sféry. Pokles je patrný zejména v odvětvích s největším podílem v rámci terciární sféry, konkrétně obchod, opravy spotřebního zboží, doprava, skladování, pošty a telekomunikace a komerční služby. V propočtu na počtu zaměstnaných by došlo zřejmě k jiným výsledkům, trend ve vyspělých státech směřuje ke stálému zvyšování podílu třetí sféry.

Odvětvová struktura kraje je charakterizována podílem odvětví na celkové přidané hodnotě. Největší podíl má v kraji zpracovatelský průmysl, který zahrnuje celou třetinu hrubé přidané hodnoty. Druhým největším odvětvím je obchod a opravy spotřebních předmětů.

Zajímavým ukazatelem charakterizujícím zjednodušeně řečeno podíl investic je tvorba hrubého fixního kapitálu. V roce 2006 činila jeho hodnota v kraji více než 28 mld Kč, největší ve sledovaném období byla jeho hodnota v roce 2002, více než 34 mld Kč. Nedobré je, že podíl kraje na celkové hodnotě hrubého fixního kapitálu České republiky neustále klesal a v roce 2006 činil pouze 3,6 %. Výstižnějším ukazatelem je z tohoto pohledu míra investic, měřená jako podíl hrubého fixního kapitálu k hrubému domácímu produktu. I tento ukazatel má v Královéhradeckém kraji sestupný trend. Míra investic činila v roce 2006 19,1 % a tento ukazatel měl mezi všemi kraji ČR třetí nejnižší hodnotu.

Naopak příznivých hodnot nabývá čistý disponibilní důchod domácnosti. V roce 2006 činil v Královéhradeckém kraji 146 tis. Kč a ve srovnání s ostatními kraji byl pátým nejvyšším v České republice; přitom ve sledovaném období má permanentně vzestupný trend.

V rozvoji každého státu, v rozvoji každého územního celku hraje v moderní době stále významnější úlohu věda, výzkum a z nich vyplývající inovace. V Královéhradeckém kraji je zaměstnáno v odvětví vědy a

výzkumu 3,6 % všech vědeckých a výzkumných pracovníků z České republiky. Z hlediska vývojových trendů je pozitivní skutečnost, že v letech 2001-2005 byl nárůst pracovníků ve vědě a výzkumu v kraji čtvrtý největší v České republice. Největší podíl pracovníků ve vědě a výzkumu je v podnikatelském sektoru, tato situace je ovšem ve všech krajích České republiky. Rovněž ve školství je velká část vědeckých a výzkumných pracovníků, i když kraj je v tomto ukazateli až na devátém místě v rámci ČR. Zarážející je, že pouze 1 % pracovníků vědy a výzkumu je ve vládním sektoru. Intenzita výzkumu a vývoje se počítá jako podíl výdajů na vědu a výzkum z regionálního HDP. Tento ukazatel činí v Královéhradeckém kraji 0,64 a staví kraj v intenzitě výzkumu a vývoje na 10. místo mezi kraji České republiky.

Z ukazatelů výstupů z odvětví vědy a výzkumu je hodnocen kraj v ukazateli počet patentů na počet obyvatel na 5. místě mezi kraji ČR, v počtu prodaných licencí na 9. místě. V typologii krajů podle síly inovačního potenciálu je Královéhradecký kraj klasifikován jako průměrný; jako mimořádně silný je logicky klasifikován kraj Hlavní město Praha, jako nadprůměrné jsou klasifikovány kraje Jihomoravský, Středočeský a Pardubický.

Tabulka č. 5.10.1: Regionální rozdíly základních ukazatelů vědy a výzkumu

ČR, kraje	Zaměstnanci ve vědě a výzkumu (přepočtené osoby)				Celk. výdaje na VaV (mil. Kč)				Výdaje na VaV jako % z HDP v regionu ¹⁾		Příhlá- šky vyná- lezů	Udě- lené patenty	Podíl (%) z celkového počtu domácností vybavených ³⁾					
	celkem		z toho v podnikatel- ském sektoru		v sektoru podnika- telském ¹⁾		v sektoru vládním a VOŠ+VŠ ¹⁾		2005	tre- nd ²⁾			součet 2003-5	součet 2003-5	osobním počítačem		připojení k internetu	
															2003	2007	2003	2007
		2001	2006	2001	2006	2006	2005 =100	2006	2005 =100	2005					2003	2007	2003	2007
ČR celkem	26 107	47 729	12 040	24 101	33 023	121	16 673	113	1,54		1 570	867	23,8	39,6	14,8	32,0		
ČR bez Prahy	15 302	27 840	9 228	16 741	23 634	120	7 039	107	1,26	↑	1 172	631	21,7	37,6	12,6	29,9		
Praha	10 805	19 889	2 812	7 360	9 389	126	9 635	117	2,45	↑	398	236	37,5	53,4	29,3	46,2		
Středočeský	2 857	4 924	2 359	3 780	7 450	100	1 073	96	2,57	↓	128	104	23,8	37,2	15,5	32,0		
Jihočeský	1 009	1 815	379	796	906	104	790	108	0,96	↑	54	24	19,0	40,6	11,8	31,7		
Plzeňský	883	1 799	340	689	915	113	418	134	0,82	↑	59	29	22,7	34,1	11,6	25,9		
Karlovarský	104	94	49	86	67	93	4	86	0,10	↔	15	9	21,9	36,9	15,9	27,4		
Ústecký	533	793	286	562	495	93	93	163	0,28	↔	53	32	17,3	33,6	9,6	26,7		
Liberecký	655	1 857	488	1 021	1 301	137	180	113	1,29	↑	91	67	24,0	39,0	13,1	32,1		
Královéhradecký	678	1 198	522	860	622	112	361	59	0,66	↔	95	57	20,2	40,5	13,8	31,2		
Pardubický	1 154	2 145	992	1 851	1 705	118	227	123	1,48	↑	102	38	25,4	40,1	15,6	26,7		
Vysočina	316	605	309	583	504	73	13	85	0,38	↔	50	12	27,8	42,0	15,6	31,4		
Jihomoravský	3 757	6 200	1 198	2 648	2 366	103	2 686	114	1,56	↑	214	93	29,8	40,1	18,6	35,1		
Olomoucký	924	2 049	553	1 127	853	88	467	116	0,89	↑	89	43	14,5	26,3	8,9	21,8		
Zlínský	786	1 775	642	1 294	1 538	104	108	110	1,10	↑	76	45	23,5	39,7	14,8	29,8		
Moravskoslezský	1 646	2 585	1 111	1 443	4 911	292	619	125	1,64	↑	146	78	22,8	38,8	12,3	30,6		

¹⁾ podle sídla zpravodajské jednotky

²⁾ Výdaje jsou uvedeny v cenách běžného roku.

³⁾ Vyjádřeno proti průměru z předchozích 5 let (2001-2005), relativní růst / stagnace / pokles.

Zdroj: ČSÚ, Analýza regionálních rozdílů 2006

5.10.2 Zaměstnanost a nezaměstnanost

Mezi základní ukazatele ekonomické aktivity patří míra ekonomické aktivity, míra zaměstnanosti a míra nezaměstnanosti. První dva zmíněné ukazatele na úrovni ORP jsou k dispozici pouze z dat ze SLDB 2001. Neexistují informace o počtu zaměstnaných na úrovni obcí. Nicméně trendy v těchto ukazatelích jsou relativně stabilní. ORP s vyšší mírou ekonomické aktivity jsou Jičín, Hradec Králové. Naopak nejnižší míru ekonomické aktivity vykazuje Trutnov a Nový Bydžov. Lepším ukazatelem situace na trhu práce je míra zaměstnanosti, která je vztažena k počtu obyvatel v produktivním věku (dle doporučení ILO). V tomto ukazateli se jako problematická jeví oblast Broumovska, Nového Bydžova a Trutnova, kde je zaměstnáno pod 67 % populace v produktivním věku. Ukazuje to na nedostatečné využití pracovní síly v těchto oblastech. Naopak pozitivní situace je ve Vrchlabí, Jičíně a Novém městě nad Metují. Pro srovnání v Královéhradeckém kraji je 68,7 % populace v produktivním věku zaměstnáno.

Královéhradecký kraj patří dlouhodobě ke krajům s podprůměrnou mírou nezaměstnanosti. Nicméně v kraji jsou výraznější rozdíly. Především vyšší míra nezaměstnanosti byla v r. 2007 v ORP Broumov, Dvůr Králové, Nový Bydžov. Od roku 2005 dochází ve většině ORP k poklesu míry nezaměstnanosti. Je nutno dále podotknout, že nezaměstnanost v okresech Broumov, Nový Bydžov ale i Hořice má výrazně sezónní charakter. Je to způsobeno vyšším podílem zaměstnanosti v zemědělském sektoru. To však neplatí v ORP Broumov. Zde má sezónnost jiný charakter. ORP Broumov měl po celé sledované období 2005-2007 nejvyšší míru nezaměstnanosti. Rovněž počet uchazečů na 1 volné místo byl zde nejvyšší, v roce 2005 to bylo 23 uchazečů, v roce 2006 již jen 20. Nicméně situace v ORP Broumov se v roce 2007 výrazně zlepšila a ORP Broumov se přiblížil k ostatním oblastem v Královéhradeckém kraji. Průměrný počet uchazečů na 1 volné místo byl v roce 2007 7. Situace na trhu práce je příznivá. Problém je pouze ve vyšším podílu nezaměstnaných nad 12 měsíců, který se ve většině ORP stabilně udržuje v hranicích 30-40 %. Tento podíl má rostoucí tendenci především v ORP Vrchlabí.

Tabulka č. 5.10.2: Průměrná míra nezaměstnanosti v ORP

NÁZEV	ROK		
	2005	2006	2007
Broumov	11,0	10,7	8,0
Dobruška	6,2	5,2	3,4
Dvůr Králové nad Labem	10,1	10,2	7,9
Hořice	9,0	8,4	7,1
Hradec Králové	6,6	5,7	4,4
Jaroměř	8,9	7,6	5,7
Jičín	8,0	7,1	6,0
Kostelec nad Orlicí	6,6	5,8	3,6
Náchod	6,8	6,1	4,2
Nová Paka	7,9	7,6	6,4
Nové Město nad Metují	5,8	5,2	3,7
Nový Bydžov	10,1	10,0	8,4
Rychnov nad Kněžnou	7,2	5,7	3,5
Trutnov	9,5	9,6	8,2
Vrchlabí	7,1	6,8	5,7
Total	8,0	7,4	5,7

Pozn.: Průměr vypočítán z kvartálních údajů.

Zdroj: MPSV, Statistika GIS 0 2005 až 2007

Míra podnikatelské aktivity

Míra podnikatelské aktivity patří mezi ukazatele, které mapují aktivitu občanů v oblasti podnikání. Ukazatel je sestaven z počtu podnikatelů (fyzických osob), které jsou v databázi RES na ČSÚ, je relativizován počtem obyvatel v dané oblasti a měrnou jednotkou jsou promile. Míra podnikatelské aktivity v kraji byla v roce 2007 nejvyšší v Hradci Králové, pak následují ORP Trutnov, Náchod. Naopak velmi nízká míra podnikatelské aktivity byla v ORP Nová Paka, Broumov, Nový Bydžov, Nové město nad Metují. Ukazuje to, že v oblastech, které jsou postiženy vysokou mírou nezaměstnanosti, je rovněž nízká míra podnikatelské aktivity.

5.10.3 Daňová výtěžnost obcí v Královéhradeckém kraji v roce 2006

V roce 2006 se z hlediska daňové výtěžnosti obcí na jednoho obyvatele se Královéhradecký kraj umístil na 9. místě mezi 14 kraji⁵ ČR. Průměrná daňová výtěžnost na jednoho obyvatele dosahovala 69 % průměrné úrovně v ČR, při vyloučení Prahy je to pak 90 %. Na úrovni daňových výnosů obcí v kraji se podílí relativně větší podíl menších obcí, což je odrazem toho, že kraj představuje podíl cca 5,3 % na obyvatelstvu ČR, přičemž počet obcí v kraji tvoří cca 7,2 % počtu obcí v ČR. Vzhledem ke způsobu rozdělování daní podle počtu obyvatel obcí se tak v daňové výtěžnosti projevuje relativně větší počet menších obcí kraji.

Tabulka č. 5.10.3: Daňová výtěžnost obcí v krajích v roce 2006

Kraj	Obyv.	DP FO	DP PO*	DPH	DN	DV	DV/ob.	Pořadí kraje
		mil. Kč	mil. Kč	mil. Kč	mil. Kč	mil. Kč	tis.Kč/o.	
Hlavní město Praha	1181610	10 612	9 379	15 140	415	35 546	30,08	1
Jihočeský kraj	627513	1 465	1 134	1 834	340	4 773	7,61	10
Jihomoravský kraj	1131549	3 521	2 983	4 773	594	11 872	10,49	2
Karlovarský kraj	303654	723	573	930	137	2 362	7,78	8
Královéhradecký k.	548368	1 282	1 003	1 614	296	4 195	7,65	9
Liberecký kraj	429031	1 047	823	1 325	175	3 371	7,86	7
Moravskoslezský k.	1250769	3 649	3 241	5 215	453	12 559	10,04	4
Olomoucký kraj	639230	1 537	1 244	2 020	340	5 140	8,04	6
Pardubický kraj	505787	1 156	920	1 483	267	3 825	7,56	12
Plzeňský kraj	551528	1 700	1 399	2 257	292	5 648	10,24	3
Středočeský kraj	1158068	2 787	2 043	3 256	718	8 805	7,60	11
Ústecký kraj	823173	1 972	1 632	2 625	413	6 643	8,07	5
Vysočina	510767	1 137	891	1 424	281	3 733	7,31	14
Zlínský kraj	590142	1 380	1 075	1 717	253	4 424	7,50	13
ČR	10251189	33 967	28 340	45 613	4974	112895	11,01	*

Zdroj: *Bilance příjmů a výdajů obcí za rok 2006*

Poznámky:

DP FO – daňová výtěžnost z daně z příjmů fyzických osob

DP PO – daňová výtěžnost z daně z příjmů právnických osob (*bez daně placené obcemi)

DPH – daňová výtěžnost z daně z přidané hodnoty

DN – daňová výtěžnost z daně z nemovitostí

DV – celková daňová výtěžnost

DV/ob. – daňová výtěžnost na obyvatele kraje

Daňová výtěžnost obcí v rámci obvodů obcí a s rozšířenou působností je nejvyšší v ORP Hradec Králové. Projevuje se zde začlenění Hradce Králové jako města, které má pro daňové výnosy přiřazen největší koeficient v kraji.

Daňová výtěžnost na jednoho obyvatele je v tomto ORP na úrovni 116 % průměru obcí v kraji. Nadprůměrné hodnoty pak dále dosahuje ORP Jaroměř; ostatní ORP se pohybují pod průměrem. Nejnížší úroveň daňové výtěžnosti má pak ORP Kostelec nad Orlicí a to na úrovni 88 % průměru všech obcí v kraji. Hodnota daňové výtěžnosti na úrovni ORP je ovlivněna zejména velikostní skladbou obcí v ORP.

⁵ Do hodnocení daňové výtěžnosti za obce v krajích je zařazena i Praha, která však reprezentuje řádově vyšší hodnoty vzhledem k jejímu postavení obce, ale současně i kraje.

Tabulka č. 5.10.4: Daňová výtěžnost obcí v obvodech ORP v KHK v roce 2006

ORP	Obyv.	DP FO	DO PO*	DPH	DN	DV	DV/obyv.	Pořadí ORP
		mil.Kč	mil.Kč	mil.Kč	mil.Kč	mil.Kč	tis.Kč/o.	
Broumov	17328	34,93	28,49	45,93	7,32	116,67	6,73	14
Dobruška	19903	38,77	32,08	52,61	10,94	134,41	6,75	12
Dvůr Králové nad Labem	27142	63,75	48,68	73,73	13,55	199,72	7,36	7
Hořice	18138	37,18	28,25	48,95	12,80	127,19	7,01	11
Hradec Králové	143148	404,88	299,93	484,50	86,35	1275,66	8,91	1
Jaroměř	19134	44,63	34,97	57,81	9,41	146,82	7,67	2
Jičín	45904	107,35	78,37	118,45	40,50	344,66	7,51	4
Kostelec nad Orlicí	24743	48,02	41,05	66,44	10,43	165,95	6,71	15
Náchod	61472	131,46	107,87	174,12	21,65	435,10	7,08	10
Nová Paka	13264	26,92	22,22	35,94	4,43	89,51	6,75	13
Nové Město nad Metují	14359	34,46	26,18	42,43	5,93	108,99	7,59	3
Nový Bydžov	16959	32,97	27,57	44,67	15,74	120,96	7,13	8
Rychnov nad Kněžnou	33994	70,00	58,72	94,40	18,27	241,39	7,10	9
Trutnov	64533	139,96	119,56	192,18	23,98	475,68	7,37	6
Vrchlabí	28347	66,49	49,27	82,06	14,23	212,05	7,48	5
Královéhradecký kraj	548368	1281,78	1003,22	1614,22	295,53	4194,76	7,65	*

*Zdroj: Bilance příjmů a výdajů obcí za rok 2006**Poznámky: Vysvětlení zkratk je totožné jako u předchozí tabulky*

5.10.4 Uzavřenost a otevřenost ORP

Uzavřenost a otevřenost ORP je možné sledovat podle vyjížděky resp. dojížděky za prací nebo do škol. Dojížděka za službami není v české statistice sledována. Data jsou k dispozici pouze z pravidelných censů obyvatelstva. K analýze byla využita data z posledního Sčítání lidu, domů a bytů 2001 (1. 3. 2001) o dojížděce a vyjížděce za prací do/z ORP v Královéhradeckém kraji. Počet vyjíždějících a dojíždějících je závislý na počtu obyvatel v jednotlivých ORP, z čehož plyne, že nejvíce vyjíždějících a dojíždějících bude v nejlidnatějších ORP – v případě tohoto kraje ORP Hradec Králové. Lepší vypovídající schopnost má saldo, podle něhož jsou záznamy v tabulce seřazeny. Dojížděka do ORP převyšuje vyjížděku ve čtyřech ORP – výrazně v Hradci Králové, v Rychnově nad Kněžnou, v Náchodě a ve Vrchlabí.

Tabulka č. 5.10.5: Dojíždějící a vyjíždějící do/z ORP v Královéhradeckém kraji

Název ORP	Absolutní čísla			Procentuální podíl			Saldo
	Vyjíždí mimo ORP	Dojíždí do ORP	Uvnitř ORP	Vyjíždí mimo ORP	Dojíždí do ORP	Uvnitř ORP	
Hradec Králové	4 279	8 183	10 952	18,3%	34,9%	46,8%	3 904
Rychnov nad Kněžnou	1 283	2 247	4 549	15,9%	27,8%	56,3%	964
Náchod	2 492	2 935	7 030	20,0%	23,6%	56,4%	443
Vrchlabí	764	949	3 221	15,5%	19,2%	65,3%	185
Broumov	661	528	2 017	20,6%	16,5%	62,9%	-133
Nová Paka	961	380	836	44,1%	17,5%	38,4%	-581
Dvůr Králové nad Labem	1 009	420	2 081	28,7%	12,0%	59,3%	-589
Jaroměř	1 645	878	1 170	44,5%	23,8%	31,7%	-767
Nové Město nad Metují	1 706	911	715	51,2%	27,3%	21,5%	-795
Nový Bydžov	1 247	380	1 418	41,0%	12,5%	46,6%	-867
Hořice	1 364	325	1 325	45,3%	10,8%	44,0%	-1 039
Dobruška	1 553	499	1 556	43,0%	13,8%	43,1%	-1 054
Trutnov	2 425	1 244	7 063	22,6%	11,6%	65,8%	-1 181
Jičín	2 635	1 192	4 991	29,9%	13,5%	56,6%	-1 443
Kostelec nad Orlicí	2 935	701	1 797	54,0%	12,9%	33,1%	-2 234

Zdroj: ČSÚ, SLDB 2001

Nejhůře na tom jsou ORP, u nichž je hodnota salda napsána červenou barvou – Hořice, Dobruška, Trutnov, Jičín a Kostelec nad Orlicí, kde vyjíždka daleko převyšuje dojíždku do ORP. Zajímavé je umístění 2. a 4. nejlidnatějšího ORP (Trutnov a Jičín), zde převažuje vyjíždka nad dojíždkou, pokud bychom ale hodnoty seřadili podle pohybů vnitřní ORP, byly by na předních místech, převahuje zde tedy mobilita uvnitř ORP.

ORP v tabulce níže (vyjíždějící na 100 zaměstnaných) jsou již vzájemně porovnatelné. Výrazně nejvíce vyjíždějí lidé za prací mimo ORP Kostelec nad Orlicí. Poté následuje ORP Nové Město nad Metují. Naopak nejméně vyjíždí z ORP Vrchlabí a Hradec Králové.

Tabulka č. 5.10.6: Vyjíždka z ORP v Královéhradeckém kraji

Název ORP	Celkem vyjíždí		Počet zaměstnaných v ORP	Vyjíždějící na 100 zaměstnaných	
	Mimo ORP	Uvnitř ORP		Mimo ORP	Uvnitř ORP
Kostelec nad Orlicí	2935	1797	11374	25,8%	15,8%
Nové Město nad Metují	1706	715	6977	24,5%	10,2%
Jaroměř	1645	1170	8913	18,5%	13,1%
Dobruška	1553	1556	9284	16,7%	16,8%
Nový Bydžov	1247	1418	7551	16,5%	18,8%
Hořice	1364	1325	8648	15,8%	15,3%
Nová Paka	961	836	6269	15,3%	13,3%
Jičín	2635	4991	22283	11,8%	22,4%
Náchod	2492	7030	29050	8,6%	24,2%
Broumov	661	2017	7973	8,3%	25,3%
Rychnov nad Kněžnou	1283	4549	16192	7,9%	28,1%
Trutnov	2425	7063	30702	7,9%	23,0%
Dvůr Králové nad Labem	1009	2081	12929	7,8%	16,1%
Hradec Králové	4279	10952	69651	6,1%	15,7%
Vrchlabí	764	3221	14218	5,4%	22,7%

Zdroj: ČSÚ, SLDB 2001

V relativních číslech je dojíždka mimo ORP výrazná v ORP Rychnov nad Kněžnou a Nové Město nad Metují. Zajímavé je třetí místo ORP Hradec Králové. Naopak minimálně se dojíždí do ORP Trutnov, Hořice a Dvůr Králové nad Labem.

Tabulka č. 5.10.7: Dojíždka do ORP v Královéhradeckém kraji

Název ORP	Celkem dojíždí		Počet zaměstnaných v ORP	Dojíždějící na 100 zaměstnaných	
	Mimo ORP	Uvnitř ORP		Mimo ORP	Uvnitř ORP
Rychnov nad Kněžnou	2 247	4 549	16 192	13,9%	28,1%
Nové Město nad Metují	911	715	6 977	13,1%	10,2%
Hradec Králové	8 183	10 952	69 651	11,7%	15,7%
Náchod	2 935	7 030	29 050	10,1%	24,2%
Jaroměř	878	1 170	8 913	9,9%	13,1%
Vrchlabí	949	3 221	14 218	6,7%	22,7%
Broumov	528	2 017	7 973	6,6%	25,3%
Kostelec nad Orlicí	701	1 797	11 374	6,2%	15,8%
Nová Paka	380	836	6 269	6,1%	13,3%
Dobruška	499	1 556	9 284	5,4%	16,8%
Jičín	1 192	4 991	22 283	5,3%	22,4%
Nový Bydžov	380	1 418	7 551	5,0%	18,8%
Trutnov	1 244	7 063	30 702	4,1%	23,0%
Hořice	325	1 325	8 648	3,8%	15,3%
Dvůr Králové nad Labem	420	2 081	12 929	3,2%	16,1%

Z hlediska vyjížděky studentů je situace na prvních dvou místech totožná jako u vyjížděky zaměstnaných obyvatel jen se vzájemným prohozením pozic. Minimálně se vyjíždí z ORP Hradec Králové a Nový Bydžov.

Tabulka č. 5.10.8: Vyjížděka studentů z ORP v Královéhradeckém kraji

Název ORP	Celkem vyjíždí		Počet studentů v ORP	Vyjíždějící na 100 studentů	
	Mimo ORP	Uvnitř ORP		Mimo ORP	Uvnitř ORP
Nové Město nad Metují	540	282	2 569	21,0%	11,0%
Kostelec nad Orlicí	810	508	4 193	19,3%	12,1%
Jaroměř	606	443	3 434	17,6%	12,9%
Nová Paka	366	206	2 482	14,7%	8,3%
Náchod	1 517	1 916	10 559	14,4%	18,1%
Dobruška	506	547	3 580	14,1%	15,3%
Hořice	421	439	3 094	13,6%	14,2%
Vrchlabí	610	646	4 865	12,5%	13,3%
Jičín	977	1 469	7 818	12,5%	18,8%
Rychnov nad Kněžnou	729	893	6 212	11,7%	14,4%
Dvůr Králové nad Labem	510	569	4 487	11,4%	12,7%
Broumov	342	482	3 187	10,7%	15,1%
Trutnov	1 122	1 652	11 159	10,1%	14,8%
Nový Bydžov	283	573	2 894	9,8%	19,8%
Hradec Králové	2 247	3 160	24 240	9,3%	13,0%

U dojížděky studentů do škol je zvláštní pozice ORP Hradec Králové, kde je výraznější dojížděka do škol z okolních ORP než uvnitř ORP. To je dáno dojížděkou mimokrajských studentů na místní univerzitu. Na prvním místě je ORP Nové Město nad Metují s výrazným náskokem před ORP Jaroměř. Na chvostu se umístily ORP Vrchlabí a Jičín, opět relativně velká ORP.

Tabulka č. 5.10.9: Dojížděka studentů do ORP v Královéhradeckém kraji

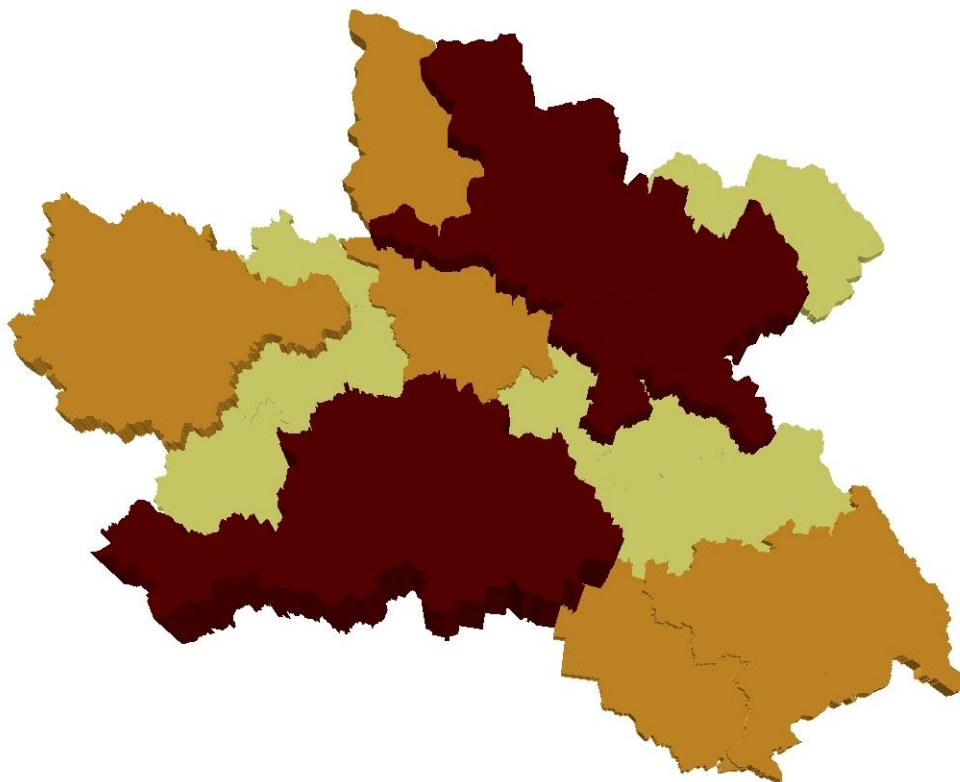
Název ORP	Celkem dojíždí		Počet studentů v ORP	Dojíždějící na 100 studentů	
	Mimo ORP	Uvnitř ORP		Mimo ORP	Uvnitř ORP
Nové Město nad Metují	635	282	2 569	24,7%	11,0%
Hradec Králové	3 470	3 160	24 240	14,3%	13,0%
Jaroměř	375	443	3 434	10,9%	12,9%
Hořice	273	439	3 094	8,8%	14,2%
Nový Bydžov	254	573	2 894	8,8%	19,8%
Nová Paka	215	206	2 482	8,7%	8,3%
Náchod	784	1 916	10 559	7,4%	18,1%
Dobruška	265	547	3 580	7,4%	15,3%
Rychnov nad Kněžnou	359	893	6 212	5,8%	14,4%
Trutnov	559	1 652	11 159	5,0%	14,8%
Dvůr Králové nad Labem	222	569	4 487	4,9%	12,7%
Kostelec nad Orlicí	194	508	4 193	4,6%	12,1%
Broumov	143	482	3 187	4,5%	15,1%
Vrchlabí	184	646	4 865	3,8%	13,3%
Jičín	249	1 469	7 818	3,2%	18,8%

Koeficient funkční velikosti (KfV) území charakterizuje dané ORP z hlediska koncentrace primárních funkcí, mezi které patří funkce obytná, pracovní a obslužná. KfV je agregátním vyjádřením koncentrace těchto funkcí a je vypočten jako průměr podílů příslušného ORP na celé ČR podle tří základních výše uvedených funkcí obce. Z tohoto důvodu se zde již na prvních místech umístily největší ORP (z hlediska populace) Hradec Králové, Trutnov a Náchod. Na opačné straně se pak umístily ORP Nový Bydžov, Nové město nad Metují a Nová Paka.

Tabulka č. 5.10.10: KfV pro ORP v KHK

Název ORP	KfV
Hradec Králové	155,0
Trutnov	62,3
Náchod	58,4
Jičín	46,0
Rychnov nad Kněžnou	32,4
Vrchlabí	26,3
Dvůr Králové nad Labem	25,2
Kostelec nad Orlicí	23,2
Dobruška	19,1
Jaroměř	18,4
Hořice	17,5
Broumov	17,4
Nový Bydžov	15,4
Nové Město nad Metují	14,1
Nová Paka	12,5

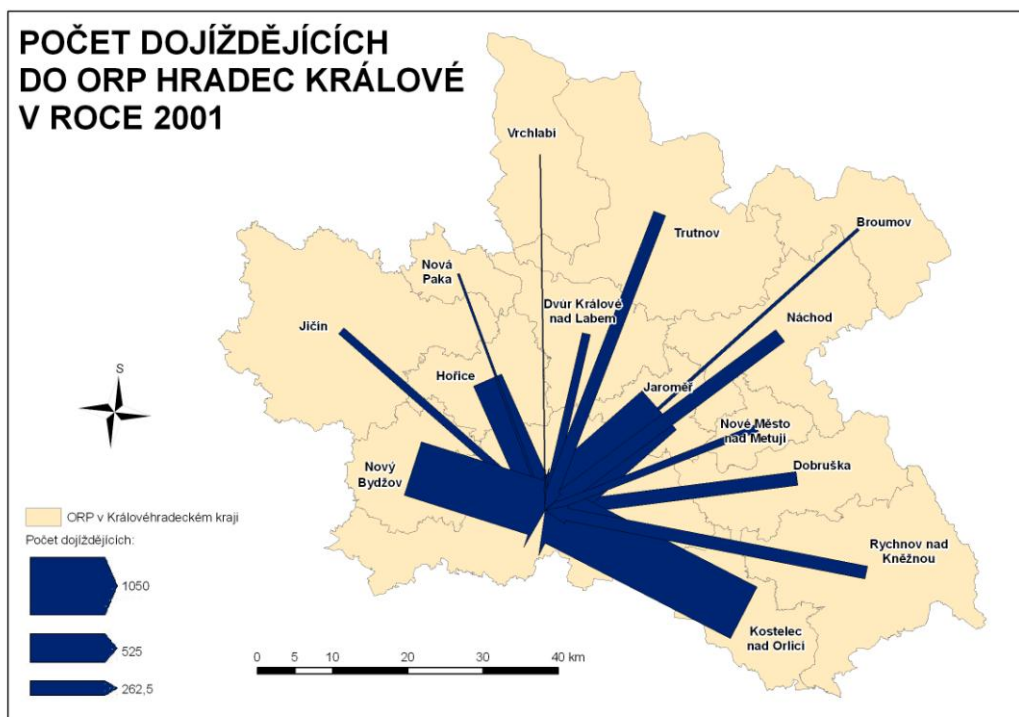
Obrázek č. 5.10.1: KfV pro ORP v Královéhradeckém kraji

Výsledky KfV jsou rovněž zobrazeny v mapě. Barvy jednotlivých polygonů odpovídají barvám v tabulce a výška polygonů odpovídají velikosti KfV.

Pro vizualizaci dojížděkových toků do ORP Hradec Králové se využila metoda stuhových kartodiagramů. Jsou patrné výrazné dojížděkové toky z okolních ORP, ale i z některých vzdálenějších ORP.

Obrázek č. 5.10.2: Stuhový kartodiagram dojížděky do ORP Hradec Králové

5.10.5 Indikátory

Tabulka č. 5.10.11: Vyhodnocení indikátoru Míra zaměstnanosti

ORP	Míra zaměstnanosti	Hodnocení
Broumov	65,2	-1
Dobruška	68,8	0
Dvůr Králové nad Labem	68,2	0
Hořice	69,1	1
Hradec Králové	69,5	1
Jaroměř	67,9	0
Jičín	70,5	1
Kostelec nad Orlicí	68,0	0
Náchod	65,9	-1
Nová Paka	68,6	0
Nové Město nad Metují	70,4	1
Nový Bydžov	69,2	1
Rychnov nad Kněžnou	68,0	0
Trutnov	66,9	-1
Vrchlabí	70,9	1
Škála		
-1	67 a méně	
1	69 a více	

Tabulka č. 5.10.12: Vyhodnocení indikátoru Průměrná míra nezam. z dosažitelných uchazečů (2007)

ORP	Průměrná míra nezaměst. z dosažit. uchazečů (2007)	Hodnocení
Broumov	8,0	-1
Dobruška	3,4	1
Dvůr Králové nad Labem	7,9	-1
Hořice	7,1	-1
Hradec Králové	4,4	1
Jaroměř	5,7	0
Jičín	6,0	0
Kostelec nad Orlicí	3,6	1
Náchod	8,4	-1
Nová Paka	6,4	0
Nové Město nad Metují	3,7	1
Nový Bydžov	4,2	1
Rychnov nad Kněžnou	3,5	1
Trutnov	8,2	-1
Vrchlabí	5,7	0
Škála		
-1	7 a více	
1	5 a méně	

Tabulka č. 5.10.13: Vyhodnocení indikátoru Počet uchazečů na 1 volné místo (2007)

ORP	Počet uchazečů na 1 volné místo (2007)	Hodnocení
Broumov	7,1	-1
Dobruška	2,4	0
Dvůr Králové nad Labem	4,0	0
Hořice	6,1	-1
Hradec Králové	2,0	0
Jaroměř	2,5	0
Jičín	3,6	0
Kostelec nad Orlicí	2,6	0
Náchod	6,2	-1
Nová Paka	4,8	0
Nové Město nad Metují	1,4	0
Nový Bydžov	2,1	0
Rychnov nad Kněžnou	1,4	0
Trutnov	5,0	-1
Vrchlabí	2,4	0
Škála		
-1	5 a více	
1	1 a méně	

Tabulka č. 5.10.14: Vyhodnocení indikátoru Podíl nezaměstnaných nad 12 měsíců (2007)

ORP	Podíl nezaměstnaných nad 12 měsíců (2007)	Hodnocení
Broumov	36,6	-1
Dobruška	17,8	1
Dvůr Králové nad Labem	39,8	-1
Hořice	35,9	-1
Hradec Králové	25,0	0
Jaroměř	20,1	0
Jičín	35,4	-1
Kostelec nad Orlicí	17,8	1
Náchod	39,1	-1
Nová Paka	40,2	-1
Nové Město nad Metují	17,4	1
Nový Bydžov	26,6	0
Rychnov nad Kněžnou	23,7	0
Trutnov	38,7	-1
Vrchlabí	36,8	-1
Škála		
-1	35 a více	
1	20 a méně	

Tabulka č. 5.10.15: Vyhodnocení indikátoru Daňová výtěžnost

ORP	Daňová výtěžnost (2006)	Hodnocení
Broumov	6,7	-1
Dobruška	6,8	-1
Dvůr Králové nad Labem	7,4	0
Hořice	7,0	0
Hradec Králové	8,9	1
Jaroměř	7,7	0
Jičín	7,5	0
Kostelec nad Orlicí	6,7	-1
Náchod	7,1	0
Nová Paka	6,8	-1
Nové Město nad Metují	7,6	0
Nový Bydžov	7,1	0
Rychnov nad Kněžnou	7,1	0
Trutnov	7,4	0
Vrchlabí	7,5	0
Škála		
-1	Pod 7	
1	Nad 8	

Tabulka č. 5.10.16: Vyhodnocení indikátoru Míra podnikatelské aktivity (2007)

ORP	Míra podnikatelské aktivity (2007)	Hodnocení
Broumov	2,9	-1
Dobruška	8,8	0
Dvůr Králové nad Labem	28,3	1
Hořice	5,1	0
Hradec Králové	6,4	0
Jaroměř	2,5	-1
Jičín	5,8	0
Kostelec nad Orlicí	3,6	-1
Náchod	2,8	-1
Nová Paka	4,5	0
Nové Město nad Metují	3,0	-1
Nový Bydžov	11,7	1
Rychnov nad Kněžnou	3,8	-1
Trutnov	3,4	-1
Vrchlabí	11,8	1
Škála		
-1	4 a méně	
1	10 a více	

Tabulka č. 5.10.17: Vyhodnocení indikátoru Koefficient funkční velikosti

ORP	KFV	Hodnocení
Broumov	17	-1
Dobruška	19	-1
Dvůr Králové nad Labem	25	0
Hořice	18	-1
Hradec Králové	155	1
Jaroměř	18	-1
Jičín	46	0
Kostelec nad Orlicí	23	0
Náchod	58	1
Nová Paka	13	-1
Nové Město nad Metují	14	-1
Nový Bydžov	15	-1
Rychnov nad Kněžnou	32	0
Trutnov	62	1
Vrchlabí	26	0
Škála		
-1	20 a méně	
1	50 a více	

Tabulka č. 5.10.18: Vyhodnocení indikátoru Vyjíždka do zaměstnání mimo ORP

ORP	Vyjíždka do zam. mimo ORP	Hodnocení
Broumov	24,5	-1
Dobruška	11,8	0
Dvůr Králové nad Labem	6,1	1
Hořice	7,8	1
Hradec Králové	7,9	1
Jaroměř	15,3	0
Jičín	5,4	1
Kostelec nad Orlicí	16,7	0
Náchod	8,3	1
Nová Paka	25,8	-1
Nové Město nad Metují	8,6	1
Nový Bydžov	16,5	0
Rychnov nad Kněžnou	15,8	0
Trutnov	18,5	-1
Vrchlabí	7,9	1
Škála		
-1	17 a více	
1	10 a méně	

Tabulka č. 5.10.19: Vyhodnocení indikátoru Vyjíždka do škol mimo ORP

ORP	Vyjíždka do škol mimo ORP	Hodnocení
Broumov	21	-1
Dobruška	12,5	0
Dvůr Králové nad Labem	9,3	1
Hořice	11,4	0
Hradec Králové	11,7	0
Jaroměř	14,7	0
Jičín	12,5	0
Kostelec nad Orlicí	14,1	0
Náchod	10,7	0
Nová Paka	19,3	-1
Nové Město nad Metují	14,4	0
Nový Bydžov	9,8	1
Rychnov nad Kněžnou	13,6	0
Trutnov	17,6	-1
Vrchlabí	10,1	0
Škála		
-1	17 a více	
1	10 a méně	

5.10.6 SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Vývoj HDP má každoročně stoupající tendenci.	Dynamika HDP a tempa růstu ve sledovaném období je pomalé, KHK je až v druhé polovině krajů ČR.
Čistý disponibilní důchod domácností má ve sledovaném období permanentně vzestupný trend.	Dělení kraje na centrum (Hradec-Králové), ekonomicky silné ORPy, a zaostávající ORPy bez výhledu na účinné změny.
Mírně nadprůměrné průměrné tempo růstu produktivity práce.	Podprůměrná daňová výtežnost obcí Královéhradeckého kraje.
Nízká míra nezaměstnanosti v porovnání s průměrem ČR.	Nediverzifikovaná struktura zaměstnanosti se zaměřením na zpracovatelský průmysl.
Silný podíl sekundární sféry na zaměstnanosti (průmysl).	
Pozitivní ekonomické dopady má lokalizace vysokých škol v Královéhradeckém kraji.	
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Rozvoj přeshraniční spolupráce a rozvoj inovativních forem podnikání.	Míra investic a tvorba hrubého fixního kapitálu vykazuje trvale sestupný trend.
Nutná podpora podnikatelských aktivit v ORPech, které neposkytují základní funkce obslužnosti území, především v oblasti zaměstnání (např. cestovní ruch), školství a služeb.	Nejnižší míra ekonomické aktivity i zaměstnanosti je v Broumově, Novém Bydžově a Trutnově.
Posílit v krizových ORPech MSP a další možnosti zaměstnávání osob, u ORPu Broumov posílit zaměstnanost v oblasti cestovního ruchu.	Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob především ORPech Broumov, Nový Bydžov, Trutnov.
Rozvoj spolupráce mezi univerzitou a podnikatelským sektorem.	Slabý rozvoj zaměstnanosti v cestovním ruchu.
	Nevyvážený vývoj území - koeficient funkční velikosti je nehorší v ORPech Hořice, Broumov, Nový Bydžov, Nové Město nad Metují a Nová Paka.

5.10.7 Problémové oblasti

Oblast cestovní ruch

Královéhradecký kraj je tradičním cílem domácích i zahraničních turistů. Důležitou oblastí je rozvoj lidských zdrojů v cestovním ruchu a vzdělávání provozovatelů tur. infrastruktury. Dále jsou zde také vhodné investice bez územního dopadu (služby, produkty)

Oblast daňové výtěžnosti

Královéhradecký kraj z hlediska daňové výtěžnosti obcí ve srovnání s ostatními kraji (v přepočtu na jednoho obyvatele) byl v roce 2006 na 9. místě s tím, že dosahuje 69 % průměrné republikové úrovně (při nezahrnutí Prahy je to 90 % průměrné republikové úrovně). Příčinou daného pořadí se jeví zejména velikostní struktura obcí v kraji, kdy Královéhradecký kraj se podílí na počtu obyvatel ČR 5,3 %, ale celkový počet obcí v kraji pak tvoří cca 7,2 % z celkového počtu obcí v ČR. To ukazuje na menší průměrnou velikost obcí v kraji, což pak vzhledem ke způsobu rozpočtového určení daní (tj. v závislosti na velikosti obcí), ovlivňuje celkovou daňovou výtěžnost obcí v kraji.

V rámci Královéhradeckého kraje je pak daňová výtěžnost diferencována i mezi územními obvody, danými působností obcí s rozšířenou působností (celkem 15 obvodů ORP). Nejvyšší daňovou výtěžnost dosahuje ORP Hradec-Králové (116 % průměrné úrovně kraje), dále dosahují nadprůměrné úrovně obce v ORP Jaroměř. Nejnížší úroveň je pak v obvodu ORP Kostelec nad Orlicí (88 % průměrné úrovně kraje). V postavení jednotlivých ORP z hlediska daňové výtěžnosti v kraji se tak projevuje existence velkých měst (vzhledem k větším koeficientům při sdílení daní pro tato větší města. Hodnota daňové výtěžnosti na úrovni ORP je ovlivněna zejména velikostní skladbou obcí v ORP.

Oblast okruh dojížd'ka, vyjížd'ka

Kostelec nad Orlicí a Nové Město nad Metují vyjížd'ka nezabezpečují potřebnou základní funkci a to jak u zaměstnanců tak i u studentů. Tyto ORPy slouží pouze jako zásobárna pracovní síly pro velká centra a zvláště ORP Nový Bydžov je zcela navázán na Hradec Králové. Takto postižená místa nezabezpečují základní obslužnost území a udržitelný rozvoj v nezměněných podmínkách je víc než problematický. V důsledku tohoto jevu se neustále posiluje centrum a zanedbávají okolní ORPy a to jak vlivem z centra tak i v myšlení lidí, kteří dojíždějí. Vznikají tímto také velké časové ztráty, které jsou zvýrazněny i zcela nedostatečnou infrastrukturou.

Oblast nezaměstnanost

Královéhradecký kraj má podprůměrnou nezaměstnanost, nicméně byly zde výrazné rozdíly. Především vyšší míra nezaměstnanosti byla v ORP Broumov, Dvůr Králové a Nový Bydžov. Po posledních třech letech došlo k výraznému snížení těchto rozdílů, nicméně je nutné dále monitorovat tuto oblast. Problémem je vysoká sezónnost vývoje míry nezaměstnanosti v ORP Broumov, Hořice a Nový Bydžov. V těchto oblastech by se měl podporovat rozvoj nových pracovních příležitostí především v zimních měsících. Problémovost Broumova je také zvýrazněna počtem uchazečů na jedno pracovní místo, v roce 2007 to bylo 7 uchazečů na jedno pracovní místo. Nicméně je nutno podotknout, že oproti předcházejícím rokům došlo k výraznému snížení tohoto ukazatele.

6 VYHODNOCENÍ ROZBORU UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ÚZEMÍ

6.1 VYHODNOCENÍ VYVÁŽENOSTI PILÍŘŮ

Podstatou udržitelného rozvoje je naplnění tří základních cílů:

1. **Sociální rozvoj**, který respektuje potřeby občanů;
2. Účinná **ochrana životního prostředí** a **šetrné využívání přírodních zdrojů**;
3. Udržení vysoké a stabilní úrovně **ekonomického růstu** a zaměstnanosti.

Autoři rozboru udržitelného rozvoje území (RURÚ) pro vlastní vyhodnocení kvality území použili metody stanovení indikátorů, které indikují stav/vývoj daných skutečností v jednotlivých oblastech (v rámci zákonem stanovených témat). Tyto indikátory sice nemohou a ani se nesnaží popsat reálný stav/vývoj území v celém jeho rozsahu, ale jde spíše o popsání „vrcholu ledovce“, vybrání těch hlavních oblastí, které charakterizují stav/vývoj v jednotlivých pilířích udržitelného rozvoje území.

Pro vyhodnocení vyváženosti jednotlivých pilířů bylo využito pro jednoduchost 3-bodového systému, kdy každý vyhodnocený indikátor pro dané území ORP obdržel buď -1 bod (hodnocený jev / proces je negativní), 0 bodů (neutrální) nebo +1 bod (pozitivní). Sečtením všech bodů za všechny indikátory daného pilíře v hodnocené oblasti byl získán součet, jenž však ještě nereprezentuje sílu a stav daného pilíře, neboť v každém pilíři bylo pro vyhodnocení použito různého počtu indikátorů.

Aby bylo možné správně posoudit vyváženost pilířů, bylo nutné nejprve eliminovat rozdíly v počtu použitých indikátorů v jednotlivých pilířích, a to pomocí přepočtového koeficientu. Každému pilíři byla nejprve určena hodnota 100 bodů, které byly použity jako základní hodnota pro výpočet daného koeficientu. Poté byl stanoven maximální počet bodů, který může daný pilíř získat, a to na základě počtu vyhodnocovaných indikátorů v daném pilíři. Přepočtový koeficient pro každý pilíř byl následně vytvořen vydělením 100 bodů, stanovených jako základní hodnota pro výpočet koeficientu, maximálním počtem bodů, které může daný pilíř získat. Tímto přístupem se autoři přiklonili k takovému hodnocení, kdy váhy všech indikátorů v rámci jednotlivých pilířů jsou shodné. A váha všech indikátorů jednoho pilíře je různá od vah indikátorů ostatních pilířů, pokud má daný pilíř jiný celkový počet indikátorů. Současně všechny tři pilíře mají stejnou váhu (viz výše – 100 bodů).

Autoři tímto způsobem neupřednostnili žádný pilíř jako důležitější než další dva pilíře udržitelného rozvoje.

Vynásobením přepočtového koeficientu a součtu bodů dosažených v jednotlivých pilířích vznikla bodová hodnota, kterou již bylo možné použít pro posouzení vyváženosti pilířů v jednotlivých správních obvodech na úrovni obcí s rozšířenou působností. Ve všech pilířích se podařilo nashromáždit dostatečný počet dat, z nich zpracovat a vyhodnotit patřičný požadovaný počet indikátorů (není na závadu, že pro dvě témata nebyly vybrány žádné indikátory), jejichž váha se následně projeví ve vyhodnocení území jednotlivých ORP. Zvláště se vyhodnotí jednotlivé pilíře udržitelného rozvoje a následně se spočítá a vyhodnotí celkový bodový zisk za dané správní území všech obcí ORP. Tímto způsobem se rozliší jednotlivé ORP podle celkového zisku bodů na pořadí od nejvýše hodnoceného území po území s největšími problémy a nedostatky.

Poznámka: Vlastní vyváženost jednotlivých pilířů může být dána vyrovnaným počtem získaných bodů v jednotlivých pilířích (jako lepší jsou brána hodnocení v kladných číslech). Lze také konstatovat, že u některých ORP byla nepříznivá situace v jednom pilíři vyvážena získanými body v jiném pilíři.

Následující tabulka nám ukazuje dosažený počet bodů v jednotlivých pilířích, přepočtový koeficient a přepočtenou bodovou hodnotu v jednotlivých ORP.

Tabulka č. 1 Přehled získaných bodů v jednotlivých ORP a v kraji

ORP	Počet dosažených bodů			Přepočtená bodová hodnota			Celkem
	ENV	EKO	SOC	ENV	EKO	SOC	
Broumov	-1	-10	-1	-12,5	-90,9	-16,7	-120,1
Jičín	-7	-1	-1	-87,5	-9,1	-16,7	-113,3
Trutnov	1	-6	-3	12,5	-54,5	-50,0	-92,0
Hořice	-5	-3	0	-62,5	-27,3	0,0	-89,8
Dvůr Králové n. Labem	-4	0	-2	-50,0	0,0	-33,3	-83,3
Hradec Králové	-6	5	-3	-75,0	45,5	-50,0	-79,5
Nová Paka	-2	-4	-1	-25,0	-36,4	-16,7	-78,0
Náchod	-2	-2	-2	-25,0	-18,2	-33,3	-76,5
Nové Město n. Metují	-5	1	-1	-62,5	9,1	-16,7	-70,1
Jaroměř	-4	-1	0	-50,0	-9,1	0,0	-59,1
Rychnov n. Kněžnou	-2	-1	2	-25,0	-9,1	33,3	-0,8
Nový Bydžov	-5	5	1	-62,5	45,5	16,7	-0,4
Kostelec n. Orlicí	0	2	-1	0,0	18,2	-16,7	1,5
Dobruška	-1	0	3	-12,5	0,0	50,0	37,5
Vrchlabí	1	3	1	12,5	27,3	16,7	56,4
Přepočtový koeficient	12,5	9,1	16,7				
KHK celkem				-525,0	-109,1	-133,3	

Pozn.: ENV = environmentální pilíř, EKN = ekonomický pilíř, SOC = socio-demografický pilíř

Za každý pilíř mohl každý ORP získat body v rozmezí -100 až +100, v součtu všech tří pilířů tedy v rozmezí od -300 až +300 bodů.

Vyhodnocení environmentálního pilíře

Z uvedené tabulky vyplývá, že z environmentálního hlediska jsou nejlépe hodnocena území obcí s rozšířenou působností Vrchlabí, Trutnov a Kostelec nad Orlicí (12,5 bodů, 0 bodů pro Kostelec). Naopak jako nejslabší z hodnocených území se ukázala být ORP Jičín, Hradec Králové, Hořice a Nové Město nad Metují (bodové ohodnocení v rozsahu od -87,5 po -62,5 bodů). Vlastní rozpětí bodových hodnocení environmentálního pilíře se pohybovalo v rozmezí hodnot od -87,5 po + 12,5 bodů.

Z hodnocených 15 obcí s rozšířenou působností se většina (12 ORP) umístila pod hranici 0 bodů. Zbylé 3 ORP byly v environmentálním pilíři hodnoceny nezáporně (bodové hodnocení 0 a kladné hodnoty). Za povšimnutí stojí vysoká záporná bodová hodnota ORP Jičín.

Vyhodnocení sociodemografického pilíře

V sociodemografickém pilíři dosáhlo nejvyšší bodové hodnoty (50 bodů) město Dobruška. Hned další 3 obce s rozšířenou působností (Rychnov nad Kněžnou, Vrchlabí a Nový Bydžov) dosáhly bodového hodnocení od 33,3 až 16,7 bodů. Devět ORP, které byly v socio-demografickém pilíři hodnoceny negativně, mají bodové ohodnocení v rozmezí -50 až -16,7 bodů. Nejhuře jsou hodnoceny ORP Hradec Králové, Trutnov, Dvůr Králové nad Labem a Náchod. Vlastní rozpětí bodových hodnocení socio-demografického pilíře se pohybovalo v rozmezí hodnot od -50 po + 50.

Z hodnocených 15 obcí s rozšířenou působností se většina (9 ORP) umístila v záporných číslech, 2 ORP jsou hodnoceny bez bodového zisku (0 bodů) nad hranicí 0 bodů se umístily 4 ORP.

Vyhodnocení ekonomického pilíře

V ekonomickém pilíři dosáhlo nejvyšší bodové hodnoty podle předpokladů a očekávání krajské město Hradec Králové společně s Novým Bydžovem (45,5 bodů). Na dalších místech, s jistým odstupem se umístila města Vrchlabí, Kostelec nad Labem a Nové Město nad Metují. Hned 8 obcí s rozšířenou působností dosáhlo záporného bodového ohodnocení v rozmezí (-9,1 až -90,9 bodů). Nejhuře byla hodnocena ORP měst Broumov a Trutnov. Vlastní rozpětí bodových hodnocení ekonomického pilíře se pohybovalo v rozmezí hodnot od -90,9 po + 45,5.

Z hodnocených 15 obcí s rozšířenou působností se v ekonomickém pilíři se většina (8 ORP) umístila v záporných číslech, 5 ORP jsou hodnoceny kladně a 2 ORP s hodnocením 0.

Celkové hodnocení ORP

Sečtením dosažených přepočtených bodů v jednotlivých pilířích (viz výše uvedená tabulka) lze vyhodnotit celkové umístění jednotlivých obcí s rozšířenou působností v rámci Královéhradeckého kraje. Nejlépe se v tomto hodnocení umístila ORP Vrchlabí (+56,4 bodů), následovaná ORP Dobruška (s bodovým odstupem cca 20 bodů). Kladné hodnocení měl dále ORP Kostelec nad Orlicí (+1,5 bodů). Na opačném konci se jako nejhuře hodnocené umístily ORP Broumov a Jičín s významným záporným hodnocením (-120,1 a -113,3 bodů) a dále ORP Trutnov, Hořice a Dvůr Králové nad Labem (bodové hodnocení v rozsahu -92 až -83,3 bodů). Celkem 4 ORP měla záporné hodnocení ve všech třech pilířích (Broumov, Jičín, Nová Paka a Náchod). Kladná hodnocení ve všech třech pilířích mělo jen ORP Vrchlabí, které se umístilo v celkovém hodnocení všech tří pilířů, jak už bylo uvedeno na nejlepším, prvním místě.

Skutečnost, že se celkové hodnocení ORP v kraji posunulo celkově do záporných hodnot není jednoznačně na závadu (i když to není známka ideálního stavu, respektive vývoje). Vzhledem k možnosti získání bodového hodnocení za ORP v rozmezí od -300 až +300 bodů se tedy hodnocení ORP v kraji pohybuje v nejhorším případě v 1/3 záporné části zvolené stupnice, v nejlepším případě pak v 1/6 kladné části zvolené stupnice.

Paradoxně, za celý Královéhradecký kraj, se jako nejslabší, při daném způsobu hodnocení, jevil pilíř environmentální i přesto, že je zde nadprůměrné množství ploch chráněno určitým statutem (23,5 % chráněných území - Národní park, CHKO...). Pro porovnání v ČR je chráněno cca 16 % velkoplošných území. Uprostřed hodnocení se nachází sociodemografický pilíř, soudržnost obyvatelstva je hodnocena v záporných číslech hodnocení. Jako nejlepší se jeví ekonomický pilíř, i když celkově je i tento hodnocen v záporných číslech.

Zvoleným způsobem hodnocení udržitelnosti je možné celkově konstatovat, že sociodemografický pilíř s ekonomickým je v určité míře v rovnováze (celkově dosaženo obdobného bodového hodnocení), poněkud slabším se jeví pilíř environmentální, ale znovu je třeba připomenout, že tímto způsobem hodnocení, kdy si autoři všímali především záporných jevů a problémových záležitostí v ochraně životního prostředí.

Tabulka č. 2 Přehled indikátorů použitých pro vyhodnocení vyváženosti pilířů

Pilíř	Téma	Indikátor	ORP														
			Broumov	Dobruška	Dvůr Králové n. L.	Holice	Hradec Králové	Jaroměř	Jičín	Kostelec n. Orlicí	Náchod	Nová Paka	Nové Město n. Metují	Nový Bydžov	Rychnov n. Kněžnou	Trutnov	Vrchlabí
environmentální	1	-															
	2	Výměra orných svažitých pozemků Stav povrchových a podzemních vod	-1 -1	0 -1	0 -1	0 -1	1 -1	1 0	-1 -1	1 -1	-1 -1	-1 0	0 -1	1 -1	-1 -1	-1 0	0 0
	3	Ovzduší Produkce komunálního odpadu (kg/os. rok) Míra separace KO (%)	-1 1 -1	-1 1 -1	-1 -1 0	-1 1 -1	-1 -1 -1	-1 0 -1	0 -1 -1	-1 1 -1	-1 0 0	0 1 -1	-1 0 -1	-1 0 -1	-1 0 -1	-1 1 0	-1 -1 0
	4	Podíl plochy velkoplošně zvláště chráněných území Hodnocení ekologické stability	1 0	1 0	-1 0	-1 -1	-1 -1	-1 -1	0 -1	-1 -1	1 0	-1 0	-1 0	-1 -1	1 0	1 0	1 1
	5	Lesnatost	1	0	0	-1	-1	-1	-1	1	0	0	-1	-1	1	1	1
	ENV celkem			-1	-1	-4	-5	-6	-4	-7	0	-2	-2	-5	-5	-2	1
ekonomický	6	Kanalizace s napojením na čističky odpadních vod Plynofikace	0 -1	1 -1	-1 0	-1 0	-1 1	0 1	-1 -1	1 1	1 0	1 0	0 -1	1 1	0 -1	1 -1	1 0
	10	Míra zaměstnanosti	-1	0	0	1	1	0	1	0	-1	0	1	1	0	-1	1
		Průměrná míra nezaměstnanosti z dosažitelných uchazečů (2007)	-1	1	-1	-1	1	0	0	1	-1	0	1	1	1	-1	0
		Počet uchazečů na 1 volné místo (2007)	-1	0	0	-1	0	0	0	0	-1	0	0	0	0	-1	0
		Podíl nezaměstnaných nad 12 měsíců (2007)	-1	1	-1	-1	0	0	-1	1	-1	-1	1	0	0	-1	-1
		Daňová výtěžnost (2006)	-1	-1	0	0	1	0	0	-1	0	-1	0	0	0	0	0
		Míra podnikatelské aktivity (2007)	-1	0	1	0	0	-1	0	-1	-1	0	-1	1	-1	-1	1
		KFV	-1	-1	0	-1	1	-1	0	0	1	-1	-1	-1	0	1	0
		Vyjíždějící do zam. mimo ORP	-1	0	1	1	1	0	1	0	1	-1	1	0	0	-1	1
		Vyjíždějící do škol mimo ORP	-1	0	1	0	0	0	0	0	0	-1	0	1	0	-1	0
EKO celkem			-10	0	0	-3	5	-1	-1	2	-2	-4	1	5	-1	-6	3
sociodemografický	7	Indikátor vitality Indikátor migrace Indikátor stáří	0 -1 1	0 0 1	-1 0 0	-1 1 -1	0 -1 -1	1 -1 1	-1 1 -1	-1 1 -1	-1 0 -1	-1 0 -1	1 -1 0	-1 1 0	1 -1 1	-1 -1 1	-1 0 1
	8	Vyhodnocení indikátorů: Vývoj bydlení	1	0	0	1	-1	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0
		Vyhodnocení indikátorů: Vývoj struktury a životní úroveň domácností	-1	1	0	1	0	0	-1	0	0	1	0	1	0	-1	0
		Vyhodnocení indikátorů: Bytová výstavba	-1	1	-1	-1	0	-1	0	0	0	-1	0	-1	0	-1	1
	9	-															
SOC celkem			-1	3	-2	0	-3	0	-1	-1	-2	-1	1	2	-3	1	

Pozn.: ENV = environmentální pilíř, EKN = ekonomický pilíř, SOC = socio-demografický pilíř

6.2 VYHODNOCENÍ HORIZONTÁLNÍCH VAZEB MEZI PILÍŘI

Metodou pro zpracování RURÚ je SWOT analýza. Silné a slabé stránky se stanovují na základě posouzení stavu hodnoceného území, příležitosti a hrozby představují vnější vlivy.

K vypracování objektivní SWOT analýzy byl zvolen následující metodický postup:

1. fáze – dílčí tématické analýzy (na základě vypracování témat, případně karet jevů/procesů)

Cílem této fáze je monitoring konkrétního dílčího problému. Pro formální přehlednost byly ve většině případů vypracovány standardizované formuláře – karty jevu (procesu).

Výsledkem rozboru jsou výroky dílčí SWOT analýzy silných, slabých stránek a příležitostí a ohrožení pro daný jev či proces v území. Dílčí analýzy jsou součástí tématických rozborů v této zprávě.

2. fáze – zapojení horizontálních vlivů a vazeb mezi pilíři a mezi jevy (procesy)

Pro vyhodnocení horizontálních vazeb mezi pilíři byla zvolena metoda, kdy je porovnáván vliv a průmět všech zjištěných příležitostí z dílčích analýz do dalších pilířů (environmentálního, sociodemografického a ekonomického).

Tam kde dochází k ovlivnění, je stanoveno, zda jde o kladný vliv – příležitost (P), nebo záporný vliv – hrozba (H), neutrální vliv (N) (viz následující tabulka).

Tabulka č. 3 Vyhodnocení horizontálních vazeb mezi pilíři

Pilíř	Téma	Seznam příležitostí ze SWOT analýz ze všech témat	ENV	EKO	SOC
environmentální	1	Rekultivace území, kde je v plánu ukončení těžby – snížení střetů se zájmy životního prostředí.	P	H	N
	2	Vyřešení napojení části ubytovacích zařízení v turistických oblastech na technickou infrastrukturu (voda, kanalizace, ČOV, plyn).	P	P	P
		Snížování spotřeby vody.	P	N	N
		Dodržování zásad správné zemědělské praxe pro snížení obsahu dusičnanů v podzemních a povrchových vodách.	P	N	N
		Ochrana a obnova přirozeného vodního režimu, revitalizace toků a vodních ekosystémů.	P	N	N
		Nastartování procesu KPÚ v oblastech s nepříznivým stavem vodního režimu a nízkým koeficientem ekologické stability.	P	N	N
		Finanční zdroje ze státního rozpočtu a fondů EU pro zajištění čištění odpadních vod a zásobování pitnou vodou, na realizaci projektů protipovodňové ochrany.	P	P	P
	3	Realizace opatření vycházejících z programů KPSE, PZKO.	P	N,P	P
		Využívání nejlepších dostupných technologií v průmyslu a při vytápění domácností.	P	P	P
		Využívání vhodných typů obnovitelných zdrojů energie.	P	P	P
		Regulace automobilové dopravy, budování obchvatů obcí a měst.	P	N	P
		Snížení emisí VOC a amoniaku využitím vodou ředitelných nátěrových hmot a omezováním studených startů vozidel.	P	N	P
		Rozvoj nových technologií pro zpracování odpadu, např. výstavba kompostáren a ve vhodných lokalitách i bioplynových stanic.	P	P	N
		Zvýšení míry separace komunálního odpadu.	P	N	N
		Odstraňování a rekultivace starých ekologických zátěží.	P	P	N
		Využití prostředků z evropských fondů na výstavbu zařízení pro nakládání s odpadem.	P	P	N
		Zlepšování čistoty povrchových vod v důsledku nové výstavby, modernizace a rekonstrukce ČOV.	P	N	N
		Vysoká úroveň plynofikace celého kraje může při efektivním využití přispívat ke snížení emisí látek znečišťujících ovzduší a zlepšení imisní situace v „dýchací“ vrstvě atmosféry.	P	N	P
	4	Kvalitní péče o chráněná území.	P	P	P
		V dlouhodobém výhledu možnost zlepšení stavu chráněných území – kvalitní evidence, nájemní smlouvy o péči, financování péče z dotačních titulů MŽP, ŽP.	P	P	P

Pilíř	Téma	Seznam příležitostí ze SWOT analýz ze všech témat	ENV	EKO	SOC
	5	Snížení podílu orné půdy.	P	H	N
		Ekologizace zemědělství zejména v chráněných územích.	P	H	N
		Postupné nahrazování hospodářských dřevin s předpokládanou vysokou citlivostí ke klimatickým změnám v pěstebních polohách, které neodpovídají jejich přirozenému rozšíření. Důsledné omezování negativního vlivu zvěře na přirozenou i umělou obnovu lesa v imisních oblastech.	P	N	N
		Podporovat mimoprodukční funkce lesa.	P	N	N
ekonomický	6	Výstavba dálnice D11 jako dálniční osy regionu spojující Prahu – Hradec Králové – Královec (Polsko), modernizace rychlostní komunikace R35.	H, P	P	P
		Rekonstrukce stávající silniční sítě (silnice I. až III. třídy) a místních komunikací.	H	P	P
		Využití blízkosti mezinárodní železniční magistrály E40 v Pardubicích pro oživení hospodářství regionu.	N, P	P	P
		Vymezení koridoru ŽD2 pro vybudování kapacitní dopravní cesty, spojeným s modernizací, zdvoukolejněním, případně elektrizací tratí.	P	P	P
		Využití potenciál letiště v Hradci Králové jako veřejné mezinárodní letiště aglomeračního významu, popř. využít lokalitu i k jinému účelu.	P, H	P	P
		Dále rozvíjet proces integrace veřejné dopravy v Královéhradeckém kraji a zlepšit tak dopravní dostupnost v celém regionu.	P	P	P
		Zkvalitnit dopravní obslužnost území s cílem podpořit dojížděku do zaměstnání a tím snížení nezaměstnanosti.	N	P	P
		Zlepšení technického stavu vodohospodářské infrastruktury.	P	P	N
		Vytvoření podmínek pro řešení dalších zdrojů pitné vody.	N	P	P
		Podpora modernizace a rekonstrukce stávající kanalizační sítě a rozvoje napojení obyvatel na veřejnou kanalizaci zakončenou v ČOV. (Vztahuje se i k tématu 2.)	P	P	P
		Rozvoj nových technologií na zpracování odpadu.	P	P	N
		Zkvalitnění hospodaření s odpady a rozvoj využití odpadů a zavádění třídění odpadů včetně jejich separovaného sběru a konečného využití.	P	P	N
		Podpora využití odpadů pro výrobu tepla.	P	P	N
		Dokončení plynofikace ve vhodných lokalitách, rekonstrukce a modernizace plynových vytopen.	N	P	N
		Rozvoj zapojení plynárenského systému do integrované evropské sítě.	N	P	N
		Podpora úsporných systémů využívání elektrické energie.	P	P	N
		Zvýšení pokrytí stávající spotřeby elektrické energie z vlastních zdrojů a zkvalitnění zabezpečení krizového zásobování energiemi.	N	P	P
		Rozvoj výstavby zdrojů obnovitelných energií (vodní minielektrárny, spalování biomasy, tepelná čerpadla).	H, P	P	N
		Podpora využívání ekologických způsobů vytápění.	P	P	N
		Nová výstavba a rekonstrukce zdrojů pro kombinovanou výrobu elektřiny a tepla.	H	P	N
		Podpora rekonstrukce a modernizace stávajících sítí VVN.	H	P	N
		Podpora výstavby důležitých optických tras.	N	P	P
		Rozvoj telekomunikační infrastruktury a informačních technologií k posílení investičních příležitostí v regionu.	H	P	P
		Zkvalitnění přístupu veřejnosti k vysokorychlostnímu Internetu.	N	P	P
	10	Rozvoj přeshraniční spolupráce, rozvoj inovativních forem podnikání.	N	P	N
		Nutná podpora podnikatelských aktivit v ORPech, které neposkytují základní funkce obslužnosti území, především v oblasti zaměstnání, školství a služeb.	N	P	P
		Posílit v krizových ORPech MSP a další možnosti zaměstnávání osob, u ORPu Broumov posílit zaměstnanost v oblasti cestovního ruchu.	N	P	P
		Rozvoj spolupráce mezi univerzitou a podnikatelským sektorem.	N	P	N
sociodemografický	7	Výhodná geopolitická poloha.	N	P	P
		Pozvolna rostoucí počet obyvatel.	N	N	P
	8	Podpora bytové výstavby v atraktivních lokalitách, regenerace stávající bytové výstavby.	H	P	P
		Zajištění dostupného bydlení pro mladé rodiny.	N	P	P
		Zlepšení obytné atraktivity obcí.	N	P	P

Pilíř	Téma	Seznam příležitostí ze SWOT analýz ze všech témat	ENV	EKO	SOC
9		Využití potenciálu méně zatížených, turisticky zajímavých území pro účely cestovního ruchu (Kladské pomezí, Podzvičinsko, Hradecko).	H, P	P	P
		Zatraktivnění Hořicka, prostor pro vznik nové kulturně-historicko-sportovní zóny (Hořický Chlum - turistické stezky, galerie plastik v přírodě, přírodní koupaliště Dachovy...).	H	P	P
		Podpora rozvoje cestovního ruchu především v oblastech s horší dostupností a minimálním vybavením pro cestovní ruch (některá místa v okrese Jičín).	H	P	P
		Rozvoj individuální rekreace ve vybraných turistických oblastech (zejména podhorské oblasti Krkonoš a Orlických hor, Broumovský výběžek, Český ráj...).	H	P	P
		Obnovení provozu v Lázních Běloves a v rašelinových lázních v Železnici.	N	P	P
		Využití potenciálu krajiny pro rozvoj nových forem cestovního ruchu a pro zaměstnanost v terciéru.	H, P	P	P
		Lepší využití velkého rekreačního potenciálu kraje.	H	P	P

Poznámka : v některých případech, zvláště u environmentálního pilíře nebylo možno jednoznačně přiřadit, zda se jedná o jednoznačnou hrozbu nebo příležitost

3. fáze – závěrečná SWOT analýza za všechny pilíře

Údaje o příležitostech a ohroženích – horizontálně napříč pilíři, spolu se souhrnnými hodnoceními slabých a silných stránek pilířů, jsou podkladem pro závěrečnou SWOT analýzu pro dané území a každý pilíř – environmentální, sociodemografický a ekonomický (tato celková SWOT se nachází v příloze č. 1). Navíc byly autory jednotlivých témat vytipovány nejdůležitější výroky SWOT analýz pro jednodušší následnou práci s těmito výroky. (tato výběrová SWOT analýza je uvedena v Příloze č. 2)

7 ÚZEMNÍ STŘETY A PROBLÉMY V ÚZEMÍ

Problematika řešeného území v rámci ÚAP se soustřeďuje do popisu slabých stránek území, územních střetů, ohrožení v území a obecného popisu plošných problémů řešitelných v územně plánovací dokumentaci. Graficky reprezentuje tuto závěrečnou část ÚAP problémový výkres navazující na pracovní výkresy územních střetů a ohrožení v území.

7.1 SLABÉ STRÁNKY ÚZEMÍ

Slabé stránky, které nejsou samostatně obsahem problémového výkresu (výstup z ÚAP), ale promítají se do území, je potřeba zohlednit při dalším zpracování ÚPD. Kompletní přehled výroků ze SWOT analýz je uveden v příloze č. 1, výběr výroků je uveden v příloze č. 2.

7.2 ÚZEMNÍ STŘETY

Celá tato problematika je uvedena v samostatné příloze č. 4. - Územní střety záměrů v území Královéhradeckého kraje (zvláštní soubor).

Grafickým vyjádřením střetů/problémů je problémový výkres.

8 ZÁVĚR

Okruh problémů k řešení v územně plánovací dokumentaci je dán vyhláškou č. 500/2006 Sb. V rámci řešení RURÚ KHK je takto členěn i problémový výkres. Základem elaborátu jsou údaje a informace o jevech v území, které vstupují jako předmět nebo součást závad nebo střetů v území do vyhodnocení nebo popisu problémového výkresu. Jejich součástí jsou i záměry, které vstupují a zasahují do stávající struktury limitů a hodnot.

8.1 URBANISTICKÉ, DOPRAVNÍ A HYGIENICKÉ ZÁVADY V ÚZEMÍ

GIS vrstvy použité v problémovém výkrese KHK:

- skládka
- spalovna
- poddolované území
- sesuvné území
- záplavové území Q100

Další problémy ve výkrese neuvedené:

REZZO 1(2,3)	Zdroj znečištění ovzduší. Jedná se o velké, střední a malé zdroje znečišťování ovzduší, které se velkou měrou podílejí na emisích kraje v případě oxidu siřičitého, oxidů dusíku, amoniaku, oxidu uhelnatého a tuhých znečišťujících látek.
Zdroje zápachu	Může se jednat o zemědělské provozy nebo např. o zařízení ke zpracování odpadu
Halda nebo odval	Jde o způsob znehodnocení území.
Průtah silnice 1. třídy zastavěným územím	Jde o hygienickou závalu především ve vztahu k obytnému území a současně dopravní závala jako způsob nežádoucího zpomalení dopravy.
Úrovňové křížení silnice 1. třídy s železnicí	Jde opět o dopravní závalu ve smyslu zpomalení dopravy na silnicích 1. třídy.

8.2 OHROŽENÍ V ÚZEMÍ

Jde o výčet jevů, které působí svojí existencí jako možné ohrožení v území především ve vztahu k jeho dalšímu možnému využití. V krajském měřítku jsou takto vymezena území nad určitý rozsah (viz výkres).

Další problémy ve výkrese neuvedené (zjištěné na základě zpracování témat):

Zastavěné území v zátopové zóně Q100

Určená území, která jsou přímo ohrožena záplavou v případě stoleté vody.

Orná půda se sklonitostí min. 7 stupňů

Údaj, který souvisí s potencionálním nebezpečím půdních erozí v intenzivně obdělávaných oblastech.

8.3 PROBLÉMY

Další informace zjištěné na základě zpracování témat (z vyváženosti pilířů), které byly použity pro znázornění (šrafy, výplň, ohraničení) problémových ORP:

- index migračního zisku (znázorněny ORP s nízkým indexem)
- podíl napojených obyvatel na kanalizaci a ČOV (znázorněny ORP s nízkým podílem)
- intenzita bytové výstavby (znázorněny ORP s nízkou intenzitou)
- míra nezaměstnanosti (znázorněny ORP s vysokou mírou nezaměstnanosti)
- vývoj indikátorů bydlení (znázorněny ORP s negativním vývojem)
- míra separace odpadů (znázorněny ORP s nízkou mírou)
- výměra svažitě půdy nad 10 % rozlohy ORP (znázorněny ORP odpovídající popisku)
- ekologická stabilita území (znázorněny ORP s nízkou stabilitou)
- daňová výtěžnost (znázorněny ORP s nízkou výtěžností)

Dále jsou v problémovém výkrese:

- kartogram s ORP s negativně hodnoceným environmentálním pilířem
- kartogram s ORP s negativně hodnoceným sociodemografickým pilířem
- kartogram s ORP s negativně hodnoceným hospodářským pilířem
- kartogram s ORP s vyznačením počtu negativně hodnocených pilířů

8.4 STŘETÝ V ÚZEMÍ

V příloze č. 4 byly jednotně zpracovány a v kartogramech zobrazeny všechny níže uvedené územní střety jednotlivých skupin záměrů v území s limity a hodnotami v území.

Tyto průniky, resp. již vytvořené územní střety, byly dále upraveny a zjednodušeny do tvaru linií, aby je bylo možno přehledně vyznačit na kartogramech a jsou označeny jedinečným číselným identifikátorem.

- Záměry silnic I. třídy (včetně územních rezerv)
- Záměry silnic II. třídy (včetně územních rezerv)
- Záměry dálnic a rychlostních komunikací
- Záměry železniční dopravy
- Záměry vodní a letecké dopravy
- Záměry plynovodů a objektů na plynovodní síti
- Záměry vodovodů, kanalizací a horkovodů
- Záměry elektrického vedení a objektů na těchto sítích
- Záměry průmyslových zón a logistických center
- Územní rezervy SVP
- Vzájemné územní střety záměrů na provedení změn v území

8.5 SPECIFICKÉ OBLASTI

V problémovém výkrese jsou rovněž vyznačeny specifické oblasti Královéhradeckého kraje. Představují oblasti (rovněž osy) vymezené v Politice územního rozvoje, oblasti přírodních hodnot a oblasti s vyváženými, resp. nevyváženými územními podmínkami.

- rozvojová osa republikového významu
- rozvojové osy republikového významu
- velmi slabá území dle celkového hodnocení udržitelného rozvoje
- území s převahou krajinných hodnot a jejich ochrany
- území s nejmenší vyvážeností územních podmínek
- území s největší vyvážeností územních podmínek

8.6 VÝČET VÝZNAMNÝCH KONKRÉTNÍCH PROBLÉMŮ K ŘEŠENÍ ZJIŠTĚNÝCH VLASTNÍM ROZBOREM

Environmentální pilíř

Základní charakteristikou životního prostředí Královéhradeckého kraje je jeho relativní zachovalost a dobrá kvalita přírody ve srovnání s jinými kraji České republiky. Tato charakteristika předurčuje kraj pro rozvoj turistiky a cestovního ruchu. To zároveň představuje i největší problém. Proto je nezbytné hledat vyvážený kompromis, který umožní ekonomicky pozitivní způsob využívání krajiny pro potřeby turistiky a cestovního ruchu a zároveň zajistí zachování, případně rozšíření všech hodnot. Všechny navrhované trasy dopravní infrastruktury je třeba vést mimo zvláště chráněná území.

Ekonomický pilíř

Vývoj HDP v období 2001-2006 v Královéhradeckém kraji měl každoročně stoupající tendenci. Tento vývoj odpovídal vývoji v České republice, tempo růstu v kraji však bylo pomalejší. V propočtu HDP na jednoho obyvatele byl trend vývoje obdobný. Kraj byl v roce 2006 v hodnotě HDP na jednoho obyvatele na šestém místě mezi kraji České republiky. Srovnání úrovně HDP na obyvatele ve vztahu k zemím EU – 25 ukazuje, že Královéhradecký kraj svoji pozici každoročně zlepšuje, (v roce 2006 odpovídal 68,9% průměru EU). Mezi kraji České republiky zaujímá v tomto ukazateli zhruba střední pozici.

Královéhradecký kraj z hlediska daňové výtěžnosti obcí ve srovnání s ostatními kraji (v přepočtu na jednoho obyvatele) byl v roce 2006 na 9. místě s tím, že dosahuje 69 % průměrné republikové úrovně (při nezahrnutí Prahy je to 90 % průměrné republikové úrovně). Příčinou daného pořadí se jeví zejména velikostní struktura obcí v kraji, kdy Královéhradecký kraj se podílí na počtu obyvatel ČR 5,3 %, ale celkový počet obcí v kraji pak tvoří cca 7,2 % z celkového počtu obcí v ČR. To ukazuje na menší průměrnou velikost obcí v kraji, což pak vzhledem ke způsobu rozpočtového určení daní (tj. v závislosti na velikosti obcí), ovlivňuje celkovou daňovou výtěžnost obcí v kraji..

Sociodemografický pilíř

Za velmi starou populaci označujeme jenom region Prahy, kde podíl dětí již klesl pod hodnotu 12,5 %. Všechny ostatní kraje mají již populaci starou, kde podíl dětí sice nepoklesl pod velmi nízkou hranici 12,5 %, ale už nepřevyšuje ani hodnotu 16 %. Královéhradecký kraj je dnes na 8. místě s podílem dětí 14,6 %, což představuje necelých 92 tisíc dětí. Na základě prognózy ČSÚ z roku 2002 a předpokladů růstu početní velikosti kraje z pohledu analýzy celkové měny ke konci roku 2005 je velmi pravděpodobné, že se počet seniorů s věkem 65 a více let dostane přes hodnotu 200 tisíc s relativním zastoupením v populaci přes 30 % ke konci roku 2050.

8.7 PROBLÉMOVÉ OKRUHY V ÚZEMÍ K ŘEŠENÍ

Environmentální pilíř

Je třeba přispívat k prevenci a snižování znečišťování povrchových a podzemních vod v důsledku zemědělské, průmyslové a antropogenní činnosti. Dále je nutné omezovat v záplavových územích aktivity, které zvyšují povodňová rizika.

Pro zjištění stavu krajiny z hlediska její vyváženosti a rovnováhy se krajina ohodnocuje koeficientem ekologické stability. Pouze ORP Vrchlabí představuje krajinu stabilní, nejhůře jsou na tom ORPy Nové Město nad Metují, Hradec Králové, Jaroměř (území málo stabilní, hodnota KES okolo 0,4)

Zábor půd je většinou nevratným procesem, který podstatně omezuje plnění funkcí půdy a patří mezi nejzávažnější procesy poškozující půdní fond jako celek. Proto by se měly minimalizovat zábory zemědělské půdy (zejména s vysokým stupněm ochrany) a lesního půdního fondu v územích s nízkou lesnatostí.

Ekonomický pilíř

Hustota silniční sítě v regionu mírně převyšuje průměrnou hustotu silniční sítě v ČR (v roce 2006 zde bylo celkem 3 773 km silnic a dálnic, z toho pouze 16 km činil úsek dálnic a jen 437 km silnic I. třídy). Problémem však zůstává špatný stav a technická zanedbanost regionální silniční sítě odrážející se v nedostatečných parametrech, dopravních závadách včetně nedostatečné kapacity nebo kvality. Protože dálnice D11 je zatím pouze rozestavěná a chybí navazující rychlostní komunikace, je existující síť regionálních silnic značně přetížena tranzitní dopravou, což má výrazný negativní vliv na životní prostředí obyvatel i vzhledem k chybějícím obchvatům měst/obcí pro tranzitní dopravu.

Hustota železniční sítě na území kraje je 15 km na 100 km², což je nad celostátním průměrem. Problémem je nedostatečná kvalita železniční infrastruktury, technická zastaralost a nedostatečná kapacita některých tratí a rovněž zastaralý vozový park. To se promítá i do rapidního poklesu výkonů železniční nákladní přepravy v posledních letech ve srovnání se silniční přepravou věcí (zboží) a tím i snížení podílu železniční přepravy na přepravních výkonech celkem.

V rámci vodohospodářské infrastruktury existuje celkově dobré napojení jeho obyvatel na veřejné vodovody. Jsou však i oblasti kraje, v nichž je nutná rekonstrukce stávající sítě a oblastí, kde je nutné vybudováním nových sítí ještě napojení obyvatel na veřejné vodovody zvýšit. Jako problém kraje se jeví obtížné získání dostatečně kapacitních zdrojů vody v blízkosti velkých sídel.

Situace v oblasti vybavení kraje veřejnými kanalizacemi a čističkami odpadních vod je již méně uspokojivá. Nároky na územní plánování si v kraji klade především nutnost dobudování připojení na veřejnou kanalizaci a nutnost rekonstrukce či výstavby čističek odpadních vod v několika správních obvodech.

Dalším problémem v kraji je příliš vysoký podíl skládkování jak průmyslového tak komunálního odpadu. Jako významný se jeví především deficit zařízení v oblasti separace komunálního odpadu, nakládání s objemnými odpady, nakládání se směsnými komunálními odpady a zařízení pro demontáž autovraků a elektrošrotu. Právě v systémech recyklace má Královéhradecký kraj velké rezervy. Nejvážnější situace v oblasti starých ekologických zátěží území je v okresech Trutnov, Jičín a Hradec Králové.

Plynofikace na území Královéhradeckého kraje dosahuje vysoké úrovně. V roce 2006 bylo na území kraje plynofikováno 272 obcí, což představuje 60,7 % obcí celého kraje. Územní problémy lokálního charakteru může přinést plynofikace a dostavba přípojek plynu na území obcí, které ještě nebyly plynofikovány, nebo tam, kde probíhá jejich rekonstrukce, či modernizace.

Královéhradecký kraj má podprůměrnou nezaměstnanost. Vyšší míra nezaměstnanosti byla v ORP Broumov, Dvůr Králové a Nový Bydžov. Problémem je vysoká sezónnost vývoje míry nezaměstnanosti v ORP Broumov, Hořice a Nový Bydžov. V těchto oblastech by se měl podporovat rozvoj nových pracovních příležitostí především v zimních měsících. Problémovost Broumova je také zvýrazněna počtem uchazečů na jedno pracovní místo, v roce 2007 to bylo 7 uchazečů na jedno pracovní místo. Nicméně je nutno podotknout, že oproti předcházejícím rokům došlo k výraznému snížení tohoto ukazatele.

V rámci kraje je daňová výtěžnost diferencována i mezi územními obvody, danými působnostmi obcí s rozšířenou působností (celkem 15 obvodů ORP). Nejvyšší daňovou výtěžnost dosahuje ORP Hradec Králové (116 % průměrné úrovně kraje), dále dosahují nadprůměrné úrovně obce v ORP Jaroměř. Nejnižší úroveň je pak v obvodu ORP Kostelec nad Orlicí (88 % průměrné úrovně kraje). V postavení jednotlivých ORP z hlediska daňové výtěžnosti v kraji se tak projevuje existence velkých měst (vzhledem k větším koeficientům při sdílení daní pro tato větší města. Hodnota daňové výtěžnosti na úrovni ORP je ovlivněna zejména velikostní skladbou obcí v ORP.

Výrazně nejvíce vyjíždějí lidé za prací a do škol mimo ORP Kostelec nad Orlicí a Nové Město nad Metují. Tyto ORPy slouží pouze jako zásobárna pracovní síly pro velká centra. Takto postižená místa nezabezpečují základní obslužnost území a udržitelný rozvoj v nezměněných podmínkách je víc než problematický. V důsledku tohoto jevu se neustále posiluje centrum a zanedbávají okolní ORPy. Vznikají tímto také velké časové ztráty, které jsou zvýrazněny i zcela nedostatečnou infrastrukturou.

Sociodemografický pilíř

Důležitým ukazatelem kvality života v regionu je přírůstek (resp. úbytek) obyvatelstva, který odráží populační klima a migrační aktivitu regionu. V Královéhradeckém kraji přetrvává posledních 13 let roční úbytek populace přirozenou měnou.

Až do roku 1994 rozhodoval o velikosti celkové měny přirozený přírůstek. Za posledních téměř 15 let je významnější migrace a to s růstovou tendencí v posledních letech. Klesá váha občanů české a moravské národnosti, protože nemalá část migrantů je jiné národnosti.

Budoucí vývoj obyvatelstva a rozvoj kraje je rovněž předurčen věkovou strukturou obyvatelstva. Projevuje se tendence ke snižování váhy dětí v populaci Královéhradeckého kraje, a tedy stárnutí obyvatelstva. Nejmenší podíl dětí má SO ORP Hradec Králové a největší vykazuje Jaroměř.

Úbytek trvale obydlených domů a bytů a současný nárůst neobydlených bytů je vnímán jako riziko udržitelného vývoje. V letech 1991-2001 počet trvale obydlených bytů v kraji i ve všech ORP mírně rostl a největší nárůst trvale obydlených bytů byl zaznamenán v ORP Broumov a Rychnov nad Kněžnou. Počet neobydlených bytů se ve sledovaném období výrazně zvýšil ve všech ORP, největší nárůst byl zaznamenán v ORP Hradec Králové, Náchod, Nová Paka a Vrchlabí.

Celkově nejvýznamnějším problémem cestovního ruchu na Královéhradecku je dopravní síť - špatný technický stav komunikací, značení, kvalita a údržba cest pro pěší a cyklisty. Další významný problém představuje kvalita a struktura ubytovacích a stravovacích zařízení.

8.8 HODNOCENÍ KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE JAKO CELKU

Vyhodnocení environmentálního pilíře

Z environmentálního hlediska jsou nejlépe hodnocena území obcí s rozšířenou působností Vrchlabí, Trutnov a Kostelec nad Orlicí. Naopak jako nejslabší z hodnocených území se ukázala být ORP Jičín, Hradec Králové, Hořice a Nové Město nad Metují.

Vyhodnocení sociodemografického pilíře

V sociodemografickém pilíři dosáhlo nejvyššího hodnocení ORP Dobruška. Následují 3 obce s rozšířenou působností Rychnov nad Kněžnou, Vrchlabí a Nový Bydžov. Nejhorší jsou hodnoceny ORP Hradec Králové, Trutnov, Dvůr Králové nad Labem a Náchod.

Vyhodnocení ekonomického pilíře

V ekonomickém pilíři dosáhlo nejvyšší ohodnocení podle předpokladů a očekávání krajské město Hradec Králové společně s Novým Bydžovem. Na dalších místech, s jistým odstupem se umístila města Vrchlabí, Kostelec nad Labem a Nové Město nad Metují. Nejhorší byla hodnocena ORP měst Broumov a Trutnov.

Celkové hodnocení ORP v rámci kraje

Nejlépe se v našem hodnocení umístilo ORP Vrchlabí, následované ORP Dobruška a ORP Kostelec nad Orlicí. Na opačném konci se jako nejhorší hodnocené umístily ORP Broumov a Jičín s významným záporným hodnocením a dále ORP Trutnov, Hořice a Dvůr Králové nad Labem.

9 POUŽITÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

Návrh integrovaného krajského programu snižování emisí a návrh krajského programu ke zlepšení kvality ovzduší Královéhradeckého kraje, Ekotoxa Opava s.r.o., únor 2003

Program zlepšení kvality ovzduší Královéhradeckého kraje, včetně aktualizace, Ekotoxa Opava s.r.o., 2005, 2006

Zadání Územního plánu velkého územního celku Královéhradeckého kraje, KÚ Královéhradeckého kraje, listopad 2006

Koncepce cyklodopravy Královéhradeckého kraje, SURPMO, inženýrská a projektová společnost a. s., březen 2003

Pasport cyklodopravy Královéhradeckého kraje, SURPMO, inženýrská a projektová společnost a. s., říjen 2002

Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Královéhradeckém kraji, Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory, červen 2004

Koncepce odpadového hospodářství na území Královéhradeckého kraje, ISES, s.r.o., říjen 2002

Koncepce ochrany přírody a krajiny Královéhradeckého kraje, Ing. Miloslav Šindlar a kol., 2004

Koncepce sociální práce a sociálních služeb Královéhradeckého kraje, PhDr. Martin Scháněl, KÚ Královéhradeckého kraje, září 2001

Koncepce zemědělské politiky Královéhradeckého kraje, Regionální agrární komora Hradec Králové, Ekotoxa Opava s.r.o., září 2003

Krajský plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením Královéhradeckého kraje, květen 2004

Plán odpadového hospodářství Královéhradeckého kraje, ISES s.r.o., duben 2004

Plán rozvoje sociálních služeb v Královéhradeckém kraji pro období 2007 – 2009, včetně aktualizace pro období 2008-2009, KÚ Královéhradeckého kraje, 2006, 2007

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Královéhradeckého kraje, Vodohospodářsko inženýrské služby spol. s r.o., 2004

Program obnovy venkova Královéhradeckého kraje

Program rozvoje územního obvodu Královéhradeckého kraje, aktualizace, leden 2003

Regionální surovinová politika Královéhradeckého kraje, Česká geologická služba, Praha, ČGS – Geofond, Praha, říjen 2003

Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2006 - 2015, Centrum evropského projektování, leden 2007

Strategie rozvoje lidských zdrojů Královéhradeckého kraje, včetně aktualizace, Centrum evropského projektování, červen 2005

Územní energetická koncepce Královéhradeckého kraje, RAEN s.r.o. Praha, 2003

Územní energetická koncepce Královéhradeckého kraje – akční plán, RAEN s.r.o. Praha, 2005

Analýza a vstupní úvaha k politice bydlení v Královéhradeckém kraji, ÚRS Praha, a.s.

Analýza a prognóza rozvoje bydlení v Královéhradeckém kraji – 2. etapa, ÚRS Praha, a.s.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje, KÚ Královéhradeckého kraje, únor 2006

Hospodářská charakteristika Královéhradeckého kraje, Regionální hospodářská komora Severovýchodních Čech, červenec – srpen 2002

Územně analytické podklady, rozbor udržitelného rozvoje území Královéhradeckého kraje, okresu Jičín, Ekotoxa Opava, 11/2006

Stav ŽP v Královéhradeckém kraji v roce 2005, 2006. MŽP, 2006, 2007

Zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) – č. 183/2006 Sb.

Modelové zpracování „Rozboru udržitelného rozvoje území“ správního obvodu obcí s rozšířenou působností Litovel a Uničov, Archdesign Brno, Ing.Arch. Petr Malý, Ekotoxa Opava, 2005

Strategie udržitelného rozvoje ČR, Vláda ČR, listopad 2004

Strategie udržitelného rozvoje ČR, Vláda ČR, situační zpráva, 14.8. 2006

Politika územního rozvoje České republiky, květen 2006

Politika územního rozvoje České republiky. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Ústav územního rozvoje. Příloha časopisu U&ÚR – ročník IX – číslo 3/2006.

Politika územního rozvoje ČR – Podklady a východiska. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Duben 2006.

Politika územního rozvoje ČR 2008, návrh

Albertina firemní monitor (aktualize 2008 02)

ČSÚ, Výpis Registr ekonomických subjektů

ČSÚ, SLDB 2001, Dojížděka a vyjížděka dle obcí

ČSÚ, VŠPS 2000 až 2006

ČSÚ, Regionální národní účty
ČSÚ, Lesnatost
MF ČR, Bilance příjmů a výdajů obcí
Ročenka dopravy 2006, MD
Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2007
TREXIMA, Regionální statistiky ceny práce
ÚHÚL, kategorie lesa, stupeň přirozenosti lesa v PLO

Internetové odkazy:

www.kr-kralovehadecky.cz

www.czso.cz

www.mmr.cz

www.env.cz

www.mze.cz

www.nature.cz

www.chmi.cz

PŘÍLOHA Č. 1: KOMPLETNÍ SEZNAM VÝROKŮ ZE SWOT ANALÝZ PRO VŠECHNY TŘI PILÍŘE

Pilíř	Téma	Silné stránky	Slabé stránky	Příležitosti	Hrozby
environmentální	1	Dostatečné zásoby stavebního kamene, štěrkopísku, cihlářských surovin, sklářských písků a dolomitu – zajišťující suroviny na dlouhou dobu dopředu.	Nízké množství potenciálně využitelných částí nerostných surovin, zejména rud.	Rekultivace území, kde je v plánu ukončení těžby – snížení střetů se zájmy životního prostředí.	Střety se zájmy ochrany životního prostředí při rozšíření těžby – limity využití území.
			Velké množství sesuvných a poddolovaných území – omezení pro územní rozvoj.		
			Střety těžby (současné i potencionální) s ochranou přírody (chráněná území a NP).		
	2	Dostatečné množství významných vodních zdrojů, vysoký podíl CHOPAV na území kraje. Významný přebytek kvalitní pitné vody v současnosti, ale i pro budoucnost. Není potřeba zajištění dalších nových zdrojů.	Nejsou plněny cíle environmentální kvality povrchových vod z hlediska chemického nebo ekologického stavu/ekologického potenciálu.	Vyřešení napojení části ubytovacích zařízení v turistických oblastech na technickou infrastrukturu (voda, kanalizace, ČOV, plyn).	Klesající jakost podzemních vod vlivem znečištěných vod povrchových (Polická křídová pánev).
		Rozhodujícími vodními zdroji Královéhradeckého kraje jsou podzemní zdroje.	Nejsou plněny cíle environmentální kvality podzemních vod z hlediska chemického stavu.	Snižování spotřeby vody.	Rizika lokálních povodní v územích s velkým podílem sklonité orné půdy a nízkým koeficientem ekologické stability.
		Příznivý stav vodního režimu v krajině v oblastech s vysokým koeficientem ekologické stability, vysokou mírou zalesnění a nízkou svažitostí.	Existence lokálně znečištěných zdrojů podzemních vod v důsledku negativních dopadů hospodaření v minulosti.	Dodržování zásad správné zemědělské praxe pro snížení obsahu dusičnanů v podzemních a povrchových vodách.	Znečištění povrchových vod vodní a větrnou erozí.
			Nedostačující intenzita čištění odpadních vod. Královéhradecký kraj patří v současnosti k nejméně vybaveným krajům veřejnými kanalizacemi a čistírnami odpadních vod. Největší deficit napojení trvale bydlících obyvatel na veřejnou kanalizaci a kanalizaci zakončenou ČOV je v územním celku Jičín.	Ochrana a obnova přirozeného vodního režimu, revitalizace toků a vodních ekosystémů.	Lokální rizika při nedokončení kompletních protipovodňových opatření.
			Výskyt oblastí s nepříznivými podmínkami vodního režimu, s nízkým koeficientem ekologické stability, vysokým stupněm zornění a svažitosti, snížená přirozená retenční schopnost území.	Nastartování procesu KPIÚ v oblastech s nepříznivým stavem vodního režimu a nízkým koeficientem ekologické stability.	Povolení výstavby v územích ohrožených povodní.
			Často nejsou odděleny dešťové a splaškové kanalizace.	Finanční zdroje ze státního rozpočtu a fondů EU pro zajištění čištění odpadních vod a zásobování pitnou vodou, na realizaci projektů protipovodňové ochrany.	Nerovnoměrná potřeba zásobení vodou a likvidace odpadních vod zpravidla v sezónních cyklech v důsledku vysoké návštěvnosti velkých rekreačních center v Krkonoších a Orlických horách.
					Masivní rozšiřování vrtů pro geotermální vytápění objektů, kterým se zpřístupňují podzemní vody možnému znečištění.

environmentální	2				<p>Napjatá bilance (kvantitativní) podzemních vod především v letním období, na které se podílí nevyváženě dimenzované povolené odběry i nelegální čerpání.</p> <p>Nedostatečná schopnost zajištění financování na rozvoj technické infrastruktury (kanalizace a ČOV).</p> <p>Nárůst množství dešťových vod v často poddimenzovaných kanalizačních soustavách v důsledku rozrůstajících se zpevněných ploch v sídelních oblastech.</p>
		K roku 2006 nebylo zjištěno překračování imisních limitů pro SO ₂ , NO _x , NH ₃ a krajských emisních stropů pro SO ₂ , NO _x a VOC.	Na území kraje byly vyhlášeny oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší pro ochranu lidského zdraví (vzhledem k limitům PM ₁₀ , BaP a přízemního ozonu).	Realizace opatření vycházejících z programů KPSE, PZKO.	Zvyšování intenzity dopravy může vést ke zvýšení emisí a imisních koncentrací látek znečišťujících ovzduší a hlukové zátěže ve městech, obcích a v blízkosti významných dopravních komunikací.
		V obcích jsou zavedeny systémy separovaného sběru pro základní druhy odpadů.	Nadlimitní imisní koncentrace přízemního ozonu z hlediska ochrany ekosystémů a vegetace jsou monitorovány na 100 % chráněných území.	Využívání nejlepších dostupných technologií v průmyslu a při vytápění domácností.	Nárůst emisí z plošných zdrojů (REZZO 3) v důsledku používání nešetrných technologií spalování a spoluspalování komunálního odpadu.
	3	Skládkovací kapacity vyhovující potřebám kraje. Míra separace a využití odpadu roste. (Vztahuje se i k tématu 6.)	Značnou zátěž životního prostředí představují emise z automobilové dopravy.	Využívání vhodných typů obnovitelných zdrojů energie.	Na území kraje je mírně překročena hodnota doporučeného krajského emisního stropu pro amoniak.
		Velmi malá část zastavěného území je v oblastech s vysokým rizikem výskytu radonu. Jen malá část kraje je klasifikována jako území s vysokým radonovým rizikem.	Míra separace a následného využití komunálního odpadu je nízká oproti požadavkům SUR.	Regulace automobilové dopravy, budování obchvatů obcí a měst.	Nepříznivé meteorologické či jiné přírodní podmínky ovlivňující rozptyl látek znečišťujících ovzduší.
		Významné přebytky kvalitní pitné vody jsou zejména na Náchodsku (Polická křídová pánev) a Rychnovsku (Litá), Jičínsko a Trutnovsko jsou kapacitou vodních zdrojů zcela soběstačné.	Je využíváno pouze malé množství biologicky rozložitelného odpadu a většina ukládána na skládky.	Snížení imisi VOC a amoniaku využitím vodou ředitelných nátěrových hmot a omezováním studených startů vozidel.	Občané nebudou ochotni spolupracovat při separaci komunálního odpadu – zvyšování produkce odpadu.
			Relativně velké množství dosud nevyřešených starých ekologických zátěží – omezení využití území.	Rozvoj nových technologií pro zpracování odpadu, např. výstavba kompostáren a ve vhodných lokalitách i bioplynových stanic.	Nerovnoměrná potřeba zásobení vodou a likvidace odpadních vod zpravidla v sezónních cyklech v důsledku vysoké návštěvnosti (kapacity pro desítky tisíc návštěvníků) velkých rekreačních center v Krkonoších a Orlických horách.
			Nedostatek technických kapacit pro nakládání s odpadem (vyjma skládek).	Zvýšení míry separace komunálního odpadu.	Vznik pachového znečištění z bioplynových stanic vlivem nesprávně navržené či provozované technologie.
			Královéhradecký kraj patří v současnosti k nejméně vybaveným krajem veřejnými kanalizacemi a čistírnami odpadních vod.	Odstraňování a rekultivace starých ekologických zátěží.	Omezení využití území vlivem neřešení problematiky starých ekologických zátěží.

environmentální	3		Problematické plnění závazků vůči EU ohledně zásobování kvalitní pitnou vodou, odkanalizování a čištění odpadních vod v aglomeracích nad 2000 EO.	Využití prostředků z evropských fondů na výstavbu zařízení pro nakládání s odpadem.	
			Královéhradecký kraj je vybaven vodovody v obcích a městech (především Jičínsko, Královéhradecko) s mírně nižším procentem zásobovaných obyvatel (87,7 %) než je průměr za ČR (89,8 %).	Zlepšování čistoty povrchových vod v důsledku nové výstavby, modernizace a rekonstrukce ČOV.	
			Nevyhovující voda menších vodovodů (obsah dusičnanů) především na Jičínsku.	Vysoká úroveň plynofikace celého kraje může při efektivním využití přispívat ke snížení emisí látek znečišťujících ovzduší a zlepšení imisní situace v „dýchací“ vrstvě atmosféry.	
			Nejhůře je vodními zdroji zabezpečené území Královéhradecka, které přebírá převážnou část potřebné pitné vody z Náchodska a Rychnovska.		
	4	Vysoký podíl území se zachovalou a rozmanitou krajinou – téměř čtvrtina kraje leží v systému zvláště chráněných území (severní a východní části kraje).	Z hlediska KES je kraj těsně nad hranicí udržitelnosti ekologické stability krajiny.	Kvalitní péče o chráněná území.	Nebezpečí postupující devastace lesů, zejména v horských oblastech.
			Vysoký podíl zorněné půdy v nižších polohách.	V dlouhodobém výhledu možnost zlepšení stavu chráněných území – kvalitní evidence, nájemní smlouvy o péči, financování péče z dotačních titulů MŽP, ŽP.	Přetrvávající trend zemědělského hospodaření.
				Snížení podílu orné půdy.	Střety s výstavbou v krajině - dělení souvislých zachovalých ploch na menší části.
					Přírodní katastrofy – přemnožení škůdců, záplavy.
	5	Nadprůměrná výměra zemědělské půdy.	Horší půdní a klimatické podmínky pro zemědělství.	Ekologizace zemědělství zejména v chráněných územích.	Úbytek zemědělské půdy.
		Vysoké zastoupení kvalitních půd.	Nevhodná druhová skladba lesních porostů v imisních oblastech (v oblasti Krkonoš a Orlických hor převážně smrkové monokultury).	Postupné nahrazování hospodářských dřevin s předpokládanou vysokou citlivostí ke klimatickým změnám v pěstebních polohách, které neodpovídají jejich přirozenému rozšíření. Důsledné omezování negativního vlivu zvěře na přirozenou i umělou obnovu lesa v imisních oblastech.	Atraktivní území pro zimní sporty v horských oblastech, možné zábery lesního půdního fondu, zejména v LZO a LO.
		Nadprůměrné zatížení zemědělské půdy skotem, které dává předpoklad pro zajištění využití travních porostů.	Limitujícím faktorem obnovy lesa v imisních oblastech je v mnoha lokalitách trvalé poškozování nově zakládaných porostů lesní zvěří.	Podporovat mimoprodukční funkce lesa.	Nadprůměrná lesnatost v některých částech kraje může vést v těchto oblastech k ekonomické a sociální závislosti na lese.

envi.	5	Vysoký podíl lesů na území národních parků a nár. přír. rezervací, vytváří předpoklad vysoké ekologické stability v severní části území kraje.	Chybějící data ohledně kategorií lesa.		
ekonomický	6	Dopravně příznivá geografická poloha aglomerace Hradec Králové.	Absence přímého dopravního napojení na sousední regiony.	Výstavba dálnice D11 jako dálniční osy regionu spojující Prahu – Hradec Králové – Královec (Polsko), modernizace rychlostní komunikace R35.	Pomalé dobudování páteřních komunikací regionu, nepropojení regionu na transevropské dopravní síť v odpovídajících parametrech.
		Hustá síť silnic a železnic.	Nedostatečná kvalita železniční infrastruktury, zastaralý vozový park.	Rekonstrukce stávající silniční sítě (silnice I. až III. třídy) a místních komunikací.	Vznik dopravních kongescí a kolapsů včetně zvýšení nehodovosti v případě nevybudování městských obchvatů spojených s trvalým nárůstem intenzity vnitrostátní i tranzitní dopravy.
		Hustá síť autobusových linek, pravidelná příměstská železniční doprava v aglomeraci Hradec Králové.	Přetíženost stávající silniční sítě a nevyhovující stav silnic.	Využití blízkosti mezinárodní železniční magistrály E40 v Pardubicích pro oživení hospodářství regionu.	Negativní dopady budoucí dálnice D11 a rychlostní komunikace R35 na životní prostředí.
		Kvalitní systém MHD v Hradci Králové.	Chybějící obchvaty obcí pro tranzitní dopravu, nízký objem investičních prostředků v poměru k zanedbanosti silniční sítě.	Vymezení koridoru ŽD2 pro vybudování kapacitní dopravní cesty, spojeným s modernizací, zdvoukolejněním, případně elektrizací tratí.	Ponechání železničních tratí v narůstajícím deficitu údržby, popř. v nevyhovujících parametrech, útlum železnice a pokles rozsahu zejména osobní přepravy.
		Stále se zvyšující kvalita dopravní obslužnosti, budování IDS.	Nedostatečná dopravní dostupnost a obslužnost venkovských regionů.	Využití potenciál letiště v Hradci Králové jako veřejné mezinárodní letiště aglomeračního významu, popř. využít lokalitu i k jinému účelu.	Vzrůstající trend přechodu nákladní dopravy ze železnice na silnici.
		Existence přechodů státní hranice do Polska využívaných pro tranzit i rozvoj příhraniční spolupráce.	Nízká kvalita služeb ve veřejné dopravě způsobující odliv cestujících z veřejné dopravy na individuální automobilovou dopravu.	Dále rozvíjet proces integrace veřejné dopravy v Královéhradeckém kraji a zlepšit tak dopravní dostupnost v celém regionu.	Omezená lokalizace přímých zahraničních investic v regionu v důsledku celkově nízké úrovně dopravní a technické infrastruktury regionu, nedostatečná připravenost rozvojových ploch.
		Vysoká úroveň napojení obyvatel na veřejné vodovody s kvalitní pitnou vodou. (Vztahuje se i k tématu 2 a 3.)	Problémy se zásobováním kvalitní pitnou vodou ze sítí veřejných vodovodů v některých okrajových oblastech kraje.	Zkvalitnit dopravní obslužnost území s cílem podpořit dojížděku do zaměstnání a tím snížení nezaměstnanosti.	Zhoršování dopravní obslužnosti v některých oblastech jako důsledek omezování a rušení nerentabilních autobusových a vlakových spojů.
		Nadprůměrná kapacita podzemních i povrchových zdrojů vody - očekávané přebytky kvalitní pitné vody i v budoucnu.	Nedostatečně rozvinutý kanalizační systém s napojením na ČOV v obcích do 2000 obyvatel.	Zlepšení technického stavu vodohospodářské infrastruktury.	Setrvávající tendence veřejnosti preferovat individuální dopravu před hromadnou.
		Zlepšující se čistota povrchových vod i v důsledku nové výstavby, modernizace a rekonstrukce ČOV.	Problematické plnění závazků vůči EU ohledně zásobování kvalitní pitnou vodou, odkanalizování a čištění odpadních vod v aglomeracích nad 2000 EO.	Vytvoření podmínek pro řešení dalších zdrojů pitné vody.	Nedostatečný stav veřejných financí na rozvoj technické infrastruktury.
		Nízká úroveň produkce nebezpečného odpadu.	Deficit zařízení v oblasti separace komunálního odpadu, nakládání s objemnými odpady, nakládání se směsnými komunálními odpady a zařízení pro demontáž autovraků a elektrošrotu.	Podpora modernizace a rekonstrukce stávající kanalizační sítě a rozvoje napojení obyvatel na veřejnou kanalizaci zakončenou v ČOV. (Vztahuje se i k tématu 2.)	Lokální rizika při nedokončení kompletních protipovodňových opatření.

ekonomický	6	Zpracované Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje 2007.	Vysoký podíl skládkování komunálních odpadů oproti recyklaci.	Rozvoj nových technologií na zpracování odpadu.	Překročení hranice životnosti některých zařízení v oblasti vodohospodářské infrastruktury.
		Vysoká úroveň plynofikace celého kraje (60,7 % obcí kraje je již plynofikováno).	Relativně nízký podíl využití odpadu jako paliva nebo k výrobě energie.	Zkvalitnění hospodaření s odpady a rozvoj využití odpadů a zavádění třídění odpadů včetně jejich separovaného sběru a konečného využití.	Možné problémy se splněním směrnic EU o čištění městských odpadních vod v aglomeracích 2000-9999 EO do roku 2010.
		Vymezení koridoru propojovacího plynovodu VVTL DN 500 PN 63 vedoucího z okolí obce Olešná v kraji Vysočina na hranici ČR – Polsko, a to do okolí hraničního přechodu Náchod – Kudowa Zdroj.	Nižší úroveň plynofikace v některých správních obvodech kraje (Broumov 42,9 %, Jičín 41,6 % a Trutnov 38,7 % plynofikovaných obcí v daných obvodech).	Podpora využití odpadů pro výrobu tepla.	Nedostatek finančních zdrojů pro zajištění závazků vůči EU ohledně čištění odpadních vod a zásobování pitnou vodou, na realizaci projektů protipovodňové ochrany a splnění závazků ve vztahu k nakládání s odpady.
		Vymezené koridory (TP1 až TP16) pro navrhované VTL plynovody a plochy pro technologické objekty zásobování zemním plynem.	Nevyhovující napojení části ubytovacích zařízení v turistických oblastech na technickou infrastrukturu (voda, kanalizace, ČOV, plyn).	Dokončení plynofikace ve vhodných lokalitách, rekonstrukce a modernizace plynových výtopen.	Přetrvávající vysoká úroveň nakládání s odpadem systémem skládkování.
		Rozvinutý systém centralizovaných zdrojů tepla ve větších městech.	Nekoordinovaný a neefektivní rozvoj zásobování některých lokalit energiemi.	Rozvoj zapojení plynárenského systému do integrované evropské sítě.	Zpomalování rozvoje recyklace odpadů v některých sektorech (např. stavebnictví).
		Vymezené koridory navrhovaných vedení VVN včetně ploch pro TR TEp1 až TEp5 a TE1 a TE2.	Špatný technický stav rozvodných sítí tepla a v některých lokalitách i zdrojů tepla.	Podpora úsporných systémů využívání elektrické energie.	Hrozba zpětné změny systému vytápění z plynu na fosilní paliva (při neúměrném zdražování cen plynu).
		Potenciál území pro využití obnovitelných zdrojů vodní energie.	Dlouhodobá ekonomická návratnost využití tepelných čerpadel.	Zvýšení pokrytí stávající spotřeby elektrické energie z vlastních zdrojů a zkvalitnění zabezpečení krizového zásobování energiemi.	Překročení hranice životnosti některých zařízení v oblasti elektroenergetické infrastruktury.
		Potenciál území pro využití obnovitelného zdroje biomasy.	Problematické využití obnovitelného zdroje v podobě sluneční energie - nízká plošná a zároveň velice proměnlivá intenzita slunečního svitu.	Rozvoj výstavby zdrojů obnovitelných energií (vodní minielektrárny, spalování biomasy, tepelná čerpadla).	Nedostatečný tlak na zavádění systému úspor v oblasti energetiky.
		Dobrá úroveň zásobování obyvatel i podnikatelských subjektů elektrickou energií.	Nevyhovující technický stav, přenosová kapacita a stárí stávajících vedení vysokého a nízkého el. napětí v některých částech území kraje.	Podpora využívání ekologických způsobů vytápění.	Pomalý rozvoj využívání obnovitelných zdrojů energie.
		Kvalitní pokrytí celého regionu telekomunikačními sítěmi.	Nedostatečné využívání brownfields s nekvalitní nebo chybějící infrastrukturou.	Nová výstavba a rekonstrukce zdrojů pro kombinovanou výrobu elektřiny a tepla.	Neřešení situace starých ekologických zátěží.
		Rostoucí využití moderních komunikačních technologií veřejností zejména v oblastech s vyšší hustotou obyvatelstva.	Nedostatečná dostupnost vysokorychlostního připojení internetu mimo velké aglomerace.	Podpora rekonstrukce a modernizace stávajících sítí VVN.	Neřešená situace špatného stavu a nízké přenosové kapacity vedení nízkého a vysokého napětí v některých lokalitách.
				Podpora výstavby důležitých optických tras.	Přetrvávající deficit ve výkonu elektrických trafostanic v několika lokalitách.
				Rozvoj telekomunikační infrastruktury a informačních technologií k posílení investičních příležitostí v regionu.	Vysoké náklady na zavádění IT technologií na periférii kraje.
				Zkvalitnění přístupu veřejnosti k vysokorychlostnímu Internetu.	Pouze zvolna se rozvíjející informační infrastruktura v oblasti cestovního ruchu.

ekonomický	6				Zaostávání okrajových oblastí kraje ve využití moderních komunikačních technologií.
	10	Vývoj HDP má každoročně stoupající tendenci.	Dynamika HDP a tempa růstu ve sledovaném období je pomalé, KHK je až v druhé polovině krajů ČR.	Rozvoj přeshraniční spolupráce, rozvoj inovativních forem podnikání.	Míra investic a tvorba hrubého fixního kapitálu vykazuje trvale sestupný trend.
		Čistý disponibilní důchod domácností má ve sledovaném období permanentně vzestupný trend.	Dělení kraje na centrum (Hradec-Králové), ekonomicky silné ORPy, a zaostávající ORPy bez výhledu na účinné změny.	Nutná podpora podnikatelských aktivit v ORPech, které neposkytují základní funkce obslužnosti území, především v oblasti zaměstnání, školství a služeb.	Nejnižší míra ekonomické aktivity i zaměstnanosti je v Broumově, Novém Bydžově a Trutnově.
		Mírně nadprůměrné tempo růstu produktivity práce.	Podprůměrná daňová výtěžnost obcí Královéhradeckého kraje.	Posílit v krizových ORPech MSP a další možnosti zaměstnávání osob, u ORPu Broumov posílit zaměstnanost v oblasti cestovního ruchu.	Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob především v ORPech Broumov, Nový Bydžov, Trutnov.
		Nízká míra nezaměstnanosti v porovnání s průměrem ČR.	Nediverzifikovaná struktura zaměstnanosti se zaměřením na zpracovatelský průmysl.	Rozvoj spolupráce mezi univerzitou a podnikatelským sektorem.	Slabý rozvoj zaměstnanosti v cestovním ruchu.
		Silný podíl sekundární sféry na zaměstnanosti (průmysl).			Nevyvážený vývoj území - koeficient funkční velikosti je nehorší v ORPech Hořice, Broumov, Nový Bydžov, Nové Město nad Metují a Nová Paka.
		Pozitivní ekonomické dopady má lokalizace vysokých škol v Královéhradeckém kraji.			
sociodemografický	7	Národnostně vysoce homogenní část republiky.	Nadprůměrný počet nejmenších obcí s počtem obyvatel menším než 200 a současně i jejich vyšší populační váha.	Výhodná geopolitická poloha.	Nižší počet i populační váha měst s více než 20 tisíci obyvateli ve většině SO ORP.
			Velmi nízké dlouhodobé hodnoty přirozeného přírůstku obyvatelstva, záporná hodnota celkového přírůstku obyvatelstva.	Pozvolna rostoucí počet obyvatel.	Malý počet sídel s více než 10 tisíci obyvateli a zejména nulová populační váha v šesti SO ORP.
			Nižší zastoupení vysokoškolsky vzdělaných občanů.		Velmi malé zastoupení dětí v populaci.
					Vysoký podíl starých občanů ve věku 65 a více let.
	8	Příznivý vývoj počtu trvale obydlených bytů - počet trvale obydlených bytů v kraji i ve všech ORP mírně roste.	V ORP Hradec Králové a Náchod vzrostl počet neobydlených bytů o téměř 50 %, v ORP Nová Paka a Vrchlabí o téměř 75 %.	Podpora bytové výstavby v atraktivních lokalitách, regenerace stávající bytové výstavby.	Zrychlování růstu počtu neobydlených bytů.
		Rozdrobená sídelní struktura dává prostor pro výstavbu převážně rodinných domů.	Intenzita bytové výstavby se v posledních pěti letech snižuje ve všech ORP kraje - nejnižší intenzita (menší než 2,0) byla v ORP Broumov, Dvůr Králové nad Labem a Nový Bydžov.	Zajištění dostupného bydlení pro mladé rodiny.	Pomalá obnova staré bytové zástavby a snižující se počet dokončených nových bytů.
		Kraj se řadí na třetí místo v republice v počtu domácností s připojením k internetu.	75 % ORP kraje má zastaralý bytový fond.	Zlepšení obytné atraktivity obcí.	Fyzická degradace bytového fondu.

sociodemografický	8		Ve všech ORP roste podíl jednočlenných bytových domácností – nejvyšší nárůst mezi lety 1991-2001 byl v ORP Kostelec n. Orlicí, Nové Město n. M. a Rychnov n. Kněžnou.		Nízká podpora výstavby rodinných domů zejména na venkově a rozvoj nájemního bydlení ve městech.
			V ORP Broumov, Jičín, Náchod, Trutnov a Vrchlabí byl v roce 2001 podíl jednočlenných bytových domácností vyšší než v kraji a ČR.		
			Ekonomická nedostupnost možností bydlení zejména na Královéhradecku, vysoké ceny nemovitostí.		
	9	Rozmanitost atraktivit CR (přírodní, kulturní, historické, technické, ...).	Špatná kvalita dopravní infrastruktury a nedostatečná silniční dostupnost do jednotlivých částí kraje (zejména sever, severovýchod a východ kraje).	Využití potenciálu méně zatížených, turisticky zajímavých území pro účely cestovního ruchu (Kladské pomezí, Podzvičinsko, Hradecko).	Při nadměrném rozvoji cestovního ruchu střety s ochranou životního prostředí.
		Mnoho nadregionálních atraktivit CR (Krkonosé, Geopark Český ráj, pískovcové skály, ZOO Dvůr Králové n. L., voj. pevnost Josefov, Kuks, Janské Lázně...).	Absence dálničních a rychlostních komunikací v kraji (kromě D11 Praha – Sedlice).	Zatraktivnění Hořicka, prostor pro vznik nové kulturně-historicko-sportovní zóny (Hořický Chlum - turistické stezky, galerie plastik v přírodě, přírodní koupaliště Dachovy...).	Sezónní přetížení atraktivních středisek cestovního ruchu.
		Krajinářsky a environmentálně hodnotná krajina (1 NP a 3 CHKO) s dobrými podmínkami pro rozvoj letních i zimních sportů.	Nízká obsazenost ubytovacích zařízení.	Podpora rozvoje cestovního ruchu především v oblastech s horší dostupností a minimálním vybavením pro cestovní ruch (některá místa v okrese Jičín).	Nedostatečné investice do turistické infrastruktury, odliv návštěvníků z důvodu nedostatečně kvalitních základních (stravovacích a ubytovacích) a doplňkových služeb.
		Vodní plochy vhodné pro rekreaci - koupací oblasti Oborský rybník (v ORP Jičín), VN Rozkoš (ORP Náchod) a Tichá Orlice v ORP Kostelec nad Orlicí.	Nedostatečná vybavenost středisek cestovního ruchu doprovodnou a ostatní sportovní a rekreační infrastrukturou.	Rozvoj individuální rekreace ve vybraných turistických oblastech (zejména podhorské oblasti Krkonosé a Orlických hor, Broumovský výběžek, Český ráj...).	Nevyhovující technický stav silniční a železniční infrastruktury = špatná dopravní dostupnost některých míst (např. Kladské pomezí, Orlické hory a Podorlicko).
		Vysoká návštěvnost kraje v letní i zimní sezóně.	Absence větších vodních ploch, hlavně na jihu okresu Jičín.	Obnovení provozu v Lázních Běloves a v rašelinových lázních v Železnici.	Neudržování značených tras a stezek.
		Dobrá dopravní dostupnost území a dostatečná nabídka služeb cestovního ruchu.		Využití potenciálu krajiny pro rozvoj nových forem cestovního ruchu a pro zaměstnanost v terciéru.	Nadměrná výstavba především tzv. apartmánových bytů v horských a podhorských střediscích cestovního ruchu.
		Vysoká nabídka ubytovacích (54 000 lůžek, 2. místo mezi kraji ČR) a stravovacích kapacit.		Lepší využití velkého rekreačního potenciálu kraje.	Zvyšující se podíl nevyužívaných ploch (tzv. brownfields) a značný rozsah investic na zelené louce zejména v turisticky atraktivních lokalitách.
		Především severní část okresu Jičín patří mezi významné oblasti cestovního ruchu v republice a je nadprůměrně vybavena zařízeními cestovního ruchu.			

sociodemografický	9	Růst počtu zařízení cestovního ruchu, především v oblasti Českého ráje. Počet příjezdů hostů v kraji - 7,9 % ze 100 % ČR v roce 2005, na 4. místě po Praze, JM a JČ kraji.			
		Průměrný počet přenocování jedné osoby v ubytovacích zařízeních v roce 2004 v kraji – 4 noci - převyšuje průměr ČR - 3,3 – a řadí se na třetí místo, za kraj Karlovarský a Olomoucký.			
		Velmi dobrá síť turistických značených tras v rekreačně nejatraktivnějších oblastech.			
		Územím kraje probíhají dvě významné nadregionální cyklotrasy, zajišťující začlenění území do systému cyklotras České republiky.			
		Výborné podmínky pro rozvoj cykloturistiky, v kraji je mnoho silnic III. a II. tříd s relativně malým automobilovým provozem.			
		V porovnání s ostatními okresy kraje má okres Jičín a především ORP Jičín vysoký podíl rekreačních domů a bytů. Bohatství kulturních památek.			

PŘÍLOHA Č. 2: SEZNAM NEJDŮLEŽITĚJŠÍCH VÝROKŮ ZE SWOT ANALÝZ PRO VŠECHNY TŘI PILÍŘE

Pilíř	Téma	Silné stránky	Slabé stránky	Příležitosti	Hrozby
environmentální	1	Dostatečné zásoby stavebního kamene, štěrkopísku, cihlářských surovin, sklářských písků a dolomitu – zajišťující suroviny na dlouhou dobu dopředu.	Nízké množství potenciálně využitelných částí nerostných surovin, zejména rud. Velké množství sesuvných a poddolovaných území – omezení pro územní rozvoj.	Rekultivace území, kde je v plánu ukončení těžby – snížení střetů se zájmy životního prostředí.	Střety se zájmy ochrany životního prostředí při rozšíření těžby – limity využití území.
			Střety těžby (současné i potencionální) s ochranou přírody (chráněná území a NP).		
	2	Dostatečné množství významných vodních zdrojů, vysoký podíl CHOPAV na území kraje. Významný přebytek kvalitní pitné vody v současnosti, ale i pro budoucnost. Není potřeba zajištění dalších nových zdrojů.	Nejsou plněny cíle environmentální kvality povrchových vod z hlediska chemického nebo ekologického stavu/ekologického potenciálu. Nejsou plněny cíle environmentální kvality podzemních vod z hlediska chemického stavu.	Vyřešení napojení části ubytovacích zařízení v turistických oblastech na technickou infrastrukturu (voda, kanalizace, ČOV, plyn).	Rizika lokálních povodní v územích s velkým podílem sklonité orné půdy a nízkým koeficientem ekologické stability.
		Příznivý stav vodního režimu v krajině v oblastech s vysokým koeficientem ekologické stability, vysokou mírou zalesnění a nízkou svažitostí.	Existence lokálně znečištěných zdrojů podzemních vod v důsledku negativních dopadů hospodaření v minulosti.	Dodržování zásad správné zemědělské praxe pro snížení obsahu dusičnanů v podzemních a povrchových vodách.	Nerovnoměrná potřeba zásobení vodou a likvidace odpadních vod zpravidla v sezónních cyklech v důsledku vysoké návštěvnosti velkých rekreačních center v Krkonoších a Orlických horách.
			Výskyt oblastí s nepříznivými podmínkami vodního režimu, s nízkým koeficientem ekologické stability, vysokým stupněm zornění a svažitosti, snížená přirozená retenční schopnost území.	Ochrana a obnova přirozeného vodního režimu, revitalizace toků a vodních ekosystémů.	Napjatá bilance (kvantitativní) podzemních vod především v letním období, na které se podílí nevyváženě dimenzované povolené odběry i ilegální čerpání.
					Nárůst množství dešťových vod v často poddimenzovaných kanalizačních soustavách v důsledku rozrůstajících se zpevněných ploch v sídelních oblastech.
	3	K roku 2006 nebylo zjištěno překračování imisních limitů pro SO ₂ , NO _x , NH ₃ a krajských emisních stropů pro SO ₂ , NO _x a VOC.	Na území kraje byly vyhlášeny oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší pro ochranu lidského zdraví (vzhledem k limitům PM ₁₀ , BaP a přízemního ozonu).	Realizace opatření vycházejících z programů KPSE, PZKO a POH.	Zvyšování intenzity dopravy může vést ke zvýšení emisí a imisních koncentrací látek znečišťujících ovzduší a hlukové zátěže ve městech, obcích a v blízkosti významných dopravních komunikací.
		V obcích jsou zavedeny systémy separovaného sběru pro základní druhy odpadů.	Míra separace a následného využití komunálního odpadu (zejména BRKO) je nízká oproti požadavkům SUR.	Využívání nejlepších dostupných technologií v průmyslu a při vytápění domácností.	Nárůst emisí z plošných zdrojů (REZZO 3) v důsledku používání nešetrných technologií spalování a spalování komunálního odpadu.
		Skládkovací kapacity vyhovující potřebám kraje. Míra separace a využití odpadu roste. (Vztahuje se i k tématu 6.)	Relativně velké množství dosud nevyřešených starých ekologických zátěží – omezení využití území.	Regulace automobilové dopravy, budování obchvatů obcí a měst.	Vznik pachového znečištění z bioplynových stanic vlivem nesprávně navržené či provozované technologie.
			Nevyhovující voda menších vodovodů (obsah dusičnanů) především na Jičínsku.	Rozvoj nových technologií pro zpracování odpadu, např. výstavba kompostáren a ve vhodných lokalitách i bioplynových stanic.	Omezení využití území vlivem neřešení problematiky starých ekologických zátěží.

environmentální	4	Vysoký podíl území se zachovalou a rozmanitou krajinou – téměř čtvrtina kraje leží v systému zvláště chráněných území (severní a východní části kraje).	Z hlediska KES je kraj těsně nad hranicí udržitelnosti ekologické stability krajiny.	Kvalitní péče o chráněná území.	Nebezpečí postupující devastace lesů, zejména v horských oblastech.
			Vysoký podíl zorněné půdy v nižších polohách.	V dlouhodobém výhledu možnost zlepšení stavu chráněných území – kvalitní evidence, nájemní smlouvy o péči, financování péče z dotačních titulů MŽP, ŽP.	Přetrvávající trend zemědělského hospodaření.
				Snížení podílu orné půdy.	Střety s výstavbou v krajině - dělení souvislých zachovalých ploch na menší části.
	5	Nadprůměrná výměra zemědělské půdy.	Horší půdní a klimatické podmínky pro zemědělství.	Ekologizace zemědělství zejména v chráněných územích.	Úbytek zemědělské půdy.
		Vysoké zastoupení kvalitních půd.	Nevhodná druhová skladba lesních porostů v imisních oblastech (v oblasti Krkonoš a Orlických hor převážně smrkové monokultury).	Postupné nahrazování hospodářských dřevin s předpokládanou vysokou citlivostí ke klimatickým změnám v pěstebních polohách, které neodpovídají jejich přirozenému rozšíření. Důsledné omezování negativního vlivu zvěře na přirozenou i umělou obnovu lesa v imisních oblastech.	Atraktivní území pro zimní sporty v horských oblastech, možné zábory lesního půdního fondu, zejména v LZO a LO.
		Vysoký podíl lesů na území národních parků a nár. přír. rezervací, vytváří předpoklad vysoké ekologické stability v severní části území kraje.	Limitujícím faktorem obnovy lesa v imisních oblastech je v mnoha lokalitách trvalé poškození nově zakládaných porostů lesní zvěří.	Podporovat mimoprodukční funkce lesa.	Nadprůměrná lesnatost v některých částech kraje může vést v těchto oblastech k ekonomické a sociální závislosti na lese.
ekonomický	6	Dopravně příznivá geografická poloha aglomerace Hradec Králové.	Absence přímého dopravního napojení na sousední regiony.	Výstavba dálnice D11 jako dálniční osy regionu spojující Prahu – Hradec Králové – Královec (Polsko), modernizace rychlostní komunikace R35.	Pomalé dobudování páteřních komunikací regionu, nepropojení regionu na transevropské dopravní síť v odpovídajících parametrech.
		Hustá síť silnic a železnic.	Nedostatečná kvalita železniční infrastruktury, zastaralý vozový park.	Vymezení koridoru ŽD2 pro vybudování kapacitní dopravní cesty, spojeným s modernizací, zdvoukolejněním, případně elektrizací tratí.	Vznik dopravních kongescí a kolapsů včetně zvýšení nehodovosti v případě nevybudování městských obchvatů spojených s trvalým nárůstem intenzity vnitrostátní i tranzitní dopravy.
		Existence přechodů státní hranice do Polska využívaných pro tranzit i rozvoj příhraniční spolupráce.	Přetíženost stávající silniční sítě a nevyhovující stav silnic.	Využít potenciál letiště v Hradci Králové jako veřejné mezinárodní letiště aglomeračního významu, popř. využít lokalitu i k jinému účelu.	Ponechání železničních tratí v narůstajícím deficitu údržby, popř. v nevyhovujících parametrech, útlum železnice a pokles rozsahu zejména osobní přepravy.
		Vysoká úroveň napojení obyvatel na veřejné vodovody s kvalitní pitnou vodou. (Vztahuje se i k tématu 2 a 3.)	Nedostatečně rozvinutý kanalizační systém s napojením na ČOV v obcích do 2000 obyvatel.	Podpora modernizace a rekonstrukce stávající kanalizační sítě a rozvoje napojení obyvatel na veřejnou kanalizaci zakončenou v ČOV. (Vztahuje se i k tématu 2.)	Nedostatečný stav veřejných financí na rozvoj technické infrastruktury.

ekonomický	6	Vysoká úroveň plynofikace celého kraje (60,7 % obcí kraje je již plynofikováno).	Špatný technický stav rozvodných sítí tepla a v některých lokalitách i zdrojů tepla.	Zvýšení pokrytí stávající spotřeby elektrické energie z vlastních zdrojů a zkvalitnění zabezpečení krizového zásobování energiemi.	Nedostatek finančních zdrojů pro zajištění závazků vůči EU ohledně čištění odpadních vod a zásobování pitnou vodou, na realizaci projektů protipovodňové ochrany a splnění závazků ve vztahu k nakládání s odpady.
		Kvalitní pokrytí celého regionu telekomunikačními sítěmi.	Nevyhovující technický stav, přenosová kapacita a stáří stávajících vedení vysokého a nízkého el. napětí v některých částech území kraje.	Nová výstavba a rekonstrukce zdrojů pro kombinovanou výrobu elektřiny a tepla.	Překročení hranice životnosti některých zařízení v oblasti elektroenergetické infrastruktury.
	10	Mírně nadprůměrné tempo růstu produktivity práce.	Dynamika HDP a tempa růstu ve sledovaném období je pomalé, KHK je až v druhé polovině krajů ČR.	Rozvoj přeshraniční spolupráce, rozvoj inovativních forem podnikání.	Míra investic a tvorba hrubého fixního kapitálu vykazuje trvale sestupný trend.
		Nízká míra nezaměstnanosti v porovnání s průměrem ČR.	Podprůměrná daňová výtěžnost obcí Královéhradeckého kraje.	Nutná podpora podnikatelských aktivit v ORPech, které neposkytují základní funkce obslužnosti území, především v oblasti zaměstnání, školství a služeb.	Slabý rozvoj zaměstnanosti v cestovním ruchu.
		Pozitivní ekonomické dopady má lokalizace vysokých škol v Královéhradeckém kraji.	Nediverzifikovaná struktura zaměstnanosti se zaměřením na zpracovatelský průmysl.	Rozvoj spolupráce mezi univerzitou a podnikatelským sektorem.	Nevyvážený vývoj území - koeficient funkční velikosti je nehorší v ORPech Hořice, Broumov, Nový Bydžov, Nové Město nad Metují a Nová Paka.
sociodemografický	7	Národnostně vysoce homogenní část republiky.	Nadprůměrný počet nejmenších obcí s počtem obyvatel menším než 200 a současně i jejich vyšší populační váha.	Výhodná geopolitická poloha.	Nižší počet i populační váha měst s více než 20 tisíci obyvateli ve většině SO ORP.
			Velmi nízké dlouhodobé hodnoty přirozeného přírůstku obyvatelstva, záporná hodnota celkového přírůstku obyvatelstva.	Pozvolna rostoucí počet obyvatel.	Malý počet sídel s více než 10 tisíci obyvateli a zejména nulová populační váha v šesti SO ORP.
			Nižší zastoupení vysokoškolsky vzdělaných občanů.		Velmi malé zastoupení dětí v populaci.
	8	Příznivý vývoj počtu trvale obydlených bytů - počet trvale obydlených bytů v kraji i ve všech ORP mírně roste.	V ORP Hradec Králové a Náchod vzrostl počet neobydlených bytů o téměř 50 %, v ORP Nová Paka a Vrchlabí o téměř 75 %.	Podpora bytové výstavby v atraktivních lokalitách, regenerace stávající bytové výstavby.	Zrychlování růstu počtu neobydlených bytů.
		Rozdrobená sídelní struktura dává prostor pro výstavbu převážně rodinných domů.	Intenzita bytové výstavby se v posledních pěti letech snižuje ve všech ORP kraje - nejnižší intenzita (menší než 2,0) byla v ORP Broumov, Dvůr Králové nad Labem a Nový Bydžov.	Zajištění dostupného bydlení pro mladé rodiny.	Pomalá obnova staré bytové zástavby a snižující se počet dokončených nových bytů.
		Kraj se řadí na třetí místo v republice v počtu domácností s připojením k internetu.	75 % ORP kraje má zastaralý bytový fond.	Zlepšení obytné atraktivity obcí.	Fyzická degradace bytového fondu.

sociodemografický	9	Vysoká nabídka ubytovacích (54 000 lůžek, 2. místo mezi kraji ČR) a stravovacích kapacit.	Špatná kvalita dopravní infrastruktury a nedostatečná silniční dostupnost do jednotlivých částí kraje (zejména sever, severovýchod a východ kraje).	Využití potenciálu méně zatížených, turisticky zajímavých území pro účely cestovního ruchu (Kladské pomezí, Podzvičinsko, Hradecko).	Nedostatečné investice do turistické infrastruktury, odliv návštěvníků z důvodu nedostatečně kvalitních základních (stravovacích a ubytovacích) a doplňkových služeb.
		Počet příjezdů hostů v kraji - 7,9 % ze 100 % ČR v roce 2005, na 4. místě po Praze, JM a JČ kraji.	Absence dálničních a rychlostních komunikací v kraji (kromě D11 Praha – Sedlice).	Obnovení provozu v Lázních Běloves a v rašelinových lázních v Železnici.	Nadměrná výstavba především tzv. apartmánových bytů v horských a podhorských střediscích cestovního ruchu.
		Velmi dobrá síť turistických značených tras, výborné podmínky pro rozvoj cykloturistiky, v kraji je mnoho silnic III. a II. tříd s relativně malým automobilovým provozem.	Nízká obsazenost ubytovacích zařízení.	Využití potenciálu krajiny pro rozvoj nových forem cestovního ruchu a pro zaměstnanost v terciéru.	Zvyšující se podíl nevyužívaných ploch (tzv. brownfields) a značný rozsah investic na zelené louce zejména v turisticky atraktivních lokalitách.